ÖZGÜRLÜK HAPİSHANESİ

Michael Ende

KABALCI

MICHAEL ENDE

ÖZGÜRLÜK HAPİSHANESİ

KABALCI YAYINEVİ: 30

Michael Ende Dizisi: 2

12 Kasım 1929'da, gerçeküstücü bir ressamın oğlu olarak Almanya'da Garmisch-Partenkirchen'de dünyaya geldi.

1945'te, onaltı yaşındayken askere çağrılınca eğitimini sürdürdüğü Waldorf okulundan ayrıldı. Savaştan sonra 1948-1950 yılları arasında bir drama okuluna katıldı, aktörlük yaptı, skeçler ve kısa oyunlar yazdı, Münih Halk Tiyatrosu'nda yönetmenlik ve Bavyeralı bir yapım şirketi için film eleştirmenliği yaptı.

Yazar olarak ilk büyük başarısı, çocuklar için yazdığı *Jim Knopf und Lukas der Lokomotivfuehrer*'dir. Fantezi dünyasını seçen, fakat gerçek dünyayla olan bağlarını da koparmayan öyküleriyle pek çok övgü ve ödül almasına karşın alçakgönüllülükten vazgeçmemiştir. Fantezi romanı *Bitmeyecek Öykü*'yle dünya üzerindeki milyonlarca çocuğu büyüleyen Michael Ende, 65 yaşında, Stuttgart'ta mide kanseri sonucu yaşamını yitirdi.

Yazın hayatına 1950'lerde kabare senaryoları yazarak başlayan Ende'nin en çok ses getiren kitabı 1979'da yayımlanan *Die unendliche Geschichte*'ydi (*Bitmeyecek Öykü*). Roman 30'dan fazla dile çevrildi ve uluslararası alanda çok satanlar listesine girdi. Yayınevimizden çıkan diğer kitapları: *Ayna İçinde Ayna, Cim Düğme ve Lokomotifçi Lukas, Cim Düğme ve Vahşi 13'ler, Momo, Dilek Şurubu.*

Michael Ende
Das Gefängnis der Freiheit

Özgürlük Hapishanesi

Birinci Basım: Eylül 1993

İkinci Basım: Kasım 2009

Kapak Düzeni: Gökçen Yanlı

Teknik Hazırlık: Zeliha Güler

Yayıma Hazırlayan: Elif Öztarhan Karadoğan

KABALCI YAYINEVİ
Ankara Cad. No. 47 Cağaloğlu 34112 İstanbul
Tel: (0212) 526 85 86 Faks: (0212) 513 63 05
yayinevi@kabalci.com.tr www.kabalci.com.tr
internetten satış: www.kabalci.com.tr

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Cataloging-in-Publication Data (CIP)
Ende, Michael
Özgürlük Hapishanesi

ISBN 975-997-142-9

Baskı: Yaylacık Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti. (0212 567-8003)
Litros Yolu Fatih San. Sitesi No: 12/197-203 Topkapı-İstanbul

MICHAEL ENDE

ÖZGÜRLÜK HAPİSHANESİ

Çeviri
Saadet Özkal

KABALCI YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

Uzun Bir Yolculuğun Sonu

Cyril sekiz yaşındayken Avrupa kıtasının bütün büyük otellerini biliyordu, Yakın Doğu'nunkilerin de çoğunu; ama dünya hakkında bunun dışında hemen hemen hiçbir şey bilmiyordu. Her yerde aynı siperlikli kasketleri takan, gösterişli favorileriyle sırma şeritli kapıcılar sanki çocukluğunun kapısını bekleyen sınır muhafızları ve koruculardı.

Cyril'in babası Lord Basil Abercomby Majesteleri Kraliçe Victoria'nın diplomatik hizmetindeydi. Faaliyet gösterdiği alanı tanımlamak zordu, özel denen görevlerden oluşuyordu. Ne olursa olsun lordun aynı yerde bir iki aydan çok kalmaksızın, sürekli bir büyük şehirden diğerine yolculuk etmesine neden oluyordu. Gerektiği gibi yer değiştirebilmek uğruna, olabildiğince az sayıda personelle yetiniyordu. Bunlar da en başta özel uşağı Henry, sonra mürebbiye Miss Twiggle –görevi Cyril'in sağlığıyla ilgilenmek ve ona görgü kurallarını öğretmek olan at dişli, geçkince bir kız– ve son olarak Mr. Ashley'di; boş saatlerinde bir başına, gizlice kafa çekme merakı görmezden gelinecek olursa silik, sıska bir genç adam. Lord Abercomby'nin özel sekreteri olarak hizmet veriyor, aynı zamanda da Cyril'e eğitmenlik, yani özel öğretmenlik ya-

pıyordu. Basil'in babalığı bu ikisini görevde tutmaktan ibaretti. Haftada bir kez oğluyla baş başa akşam yemeği yerdi, ama ikisi de ötekini kendisine fazla yaklaştırmamaya baktığından konuşma pek zor ilerlerdi. Sonunda bir yemek daha savuşturulduğunda ikisi de aynı şekilde rahatlamış olurdu.

Cyril dış görünüşüyle bile sempati uyandıran bir çocuk değildi. Tip olarak –normalde yalnızca yetişkin insanlar için söylenecek bir şey– sıska, vücudu kemikli, neredeyse etsizdi; cansız, saman gibi saçları, sulu, hafif patlak gözleri, hoşnutsuzluk belirten kalın dudakları ve olağanüstü uzun bir çenesi vardı. Ama onun yaşındaki bir çocuk için en tuhafı yüzündeki kıpırtısızlıktı. Yüzü maske gibiydi. Çoğu otel görevlisi onun kibirli olduğunu düşünürdü. Kimileri de –özellikle Akdeniz ülkelerindeki oda hizmetçisi kızlar– bakışlarından korkar, onunla tek başlarına karşılaşmaktan kaçınırlardı.

Bu kadarı abartıydı elbette, ama yine de, onunla ilişki kuran herkesin hissettiği ve herkesi aynı şekilde dehşete düşüren bir şey vardı Cyril'in karakterinde ve bu da iradesinin aşırı güçlü oluşuydu. Neyse ki bu yalnızca ara sıra açığa çıkardı, çünkü Cyril genellikle kayıtsız davranır, hiçbir belirgin ilgi göstermez ve her tür duygudan yoksunmuş gibi görünürdü. Günlerce otelin lobisinde oturup gelen gidene bakabilirdi, ya da eline ne geçmişse onu okurdu, ister finans gazetesi olsun ister banyo kürleri

için tavsiyeler, okuduğunu da hemen unuturdu. Fakat bir karar almışsa bu aldırışsız tutumu birden değişirdi. O zaman onu bu kararından döndürebilecek hiçbir şey olmazdı yeryüzünde. İstediği şeyi ortaya koyuşundaki soğuk kibarlık hiçbir itiraza izin vermezdi. Birisi emrine karşı gelmeyi denese, biraz şaşkın bir tavırla kaşlarını kaldırmakla yetinirdi ve yalnız Miss Twiggle ve Mr. Ashley değil, ağırbaşlı yaşlı uşak Henry bile isteğine hemen boyun eğerdi. Çocuğun bunu nasıl becerdiğini aralarında hiçbiri anlamış değildi, kendisi ise bunu o denli doğal görürdü ki üstünde düşünmezdi bile.

Sözgelimi bir keresinde otelin mutfağında –aşçıların sessiz hoşnutsuzluğuna karşın zaman zaman dolaşırdı orada– canlı bir ıstakoz gördü ve hemen banyosundaki küvete götürülmesini emretti. Istakoz bir otel müşterisi tarafından akşam yemeği için ısmarlanmış olduğu halde bu isteği yerine getirildi. Cyril yarım saat boyunca bu ilginç yaratığı seyretti, ama arada bir uzun duyargalarını sallamaktan başka bir şey yapmadığını görünce ilgisini yitirdi, çekip gitti ve bir daha onu düşünmedi. Ancak akşam, banyo yapmak istediği zaman hatırladı ve hayvanı koridora çıkarıp salıverdi. Hayvan bir dolabın altına girdi ve bir daha ortaya çıkmadı. Günler sonra giderek ağırlaşan pis koku otel personelini alarma geçirdi, nahoş kokunun kaynağını ortaya çıkarmak için hayli ter döktüler. Başka bir sefer Cyril bir Danimarka otelinin resepsiyon

şefini saatlerce kendisiyle birlikte kardan adam yapmaya zorladı, sonra kardan adam giriş holüne koyuldu ve orada yavaş yavaş eridi. Atina'da, yemek salonunda verilen bir piyano konserinden sonra hem piyanoyu hem de piyanisti odasına getirtti ve talihsiz sanatçıdan enstrümanın nasıl çalındığını kendisine hemen öğretmesini istedi. Bu işin daha fazla çalışına gerektirdiğini kabullenmek zorunda kalınca da bir öfke nöbetine tutuldu ve bundan en başta piyano zarar gördü. Ardından Cyril ciddi biçimde hastalandı ve birkaç gün ateşler içinde yatak döşek yatmak zorunda kaldı. Lord Basil oğlunun böyle ayrıksı davranışlarını duyduğunda hiddetlenmekten çok eğlenmiş görünürdü.

"Tam bir Abercomby o." Onun serinkanlı yorumu bu olurdu genellikle. Galiba bu şekilde atalarının uzun listesi içinde her türden kaçığın bol miktarda bulunduğunu, bu nedenle de Cyril'in mizacının sıradan insanların ölçütleriyle değerlendirilemeyeceğini söylemek istiyordu.

Bundan başka, Cyril Hindistan'da doğmuştu, ama ancak şehrin adını anımsıyor, ülkeyi ise artık hiç anımsamıyordu. Babası o zamanlar oradaki konsoloslukta görev yapıyordu. Annesi Leydi Olivia hakkında bir tek, Lord Basil'in bir keresinde soruları üzerine birkaç kelimeyle anlattıklarını, yani annesinin onun doğumundan birkaç ay sonra bir kemancıyla kaçtığnı biliyordu. Belli ki baba bu konuda konuşmaktan hoşlanmıyordu, bu yüzden oğlu

da ona bir daha bir şey sormadı. Ama sonraları Mr. Ashley'den, söz konusu adamın sıradan bir kemancı değil, zamanın dünyaca ünlü keman virtüözü Camillo Berenici olduğunu öğrendi, Avrupalı kadınların ilâhı olan adam yani. Fakat bu romantik ilişki, böyle durumlarda hep olduğu gibi, yalnızca bir yıl sürmüştü. Mr. Ashley olayı anlatırken keyifleniyor gibiydi, ama belki de yalnızca içkiyi biraz fazla kaçırmış ve çenesi açılmıştı. "Skandal," diye sürdürdü, "hayli büyük oldu elbette." Leydi Olivia bu olaydan sonra dünyadan elini eteğini tamamen çekmişti ve halen South-Essex'teki çiftliklerinden birinde neredeyse yapayalnız bir yaşam sürüyordu. Aslında Lord Basil hiçbir zaman ondan resmen boşanmamıştı, ama karısından kalan bütün resim ve dagerreyotipleri yakmış ve –o bir kez dışında– adını bir daha anmamıştı. Yani Cyril annesinin görünüşünü bile bilmiyordu.

Abercomby'nin, oğlunu kendi düzeyindeki insanların çocuklarını zorunlu olarak okuttuğu eğitim kurumlarından birine vermek yerine neden dünyanın bir ucundan öbür ucuna yanında dolaştırdığı kimse için pek anlaşılır değildi ve çeşitli varsayımlara yol açıyordu. Neden babalık sevgisi pek olamazdı herhalde, çünkü herkes biliyordu ki Lord Abercomby, diplomatik görevleri bir yana bırakılırsa, yalnız ama yalnız silah ve askeri belge koleksiyonuyla ilgilenirdi, koleksiyonunu dünyanın her yerinden durmadan yenilerini satın alarak genişletir ve ailenin

nesiller boyudur yaşadığı Claystone Malikânesi'ne – bunlarla ne yapacağını artık bilemediği için büyük üzüntülere kapılan yaşlı kâhya Jonathan'a gönderirdi. Oğlunu yanından ayırmamasının gerçek nedeni çok basit bir şeyden, eğer durumu sürekli olarak kontrol altında tutmazsa Leydi Olivia'nın ne yapıp edip oğluyla gizlice ilişki kurmayı deneyebileceği endişesinden ibaretti. Bu olasılığı kesin olarak ortadan kaldırmak Abercomby için önemliydi; çocuğun iyiliği için değil, küçük düşmesine neden olan davranışından ötürü karısını cezalandırmak için. Aynı nedenle bütün o yıllar boyunca İngiltere'ye dönmekten de kaçınmıştı zaten – birkaç günlüğüne sırf görev için gittiği zamanlar hariç. Bu gibi durumlarda oğlunu yurtdışında personele emanet ederdi.

Çocuğun bir keresinde iki eğitmenini son derece utanç verici bir durumda yakalaması da böyle zamanlardan birinde oldu. Gece geç bir saatti, bir nedenle uyandı ve yan odada uyuyan mürebbiyesine seslendi. Bir yanıt alamayınca kalkıp etrafa bakındı. Miss Twiggle'ın yatağı bozulmamıştı. Onu aramaya çıktı. Öğretmenin odasının önüne geldiğinde tuhaf, boğuk bir ses duydu. Usulca kapıyı açtı. Gördüğü şey ilgisini çekmişti, bu nedenle fark ettirmeden içeri girdi, bir sandalyeye oturdu ve merakla sahneyi izlemeye koyuldu. Mr. Ashley'le Miss Twiggle, ikisi de hemen hemen çırılçıplak bir halde, bir güreş karşılaşmasındaymış gibi birbirine dolanmış kol ve bacakla-

rıyla halının üzerinde debelenip duruyorlardı, bu sırada öğretmen hırıldıyor, mürebbiye de kıkırdıyordu. Masanın üstünde boşalmış bir viski şişesiyle yarısına kadar dolu iki bardak duruyordu. Bir süre sonra ikisi de yorulmuş bir halde soluk soluğa durdu. Cyril hafifçe öksürdü. Yerdekiler korkuyla fırlayıp yüzleri kan ter içinde ona bakakaldılar. Cyril olayı nasıl yorumlaması gerektiğini pek bilemiyordu, ama ikisinin bakışlarında utanç ve suçluluk duygusu okudu. Bu ona yetti. Kalktı, sessizce odasına döndü. Sonraki günlerde ikisinden de olaya değinen olmadı, Cyril de sesini çıkarmadı. Mürebbiyeyle öğretmenin o zamana dek yeterince çaresiz göründükleri davranışlarına o günden sonra Cyril'in keyfini sonuna kadar çıkardığı bir tür yaltakçılık eklendi. Nedenini tam olarak bilmese de, ahlaki açıdan onları elinde tuttuğunu açıkça hissediyordu. Kendisiyle aralarındaki mesafeyi vurgulamak için, bu olaydan sonra akşam yemeklerinde bir masada tek başına oturmakta ısrar etti. Bu sırada diğer otel müşterilerinin hayvanat bahçesinde tuhaf bir hayvana bakar gibi gizli gizli, hatta açıktan açığa kendisine bakmaları onu hiç rahatsız etmiyordu. Ardından sık sık yine yalnız, bir iki saatliğine salonda otururdu. Miss Twiggle ürkekçe artık yatağa gitmesini rica ettiğinde kısaca sesini kesmesini söylüyor ve kadını gönderiyordu. Vakti gelene kadar yalnızca zaman geçiren biri gibi oturuyordu yerinde. Gerçekten bekliyordu Cyril. Aslında dünyaya geldi-

ğinden beri bekliyordu, gelgelelim neyi beklediğini bilmiyordu.

Bu durum bir akşam Roma'daki *Inghilterra* otelinin halı kaplı koridorlarında dolaşırken, iri yapraklı salon palmiyeleriyle örtülmüş bir pencere nişinden bastırılmış, yürek paralayan bir hıçkırık duyduğunda değişti.

Sessiz adımlarla yaklaştı ve hemen hemen kendi yaşlarında küçük bir kız gördü; kız bacaklarını yukarı çekip büyük deri koltuklardan birine büzülmüş, yüzünü kolçağa bastırmış, gözyaşlarına boğulmuştu. Böyle dizginlenemez bir duygu patlaması manzarası Cyril için yeni ve şaşırtıcı bir şeydi. Bir süre ses çıkarmadan seyretti, sonunda sordu: "Sizin için bir şey yapabilir miyim, Miss?"

Kız ağlamaktan şişmiş yüzünü ona döndü, kötü kötü bakarak tısladı: "Balık gibi gözlerinle bön bön bakma öyle! Beni rahat bırak!"

İngilizce konuşmuştu, ama Cyril'in henüz bilmediği, yayık ve sözcükleri tuhaf bir biçimde yutan bir aksanla.

"Üzgünüm, Miss," diye yanıt verdi, küçük bir reveransla, "rahatsız etmek istemedim."

Kız onun gitmesini bekler gibiydi, ama Cyril bunu yapmadı.

"Haydi, defol git," diyerek burnunu çekti kız. "kendi işine bak." Sözlerinin kabalığına karşın söyledikleri nispeten daha sıcak geliyordu kulağa.

"Elbette," dedi Cyril, "çok iyi anlıyorum, Miss. Bir da-

kika oturmama izin verir misiniz?"

Kız tereddütlü bir bakış attı ona, çünkü oğlanın kendisiyle eğlenip eğlenmediğinden emin değildi. Sonra omuzlarını silkti. "Ne istersen onu yap. Koltuk bana ait değil ya."

Cyril kızın karşısına oturdu ve burnunu silişini seyretti.

"Birisi size bir kötülük mü yaptı, Miss?" diye sordu sonunda.

Kız ateş püskürdü. "Evet, Ann teyzem. Bu iğrenç Avrupa turuna kendisiyle birlikte gelmem için kandırdı beni. Şimdi de neredeyse dört aydır evden uzaktayız burada, dört ay, anlıyor musun, çünkü her şeyin parasını önceden ödedi ve çok para olduğunu söylüyor, o kadar parayı benim yüzünden sokağa atamazmış."

Cyril bir süre düşündü, sonra fikrini belirtti: "Açıkçası Miss, bunda bu kadar üzücü ne olabilir, anlamıyorum."

"Hah," dedi kız sabırsızca, "memleket hasreti çekiyorum, çok fena memleket hasreti."

"Ne – ne çekiyorsunuz?" diye sordu Cyril anlamadan.

Kız Cyril'in sorusunu duymamış gibi yeniden gevezeliğe koyuldu: "Hiç değilse bıraksa da ben yalnız dönsem! Onun da benimle gelmesini istemiyorum ki. İlk vapura biner giderdim eve. Ne kadar süreceği umurumda değil, en azından doğru istikamet olurdu. Kendimi o an daha iyi hissederdim, her gün birazcık daha iyi. Annemle ba-

bam beni New York'tan alabilirler herhalde, tren yollarını çok iyi bilmiyorum çünkü."

"Yani hasta mısınız, Miss?" diye sordu Cyril.

"Evet... hayır... amaan, ne bileyim?" Cyril'e kızgın kızgın baktı. "En azından şurası kesin. Derhal eve dönmezsem ölürüm."

"Gerçekten mi?" diye sordu Cyril ilgiyle. "Peki, niçin?"

Bunun üzerine kız ona Birleşik Devletler'in orta batısındaki küçük bir yerden söz etti, ailesi orada yaşıyordu; annesi, babası, iki küçük kardeşi Tom'la Aby ve şişman, yaşlı zenci Sarah – öyle çok şarkı ve hayalet hikâyesi bilirdi ki bu Sarah. Sıçan yakalayabilen, hatta bir keresinde bir porsuğun da hakkından gelmiş olan küçük köpeği Fips vardı bir de. Sonra, evin arkasındaki çeşit çeşit orman meyvelerinin yetiştiği büyük ormandan ve en yakın yerleşim yerinde bir dükkânı olan Mr. Cunnigle diye birinden söz etti, insan her şeyi satın alabilirdi bu dükkândan ve içerisi neler neler kokardı. Ve başka binlerce küçük önemsiz şeyden söz etti. Coşkuyla konuşuyordu, bunlar son derece önemsiz de olsa her ayrıntıyı anmak ona gerçekten iyi geliyormuş gibiydi.

Cyril dinliyor ve bütün bunlarda bir insanın dünya yüzünde birkaç ay için bile yitirmek istemeyeceği kadar özel ne karın ağrısı olduğunu anlamaya çalışıyordu. Kız ise anlaşıldığını hissetmiş gibiydi, çünkü sonunda ona il-

gisi için teşekkür etti ve eğer oralara yolu düşecek olursa onlara da uğramasını söyledi. Sonra küçük kız besbelli avunmuş ve hafiflemiş olarak uzaklaştı. Cyril kızın adını bile sormamıştı.

Ertesi gün teyzesiyle birlikte yola çıkmış olmalıydı, Cyril kızı hiçbir yerde göremedi, yerini öğrenmek de istemedi. Aslında kız umurunda değildi. Onu ilgilendiren, kızın o tuhaf haliydi daha çok. Kız buna memleket hasreti demişti ve Cyril bununla kafasında hiçbir şey canlandıramıyordu. Kendisinin böyle ev gibi bir şeye sahip olmadığını, belli belirsiz de olsa ilk kez anlıyordu, özleyebileceği ve bu yüzden kendini yiyip bitirebileceği hiçbir şeyi yoktu. Bir şeyi eksikti, bu açıktı, ama bunun bir üstünlük mü, yoksa bir yoksunluk mu olduğunu bilemiyordu. Bu meselenin peşine düşmeye karar verdi.

Mr. Ashley'le Miss Twiggle'in, hele de babasının yanında bu konuyu hiç açmadı, ama o andan sonra sık sık yabancılarla konuşmanın yollarını aradı. Konuşma er geç oraya geliyor, insanlar evlerinden söz etmeye başlıyorlardı. Söz konusu kişilerin çocuk mu, yaşlı mı olduğu, oda hizmetçisi kız mı, otel görevlisi çocuk ya da otelin müdürü mü olduğu onun için fark etmiyordu, çünkü çok geçmeden, istisnasız hepsinin bu konuda konuşmaktan zevk alır göründüklerini, çoğu kez yüzlerinin bir gülümsemeyle aydınlandığını saptadı. Kiminin gözleri parlıyor, çenesi açılıyor, kimi de hüzünleniyordu, ama hepsi için konu-

nun bir hayli önemi var gibiydi. Konuyla ilgili ayrıntılar kişisine göre değişse de, anlattıkları belli bir açıdan yine de benzeşiyordu. Böyle bir duygu israfını haklı gösterecek özel, eşsiz bir şey hiçbir zaman yoktu. Ve bir şeyi daha kavradı: Bu "ev"in ille de insanın doğduğu yer olması gerekmiyordu. Aynı şekilde o kişinin o sıralar oturduğu yerle aynı olması da gerekmiyordu. Öyleyse evin neresi olduğu nasıl belirleniyordu ve onu kim belirliyordu? Herkes bunu kendi keyfine göre mi yapıyordu? O zaman niye kendisinin böyle bir şeyi yoktu? Belli ki onun dışında bütün insanların böyle kutsal, değerli bir şeyi vardı, gerçi bu şeyin değeri elle tutulur, gösterilebilir değildi, ama bu şey gerçekten vardı. Kendisinin böyle bir zenginlikten mahrum olması düşüncesi ona tamamen dayanılmaz geliyordu. Onu ne pahasına olursa olsun elde etmek niyetindeydi. Eninde sonunda dünyanın bir yerinde onun için de böyle bir şeyin var olması gerekiyordu.

Cyril kaldıkları otelin dışında daha uzun gezintiler yapabilmek için babasından izin aldı. İzin verildi fakat kesin bir şartla: böyle gezintileri ancak Mr. Ashley ya da Miss Twiggle'la birlikte, ya da ikisiyle birden yapabilirdi.

Başlangıçta birkaç kez böyle üç kişilik gezintiler yapıldı, ama çok geçmeden Cyril onlardan bıktı, çünkü iki eğitmen asıl olarak birbirleriyle ilgiliydiler. Miss Twiggle her nedense Mr. Ashley yüzünden büyük üzüntüler çeker gibiydi. Her sözü ona bir sitem içeriyordu. Buna kar-

şılık Mr. Ashley soğuk ve alaylı yanıtlar veriyordu. Cyril ikisinden de fazla hoşlanmazdı, ama bir seçim yapmak zorunda kalırsa –ve bu kaçınılmaz görünüyordu– belirli amaçları doğrultusunda Mr. Ashley'i tercih ederdi. Görev ve ders saatlerinin dışında kendisine özgü, her zaman pek ahlaklı olmayan eğlencelerini yaşamaya alışkın öğretmeni hayret ve biraz da sıkıntı içinde bırakarak, Cyril artık kendisine her yerde onun eşlik etmesine karar verdi. Öğrencisinin böyle bir karar almasının ardındaki asıl nedeni elbette bilmeyen Mr. Ashley içten içe vahlansa da aslında çocuğun bu kararından ötürü biraz gurur bile duydu, çünkü onun çevreye ve insanlara karşı birdenbire uyanan ilgisini yıllardır sürdürdüğü kendi eğitme çabalarının sonucu olarak görüyordu.

Başlangıçta kendini, ona görkemli cadde ve meydanları, sarayları, kiliseleri, tapınak harabelerini ve o devirde seyahat eden her İngilizin bilmesi gereken diğer görülmeye değer şeyleri göstermekle sınırladı. Cyril her şeyi inceleyerek merakla izliyordu, fakat gördükleri onu kayıtsız bırakıyor gibiydi. Çocuğun dile getirilmeyen beklentisini karşılamak için Mr. Ashley daha ileri gitti ve onunla birlikte yalnızca daha az bilinen bölgeleri, kenar mahalleleri ve fukara yataklarını, liman bölgelerini, batakhaneleri dolaşmakla kalmadı, aynı zamanda şehirlerin dışında yer alan dağ ve koyları, çöl ve ormanları da gezdi. Birlikte yapılan bu gezintiler sırasında ikisinin arasın-

da arkadaşlık ilişkisi gibi bir şey oluştu ve bu sonunda Mr. Ashley'in, öğrencisini horoz dövüşleri ve tazı yarışlarından başka, çalgılı meyhanelere ve daha kuşku uyandırıcı eğlencelere de beraberinde götürmesine yol açtı. Cyril'in ketumluğuna güvenebileceğinden sonunda emin olduğunda da, ayrıca onu kesinlikle başından savamayacağı için, arada bir birlikte özel türden evlere bile uğrar oldular, burada öğretmeni görevli bayanlardan biriyle baş başa yaptığı acil görüşmesinden dönünceye dek çocuk onu salonda beklemek zorunda kalıyordu.

Cyril her şeyi aynı kıpırtısız yüzle bilgi dağarcığına alıyordu, çünkü bir "ev" –bunu yaptığı sayısız sohbetlerden öğrenmişti– sonuçta her yerde olabilirdi. Fakat herhangi bir zamanda neşeli ya da üzgün hissetmeyi boşuna bekliyordu. Gördüklerinden hiçbiri onun için bir anlam ifade etmiyordu. Ama elbette bunu kendine saklıyordu.

Bu merak uyandıran inceleme gezileri babadan sonsuza dek saklanamazdı elbette. Gerçi bu konudaki söylentiler tüm Victoria topluluğu içinde çoktan yayılmış ve ona göre bir öfke uyandırmıştı. Olaydan habersiz tek kişi, çoğu kez olduğu gibi, Lord Abercomby'ydi. Ama bir akşam geç vakit –Cyril'in on ikinci doğum gününden birkaç gün sonra– babayla oğul Madrid eğlence dünyasının o sıralar pek moda olan bir pavyonunda karşılaştılar. Çocuk kabul salonunda, kat kat kumaşların ve tavuskuşu tüylerinin altında oryantal bir divanın üstünde oturuyordu,

çevresinde de sabahlıklar içinde dört genç kadın sereserpe uzanmış, onunla çene çalıyor ve –başka ne olabilir?– evlerinden söz ediyorlardı. Lord Abercomby, sanki onu tanımıyormuş gibi, hiçbir şey söylemeden oğlunun önünden geçip günah evini terk etti. Ama Cyril ertesi gün beş çayında, öğretmenin süresiz olarak işten uzaklaştırılmış olduğunu öğrendi. Babayla oğul arasında olay üzerine başka tek söz edilmedi, çünkü çağ törelerin katı olduğu bir çağdı. İki gün sonra Miss Twiggle de sakin bir yüzle ama ağlamaktan kızarmış bir burunla lorda işinden ayrılmak istediğini bildirdi. Cyril'le yalnız kaldığında ona şöyle itirafta bulundu: "Bütün bunları henüz anlayamıyorsun herhalde, sevgili çocuğum. Ama Max –Mr. Ashley demek istiyorum, hayatımın ilk ve tek aşkı. Nereye giderse gitsin, yoksullukta olsun ölümde olsun onun arkasından gideceğim. İleride bir gün sen de âşık olduğun zaman – beni hatırla." Ardından vedalaşmak için onu öpmeyi denediyse de Cyril one engellemeyi başardı.

Yeni bir özel öğretmen ve yeni bir mürebbiye aramanın gereksiz olduğu hemen belli oldu, çünkü henüz üç hafta geçmişti ki lord, Leydi Olivia'nın, muhtemelen Hindistan'da kapmış olduğu müzmin bir hastalıktan öldüğünü bildiren telgrafı aldı. Baba-oğul hemen South-Essex'e hareket ettiler ve tam bekleneceği gibi bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında yapılan cenaze törenine katıldılar. Cyril'in İngiltere toprağına ilk ayak bası-

şıydı bu. Ola ki burada üzerine henüz belli belirsiz de olsa herhangi bir vatan duygusu çökeceğini ummuşsa da yanılmıştı. Abercomby'lerin nesillerdir yaşadığı Claystone Malikânesi de –babası cenazeden sonra onu da alıp oraya gitmişti– Cyril için büyük bir düşkırıklığı oldu. Bu kocaman, karanlık, silahlarla dolu, uluslararası otellerle karşılaştırıldığında hemen hemen hiçbir konfor sunmayan ve insanın içinde sürekli üşüdüğü köhne ev ona tamamen yabancıydı ve öyle de kaldı.

Annesinin, doğumundan sonraki birkaç ay dışında yüzünü hiç görmediği oğlunu tüm mal varlığının tek varisi olarak belirlemiş olduğunu Lord Abercomby oğlundan sakladı. Olası çocukça minnet duygularını gerektiğinden önce uyandırmamak için, onu bu konuda en erken, reşit olduğu gün bilgilendirmek niyetindeydi. Bu da yine, sadakatsiz karısının –artık ölümünden sonraki– cezalarına dahildi.

Artık çocuğu eskisi gibi dünyanın bir ucundan öteki ucuna yanında dolaştırma zorunluluğu ortadan kalktığı için, onu hemen üst sınıfa özgü ünlü eğitim kurumlarından birine, E.'de bulunan ve İngiliz oğlan çocuklarını İngiliz erkekleri olarak yetiştiren bir koleje verdi. Cyril pedagojinin olumsuzluklarına aşağılayıcı bir kayıtsızlıkla boyun eğdi, sınıf arkadaşlarına, ama özellikle de öğretmenlerine hiçbirini pek ciddiye almadığını açıkça hissettirdi. Fakat parlak bir öğrenci olduğu için –daha o yaşta

bile sekiz dili hemen hemen yanlışsız konuşuyordu– hiç kimsenin ondan hoşlanmamasına rağmen kolejin gurur kaynağı sayılıyordu. Okulu bitirdikten sonra sosyal konumuna yakışır şekilde O.'ya yerleşti ve oradaki üniversitede felsefe ve tarih okumaya başladı.

Birkaç sömestr sonra –tuhaftır ki bu kez yirmibirinci doğum gününün hemen ardından– aile avukatı Mr. Thorne kendisine ani bir ziyarette bulundu. Yaşlı adam bir sandalyeye soluk soluğa oturarak, dolambaçlı sözcüklerle, genç adamı –kendi deyişiyle– "trajik bir olay"a alıştırmaya başladı. Lord Basil Abercomby, Fontainebleau yakınlarındaki bir tilki avı sırasında talihsiz bir şekilde attan düşerek boynunu kırmıştı. Cyril haberi ifadesiz bir şekilde karşıladı.

"Böylece" dedi avukat, bir mendille alnını ve katmerli çenesini kurularken, "şu anda siz yalnız muhterem pederinizin unvanının varisi değil, hem babanızın hem de annenizin servetinin tek varisisiniz, her iki ailenin de tek ardılı olduğunuz için saygıdeğer genç dostum, her iki mirasın menkul ve gayrimenkul tüm mal varlığı şu anda sizin. Şayet arzu ederseniz, hepsine hemen bir göz atabilesiniz diye, gelirken bütün evrakları, belgeleri, liste ve bilançoları yanımda size getirme cüretinde bulundum."

Ağır bir evrak çantasını yanına çekip zorlukla dizlerinin üstüne kaldırdı.

"Teşekkür ederim," dedi Cyril, "zahmet etmeyin."

“Ah, anlıyorum,” dedi Mr. Thorne, “bunu daha sonraki bir zamana erteleyeceğiz. Bağışlayın beni, saygısızlık etmek istemedim. Cenaze töreniyle ilgili herhangi bir arzunuz var mı?”

“Zannedersem hayır,” diye karşılık verdi Cyril. “Bunu size bırakıyorum. Siz gerekeni yaparsınız.”

“Şüphesiz, Mylord. Ne zaman yola çıkmayı düşünüyorsunuz?”

“Nereye?”

“Şey, babanızın cenazesine sanırım.”

“Sevgili Mr. Thorne,” dedi Cyril, “Doğrusunu isterseniz kendime böyle bir eziyet çektirmek için hiçbir neden göremiyorum. Böyle törenlerden nefret ederim. Cesetle ilgili olarak neyi doğru buluyorsanız onu yapın.”

Avukat öksürdü, yüzü kıpkırmızı kesildi. “Tabii, şüphesiz–” dedi ve gözle görülebilir şekilde soğukkanlılığını korumaya çalışarak, “sayın pederinizle, nasıl söylesem, pek iyi anlaşamadığınız sır değil elbette, ama buna rağmen, demek istiyorum ki, o şimdi ebedi uykusuna yattığına göre – oğulluk görevi diye bir şeyin olduğunu size hatırlatma cüretini gösterirsem bağışlayın.”

“Öyle mi?” diye sordu Cyril ve kaşlarını biraz kaldırdı.

Mr. Thorne kararsız bir tavırla evrak çantasını açtı, sonra yeniden kapadı. “Lütfen beni yanlış anlamayın. Mylord, bu elbette ki sadece ve sadece sizin kişisel kara-

rınız. Ben yalnızca, kamuoyunun böyle bir olayın bütün ayrıntılarını takip edeceğine dikkat çekmek istiyorum."

"Ah, böyle bir şey yaparlar mı?" diye karşılık verdi Cyril bıkkın bir şekilde.

"Ne yapalım, pekâlâ," dedi Mr. Thorne, "veraset meselelerine gelince, bu konuda size şunu öneririm..."

"Her şeyi satın," diye sözünü kesti Cyril.

Avukat taş kesilip ağzı açık ona bakakaldı.

"Evet," diye devam etti Cyril. "Doğru anladınız, dostum. Hiçbir şeyi tutmak istemiyorum. Zaten para halinde olmayan her şeyi paraya çevirin. Böyle bir şeyin nasıl yapılacağını en iyi siz bilirsiniz herhalde."

"Yani," diye atıldı Mr. Thorne, "sayın pederinizin çiftliklerini mi kastediyorsunuz, ormanlarını, malikânelerini, sanat eserlerini, koleksiyonunu...?"

Cyril kısaca başını sallayarak onayladı. "Hepsini, hepsini. Satın."

Yaşlı adam karaya vurmuş balık gibi nefes almaya çalışıyordu.

"Bunu iyice bir düşünelim, Mylord. Şu anda biraz duygusal bir ruh halindesiniz... Kısacası, çok açık söylersem Mylord: Bunu yapamazsınız. Bu olamaz. Kırkbeş yıldır ailenizin avukatıyım ve size şunu söylemek zorundayım ki, bu... bu... şey olur... şeye karşı... Düşününüz lütfen, atalarınız bunu yüzyıllar boyu... sonuçta bir servet söz konusu... Hayır, dinleyin Cyril, size bir kez daha

böyle hitap edebilmek istiyorum, kendi ardılınıza karşı manen yükümlüsünüz..."

Genç lord birden ona arkasını döndü ve pencereden dışarı bakmaya başladı. Soğuk soğuk, ama sesinde belirgin bir sabırsızlıkla yanıt verdi: "Benim ardılım olmayacak."

Avukat tombul ellerini itiraz edercesine havaya kaldırdı. "Sevgili çocuk, insan sizin yaşınızdayken bunu kesin olarak bilemez. Olur da bir gün..."

"Hayır," diye kesti Cyril sert bir tavırla, "olmaz. Hem bana bir daha sevgili çocuk demeyin."

Yeniden ona döndü ve soğuk soğuk yüzüne baktı. "Eğer bu konudaki düşünceleriniz değiştirilemeyecek kadar katıysa, Mr. Thorne, bu görev için başka birini bulmak zor olmaz. İyi günler."

Mr. Thorne, haksız yere maruz kaldığı bu küstahça muameleye son derece öfkelenmiş olarak önce kendi deyişiyle bu "ahlakdışı ve vicdansızca görev"i üstlenmemeye karar verdi. Ama heyecanı henüz Londra'ya dönüş yolundayken, yavaş yavaş net ve mantıklı düşüncelere boyun eğdi. Ve sonraki iki gün içinde iki ortağı Saymor ve Puddleby ile enine boyuna görüştükten sonra bu büyüklükteki bir satıştan alınacak yasal komisyonun sağlayacağı kazancın, bürolarının o güne kadar lekesiz olan ününe, çıkacak skandalda sorumluluğu paylaşmaktan

ötürü gelebilecek bütün zararları kat kat geride bırakacağı görüşüne vardı.

Mr. Thorne ve ortakları hemen, özel hükümlerle dolu yazılı bir beyanla genç lorda işlerin yürütülmesini üstlenmeye hazır olduklarını açıkladılar ve bu beyanı ilk postayla Cyril Abercomby tarafından imzalanmış olarak geri aldılar. İşler yoluna girmiş oldu.

Kamuoyu bunu öğrendiğinde –bu gerçekten de kaçınılamazdı– bir öfke fırtınası koptu. Yalnız yüksek aristokrasi ve krallığın tüm üst tabakası böyle işitilmemiş bir gelenek duygusu ve sınıf bilinci yoksunluğu karşısındaki büyük nefreti koro halinde dile getirmekle kalmadı, olay parlamentoyu da birkaç gün meşgul etti, hatta böyle bir insanın kendisine Majestelerinin uyruğu demeye aslında hâlâ hakkı olup olmadığı sorusu etrafında alt sınıfın pub'larında bile ateşli tartışmalar oldu. Fakat birçok gazetenin deyişiyle bu "İngiliz kültürünün ve onurunun satışa çıkarılışı"na karşı hukuki açıdan yapılabilecek hiçbir şey yoktu, Mr. Thorne & Ortakları, tüm şartları kaleme dökerken bilgece bir öngörüyle bu konuyu halletmişti.

Cyril'e ise kendi sebep olduğu tüm patırtı vız geldi. Daha yeni başlamış olan öğrenimini hemen yarıda kesmiş ve çoktan ülke dışına çıkmıştı. Sonraki yıllarda da, belli bir amaç gütmeden, yalnızca kafasına estiği gibi ve tesadüfler tarafından yönlendirilerek, dünya ülkeleri ve şehirleri arasında seyahat edip durdu, ama artık babası-

nın sağlığında olduğu gibi yalnız Avrupa'da ve Yakın Doğu'da değil, Afrika'da, Hindistan'da, Güney Amerika'da ve Uzak Doğu'da da. Ve bu sırada neredeyse ölesiye sıkıldı, çünkü ne doğal güzellikler, ne binalar, ne okyanuslar, ne de yabancı halkların örf ve âdetleri, yüzeysel bir ilgiden fazlasını uyandırmıyordu içinde; bunun içinse, geçici de olsa, büyük otellerin konforunu terk etmeye pek değmezdi. Kendisinin herhangi bir yere ve şeye ait olabilmesinin sırrını bu dünyada hiçbir yerde bulamadığı için, bütün öteki mucizeler dilsiz ve anlamsızdı onun için.

Bu başıboş dolaşmalarda tek eşlikçisi, Hong Kong'da afyon satış kartelinin şefinden satın aldığı Wang adında bir uşaktı. Wang, kendisine ihtiyaç duyulmadığı zaman varolmama, ama efendisi onun hizmetine ihtiyaç duyduğunda da her zaman hazır olma konusunda doğaüstüne yakın bir yeteneğe sahipti. Ayrıca efendisinin arzularını da her defasında önceden biliyor gibiydi, öyle ki birbirlerine bir şey söylemelerine pek gerek kalmıyordu.

İngiliz aristokrasisi Abercomby mirasının satılışını boykot etme konusunda sessizce birleşmişti önce, ama çok geçmeden iyi –ya da başka bir deyişle– kötü bir ders aldılar. Mirasa hiç de azımsanmayacak sayıda yabancı talip oluyor ve teklifleriyle fiyatları yükseltiyorlardı. Ve sonunda Jason Popey adında Amerikalı bir kauçuk milyarderi fazla düşünmeden içindeki ve çevresindeki her

şeyle birlikte Claystone Malikânesi'ni satın aldığında – hatta yaşlı kâhya Jonathan'ı bile devralmıştı– bu, ulusal onurları üzerinde şok etkisi yarattı. Henüz kurtarılabilecek olanı kurtarmak için, imparatorluğun zengin ve güçlü ailelerinden, hâlâ sahip olunabilecek her şeye gerçek bir akın başladı. Mr. Thorne & Ortakları hesabına şunu söylemek gerekir ki, fiyatta bazen biraz indirim yapmak zorunda kalsalar da öncelikle böyle alıcılarla iş yapıyorlardı. Yine de genç Lord Abercomby, ihtiyarın ölümü üç yılını bile doldurmadan dünyanın en zengin yüz adamı arasına girdi – en azından banka hesabı bakımından.

Fırtına yavaş yavaş dindi ve toplumun ilgisi başka sohbet konularına kaydı. Hâlâ bazı gönülleri arada bir harekete geçiren tek soru –özellikle evlenme çağındaki kızların annelerinin gönüllerini– Cyril Abercomby'nin bu kadar çok parayla ne yapmayı düşündüğü sorusuydu. Bilindiği kadarıyla ne kumara düşkünlüğü vardı ne de herhangi bir türde bahis oynuyordu. Ming vazoları ya da Hint mücevherleri toplamak gibi başka pahalı tutkuları da yoktu. Kusursuz, ama sade giyinirdi. Sınıfına layık bir biçimde, ama her zaman yalnızca otellerde yaşardı. Pahalı metresler tutmazdı ya da daha gizli başka kötü alışkanlıkları yoktu. Parayla ne yapacaktı? Bunu kimse bilmiyordu, en az bilen de kendisiydi.

Bundan sonraki on yıl içinde Cyril, durup dinlenmeden yaptığı seyahatlerini sürdürdü. "Arayışım" dediği bu

yaşama o arada öyle alışmıştı ki bu onun için doğal bir yaşam biçimi olmuştu. Çocukluk yıllarının, aradığı şeyi herhangi bir zamanda ya da herhangi bir yerde gerçekten bulacağı şeklindeki naif umudu elbette çoktan uçup gitmişti. Tam tersine artık onu istemez olmuştu, böyle bir şey onun için çok can sıkıcı olurdu. Durumu için şöyle bir formül bulmuştu: Yolun uzunluğu hedefine ulaşmayı isteme olasılığıyla ters orantılıydı. – Ona göre burada, tüm insan çabalarının gülünçlüğü yatıyordu; tüm beklentinin asıl anlamı, onun temelli olarak doyurulmamış kalmasındaydı, çünkü her doyum eninde sonunda sadece bir düşkırıklığıyla sonuçlanmak zorundaydı. Evet, Tanrı bile vaktiyle insan soyuna vaat ettiklerinin hiçbirini hiçbir zaman gerçekleştirmemekle iyi ediyordu. Uğursuz bir günde ciddi ciddi bunları yerine getirmeye karar verdiğini varsayalım –Mesih bulutlar içinde gerçekten geri dönmüş, mahşer günü gerçekten gelmiş, Kutsal Kudüs gerçekten süzüle süzüle yukardan iniyor olsun– kozmik bir rezaletten başka hiçbir şey çıkmazdı bundan. Kendisine inananları onca zaman beklettikten sonra, şimdi herhangi bir olay, istediği kadar görkemli olsun, insanlarda genel bir "Yaa, hepsi bu muymuş?"tan başka bir tepki uyandıramazdı. Öte yandan, verdiği bir sözden hiçbir zaman vazgeçmemek, Tanrı'nın (her zaman gerçekten var olduğu koşuluyla) bilgeliğiydi kuşkusuz. Çünkü dünyayı işler tutan şey, umut, yalnızca umuttu.

Yazgısına böyle, iskambil kâğıtlarında bakmış biri için oyunu sürdürmek çok kolay değildi elbette. Ama Cyril yine de başarıyordu bunu, hatta bunu yaparken eğleniyordu da. Kendisinin, her okyanusu daha büyük, her dağı daha yüksek, her gökyüzünü daha geniş tasavvur etmiş o ezeli hoşnutsuzlardan olduğunun bilincindeydi, ama bundan ötürü hiç de mutsuz değildi. Fakat dünyaya ve insanlara karşı kayıtsızlığı artık kendisine, kendi yaşamına da uzanıyordu: Yaşamı artık onun için çok önemli değildi, yine de bu yüzden kendisinden kurtulma arzusu duymuyordu.

Bu ruh hali içinde Cyril Abercomby kendine bir bakıma bir ev de kurmuştu, çünkü bu, evsizlikte de yapılabilecek bir şeydir. Çelikişli bir biçimde bununla güvenceye almıştı kendini, çünkü şimdi o, cansıkıntısı dışında hiçbir acının erişemeyeceği biriydi. En azından o böyle sanıyordu – Main kıyısındaki Frankfurt'ta onun için bazı şeylerin değiştiği o akşama kadar.

Genel olarak uzunca bir zamandır toplantılara pek çağrılmıyordu. Burjuva ya da aristokrat protokolünün kuralları vazgeçilmez biçimde zorunlu kılmadıkça onun varlığından seve seve feragat ediliyordu, çünkü tuhaf davranışları ve duygusuz fikirleriyle her konuşmayı mahvettiği ve bütün huzuru kaçırdığı bu arada herkes tarafından öğrenìlmişti.

Ticaret Müşaviri Jakob von Erschl'in de Lord Aber-

comby'nin her yere kendisinden önce giden kötü şöhreti-ni bilmeden hareket ettiği pek düşünülemez. Adam belki kendine çok güveniyor, başkalarının başarısız kaldığı böyle durumların üstesinden bile kişisel otoritesi sayesin-de gelebileceğine inanıyordu ya da zenginler zengini İn-gilizle iş ilişkileri kurmak onun için her şeyin önünde ge-liyordu –Almanya'nın en iyi işleyen özel bankalarından biri müşavire aitti–, nedeni her ne olursa olsun lordun bulunduğu "Zum Römer" oteline bir davetiye gönderdi, lordu "birkaç sanat ve müzikseverden oluşan küçük bir toplulukla bir akşam yemeği"ne davet ediyordu. Bundan başka adındaki "von" ibaresi, şehre birkaç mil kala göste-rişli büyük bir bahçe içinde bulunan ve yeni gotik stilde inşa edilmiş tuğla bir yapı olan villası kadar yeniydi.

Cyril daveti kabul etti.

Yemekten önce Fräulein Isolde –evin kızı, başının et-rafına doladığı örgü saçlarıyla yuvarlak hatlı genç bir kız– şarkılar söyledi. Bunlar Joseph Katz adında, söy-lendiğine göre ümit vaat eden ve o sırada da on iki davet-linin arasında bulunan bir bestecinin şarkılarıydı. Çok geçmeden söz konusu kişinin, elli yaşlarında, kısa boylu, oldukça kilolu ve tamamen dazlak kafalı bir adam oldu-ğu ortaya çıktı; gösteri sırasında kapalı gözlerle orada öylece oturdu ve yumuk ellerini ağzının önünde tuttu. Hoş, ama biraz ince bir sesi olan şarkıcıya, piyanoda, göğsünde madalya kurdeleleri olan uzun boylu bir teğ-

men eşlik ediyordu.

Alkış uzun ve candan oldu, katılmayan tek kişi Cyril'di. Bay Katz tekrar tekrar Fräulein Isolde'nin elini öptü ve kızarmış yüzüyle önünde eğildi. En başta da, müşavirin yüksek bir kule şekli verilmiş topuzunun üstüne pırlanta bir taç takmış olan eşi, Bay Katz'ın yeteneği karşısında heyecanından şakır şakır terliyordu.

"Biz Almanlar," diyerek Cyril'e döndü, "bütün gerçek büyük bestecileri çıkarmış bir halkız işte. Siz İngilizlerin kendinize mal ettiğiniz Händel bile Alman kökenliydi. Bunu itiraf etmelisiniz, Mylord."

"Elbette Madam," diye karşılık verdi Cyril kuru kuru, "bu yüzden de göç etmek için her türlü nedene sahipti."

Bu açılış repliğiyle gecenin akışı engel olunamaz biçimde bir felaket yoluna girdi. Bay von Erschl sahip olduğu bütün centilmenlik araçlarını işin içine sokarak konuşmalara nükteli bir yön vermeyi tekrar tekrar denediyse de, topluluğun havası hissedilir biçimde donma noktasına doğru gidiyordu. Daha tatlıya bile sıra gelmemişti ki ortalığı buz gibi bir sessizlik kapladı. Neredeyse kâhince içgüdüsüyle Cyril, sofradaki herkesin duygularına can alıcı noktasından dokunmayı başarmıştı.

Sonunda mokayla konyak, hanımlara da nane likörü ikram edildikten sonra, müşavir konuklar arasında sanatla ilgilenenlere tablo koleksiyonunu göstermeyi önerdi. Hepsi kabul etti, herkesin sessiz teessüfleriyle Lord

Abercomby de öyle.

Birkaç koridor ve bir kış bahçesi geçtikten sonra, bir sürü anahtarı, kolu ve çarkı olan zırhlı bir kapıya ulaştılar. Bay von Erschl bir deste anahtar kullanarak belli bir sırayla kolları ve çarkları harekete geçirdi.

"Oldukça değerli şeyler söz konusu olduğu için, bugünlerde insan böyle güvenlik önlemleri almak zorunda kalıyor," dediği duyuldu.

Kapı açıldıktan sonra, topluluk duvarlardaki gaz lambalarıyla aydınlatılmış penceresiz bir salona girdi. Ağır altın çerçeveler içinde her büyüklükte yan yana birçok resim asılıydı içerde. Tüm bunlara sahip olmanın verdiği hissedilir bir gururla müşavir önce koleksiyonunun en etkileyici parçalarını gösterdi, Rembrandt'tan "Pipolu İhtiyarın Portresi," Dürer'den "Küçük Bir Mezarın Kazılışı," Raffaello'dan bazı desenler ve "Çocuklu Madonna," Tiziano'dan "Adsız Bir Tüccarın Resmi;" bu arada her parçanın yanında ona ödemiş olduğu fiyatı belirtmeyi de ihmal etmiyordu. Geri kalan tablolar büyük bölümüyle çağdaş ressamların eserleriydi ve ağırlıklı olarak günlük hayattan sahneleri ve "Samson ve Dalila" gibi tarihi ya da mitsel temaları canlandırıyordu. "Siegfried'in Ölümü" ya da "Yaşlı Fritz ve Değirmenci." Burada sözü edilen paralar elbette çok daha mütevazıydı.

"Bunu bir yatırım olarak görüyorum," diye açıkladı müşavir, özür dilercesine. "Böyle spekülasyonlar söz ko-

nusu olduğunda bir miktar risk olduğunu kabul etmek gerekir elbette. Ama alımdan önce edindiğim uzman görüşlerine göre değeri hayli yükselecek."

Konukların gerektiği gibi hayranlıklarını dile getirmelerinden sonra salona geri dönüldü. Ancak bir süre sonra ev sahibi Lord Abercomby'nin aralarında olmadığını fark etti.

"Aman Tanrım," dedi kızına yavaşça, "onu yanlışlıkla galeriye kilitlemiş olmalıyım."

"Bana anahtarları ver," diye yanıt verdi kız aynı şekilde yavaşça, "ben bakarım. Sen konuklarınla ilgilen, babacığım."

Lordu gerçekten de resim odasında buldu, ama kendisini unuttuklarını hiç fark etmemişe benziyordu. Bir tabloya dalmış, hareketsiz duruyordu. Kız arkasından yaklaşıp lordun omuzlarının üstünden resme baktı, ama lord bunu da fark etmemiş gibi görünüyordu.

"İlginç bir resim, değil mi Mylord?" dedi kız. "Adı da 'Uzun Bir Yolculuğun Sonu.' Adının neden bu olduğunu belki siz bana açıklayabilirsiniz."

Lord Abercomby buna da bir tepki göstermeyince kız olabildiğince doğal bir tavırla devam etti: "Babacığım bunu birkaç yıl önce Napoliden getirdi. Fakir düşmüş bir marki bu resmi ona vermek zorunda kalmış, bazı borçları yüzünden galiba. Adı da, doğru anımsıyorsam, Tagliasassi ya da öyle bir şeydi. Belki de aileyi tanıyorsunuz-

dur, Mylord?"

Konuğun ısrarlı suskunluğu onu biraz tedirgin etmeye başlamıştı artık.

"Gevezeliklerimle sizi rahatsız ediyorsam lütfen çekinmeden söyleyin. Hayır mı? Bu resmin değerli olduğunu mu düşünüyorsunuz? Kuşkusuz siz bu konudan hepimizden çok anlıyorsunuz. Eh, *bir* değeri vardır kuşkusuz, en azından az bulunur olmasından ötürü. Bu ressamın ancak yirmi ya da otuz resminin olduğu söylendi bize. Adı –durun bakayım– evet, şimdi aklıma geldi, Isidorio Messiú. Bu adı hiç duydunuz mu? Hayır mı, biz de öyle. Babacığım onun belki de Alman olduğunu söylüyor. Peki o zaman niye Napoli'ye tıkılıp kaldı, bunu kimse bilmiyor galiba. Ayrıca bütün resimlerinin de böyle tuhaf olduğu anlaşılıyor – infilak eden kiliseler, ölülerin sarayları, hayaletli şehirler... Ben cahil bir kızım sadece ve böyle şeylerden anlamıyorum, ama siz de, onun... demek istediğim biraz... deli olması gerektiğini düşünmüyor musunuz?"

Cyril hâlâ tepkisiz duruyor ve Fräulein Isolde onun kendisini duyup duymadığını bile bilmiyordu. Adamın omuzlarının üstünden resme baktı.

Pek büyük değildi; en azından koleksiyonun diğer bazı parçalarıyla karşılaştırıldığında. Belki altmış santimetre genişliğe seksen santimetre yükseklikteydi. Aşırı parlak bir ay ışığı altında bir taş çölünü canlandırıyordu –

oysa gece karanlığındaki gökyüzünde ne ay ne de tek bir yıldız görünüyordu. Garip biçimli dağ oluşumları arka planda geniş bir vadiyle birleşiyordu, bunun ortasında da, mağara ve gediklerle delik deşik olmuş, mantar biçimli, dev taştan bir sütun yükseliyordu. Bu camsı kütleye giden bir yol yoktu, vadi tabanını en üstteki düzlüğe bağlayan bir merdiven, bir asansör de yoktu. Üstünde, sayısız kulecikleri ve kubbeleri, çumba ve balkonlarıyla, süt gibi pırıl pırıl yarı saydam aytaşından düşsel bir saray yükseliyordu. Duvarlardaki girintilerde ve terasların korkuluklarının üstünde, her yerde, minyatür gibi küçük olmalarına rağmen seçilebilen kemik beyazı figürler duruyordu. Örneğin fantastik zırhlar içinde sakallı şövalyeler, çiçeklerle süslü periler, hayvan başlı tanrılar, cinler, kukuleta takmış çilekeşler, taçlı krallar vardı, soytarılar, melekler, sakatlar, âşık çiftler, halka halinde dans eden çocuklar, yaşlılıktan iki büklüm olmuş ihtiyarlar vardı. İnsanın bakışları resmin üstünde ne kadar uzun durursa o kadar çok ayrıntı ortaya çıkıyordu, rüyanın ya da hezeyanın birbirini doğuran resimleri gibi bitmez tükenmezdiler sanki. Sarayın bütün pencereleri ışıl ışıldı, sanki içerde mumların parladığı, coşkulu bir şenlik yapılıyormuş gibi. Fakat yalnızca birinde, büyük, kapalı giriş kapısının üstündeki pencerede, elini selamlamak için ya da itiraz etmek için kaldırmış bir insanın gölgemsi silueti görünüyordu.

"Düşünebiliyor musunuz," diyerek Fräulein Isolde yeniden kendini duyurdu ve bu sefer konuğun yanına geçti, "annem bu resimden gerçekten korkuyor. Her defasında hızla geçiyor önünden – siz de fark ettiniz mi? Ama itiraf etmek gerekirse, Mylord, benim için de durum pek farklı değil. Sanki pek tekin değil gibi geliyor bana. Onda bir şey var – nasıl söylemeli? Bana yardımcı olun Mylord, siz söyleyin, bu resim sizde nasıl bir etki bırakıyor..."

Yanından lorda baktı ve korkuyla irkildi.

"Ama – neyiniz var, Mylord? – Ağlıyorsunuz da..."

Cyril ansızın dönüp uzaklaştı ve sert adımlarla odadan çıkıp gitti. Fräulein Isolde hiçbir şey anlayamadan arkasından bakakaldı. Bir iki dakika sonra müşavirin karısı içeri girdi.

"Çocuğum, nerede kaldın?" diye bağırdı. "Herkes seni bekliyor, bize daha şarkı söylemeni istiyorlar. Bay Katz da rica etti. Şu iğrenç İngiliz nerede peki? Burada değil miydi?"

"Yo, buradaydı," dedi Fräulein Isolde ve büyümüş gözlerle annesine baktı, "düşünsene, anne, tamamen sessiz bu resmin önünde duruyordu ve gözyaşları yanaklarına akıyordu. Lord ağladı, gözlerimle gördüm."

Anneyle kız diğerlerinin yanına dönüp olanları anlattılar. O arada Lord Abercomby hiçbir açıklamaya ya da teşekküre gerek duymadan çekip gitmişti. Bütün bunlar

onun o tuhaf karakterinin yeni kanıtlarıydı, bu konuda bütün diğer konuklar da aynı kanıdaydılar ve bu akşam her zamankinin aksine yeterli konuşma malzemesi bulmakta hiçbir güçlük çekmediler.

Ertesi sabah müşavir, Lord Abercomby'den bir mektup aldı, doğrusu yakışıksız davranışı için özür dilediğini anıştıran en ufak bir şey yoktu mektupta; yalnızca kısa, neredeyse emir tonunda kaleme alınmış bir talep dile getiriliyordu: Isidorio Messiú'nun "Uzun Bir Yolculuğun Sonu" adlı tablosunu mümkün olan en kısa zamanda kendisine vermesini istiyordu. Bunun için istenecek her meblağı ödemeye hazırdı.

Jakob von Erschl, aynı şekilde kısa ve kesin bir dille, böyle bir şey düşünmediği cevabını yazdı.

Aynı akşam operadaki locasında –sahnede balık kuyruklu birkaç tombul kadın "wagalaweia"yı söylerken– birkaç kelimeyle karısına lordun münasebetsizliğini anlattı.

"Resmi ona niye satmıyorsun ki?" diye sordu kadın fısıltıyla. "Ben zaten hoşlanmıyorum o resimden, senin için de pek önemli değil herhalde. Yani, verdiği fiyat gerçekten – uygunsa..."

"Söz konusu şey eski terliklerim bile olsa böyle bir şey yapmam," diye yanıt verdi müşavir hiddetle.

"Niye peki?" diye sordu kadın. "Birçok İngilizin kaçık bir tarafı olur." Bunu "gaçık" gibi telaffuz etmişti.

"Birçok İngiliz," diye karşılık verdi müşavir, "bizim paradan başka bir şeye değer vermediğimizi sanıyor galiba. Kalleş Albion[ψ] için bu doğru olabilir, ama bizde, Almanya'da, insanların ideallere olan inancı sürmekte."

Müşavirin karısı yandan kısaca bir göz attı kocasına. İnadı tuttuğunda yüzünün aldığı ifadeyi tanırdı.

"İşte bunda tamamen haklısın, Jakob sevgilim," dedi yatıştırıcı bir tonda. "Hem bizim yeteri kadar paramız var sonuçta."

"Bu küstah adalı dünyada her şeyin parayla satın alınamayacağını öğrenmeli," diye gürledi Bay von Erschl.

Komşu locadan monokllü bir bey eğildi ve müşavirin locasına cezalandırır bir bakış attı. Müşavirin karısı kocasının dizini okşayıp "şşşt!" dedi. Ardından ikisi de dikkatlerini yeniden sahnedeki balık kuyruklu kadınlara yönelttiler. Kadınlar hâlâ "wagalaweia"yı söylüyordu. Yani pek bir şey kaçırmamışlardı.

Aynı saatlerde Fräulein Isolde evde elini çenesine dayamış, divanının üstünde uzanıyordu ve yatak odasının büyük duvar aynasında düşünceli düşünceli kendini seyrediyordu. Hep birlikte operaya gitmekten, sözde keyifsizliğini öne sürerek kurtulmuştu. Kabaran yüreğini anlayabilmek için yalnız kalmak istiyordu.

Erkeklerin kadın gözyaşları karşısında âciz oldukları,

[ψ] Albion: Ptolemaios'tan beri İngiltere'nin genel adı. Kalleş Albion: siyasal alanda İngiliz düşmanlarının kullandığı bir söz –çn.

gerçek anlamlarından tamamen farklı anlamlar yükleyerek onları kendi gözyaşlarıyla bir tuttukları söylenir. Bir an için bu iddianın doğru olduğunu varsayalım, o zaman kadınların bu noktada hayli hassas bir içgüdüye sahip olduklarını herhalde kabul etmek gerekir. Tam da erkek gözyaşlarıyla kendilerininki arasındaki anlam farkını hissettikleri noktada onların eline düşerler. Üzerinden gözyaşlarının aktığı taştan bir erkek çehresi her kadının kalbini eritecektir.

Fräulein Isolde tek bir sağgörülü bakışla Cyril Abercomby'nin gerçeğini görmüştü. Şimdi onun yere inmiş bir melek olduğunu biliyordu, –Dante'nin Luzifer'i gibi– yalnızlığının sonsuz buzu içinde donmuş halde, bir kadının aşkıyla çözülmeyi bekleyen bir melek. Okumuş olduğu bütün romanlarda bir aşkın büyüklüğünün ölçüsü sebep olduğu acıydı. Düşmüş meleği karanlığından kurtarmanın kendisine anlatılamaz acılara mal olacağını biliyor ya da seziyor ve kendine bunun için yeterli güce sahip olup olmadığını soruyordu. Alıcı gözüyle aynada bir kez daha kendine baktı. Saf, yuvarlak genç kız yüzü bu görevin büyüklüğüne hiç uygun düşmüyordu. Ama bu değişirdi. Acı çok geçmeden çizgilerine ruhani bir hava verir, çok geçmeden gerçek bir yazgıya kavuşurdu ve bütün arkadaşları ona saygıyla bakardı.

Lord Abercomby "Am Römer" otelindeki kral dairesinin penceresinde durmuş, gece Frankfurt'a bakıyordu.

Uşak Wang sessizce akşam yemeğini getirdi, ama efendisi arkasını dönmeksizin sadece sessiz bir el işaretiyle yemek istemediğini belirtti. Uşak hiç gürültü çıkarmadan her şeyi yeniden dışarı çıkardı.

Onu böyle derinden vuran, kelimenin tam anlamıyla altüst eden şey neydi bu resimde? Sanatsal değerinin oldukça fazla olduğu belliydi, ama sebep bu değildi herhalde. Ama sanatın sorunları Cyril'i öteden beri ancak ikinci dereceden ilgilendirirdi. Hayır, başka bir şeydi. Bu resim onun için çok özel, hatta neredeyse gizli bir haber, bir mesaj içeriyordu. Gerçi bu mesajın ne olduğunu anlamıyordu –en azından şimdilik– ama kendisini sarsan bir açıklıkla biliyordu ki, bu resim yeryüzünün tüm sakinleri arasından yalnız kendisi içindi, yalnız ve yalnız kendisi için; yüzyıllar ötesinden gelen ve onun dışında hiç kimseye bir şey ifade etmeyen bir haber. Diğer insanların kendilerini evlerine ait hissetmeleri gibi kendisini ait hissedebileceği bir şeyi dış gerçeklikte bulamamıştı. Bunu düşselin dünyasında, sanatta aramak düşüncesi hiç aklına gelmemişti. Ama şimdi o, en özel sırrıyla ansızın ve umulmadık bir anda karşısına çıkmıştı. Ve onun yabancı ellerde olduğunu, yabancı, aptal gözlerin ona bön bön bakabileceğini bilmek, sevgilisine bakılan kıskanç bir âşığa olduğu gibi ona neredeyse bedensel bir acı veriyordu.

Cyril'in aklı fikri, bildiğimiz gibi hatırı sayılır iradesinin her siniri, bu andan sonra tek bir hedefe yönelmişti.

Bir demir talaşı yığınının bir mıknatısın gücüyle birdenbire bir kutupta sıralanması gibi, onun şimdiye dek karmaşık olan yaşamı da bir anda büyülü bir merkez bulmuştu. Resmin "Uzun Bir Yolculuğun Sonu" gibi bir adının olması onun için son derece özel bir anlam taşıyordu. Bu resmi elde etmek istiyordu. Ona sahip olmak zorundaydı, ne pahasına olursa olsun. Ve bu "son"a ulaşacağını şimdiden biliyordu – *right or wrong.*

Teklifinin reddedilmesi gerçi onu önce hayrete düşürmüştü, çünkü ödemeye hazır olduğu meblağ gerçekten de bir hayli büyüktü. Fakat böyle güçlükler onun mücadeleci ruhunu daha çok alevlendirir ve sadece verdiği kararın güçlenmesine neden olurdu.

Sonraki haftalarda gitgide yükselen tekliflerle müşaviri bombardımana tuttu –hatta neredeyse her gün– sonunda meblağlar absürd boyutlara varıncaya dek. Başlangıçta bankerin ticari dürtüsünün resmi elden çıkarmaması için bütün olası nedenlere eninde sonunda baskın çıkacağından emindi, ama adam artık yanıt bile vermiyordu. Cyril bunun alış fiyatıyla değil, alıcı olarak kendisiyle ilgili olduğunu ister istemez görmek zorunda kaldı. Büyük olasılıkla Bay von Erschl çok daha makul şartlarla resmi başka her ilgilenene satardı; yalnızca, kişisel hıncından ötürü ona vermek istemiyordu.

Cyril bundan sonra bu olası engeli aşmak amacıyla resmi satın alması için birçok saygın antikacı görevlen-

dirdi; hatta birini özel olarak Paris'ten getirtti. Görüşmelerde kendi adının hiçbir şekilde anılmaması kaydıyla onlara tam yetki verdi. Ama Jakob von Erschl elbette işin kokusunu aldı ve bu denemelerini de boşa çıkardı.

Cyril karşılaştığı meydan okumanın şimdiye dek düşündüğünden çok büyük olduğunu anlıyordu. Kader belli ki onu sınamaya karar vermişti ve müşavir de darkafalılığıyla onun ahmak aletinden başka bir şey değildi. Pekâlâ, madem iş ölümüne bir savaşa varacaktı, kendisi Cyril Abercomby buna hazırdı. Sonuçta zafere götüren bütün araçlar savaşta mubahtı. Ve kader, bu işte bir kez daha gösterdiği gibi silahlarını seçerken pek seçici davranmadığına göre onun da ahlaki açıdan tedirginlik duyması için hiçbir neden yoktu.

Cyril Londra'ya hareket etti ve "çok kişisel bir mesele" için İngiltere Bankası'nın müdürlerinden biriyle görüşme talebinde bulundu. Bankanın en zengin müşterilerinden olduğu için hemen ve büyük bir iltifatla kabul edildi.

Müdürün adı John Smith'ti ve adı gibi her şeyi de kusursuz bir vasatlıktaydı. Elli yaşlarındaydı, tamamen sıradan, boş bir yüzü vardı, elbisesi, kişiliği, küçük bıyığı, hepsi silikti, sanki ustaca kamufle edilmişti. Tek kişisel özelliği, ara sıra istemdışı seğiren sağ gözkapağındaki küçük tikti.

İki adam meşe kaplama bir büroda derin koltuklarda

karşılıklı oturuyorlardı. Mr. Smith misafirine puro ve şeri ikram etti ve önce bu mevsim için –Mart başıydı– alışılmadık derecede ılık geçen havalardan söz edildi. Ardından bir suskunluk oldu.

Sonunda Cyril "herhalde," diyerek sessizliği bozdu, "konuşacaklarımızdan hiçbirinin dışarıya sızmayacağı konusunda size güvenebilirim."

"Elbette, Mylord," diye karşılık verdi Mr. Smith. "Sizin için ne yapabilirim, Sir?"

"Jakob von Erschl adı sizin için bir şey ifade ediyor mu?"

"Sanırım, Sir. Frankfurtlu banker, değil mi? Kıtadaki en güvenilir ortaklarımızdan biri. Ancak sadece birkaç yıldır. Eski bir firma değil, ne demek istediğimi anlarsınız."

Cyril purosundan bir nefes çekti ve halka biçiminde dumanlar savurdu.

"Pek ülkemize büyük bir sempati gösteriyor gibi görünmüyor."

"Olabilir Sir, ama işle sempatinin her zaman bir arada olması gerekmez."

Cyril düşünceli bir tavırla başını salladı.

"Mali durumumu biliyorsunuzdur kuşkusuz. Yanılmıyorsam param bir hayli önemli girişimlerde bulunmama olanak tanıyor."

"Bu doğru, Sir."

"Paramın uzmanca kullanılması halinde olanaklarımın ne kadar geniş olduğunu tahmin edersiniz?"

"Anlayamadım, Sir."

"Sizden öğrenmek istediğim Mr. Smith, servetimin bana Bay von Erschl'i mahvetme olanağını verip vermediği."

Müdür ifadesiz bir yüzle birkaç saniye karşısındakine baktı, sonra kalktı ve meşe kaplamanın arkasına gizlenmiş küçük bir kasadan birkaç ince dosya çıkardı. Belgelere şöyle bir göz gezdirdi, şerisini yudumladı ve hafifçe öksürdü.

"Evet, korkarım bu pek kolay olmayacak Sir."

"Zaten ben de onun için buradayım," diye karşılık verdi Cyril biraz sinirli.

"Böyle durumlarda denenmeye değer ilk seçenek," diye açıkladı Mr. Smith, "bir kişinin özel ilişkileri konusunda, ki bu da çoğu durumda toplum ahlakı yönünden ilişkileri demektir, derinlemesine bir araştırma yapmaktır. İnsanlar bazı yanlarının kamuoyunca bilinmesini istemezler, hemen hemen herkesin de vardır böyle küçük sırları."

O anda müdürün yüzünden bir gülümsemenin gölgesi geçer gibi oldu, ama sonra hemen, o hiçbir şey söylemeyen ifadesine geri döndü. Sağ gözü seyirdi.

"Peşine dedektifler takmam gerekeceğini mi söylemek istiyorsunuz?" diye sordu Cyril.

"Buna gerek kalmayacak Sir. Bütün önemli iş ortaklarımız hakkında olabildiğince eksiksiz bilgiye sahip olmak bizim en değerli alışkanlıklanrımızdandır – özel alana ilişkin olarak da ve en başta da bu alanda. Yalnızca bir güvenlik önlemi, anlarsınız Sir. Bu konuya ilişkin belgelerimizden üzülerek anladığıma göre Sir, Bay von Erschl'in bu açıdan pek de verimli olmadığı görülüyor. Tamamen aramızda Sir: Bazı akşamlarını parayla satın alınan hanımlarla geçirme alışkanlığı var, iş ortaklarıyla birlikte ya da yalnız, ama hiç itibarına uygun olabilecek hanımlarla değil, daha çok –nasıl söyleyeyim– ucuz erotik eğlencelere belli bir düşkünlüğü varmış gibi görünüyor. Pintiliğinden mi, yoksa eğilimi mi öyle, bunu söylemek zor. Bununla ona karşı olsa olsa bir miktar toplumsal ve ailevi bir öfke uyandırabilirsiniz Mylord, ama sizin amaçlarınız için bu kadarı yetmez. Son derece üzgünüm Sir."

"Pekâlâ," dedi Cyril, "bu durumda onu mali bakımdan iflasa sürükleme seçeneği ne olur?"

Mr. Smith'in sağ gözkapağı seğirmeye başladı.

"Gerçekten o kadar ileri gitmek istiyor musunuz, Mylord?"

"Neden olmasın?"

"Şey, bağışlayın Sir, ama söz konusu kişi terziniz ya da köşedeki zerzevatçı değil sonuçta. Olağanüstü bir boyuttan söz ediyoruz."

Müdür uzunca bir süre belgelerine bir kez daha göz attıktan sonra devam etti:

"Hiç kuşku yok Mylord, varlığınız elinize önemli olanaklar veriyor. Paranızın dikkatle ve iyi hesaplanarak kullanılması halinde hasmınıza hiç de küçümsenmeyecek bir zarar verebilirsiniz. Hatta belli bir miktar şans unsuruyla onu mali bakımdan darlığa sürüklemeyi başarmanız bile mümkün. Yalnız bizim buna izin vermeyeceğimize şimdiden dikkatinizi çekmeliyim Sir."

"Yoksa ahlaki sebeplerden mi?" diye sordu Cyril alaylı bir gülümsemeyle.

"Yo hayır Sir. İngiltere Bankası kendini ahlak bekçisi olarak görmez..."

"O halde?" diye atıldı Cyril.

"...ama Erschlbank'ın istikrarını korumakta belli bir çıkarımız var. En azından şimdilik. Üzgünüm Sir."

"Demek, sizinle de uğraşmam gerekecek.'

"Bir bakıma Sir, sadece dolaylı da olsa. Bu noktada uluslararası politik ve ekonomik önceliklere temas ediyoruz."

Cyril şeri kadehini parmakları arasında döndürüyordu.

"Şimdilik diyorsunuz, Mr. Smith. Diyelim ki öncelikler değişti. Diyelim ki ben bu işe o zaman giriştim."

"Anlıyorum Sir," diye yanıt verdi müdür. "Şu Bay von Erschl kendi alanında oldukça akıllı biri sayılıyor. Sizinle

açık konuşabilirim Mylord. Böyle bir savaşa tek başınıza, yani uzman danışmanlar olmadan kesinlikle giremezsiniz. Biz, söylediğim gibi, bunu yapacak durumda değiliz. Şu halde sizin bu konulardan gerçekten anlayan, uzun vadeli planlar yapmayı ve uygulamayı başarabilecek kişiler bulmanız gerekecek. Hem de birçok ülkeden. Gerekli uzmanlık bilgisi bir yana, bu kişiler önlerine çıkan hiçbir engelden korkup kaçmama tereddütsüzlüğüne sahip olmak zorunda; ama öte yandan da Sir, size şüphe götürmeyecek biçimde sadık olmak zorundalar, yoksa hasmınız sizin ekibinizi size karşı çevirmeyi kolaylıkla başarabilir. Açık konuşmak gerekirse Sir, böyle insanlar bulmanız korkarım hayli zor olur."

"Diyelim ki her şeye rağmen onları buldum," dedi Cyril, "sizin tahmininize göre, Erschlbank'ın işini bitirmek ne kadar zaman alır?"

"Böyle bir durumda bile Sir, biraz sabır göstermek zorunda kalırsınız. Böyle bir şey bugünden yarına olmaz – tabii olursa."

"Ne kadar zaman?"

"Bunu söylemek zor. Bazı durumlara bağlı."

"Ne kadar zaman yani?"

Mr. Smith'in gözü sinirli sinirli seyirdi. "Pekâlâ Sir, bu boyuttaki bir plan için en iyi ihtimalle dört beş yıllık bir zaman tanımanız gerektiğini düşünüyorum – belki de çok daha fazlasını."

"Çok uzun," dedi Cyril hiddetle.

Mr. Smith rahatlamış göründü. "Ben de öyle düşündüm Sir. Bu gerçekten de bir tür –nasıl söyleyeyim– ömrünüzü adamanız gereken bir iş olur. Ve bu işin sonunda tek mahvolanın siz olup olmayacağını kimse önceden söyleyemez. Bu bizim için son derece üzücü olur. Ayrıca Sir, böyle bir şeyi aslında hangi sebepten ötürü düşündüğünüzü sorabilir miyim?"

"Adamın elinde bulunan bir şeyi satın alarak elde etmek istedim, ama o, o şeyi bana vermeyi inatla reddetti, hangi meblağı önerdiğime bakmadan."

"Ah, gerçekten mi? Çok cansıkıcı Sir."

"Onu satmaya zorlayacağım, öyle ya da böyle. Buna emin olabilirsiniz."

"Hiç kuşkum yok Sir. Peki, burada söz konusu olan şey nedir?"

"Bir sanat eseri," dedi Cyril, ayağa kalktı, şapkasıyla bastonunu aldı.

Mr. Smith oturduğu yerde kaldı ve aşağıdan ona baktı.

"Yoksa Mona Lisa mı Sir, ya da Milo Venüsü?"

"Hayır, hayır," diye karşılık verdi Cyril, "sıradan bir resim sadece."

"Ah," dedi Mr. Smith ve gözlerini kırpıştırdı.

Konuğunu kapıya kadar geçirirken, tutuk bir şaka denemesiyle bir düşünce ortaya attı: "Bu durumda mal sa-

hibinin kızıyla evlenmek ya da –bu bedel size kabul edilemeyecek kadar büyük görünüyorsa– resmi birkaç usta hırsıza çaldırmak çok daha kolay olmaz mıydı Mylord?"

Cyril bir an durup başını kaldırdı, sonra vedaya gerek duymadan çıkıp gitti. Mr. Smith kapıyı onun arkasından kapadı, koltuğuna çöktü ve ne yaptığını düşünmeden purosunun külünü şerisinin içine silkti.

Elbette Cyril müdürün son sözlerini söylenmiş oldukları şekliyle ciddiye almamıştı – en azından başlangıçta. Ama Frankfurt'a dönüş yolculuğu sırasında bütün yol boyu bunlar cansıkıcı sinekler gibi tekrar tekrar düşüncelerine üşüştü. Hatta rüyalarına bile girdi. Resmi çalmak ya da çaldırmak önerisi Cyril'in düşgücünün üzerinde uğursuz bir çekim gücüne sahipti. Ne olursa olsun niyetleri şimdilik çok belirsizdi, adeta havada kalıyordu, çünkü somut bir plan için hiçbir çıkış noktası yoktu.

"Zum Römer" otelinin kral dairesine döndüğünde, Wang ilk iş olarak eline bir şey tutuşturdu, pembe kâğıda yazılmış ve üstünden Cyril'in öteden beri nefret ettiği bir koku olan menekşe kokusunun yayıldığı bir pusula. Kâğıt, lorda verilmek üzere meçhul bir kişi tarafından kapıcıya bırakılmıştı. Genç kızlara özgü süslü püslü bir el yazısıyla aşağıdaki satırları içeriyordu:

Sen, henüz güvendiğin bir dost bulamadan
yitik patikalarda bir başına yürüyen,
görmedin mi yolun kenarındaki çiçeği?

Bir insan kalbi açıyor burada, seni anlayabilen.
Bir dost

Utangaçlıktan imzasız bırakılmış olmasına rağmen ya da tam bu yüzden, pusulayı gönderenin kim olduğunu tahmin etmek Abercomby için zor olmadı. Olayların bu beklenmedik gelişimi elbette pek işine geldi. İşini sağlam tutmak için, Wang'ı, Fräulein Isolde Erschl'in ne zamanlar evden çıktığını araştırmakla görevlendirdi. Böyle bir fırsatta otelin ayakçı çocuğuyla ona küçük bir mektup gönderdi, mektupta ondan bir buluşma rica ediyordu, altını da yalnızca "Bir Çiçek Dostu" diye imzalamıştı. Genç kız satırlara göz gezdirdiğinde kıpkırmızı kesildi ve hiç tereddüt etmeden çocuğun eline belli ki çok önceden hazırlanmış bir zarf tutuşturdu. Cyril burada buluşmanın yerini ve saatini buldu.

İlk randevu çok yavan oldu, sabahın onunda, üstelik şehir dışındaki mahallelerden birindeki bir pastahanede. Bu tür buluşmalardan kaçınılmaz olarak beklendiği gibi, donuk ve resmi bir buluşma oldu. Isolde sıkılganlığından ötürü nasıl bir surat takınması gerektiğini bilemiyor, Cyril ise bütün bunları ne kadar aptalca bulduğunu belli etmemeye çalışıyordu. Yine de bu ilk buluşmayı çok geçmeden diğerleri izledi ve buluşmadan buluşmaya atınosfer giderek gevşedi.

Cyril –başarabildiği kadarıyla– Isolde'nin kalbini fethetmeye, ya da daha açık söylersek, kızı amaçlarına tabi

kılmaya çabalıyordu. Eğer bunu başarırsa, Erschl'in resim galerisinin kapısından içeri bir adım atmış sayılacaktı. Onun açısından bu çabalamaları sırasında karşılaştığı tek güçlük, baştan çıkarma sanatındaki deneyim eksikliğiydi – en azından sahip olduğu olanaklar açısından bakacak olursak. Dış görünüşünün kadınlara pek çekici gelmediğinin tamamen farkındaydı. Duygularını ve aklını şimdiye dek hiç bir aşk girişimine yatırmamıştı, çünkü dişilerle olan tek tük ilişkisi yalnızca ticaret ilişkileriyle, her defasında kaldıkları şehrin söz konusu karanlık bölgelerine para taşımakla sınırlı kalmıştı. Ama inandırıcı bir biçimde yalan söylemek isteyen biri hakikati biliyor olmalıdır – o ise bununla hiç ilgilenmemişti. O yüzden başlarda çapkınlık geleneklerine iyi kötü bağlı kaldı, kıza kırmızı güllerden kocaman buketler yolladı, mücevherler ve pahalı parfümler hediye etti ve orijinal iltifatlar etti. Bütün bunları yaparken kendini kabuğunun içinde son derece rahatsız hissediyordu, yalan söylediği için değil, bunu beceriksizce yaptığını sezdiği için.

Ama, hesaba katamayacağı başka bir husus imdadına yetişti. Çok geçmeden anladı ki kendini zora sokmasına hiç gerek yoktu. Kız belli ki, konu erkeklerin kur yapmasına gelince bıkkınlık derecesinde şımartılmıştı ve Cyril'den duygu taşmaları ya da aşk ilanları değil çok daha farklı şeyler bekliyordu. Tam tersine o ne kadar soğuk ve kayıtsız davranırsa kız o kadar verici, hatta itaatkâr olu-

yordu. Kızın bu öyküde oynamak istediği rol –bunu ona çok açık hissettirmişti– acı çeken, kendini feda eden kadın rolüydü. Kolayca anlaşılabileceği gibi onun bu arzusunu yerine getirmek Cyril için oldukça kolay oldu.

Kız tanıdıklar tarafından görülme korkusundan ötürü otele gelmekten çekindiği için, Lord Abercomby uşağı vasıtasıyla, özellikle aşk yuvası olarak döşenmiş bir ev kiraladı. Ev salon palmiyeleriyle, pofuduk Osmanlı sedirleriyle, Türk işi süs sehpalarıyla, kadife kapı perdeleriyle ve erotik alçı heykelciklerle tıklım tıklım doluydu ve birçok çıkışı vardı. Ev personeli olan yaşlı çift geçimini ketumluktan sağlıyordu ve dolayısıyla güvenilirdi.

İlk aşk gecelerinde –kapalı perdeler arkasında öğleden sonra üçte gerçekleşmesine rağmen Isolde o günü böyle anıyordu– kızın gerçekten de henüz bakire olduğu ortaya çıktı. Artık öyle olmadığı andan on dakika sonra Cyril'in kulağına şöyle fısıldadı: "Artık sonsuza dek senin kadınınım, sevgilim. Sahip olduğum en değerli şeyi aşkımı kanıtlamak için sana feda ettim. Artık bana inanıyor musun?"

Cyril kendini kızdan kurtardı, bir puro yaktı, birkaç duman halkası savurdu ve yanıt verdi: "Eğer bir gün cidden o hale gelir de aşka inanacak olursam, yarım kilo striknin içer, ağzıma bir kurşun sıkar, aynı zamanda da kendimi bir kulenin tepesinden atarım, sırf hataya yer bırakmamak için."

Bunun üzerine kız biraz ağladı, ama aslında mutluydu, çünkü bu yanıt, Cyril'e uygulamak istediği kurtarma operasyonunun ne kadar gerekli olduğunu ona bir kez daha gösteriyordu.

O andan sonra, Cyril'in kayıtsız şartsız aşkın hep yeni, hep daha zorlu kanıtlarını istemesi ve kızın giderek direncini bırakarak kendini onun iradesine teslim etmesi ilişkilerinde bir tür değişmez kural oldu. Kız özsaygısını, iffet ve ahlak duygusunu parça parça bu sunağa kurban olarak sundu. Eğer sevgilisi –kendi kendine böyle söylüyordu– cehennem azabının ortasında, zifiri karanlıkta oturuyorsa, kendisi de onu getirmek için oraya giden yolu –çıplak, kanayan ayaklarla olsa da– yürümek zorundaydı. Nihayet günlüğüne yazacak bir şeyi olmuştu ve bazı sayfalara bir damla gözyaşı düşüyordu.

Cyril bir keresinde kıza, resim galerisininkiler de dahil olmak üzere babasının villasının bütün anahtarlarını kendisine getirmesini istediğini söyledi.

"Ama neden?" diye sordu kız. "Ne yapmak istiyorsun?"

"Hiçbir şey," dedi Cyril, "yalnızca senin için kim daha önemli onu görmek istiyorum, babanla annen mi, yoksa ben mi?"

"Lütfen sevgilim, benden bunu isteme."

Cyril yüzüne çarpık bir gülümseme oturttu. "Ah pekâlâ, unut bu istediğimi. Bunu düşünmem gerekirdi."

"Ama hiç değilse ne yapmak istediğini bana anlatsan. Hiçbir şey anlamıyorum."

"Bak, işte bu yüzden, sevgili çocuk. Nedenini niçinini anlamadan benim için bir şey yapmaya hazır olsaydın eğer, bu benim için bir şeyler ifade edebilirdi. Ama yeter, artık bundan söz etmeyelim."

Isolde kendi kendisiyle mücadele ediyordu. Cyril'in açıkça görülen düşkırıklığı şimdiye kadarki bütün çabalarını tehlikeye düşürüyordu. Onun elinden kaçıp gittiğini hissediyordu ve bu onun için dayanılmazdı. Hem anahtarları ona getirmekte aslında ne vardı ki?

"Pekâlâ," dedi, "uygun bir fırsat çıkar çıkmaz yapacağım bunu. Yalnız umarım babam hiçbir şey fark etmez."

Dört gün sonra anahtar destesini ona getirdi. Müşavir bir süre için seyahate çıkmış, anahtarları yazı masasına bırakmıştı.

"Ama geri geldiğinde onları kimin aldığını hemen soracaktır," dedi kız kederle. "O zaman ne olacak?"

"Sormayacak," diye yanıt verdi Cyril, "çünkü o zamana kadar anahtarları çoktan yerine bırakmış olacaksın. Ben yalnızca bana olan aşkından babanı bile soymaya hazır olup olmadığım görmek istedim. Sınavı geçtin."

Kız Cyril'in boynuna atıldı, onu öpücüklere boğarak kekeledi: "Teşekkür ederim, ah teşekkür ederim sevgilim!

Daha sonra, Isolde bir süre için banyoya gittiğinde,

Cyril dikkatle bütün anahtarların balmumuna kalıbını çıkardı. Aynı gün ayrıldıklarında kız çaldığı şeyi el çantasında gururla ve mutlulukla yeniden eve götürdü. Bunun Lord Abercomby'yle son karşılaşması olduğunu bilmiyordu.

Usta sanat hırsızları, herkes bilir ki, öteden beri İtalya'da bulunur. Ustalar arasından Crème de la Crème de, yine bilinir ki, Napoli'dedir.

O devirde orada mesleğin uluslararası ün kazanmış böyle bir virtüözü vardı, buna rağmen asıl adını kimse doğru dürüst bilmiyordu, çünkü gerçek adı konusunda resmi kayıtlarda tam bir karışıklık hüküm sürüyordu. Liste *Abacchiu, Rosario* ile başlıyor, *Pappalardo, Nazareno di* ile devam edip neredeyse hiç boşluk olmadan alfabenin bütün harflerini geçerek *Zanni, Eliogabale*'ye kadar gidiyordu. O yüzden de gizli çevrelerde kolaylık olsun diye *er professore* diye anılıyordu.

Bir keresinde Castell Ferrato'daki St. Maria della Montagna Kilisesi'nde üçe beş metre boyutlarındaki bir Giotto freskini hiçbir zarar vermeden yarım saat içinde duvardan sökmeyi ve ardından rahatça Adriyatik üstünden naklederek, şatosunun kilisesini bununla süslemeyi bekleyen bir Karadağ prensine ulaştırmayı gerçekten de başarmıştı. Özgeçmişinde bu türden başka efsanevi başarılar da vardı, tabii bunların büyük bir bölümü salt hayal mahsulü olabilirdi. Yine de geri kalanı şöhretini haklı çı-

karmaya ve Lord Abercomby'ye onunla iş ilişkisi kurdurmaya yeterdi.

Er professore, kadınsı narin elleri ve –bir Napolili için alışılmadık bir şey olan– kızıl kıvırcık saçlarıyla, kırk yaşlarında, ufak tefek, son derece hareketli bir adamdı. Geniş ailesini bir şekilde içine yerleştirmiş olduğu muhteşem bir villada yaşıyordu. Müşteri ve hamilerinin arasında önemli bazı camorristler[Ψ] dışında birkaç bakan ve kardinal de bulunuyordu, hatta yerli yabancı birçok müze müdürü de; çünkü, yasal yollardan halledilmesi bir sürü gereksiz külfet getirebilecek belirli mali işlemler vardı (ve vardır). Dolayısıyla polis ona karşı yürüttüğü araştırmalarında ihtiyatlı davranıyordu. Aleyhinde hiçbir kanıt getiremiyor ve durumu değiştirmek için de kendini pek sıkmıyordu.

Ağustos ayının boğucu sıcaklıktaki bir öğleden sonrasında Lord Abercomby adamın villasının gölgeli terasında bu uzmanın karşısında oturmaktaydı. Cırcırböcekleri kulak tırmalayan bir konser veriyorlar, yakınlarda bir yerde de bir fıskiye şırıldıyordu. Konuşulanları ikisi dışında hiç kimse duymadı, ama Cyril sohbet sırasında ev sahibine Erschl'in evinin bu arada balmumu kalıplara göre yaptırdığı anahtarlarını ve odaların bir planını teslim etti. Frankfurt Yapı İşleri Dairesinden almıştı bu pla-

---

[Ψ] 1830'a doğru Napoli Krallığı'nda ortaya çıkmış olan Camorra adlı gizli hırsızlar birliğinin üyesi –çn.

nı. İstenen resmin asılı olduğu yer kırmızı mürekkeple işaretlenmişti. Bunun ardından, içinde İngiliz sterlinleri halinde avansın bulunduğu kalın bir paket uzattı. Bu paketin görünüşü, o ana dek kuşkuları olan virtüözü birdenbire razı etti. Hele sipariş sahibinin resmin eline verildiği anda ödemeye hazır olduğu ücretin yüksekliğini duyduğunda, kıpır kıpır gözleri meslek aşkıyla parlamaya başladı. (Ayrıca Isidorio Messiú'nun resmini daha önceki sahibi Marki Tagliassassi dolayısıyla biliyordu ve teklifi abartılı buldu, ama tabii ki bunu söylemedi. Söz konusu para kendi parası değildi ya – en azından şimdilik.)

Cyril kendini *professore*'ye Brown adıyla tanıtmıştı, çünkü bu işte gerçek kimliğini gizli tutmak niyetindeydi. *Er professore bu* adın doğru olmadığını elbette biliyordu –adının Brown olduğunu söyleyen birinin gerçek adı daima başkadır ve muhtemelen adı gerçekten Brown olan kimse yoktur– Cyril de onun bunu bildiğini biliyordu. Fakat işleri için gerekli olan güven ilişkisine bunun bir zararı olmadı. İstenen malın 15 Eylül günü akşamüstü saat altıda İstanbul'da Golden Horn adlı bir otelde teslim edilmesi kararlaştırıldı. Bunun ardından ayrıldılar, her iki taraf da iyimser bir havadaydı.

Her şey aynen sözleşildiği gibi oldu. Golden Horn, müşterileri çevre semtin fahişelerinden oluşan, odaların saatlik kiralandığı bir oteldi. Cyril ve *professore* en üst

katta hamamböceği kaynayan bir odada buluştular, odanın penceresinden damlar üzerinden İstanbul Boğazı görülebiliyordu.

Resim paketinden çıkarılıp teslim edildikten ve ücret ödendikten sonra İtalyan vedalaşmakta tereddüt ediyordu.

“Bilmiyorum sizin için önemi var mı Mr. Brown,” diye başladı sonunda, “ama resmin ele geçirilmesi sırasında ne yazık ki üzücü bir olay oldu. Sizi bu konuda bilgilendirmenin iş ortağınız olarak görevim olduğunu düşünüyorum.”

Karşısındakinin garip bakışlarını fark edince hemen açıklama yaptı: “Yo, hayır, beni yanlış anlamayın. Ek ücret falan talep edecek değilim. Aldığımdan fazlasıyla memnunum. Sözünü ettiğim şey daha çok –nasıl söyleyeyim?– trajik bir kaza, kesinlikle öngörülmemiş bir şey. Elbette bu mesleki açıdan aldığım bir risk ve elbette bütün sorumluluğu üzerime alıyorum. Bu sanat eserini elde etmenizin sevincini azaltmayı kesinlikle istemezdim Mr. Brown, ama mutlaka bilmeniz gereken bir şey var ki o da bu esere sahip olduğunuzu mümkün mertebe gizli tutmanız gerekeceği – en azından gelecek on yıl için. Kısaca özetlersem: İşe hiç istenmeyen ve pek de kolay savuşturulamayacak bir ortak karıştı. Neden söz ettiğimi anlıyor musunuz?”

“Ölüm mü?” diye sordu Cyril.

Er professore haç çıkarıp iç geçirdi. Yüzü kederli bir ifade aldı.

"Resim galerisinde müşavirin bizzat boy göstereceği programımızda hiç öngörülmemişti; gecenin ikisiydi sonuçta ve derin uykuda olması gerekiyordu. Ne pahasına olursa olsun galeriden çıkmamızı engellemek istiyordu ve bağırmaya başladı. İki asistanım onu durdurmak zorunda kaldılar. Bağlayıp ağzını bir tıkaçla tıkadılar. İnanın bana Mr. Brown, ona zarar vermek istemiyorduk, ama, San Gennaro'nun kanı adına,[Ψ] adamın tam o sıra nezle olduğunu ve burnundan nefes alamadığını bilebilir miydik? Ertesi gün basından öğrendiğimize göre onu boğulmuş olarak bulmuşlar. Buna gerçekten çok üzüldüm, çünkü cinayet asla kullandığım araçlar arasında değildir."

Cyril kıpırtısız bir yüzle, duvara dayalı duran resme bakıyordu. Batmakta olan güneş pencereden resmin üstüne kızıl bir ışık huzmesi attı.

"Ama ne yazık ki hepsi bu değil," diye sürdürdü İtalyan. "Erschl ailesini ne kadar iyi tanıdınız bilmiyorum,

[Ψ] San Gennaro: Napoli'nin koruyucu azizi Benevento piskoposu olan San Gennaro'nun 305'te, Roma İmparatoru Diocletianus'un başlattığı Hıristiyan katliamında öldürüldüğü söylenir ve Napoli Katedrali'nde bir şişe içinde korunan kanın onun kanı olduğuna inanılır. Pıhtılaşmış durumdaki kan yılda 18 kez kendi kendine sulanır. Bu olay fiziksel olarak açıklanamamışsa da, pek çok kez sınanmış, ve doğru olduğu görülmüştür –çn.

ama müşavirin kendisine çok bağlı görünen bir kızı olduğunu herhalde biliyorsunuzdur. Sınırdan geçip dönmeden önce bir haftadan fazla sesimizi çıkarmadan gizlenmek zorunda kaldığımız için, günlük gazete haberlerinden bütün trajediyi izleme fırsatımız oldu. Kız –sanırım adı da Isabella'ydı– babasının ölümünden iki gün sonra ortadan kayboldu. Bir veda mektubu buldular, kız, söylendiğine göre kelimesi kelimesine şu ifadeyle, Şeytan' a yardakçılık yaptığı için suçlu olduğunu açıklıyordu. Bununla kimi ya da neyi kastetmiş olabileceğini kimse anlamadı tabii. Çok geçmeden cesedi –neydi oradaki nehrin adı?– Main sanırım, işte oradan çıkarıldı. O arada hamile olduğu anlaşıldı."

Cyril ansızın ayağa kalktı ve pencereye yürüdü.

"Er professore" onu arkadan süzerek başını salladı. Kısa bir suskunluktan sonra ekledi: "Anne o zamandan beri bir sinir kliniğinde. Daha fazla bir şey öğrenemedim."

"Bu kadarı yeterli," dedi Cyril ifadesiz. "Bilgi vermeniz iyi oldu, bunun için size teşekkür ederim. Hoşça kalın."

"Siz de Mr. Brown," diye yanıtladı öteki, dışarı çıktı ve kapıyı arkasından yavaşça kapattı.

Lord Abercomby demir işleri yapan bir Türk sanatçıya resmin ölçülerinde bir kutu yaptırdı. İçi mavi kadifeyle kaplı, dışı zarif oymalarla süslenmiş gümüş kaplama

çelik bir mahfaza. Kutu, sahibinin istediği zaman yeniden belirliyebileceği, Arap harfleri kombinasyonunu bilmeyen birinin kesinlikle açamayacagı gizli bir kapağı vardı. Bu mahfaza olası bir hırsızlığa karşı güvenlik önlemi olmaktan çok, elbette, yabancı gözlerden korunmaya hizmet etti. Cyril'in tek sırdaşı Wang bile bundan sonraki yıllarda resmi bir daha görmedi.

Lord zaman zaman kendisini saatlerce odasına kitlemeyi alışkınlık edindi. Böyle zamanlarda resmi çelik mahfazasından çıkarıyor, karşısına geçip seyrediyordu. Bu meditasyonlar sırasında içinde neler olup bittiğini söylemek zor. Kendisi bile bu sırada onu etkisi altına alan duyguları betimleyecek bir sözcük bulamıyordu. Gerçi bir konuda kafasında olan şey netti –ve bunu bir saniye bile aklından çıkarmıyordu– önünde tuttuğu şey boyanmış bir tualden başka bir şey değildi, hayali bir şekil, bir manzaranın ve hayal ürünü bir yapının iki boyuta aktarılışı; ama yine de, Cyril kendisinin bile kavrayamadığı bir şekilde bu binaya kelimenin tam anlamıyla girip çıkabiliyordu. Uyanık olarak bir düşteymiş gibi durmadan yeni yeni mekânları, odaları, salonları, koridorları dolaşıyor, merdivenleri inip çıkıyordu. Bunların hiçbiri resimde görülmüyordu, mum ışığıyla aydınlanmış pencerelerin bulunduğu cephenin arkasında kalıyorlardı, ama oradaydılar, değiştirilemez biçimde ve düşgörenin hayal gücünden ve keyfinden bağımsız olarak.

Cyril bu gezmeleri sıklaştırdıkça yolunu da daha iyi bulmaya başladı. Bu gidişle çok geçmeden her kat için plan ve kesitler çizecek duruma gelmekle kalmaz, aytaşı sarayın içindeki bütün mobilya ve eşyaların, bütün değerli şeylerin, kitapların ve nadide parçaların dökümünü çıkarabilirdi.

Yavaş yavaş, bu sürekli tecrübe ettiği paralel gerçekliğin tek bir açıklaması olabileceği kanısına vardı: Bu resimde kesinlikle ressamın bir uydurması söz konusu değildi. Bu yapı bir yerlerde gerçekten vardı ve sanatçı yalnızca özenle onu resmetmişti. Başka türlü olamazdı. Yoksa Cyril her ayrıntıyı bu kadar net nasıl anımsayabilirdi? Ama bu bir anıysa, o zaman onu herhangi bir zamanda bir kez görmüş, hatta daha da fazlası, içinde oturmuş olmalıydı. Oysa gerçek, yine kesinlikle bildiği gibi, bu değildi.

Peki ama bu sözcük ne anlatır: Anı? Üzerine kurduğumuz bilinç ne kadar da yıpranmış. Daha biraz önce söylenmiş, okunmuş, yapılmış olan şey hemen sonra gerçek değildir artık. Yalnızca bizim belleğimizde var olan bir şeydir ve bütün yaşamımız, hatta bütün dünyamız böyledir. Gerçek diyebileceğimiz şey, o sonsuz küçüklükteki şimdiki zaman anıdır yalnızca ve o da biz onu düşünmek istediğimizde çoktan geçip gitmiştir. Otuz, yüz ya da bin yıllık hazır bir anıyla daha bu sabah, bir saat önce, bir saniye önce doğmadığımızdan nasıl emin olabi-

liriz? Kesin bilgi diye bir şey yoktur, çünkü anının aslında ne olduğunu ve nereden geldiğini bilmiyoruz. Ama işin aslı buysa, zaman, bilincimizin zamansız bir dünyayı algılama tarzından ve biçiminden başka bir şey değilse, o zaman niçin ancak yakın ya da uzak bir gelecekte başımızdan geçecek bir şeyin de anısı olmasın?

Bu tarz düşünceler Lord Abercomby'yi yeniden eski yolcu yaşamına dönmeye yöneltti. Gerçi bundan –bazı kesintiler dışında– hiçbir zaman tümüyle vazgeçmemişti, ama şimdi bu yolculukların çok farklı, son derece somut bir hedefi vardı. Isidorio Messiú'nun resminin ona gösterdiği aytaşı sarayını bulmaya ve ona sahip olmaya karar verdi.

Bu yerin nerede olduğu konusunda olasılıklar sayılamayacak kadar çok olsa da sonsuz değildi, çünkü resim, tuhaf biçimli bir dağ halkasıyla çevrili, çölümsü, kayalık bir vadiyi gösteriyordu. Kuşkusuz, bu yer İzlanda'da olabileceği gibi pekâlâ Andlar'da da olabilirdi, ya da Kafkaslar'da...

Cyril bu arayışla sekiz yıl geçirdi ve bu sırada yaşam yolculuğunun ilk yarısındakinden tamamen farklı olarak uygar yaşamın her tür rahatlığından vazgeçebilmeye çok kısa sürede alıştı (sadık uşağı Wang bu yolculukların getirdiği zorlukları efendisi için katlanılır hale getirmek için bütün gücüyle çalışıyordu gerçi). Resim çelik mahfazası içinde her yerde ona eşlik ediyor ve Cyril ona bakmadan

tek bir gün bile geçirmiyordu.

Avrupa'ya gitgide daha seyrek döner oldu. Aslında yalnızca, arada bir tedavi görmek için Avrupa'ya gidiyordu. Bu arada kırk beş yaşına gelmişti ve dengesinin gitgide bozulduğunu hissediyordu. O devirde bu alandaki tek otorite Bolonya'daki bir doktordu. Haftada bir kez yapılan tedaviler sırasında lord Venedik'te Danieli'de kalıyordu.

Kasım ayıydı ve lagün şehri buğulu örtüsü içindeki bir hayalet gibi, ağır, ıslak bir sise bürünmüştü. Cyril oteldeki odasından Canal Grande'nin karşı yakasındaki St. Maria della Salute'nin hatlarını bile seçemiyordu artık. Henüz öğleden sonra erken bir saat olduğu için sokaklarda gezintiye çıktı. Bu sırada, aslında öyle bir niyeti olmadan, şehrin "il ghetto," *Dökümhane*[Ψ] denen ve dünyada Yahudilerin oturduğu bütün bölgelere adını veren kesimine geldi. Sis gitgide yoğunlaşıyordu, akşam oluyordu ve Cyril sonunda eski sinagogun önüne beşinci kez çıktığında, ümitsiz bir şekilde kaybolmuş olduğunu kendine itiraf etmek zorunda kaldı. Fakat semt terk edilmiş gibi duruyordu, yol sorabileceği hiç kimseye rastlamadı, pencerelerden hiçbirinin arkasında bir canlının yaşadığını gösteren bir ışık bile yoktu. Kemerli, küçük bir köprü onu dar bir sokağa çıkardı, sokak o kadar dardı ki kolla-

---

Ψ Tüm dünyada kullanılan getto adının, İtalyanca dökümhane anlamına da gelen *geto*dan türediği sanılmaktadır –yn.

rını açtığında iki yandan duvara dokunabiliyordu. Yukarı doğru, görebildiği kadarıyla, birçok katlı lekeli cepheleri olan yapılar üst üste ve iç içe yığılmıştı. Siste ve basan karanlıkta sokak karanlık bir uçurum gibi görünüyordu. Cyril duvarda mermer bir tabelanın üstünde "Calle della Genesi" yazısını okudu.

El yordamıyla ilerlemeye devam etti ve çok geçmeden kendini sokağı enine kesen bir kapının önünde buldu. Bir lamba, kapının üstündeki bir dükkân tabelasını aydınlatıyordu. Tabelada, dramatik sahnelerin resimlenişine benzer naif bir üslupla, sıçrayan bir geyiği öldürmekte olan bir grup ortaçağ avcısı canlandırılıyordu. Ama işin tuhafı geyik avcıların üstüne attıkları okların bulutundan başka bir şey değildi. Resim Cyril'i büyülemişti. Üstteki İbranice yazıları okuyamıyordu, ama altta dükkân sahibinin adını okudu: Achashver Tubal. Kola bastırdı ve içeri girdi.

Az sayıda lambanın zayıf bir şekilde aydınlattığı ve arkalara doğru şekillerin karanlıkta belirginsizleştiği geniş bir kubbe karşıladı kendisini. İçerisi tamamen boştu, yalnız ortada heybetli bir yazı masası duruyor, arkasında da pantolon askıları ve siyah kolluklarıyla bir adam oturuyordu. Adam olağanüstü iri yapılı ve geniş omuzluydu ve kafasında muhtemelen bir zamanlar silindir olan bir şapka vardı. Yüzü sakalsızdı ve Cyril adamın görünüşünden biraz ürktü. Yüzü yalnız yaşlı değil, gri lavlardan oyul-

muş gibi, heybetli ve ağır görünüyordu. Göz çukurları karanlıktı ve derinliklerinden iki ışık parlıyordu.

"Beyefendi ne ister?" diye sordu ihtiyar, kalın, boğuk, kubbede yankılanan bir sesle.

"Tesadüfen dükkânınızın levhasını gördüm," diye yanıtladı Cyril, olabildiğince doğal bir tavırla, "ve ne anlama gelebileceğini merak ettim."

"Pekâlâ," dedi ihtiyar, "gördüğünüz anlama geliyor. Okların bulutu uçarken avcıların isabet ettirdiği geyiğin şeklini alıyor. Hepsi bu. Beyefendi niçin sorar?"

"İbranice bilmediğim için üstteki yazıyı okuyamadım," diye yanıt verdi Cyril.

"Arayın, bulacaksınız – yazı bunu söylüyor," diye açıkladı ihtiyar. "Hıristiyan olarak size de tanıdık gelmiş olacak."

"Gerçekten öyle," diye onayladı Cyril. "Bu durumda bu dükkân kayıp eşya bürosu gibi bir şey sanırım."

"Elbette," dedi ihtiyar ve ağır ağır başını salladı. Hareketlerinde ve sesinde sonsuz bir yorgunluk vardı.

Cyril çevresine bakındı. "Söyleyin, Signor... Tubal, yanılmıyorum değil mi?"

İhtiyar yeniden başını salladı. "Buyrun."

"Burası oldukça boş, Signor Tubal."

"Evet," dedi ihtiyar, "boş."

"O halde neyle çalışıyorsunuz?"

"Düşündüğünüz gibi değil."

"Peki ne düşünüyorum ben?"

"İnsanın burada başkalarının kaybettiği şeyleri bulduğunu. Efendi böyle düşünüyor."

"Peki, başka nasıl olabilir?"

Tubal başını salladı. "Arayın, bulacaksınız... bunu hiç var olmamış biri söyledi. Ama birçokları ona inandılar ve onu aradılar, onun için de o artık var. Böyle işte."

"Onun hiç var olmadığını bu kadar kesin olarak nereden biliyorsunuz peki?"

İhtiyar ziyaretçisine delici bir bakış attı. "Biliyorum," diye mırıldandı ve kendi kendine konuşur gibiydi. "Biliyorum. Ben de bir şey aradım. Uzun zaman önce. Çok uzun zaman önce. Ama onu unuttum. Artık bir şey aramıyorum."

Cyril kafasının karıştığını hissetti. Hatta ihtiyarın karışık fikirlerini ortaya koyuşundaki dokunaklılık onu kızdırdı. Öfkeyle sordu:

"Ama yine de bir şeylerden yaşamınızı sürdürüyor olmalısınız?"

Tubal yine başını salladı.

"İnsan yaşamak zorundadır – eğer ölemiyorsa. Tek soru, kişinin ne istediğini bilmesidir. Beyefendi ne istediğini biliyor mu?"

"A, evet," dedi Cyril, "biliyorum. Ama bulamıyorum."

"Kötü," dedi ihtiyar, "herhalde doğru şekilde aramadınız."

"Peki, doğru şekilde nasıl aranır?"

"İşte, avcıların geyikle yaptıkları gibi."

"Açık söyleyeyim, dediklerinizi anlamıyorum."

"Dediklerimi anlamıyorsunuz," diye yineledi Tubal düşünceli düşünceli, "bunu biliyorum, görüyorum, onun için bana geldiniz. Onur duydum. Beyefendi aramayı benden öğrenmek ister mi?"

"Rica ederim," diye yanıt verdi Cyril alaylı bir tavırla. "Karşılığında ne istiyorsunuz?"

"Hiçbir şey," dedi ihtiyar ve biraz eğildi, "ama bunun yasak olduğunu bilmelisiniz.".

"Yasak mı? Kim yasaklamış?"

"Tanrı," diye yanıt verdi Tubal. "Beyefendi Tanrı'ya inanır mı?"

"Şimdiye dek tanıştırılmadık," karşılığını verdi Cyril kuru kuru.

"Yine de," diye sürdürdü ihtiyar, "Tanrı'nın dünyayı ve insanı yedi günde yarattığını biliyorsunuzdur?"

"Bunu duymuştum," dedi Cyril.

"Bu iyi," diye açıkladı ihtiyar, "ama hakikatin yalnızca yarısı. Tanrı cenneti ve insanı yarattı. Sonra cenneti ondan aldı, o zaman insan yaşamak için kendine dünyayı yarattı. Hâlâ da yaratmaya devam ediyor."

"Bence hava hoş," dedi Cyril, "yalnız bütün bunların benim sorunumla ne ilgisi var anlamıyorum."

İhtiyar içini çekti ve bir süre düşündü.

"Bir adam vardı," diye başladı sonunda, "–belki ondan söz edildiğini duymuşsunuzdur– birkaç yıl önce eski Troia'nın kalıntılarını ortaya çıkardı."

"Heinrich Schliemann'ı mı kastediyorsunuz?"

"Evet, onu kastediyorum. Schliemann, adı buydu. Ortaya çıkardığı şeyin Troia olduğunu mu düşünüyorsunuz? Elbette, Troia'ydı. Peki neden Troia'ydı? Çünkü aradığı şeyi orada aradı – tıpkı geyiği vuran avcılar gibi. Onun için Troia oradaydı. Beyefendi demek istediğimi anlıyor mu?"

"Emin değilim," diye itiraf etti Cyril. "Yoksa siz önceden orada hiçbir şey olmadığını mı ileri sürüyorsunuz?"

Tubal heybetli başını yine salladı ve hafifçe dilini şaplattı. "Neden anlamıyorsunuz? Bulduğu şey öteden beri oradaydı."

Bir sessizlik oldu, sonra ihtiyardan sessiz bir gülme de olabilecek solur gibi bir ses çıktı.

"Bu şekilde insanlar her şeyi bulur, ilkçağlarda yaşamış canavarların ve hayvansı insanların kemiklerini bile – niçin? Aradıkları için. Bu şekilde bütün dünyayı yaratırlar, parça parça, ve bunu Tanrı'nın yaptığını söylerler. Ama genelinde de özelinde de zulüm ve şiddet dolu, açgözlülük ve anlamsız eziyet dolu haliyle şu dünyaya bir bakın ve bana söyleyin: Adaletli, kutsal denilen Tanrı böyle bir kusurluluğu nasıl yaratmış olabilir? Her şeyi yaratan insandır ve bunu bilmez. Bilmek istemez, çünkü

kendisinden korkar, hem de haklı olarak. Kolomb da yeni dünyayı keşfettiği zaman onu aramakla kendisinin yaratmış olduğunu söylediğimde bana inanmak istemedi, çünkü o başka şey aradığını düşünüyordu."

"Bir dakika," diyerek araya girdi Cyril, "yanılmıyorsam bu en az üç yüz yıl öncesiydi. Ve siz onunla konuştuğunuzu mu ileri sürüyorsunuz?"

Tubal'in derin göz çukurlarındaki ışıklar bir an için parladı, sonra yeniden karardı. "Anlamıyorsunuz. Ama olsun, önemli değil. Benden söz etmeyelim. Yorgunum."

"Bakın, dostum," diyerek konuyu değiştirmeye çalıştı Cyril, "fikirlerinizi son derece ilginç buluyorum..."

"Filozof muyum ben?" diye çıkıştı ihtiyar. "Teolog muyum? Bunlar fikir değil. Neden anlamıyorsunuz? Aradığınız şeyi hâlâ bulmak istiyorsanız elinizi daha çabuk tutmalısınız. Yakında hiç yer kalmayacak, yakında her şey bitmiş, sona ermiş olacak."

Konuğuna kendisini izlemesini işaret etti ve onu kubbenin en arka köşesine götürdü. Kocaman, neredeyse insan boyunda bir yerküre duruyordu burada. Tubal küreyi döndürdü.

"Beyefendi kendisi görüyor," dedi, "dağlar, denizler, adalar, kıtalar, artık her yerde bir şey var. Başlangıçta her yer beyaz ve boştu. Şimdi pek az boş yer var, isterseniz kendinize boş bir yer arayın."

Cyril hızla dönen yerküreye baktı.

"Peki," diye sordu, "bütün boş yerler kullanılınca ne olacak sizce?"

İhtiyar yine o tuhaf soluma sesini çıkardı, sonra şöyle dedi: "Ben ne bileyim? Göreceğiz. Belki de dünyanın sonu gelir. Ben öyle umuyorum. Onun için de bu işi yapıyorum."

Cyril küreyi durdurdu. Hindukuş'ta küçücük, beyaz bir leke daha vardı. Parmağını onun üstüne koydu.

"İşte," dedi.

Tubal başını sallayarak mırıldandı: "Hay hay."

Taş grisi yüzü ansızın Cyril'in çok yakınına gelmişti, kayalık bir dağ gibi muazzam görünüyordu, ama... Aynı anda, birkaç günlük gri fırça sakallarıyla, babacan ve biraz saf bakan bir adamın yüzüne dönüştü.

"Sakin olun, signor," diyordu bu adam ve cesaretlendirir bir tavırla bakıyordu, "sizi tam zamanında çıkardım sudan. Her şey yolunda."

Cyril giysilerinin ıslak ıslak bedenine yapıştığını fark etti. Hafifçe sallanan bir gondolda yatıyordu. Fırça sakallı adam üzerine eğilmişti.

"Kimsiniz siz?" diye sordu Cyril ve konuşmakta güçlük çektiğini fark etti. "Ne oldu böyle? Buraya nasıl geldim?"

"Az kalsın boğuluyordunuz, signor," diye açıkladı adam. "Tesadüfen önünüzden geçip de siste sendelediğinizi görmeseydim boğulmuştunuz. Görünüşe göre den-

genizi kaybedip suya düştünüz. Sizi bulmam zaman aldı – lanet sis! Yüzünüz aşağıya doğru, suda sürükleniyordunuz. Sizi çıkarmak pek kolay olmadı."

"Zahmetiniz için teşekkür ederim," dedi Cyril ve doğruldu. "Buyrun, bunu ödül olarak kabul edin lütfen."

Islanmış para kesesini cebinden çıkarıp kurtarıcısına uzattı.

"Yapmayın, signor," diye karşılık verdi adam, "sonuçta bu benim Hıristiyanlık görevimdi sadece." Ama sonra keseyi aceleyle kapıp içine baktı. Gördükleri onu memnun etmişe benziyordu.

"Galiba biraz eğlendiniz, değil mi?" diye sordu gülerek. Neşeli toplantılarda insan bir bardak fazla içmiş, az içmiş pek dikkat etmez. Olur böyle şeyler."

"İçkili değilim," diye karşılık verdi Cyril. "Lütfen beni Danteli'ye götürür müsünüz? Üşüyorum."

"Sisignor," diye yanıt verdi adam mekanik bir şekilde. "Uzak değil, buradan sadece iki dakika uzaklıkta."

Cyril odasına çıkıp kurulandıktan ve üstünü değiştirdikten sonra ilk iş olarak çelik kutuyu açıp resmi dışarı çıkardı.

Resim kaybolmuştu.

Yalnızca boş, kırışık bir tual kalmıştı geriye.

Lord Abercomby bundan sonraki altı ayını Hindukuş'a yapacağı bir keşif gezisi için titizce hazırlanmaya adadı. Bulduğu bütün haritaları inceledi ve yolculuğun

güzergâhını tespit etti. Gerekli donanım ve kumanya için listeler hazırladı. Böyle bir işe girişeceği öğrenilince, geziye katılmak isteyen her türden meraklı başvuruda bulundu. Lord bu başvuranlardan üç kişi seçti, onlarla bir araya gelip tüm ayrıntıları konuştu. Dağcılık o zamanlar henüz pek gelişmemişti; bu alandaki tek uzman –böyle söylenebilirse eğer– İsveçli Thor Thonwald'di. Cyril'in lehinde karar verdiği ikinci adam Polonyalı Andje Bronsky'ydi, genç yaşına rağmen profesör olmuş ve yirmiden fazla Hint, Pakistan ve Moğol lehçesinin erbabı olarak tanınan biri. Üçüncüsü ise, Münihli bilim çizeri ve ressam Emanuel Merkel'di, çok sayıda gerçekleştirdiği yayımla çoktan belli bir üne kavuşmuştu.

Beş kişi (Wang de geziye katılıyordu elbette) önce Karaşi'ye, oradan da Haydarabad'a gittiler, gezinin hedefi olan yöre hakkında olabildiğince çok bilgi toplamak için burada yolculuğa iki haftalığına ara verildi. Lord Abercomby girişiminin asıl nedenini yol arkadaşlarından hiçbirine, hatta uşağına bile söylememişti. Resmi açıklaması, gezinin salt bilimsel coğrafya merakından olduğuydu.

Haydarabad'dan sonra hep Kuzey yönündeki Indus ırmağını izleyerek İslamabad'a vardılar. Burada yine bir mola verildi, Hindukuş'un henüz bilinmeyen dağlık bölgelerine girmek için tüm hazırlıkları burada yapacaklardı. Hazırlıklar üç aydan fazla zaman aldı, çünkü aldıkları

yüksek tekliflere rağmen, kervansaraylarda rastladıkları hamalların, katır sürücülerinin ve Şerpaların[ψ] çoğu, kendi deyişleriyle bu tamamen ümitsiz buldukları plana dahil omayi reddediyorlardı.

Yine de yavaş yavaş toplam on altı adam buldular sonunda. Lordun kendilerine önerdiği muazzam miktardaki para doğru bildikleri şeyi unutturmuştu onlara. Söz konusu kişilerin en yetenekli ve en güvenilir kişiler olmadığı Cyril için açıktı. Yirmi dört yük hayvanına çadırlar, donanım için gerekli malzemeler ve gıda malzemeleri yüklendi. Böylece uygun bir havada ve bulutsuz bir gökyüzü altında yola çıktılar.

İslamabad'dan sonra, önce yine nehri izlediler, nehir çok geçmeden kaya parçalarından oluşan, yürümesi zor bir yatak içinde acınası bir sızıntıya dönüştü. Batıya doğru muazzam Nanga Parbat'ın çevresini dolaştılar. İlerlemeleri günden güne güçleşiyordu. Bir hafta sonra kervan bir kurt sürüsünün saldırısına uğradı, zaten günlerdir onları izlemişler ve gitgide yaklaşan ulumalarıyla yük hayvanlarını deli etmişlerdi. Sonra birdenbire, gecenin bir yansında canavarlar kampa daldı ve kampı korkunç bir biçimde yıktı. Bildik kurtların iki katı büyüklüğünde, koyu kurşuni dev hayvanlardı, sayıları yüze yakındı. Ha-

[ψ] Şerpalar: Usta dağcılar olarak ün kazanmış ve diğer işlerinin yanısıra Himalayaların yüksek kesimlerinde yük taşıyıcılığı da yapan Tibet kökenli dağ halkı –çn.

mallar, hayvan sürücüleri ve Şerpalar bunların cin olduğu konusunda görüş birliğindeydiler. Gün ağardığında, katırlardan sekizinin parçalanmış olduğu ortaya çıktı, beşi de bulunamadı. Üç adam ölmüştü, dört tanesinden hiçbir iz yoktu. Ressam Merkel ağır yaralıydı ve onu hemen oracıkta yaptıkları bir sedyeyle taşımak zorunda kaldılar. Böylece kervan bundan on gün sonra, oldukça acıklı bir halde, birkaç evden oluşan dağ köyü Chilas'a vardı sonunda.

Köyün yaşlıları gezinin hedefinin neresi olduğunu öğrendiklerinde, köylülerine yabancılarla konuşmayı ya da onlarla herhangi başka şekilde ilişki kurmayı yasakladı, çünkü dağ tanrılarının planlanan günah yüzünden gazaplarını kendilerine yönelteceği kanısındaydılar. Davetsiz misafirlere sanki orada yoklarmış gibi davranıldı. Merkel öldü ve onu köyün çok uzağına gömmek zorunda kaldılar.

Ekibin morali iyice bozulmuştu. Thorwald geziyi yarıda kesmeyi önerdi ve Bronsky de ona katıldı. Ama Lord Abercomby devam etmelerini emretti ve hepsi ona boyun eğdi.

Böylece, birkaç günlük moladan sonra Tiriç Mir yönünde ilerlemeye devam ettiler ve buzullar ve sonsuz buz bölgesine vardılar. Hava birdenbire kötüleşti. Bir fırtına koptu, kara bulutlar sarp dağ yamaçlarında fokurdayıp köpürüyordu, bir çığ düştü ve diğer beş katırla üç sürü-

cüyü de beraberinde sürükledi. Bunu izleyen gece, geriye kalan altı adam gizlice anlaşıp hemen geri dönmeye karar verdi. Lordun iradesine karşı gelememekten korktukları için haber vermeden gittiler ve söz verilmiş ücrete karşılık olarak da üçü hariç bütün katırları beraberlerinde götürdüler. Bundan sonra üç Avrupalı ve Çinli için hâlâ ufacık bir yaşama şansı kalmışsa, bunun tek ve biricik yolu hemen geri dönmekti. Gelgelelim Lord Abercomby onları ilerlemeye zorladı.

İki gün sonra, çaprazlama aşmaları gereken dik bir duvara vardılar. Hayvanların yüklerini indirdiler ve üçünü de vurdular. Böylece artık kesin olarak hiçbir dönüş olanağı kalmadı. Her biri taşıyabileceği kadar erzak yüklendi. Halatlara bağlı olarak ekip halinde tırmanmak zorunda kaldıkları yamaçta Bronsky aşağı yuvarlandı ve İsveçli Thorwald'i de beraberinde sürükledi. Wang, iki ölü ya da baygın arkadaşının asılı kaldığı efendisini ancak halatı keserek kurtarabildi.

İkisi dik duvarın öteki tarafında metrelerce derinlikte karla kaplı, birkaç kilometre karelik eğik bir alana çıktı, sonsuz güçlüklerle ilerleyebiliyorlardı burada. Artık o kadar yüksekteydiler ki üzerilerindeki gökyüzü hemen hemen siyah görünüyordu. Wang'ın elleri ve ayakları donmuştu, artık ilerleyemiyordu. Son sözleri bir soru oldu: "Nereye, efendim?" Cevabını öğrenemeden Cyril'in kollarında öldü.

Kaç gün kaç gece geçtiğini lord artık kendisi de bilmiyordu, derken kendini halka oluşturmuş bir dağ sırasının en yüksek tepesinde buldu. Tepe garip bir şekilde tamamen karsız, geniş bir vadiye bakıyordu. Belki de burası dur durak bilmeden dev bir kayanın etrafında dönen sert bir rüzgâr altındaydı ve bu kayanın en yüksekteki düzlüğünde de hafifçe ışıldayan bir saray duruyordu. Cyril "beyaz leke"sini bulmuştu. Ama binanın pencereleri karanlıktı ve büyük giriş kapısının kanatları da ardına kadar açık duruyordu.

Cyril vadiye indi ve rüzgâra yanlamasına karşı koyarak yekpare kayanın dibine ulaşmaya çalıştı. Sonunda oraya vardığında gece olmuştu. Siyah gökyüzünde yıldızlar şimdiye dek hiç görmediği kadar büyük ve parlaktı. Hava öyle soğuktu ki camsı taşlar buz damlaları terliyordu. Ama Cyril üşümüyordu, bedenini hissetmiyordu artık. Hissiz parmaklarla tutunacak bir yer anyor ve kayada kendini santimetre santimetre yukarı çekiyordu. Böylece, son ve imkânsız tırmanışına başladı.

Dünya kamuoyu geziyi İslamabad'a kadar büyük ilgiyle izlemiş, sonra gözden kaybetmişti. Artık haklarında hiçbir şey duyulmadığı için, geziye katılanlar kendilerinden önceki pek çokları gibi, ölü ya da kayıp sayıldılar. Bütün olay unutuldu.

Yetmiş iki yıl sonra, kervanlanyla Çitral'den kalkıp Serhat Geçiti üzerinden Horog'a, oradan da batıdaki

Fayzabad'a gelmeye çabalayan birkaç lapislazuli tüccarı yolda, çok yükseklerde, anlaşılmaz nedenlerden haritadaki yoldan çıktıklarını ve istekleri dışında girdikleri bu dolambaçlı yolda kuytu, hemen hemen yusyuvarlak bir dağ vadisi keşfettiklerini, ortasından da mantar biçimli dev bir kayanın yükseldiğini bildirdiler. Bu kayanın en tepesinde rengârenk parlayan aytaşından yapılmış ve birçok kulesi olan bir saray görmüşlerdi. Artık akşam olduğu için çadırlarını dağ halkasının kenarına kurmak zorunda kalmışlardı. Buradan sarayın bütün pencerelerinin bütün gece boyunca parlak bir ışıkla aydınlanmış olduğunu gözleyebilmişlerdi, sanki içerde coşkulu bir şenlik yapılıyormuş gibiydi. Ama yalnızca bir tek insan silueti görmüşlerdi, kapalı giriş kapısının üstündeki pencerede durmuş, elini selamlamak ya da karşı koymak için kaldırmış belli belirsiz bir karaltı. Aradaki uzaklıktan ötürü daha ayrıntılı teşhis etmek mümkün olmamıştı, daha yakına gitmeyi de göze alamamışlardı, tersine –büyük bir korkuya kapılarak– şafak sökmeden yola koyulmuşlardı.

Anlattıklarına inanan olmadı elbette.

Borromeo Colmi'nin Koridoru

(Hommage à Jorge Luis Borges)

Góngora *Soledad del Minotauro* başlıklı denemesinde şöyle yazar: "Henüz hiçbir insanın ayak basmadığı ve Tanrı'nın kararına göre kimsenin asla ayak basmayacağı bir çölün ortasında bulunan eşi bulunmaz değerli taş gerçek değildir. Çünkü gerçek yalnızca, en azından tek bir insan bilincinin bu kavramı *(concetto)* oluşturduğu yerde var olabilir. Hayvanlar ve melekler ne gerçeği ne de gerçek olmayanı bilir, çünkü hayvanların kavramları yoktur, melekler ise salt tinsel özleri gereği kusursuz kavramlarla birdir."*

Góngora'nın bu düşüncelerini doğru anladıysam eğer –yani gerçeğin tecrübe edilmesi için salt olgusal olanın dışında idrak eden bir bilincin de gerektiğini ve bu olgusal olanı öncelikle bu bilincin gerçek kıldığını– buradan, ilgili gerçeğin yapısının ilgili bilincin yapısına bağlı olduğu sonucunu çıkarmak fazla ileri gitmek olmaz herhalde.

---

* İspanyol şair Luis de Góngora y Argote'nin (1561-1627) *Minotauros'un Yal-nızlığı.* Buradaki alıntı, yazarın tamamlanmamış manzum eseri *Las Soledades'in* tasarı halindeki beşinci bölümüne ilişkin denemeden alınmıştır. Bu deneme ancak 1631'de, şairin ölümünden dört yıl sonra ayrı olarak yayımlanmıştır.

Fakat bilinç, bilindiği gibi, bütün insanlarda ve bütün halklarda hiçbir şekilde aynı olmadığı için, yeryüzünün farklı yerlerinde farklı gerçeklerin olduğu, hatta tek bir yerde birçok gerçeğin var olabileceği rahatlıkla kabul edilebilir.

Günün birinde aydınlık bir beyin gerçeklerin coğrafyasını yazma görevini üstlenmek istese kuşkusuz bu son derece yararlı olurdu. Böyle bir eser ne çok yanlış anlamayı dünyadan silip atabilirdi! Aşağıda aktaracağım öykünün de gelecekte böyle bir gerçeklik topografına küçük de olsa bir yararı dokunur belki. Bana bu öyküyü yazıya dökme cesaretini veren şey bu umut yalnızca.

Şu halde artık tereddütlerimi bırakıp Roma'nın gerçeklerinden birini –yalnızca bir tanesini, yani Borromeo Colmi'nin koridorunu– anlatmaya kalkışacaksam eğer, öncelikle bu şehrin sayısız özerk gerçeklikten oluştuğunu belirtmem gerekir. Bunların tümünü adlandırmayı, hele düzenlemeyi şimdiye dek kimse başaramadı. Dev bir gübre yığını gibi alt alta üst üste durmuş, meşrulukları zarar görmeden birbirlerine nüfuz ediyorlar; birbirlerini sıkıştırıp zorluyorlar ve farklı zamanlardan olmalarına karşın hepsi de son derece canlı. Hatta belli bir anlamda zamanın ve mekânın, bu farklı gerçeklerin her birinde başka bir işlevi olduğu bile söylenebilir. Rollerini seyrek olarak değiştirdikleri doğrusu pek söylenemez.

İtiraf edeyim ki, bu gerçeklikler labirentinde sürekli

bir varolma duygusu yitimine uğramadan bir dereceye kadar da olsa güvenle hareket edebilmek başlangıçta pek kolay olmadı benim için. Karım bu konuda daha az güçlük çekti, belki kısmen kadınlar kendi gerçekliklerinde esasen daha güçlü durdukları için, muhtemelen kısmen de tiyatro oyuncusu olarak mesleği gereği gerçeklik düzlemlerini değiştirmeye alışkın olduğu için.

Şehrin hemen yakınında bir ev tutmamızdan sonraki ilk yıl, elbette önce Roma'da görülmeye değer ünlü ne varsa hepsini gördük: müzeleri, katakompları, anıtları, yapıları, kazıları, harabeleri ve kiliseleri. Muhtemelen temelde bizi böyle davranmaya iten şey her turistte olanla aynı şeydir: Kitaplardan ve resimlerden çoktandır bildiğimiz şeyleri bir daha anlamak ve böylece meseleyi derinlemesine incelemekten kurtulmak. Lafı fazla dolandırmadan itiraf etmeliyim ki bu denememiz boşa çıktı. Şehirde daha uzun süre yaşayıp onu daha iyi tanıdıkça, onu oluşturan özerk evrenlerin çoğunu kavrama iddiamız da daha alçakgönüllü bir hal aldı. Gitgide bu gerçeklerden daha azına, en sonunda da tek bir tanesine yoğunlaşmaya başladık; hiç değilse bu bir taneyi tümüyle kavramayı ümit ediyorduk. O zamandan bu yana, bu mimarlık harikasında, yani Borromeo Colmi'nin koridorunda çarpan kalplerle keşif gezisinde bulunmadığımız tek bir ay geçmiyor.

Borromeo Colmi hakkında, 1573'ten 1663'e kadar ya-

şadığı, yani doksan yaşını bulduğu, zengin bir aileden geldiği ve doktor, mimar, aynı zamanda da büyücü olduğu dışında pek az şey biliniyor. Doğum yeri Palermo, fakat görünüşe göre 1597'de Roma'ya yerleşmiş ve orada oldukça münzevi bir yaşam sürdürmüş. O çağa ait yazı ve mektuplarda adı seyrek olarak geçiyor. Dış görünüşüne ilişkin tek betimleme Papa'nın özel hekimi Giacobbe de Carleone'nin günlüğünde bulunuyor. Günlükte onu "insanı adeta tutmaya çalışan kuvvetli bakışlara sahip çirkin, ufak tefek, cılız biri" olarak betimliyor. Sonra kısaca şunu ekliyor: "Tedavi sanatının sorunları konusunda hemen anlaşmazlığa düştük."

Borromeo Colmi'nin kendi elinden çıkan iki eser biliniyor. Birincisi *Le Tenebre Divitte** başlığını taşıyor ve teolojik-felsefi bir makale; yazar burada, Tanrı'nın, mutlak ve her şeyi bilen olduğu için aynı zamanda her şeyin de sorumlusu olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. Görünüşe göre bu eser, Kilise tarafından gelecek güçlüklere karşı Colmi'yi korumak için hamileri tarafından derhal piyasadan çekilmiş. Diğer kitap *Architettura Infernale e Celeste*** yazarın bol miktarda çizimini de içeren bir mimarlık dersi kitabı; buradaki görüşleri de oranların insanı hasta

---

* *İlahi Karanlık,* Roma, 1601: Eldeki tek örnek bugün Vatikan kütüphanesinde bulunuyor.

** *Cehennemden ve Cennetten Yapı Sanatı,* Mantova, 1616; orijinal el yazması Buenos Aires'te Biblioteca Nacional'de bulunuyor.

edebileceği veya sağlığına kavuşturabileceği yönünde. *La Torre die Babele** başlığıyla üçüncü bir eser fazla bilgi verilmeden Benvenuto Levi tarafından övgüyle anılıyor, ama görünüşe göre bu eser kaybolmuş.

Bunların dışında yazılı belge olarak koridorun girişinin üstüne oyulmuş *Totus Aut Nihil* (Hep ya da Hiç) ibaresi ile –ama bunun da kendisine mi yoksa sahibine mi ait olduğu belli değil– birkaç çamaşır hesabı ve yeğeni Marco'ya yazdığı iki önemsiz mektup var sadece.

Colmi ile dostluk ilişkisi olan tek insan, Papa'nın mührühas nazırı Kont Fulvio di Baranova'ymış. Bazı tarihçiler, sözgelimi Christian Sundquist, Baranova'nın daha sonraki cinnetinin sebebini –bu cinnet sırasında karısını, iki çocuğunu, en sonunda da kendini öldürmüş– bu dostlukta ararlar, ama bunlar kanıtlanmamış ve muhtemelen sonsuza dek kanıtlanamayacak varsayımlar.

İlginç olan şu ki, bütün diğer mimari eserleri, sözgelimi Cefalú'da *Giardino del Liocorno*'daki su orgu, Monte Fiascone'de Campoli villasındaki yüzen *Tempietto,* ya da Ravenna yakınlarında Kardinal Alessandro Spada'nın bahçelerinde yer alan dev bir sandalye şeklindeki köşk *Il trono del gigante,* şu veya bu biçimde yok olup gitmiş. Bir tek Palazzo Baranova'daki koridor bugün hâlâ ayakta. Yine de seyahat broşürlerinde ya da Roma'nın görülmeye değer yerleriyle ilgili olarak kamuoyunun ulaşabi-

---

* *Babil Kulesi,* yayımlandığı yıl bilinmiyor.

leceği diğer rehberlerde ona ilişkin bir not aramak boşuna olur.

Eğer bir akşam İspanyol Merdiveni'nin basamaklarında alkolik yaşlı bir dilenciyle sohbete dalmasaydım ben de bu koridorun varlığını hiçbir zaman öğrenemeyecektim herhalde. Dilencinin eskiden Boston'da yaşamış olan bir sanat tarihi profesörü olduğu ortaya çıktı ve aramızda bir sır olarak kalmak kaydıyla bana Palazzo'nun adresini ve koridorun yerini açıkladı.

Sözümü tutacak ve sessizliğimi koruyacağım; birçok gerçeğin kesişmesine hazırlıklı olmayan bir ziyaretçiyi orada hangi bedensel, özellikle de ruhsal tehlikelerin beklediğini bu arada öğrendim çünkü. Yalnız şu kadarını söyleyeyim ki Palazzo, Roma'nın en eski ve en itibardan düşmüş semtlerinden birinde bulunuyor.

Gerçek bir serüven olan dolambaçlı yollardan geçerek, ilişkiler ve tavsiyeler aracılığıyla Kont Fulvio di Baranova'nın son akrabasına yaklaşmak ve güvenini kazanmak bana bir yılı aşkın bir süre yoğun çabalara mal oldu. Söz konusu kişi, Maddalena Bó adında seksenini aşmış bir signorina. Hemen hemen boş Palazzo'da bugün tek başına oturuyor ve inanmış bir komünist olmasına karşın geçimini Papa muhafız kıtasının çoraplarını yamamakla sağlıyor.

Sonuçta bir gün o zaman geldi. Signorina Bó, Palazzo'nun kapısını açıp bizi Borromeo Colmi'nin koridoruna

götürdü. Sonra işlerinin acilliğini ileri sürerek özür diledi ve karımla beni yalnız bıraktı.

Önümüzde sütunlu bir dehliz duruyordu, kaba bir değerlendirmeyle aşağı yukarı seksen ya da yüz metre uzunluğunda, belki de daha uzun görünüyordu, çünkü bir perspektif noktasına doğru uzanıyor ve buradan insanın gözüne iğne inceliğinde ve neredeyse acıtacak parlaklıkta bir ışık geliyordu. Fakat ikimiz de, Bostonlu profesör tarafından uyarılmış olduğumuz için bunun optik bir yanılsama olduğunu biliyorduk, daha şüpheli bir durum söz konusu değilse tabii. Palazzo Baranova'nın tabanı 42 metreye 37 metredir. Bina dört taraftan caddeyle çevrilidir. Koridor, zemin katta yapının batı duvarı boyunca giden bir dehlizden dik açıyla ayrılarak binanın içine doğru uzanır. Bu dehlizin genişliğinin üç metre olduğu düşülürse, koridor en çok 34 ya da 33 metre uzunluğunda olabilir. Ama karşı tarafta da, yani doğu duvarı boyunca da aynı şekilde üç metre genişliğinde bir dehliz uzandığı düşünülürse, koridorun olası uzunluğu aşağı yukarı 30 metreye düşer. Yine de doğu tarafından koridora açılan bir yol yok. Bir de Palazzo'nun içinde, tam karşıda, koridorun uzanırmış gibi göründüğü (ya da gerçekten uzandığı) yerde büyük bir balo salonunun ya da daha küçük birçok alanın bulunduğu göz önüne alınırsa iş iyice karışır.

İnsanın adı geçen koridorun bir mekân değil, yalnızca

son derece ustalıkla gerçekleştirilmiş bir resim olduğuna inanası geliyor, maniyerizmin en parlak zamanı için karakteristik olan o yanlış perspektiflerden biri hatta. Gelgelelim, daha ilk ziyaretimizde saptadığımız gibi, durum kesinlikle bu değil.

Karım benden çok daha cesurdur; tıpkı koridorun içine ilk olarak yürüdüğünde olduğu gibi. O sırada ben girişte durmuş, arkasından bakıyordum. Artan uzaklıkla orantılı bir şekilde gitgide küçüldüğünü gördüm, o yanlış denilen perspektiflerin hiçbirinde mümkün olamayacak bir durum. Aşağı yukarı otuz adım sonra durup arkasına döndü, belli ki eliyle bana gel işareti yapmak istiyordu. Fakat havaya kaldırdığı eli ağır ağır aşağı düştü. Uzaktan görebildiğim kadarıyla yüzü bembeyaz kesilmişti ve yüzünden dehşet okunuyordu. Geri dönüp, bana doğru yürürken kendisiyle savaşır gibiydi.

"Ne gördün?" diye sordum, sonunda önümde durduğunda. "İyi misin?"

Başını hayır anlamında sallayarak mırıldandı: "İnanılmaz! Git de kendin gör!"

Böylece her adımda kötü bir sürprize hazır bir halde çekinerek koridorun içine doğru yürüdüm; bu kez karım geride girişte kalmıştı. Onun durduğu yere vardığımda ben de aynı şekilde durdum. Çevreme baktım, fakat olağandışı hiçbir şey göremedim. Soldaki ve sağdaki sütunlar gayet normal görünüyordu ve koridorun başındaki-

lerle aynı büyüklükteydi. Geriye, karıma doğru döndüm ve büyük bir dehşete kapıldım. Muazzam vücut ölçüleriyle dev bir kadın duruyordu orada. Sütunlar ona doğru gitgide büyüyor, sonunda da onun dev boyutlarında bir yükseklik alıyorlardı. Hareket edemeden donmuş bir şekilde duruyordum.

Sonunda dev kadın harekete geçti ve üzerime doğru gelmeye başladı. Saçlarımın dimdik olduğunu ve alnımdan soğuk terler aktığını hissettim. Birkaç saniye içinde onun kocaman tabanları altında bir karınca gibi ezileceğim düşüncesi titreyen bacaklarımın bükülüvermesine yol açtı. Bayılmışım.

Kendime geldiğimde karım yanımdaydı, yeniden alışkın olduğum boyutlarındaydı artık ve kolonyalı mendiliyle alnımı siliyordu. Ayağa kalktım ve el ele koridorun ağzına yürüdük, giriş ona yaklaştığımız her adımda ilk boyutlarına geri dönerek küçüldü. O gün bununla daha fazla uğraşmadık.

Elbette o günden sonra düşüncelerimiz Borromeo Colmi'nin koridoru üzerine yoğunlaştı. İç mekânla koridorun nasıl çakıştığı sorusunu bir yana bıraksak bile, bir şeyin kesin olduğu varsayılabilir: Koridorun gerçek uzunluğu, içinde bulunduğu binanın uzunluğundan hiçbir biçimde daha büyük olamaz. Ama bu, koridorun içinde bütün boyutların orantılı olarak küçüldüğü anlamına gelir – içinde yürüyen ziyaretçilerinki dahil. Böylece, ko-

ridora giren insan yalnız görünürde değil, gerçekten gitgide küçülür. Fakat etrafındaki sütunlar da aynı ölçüde küçüldüğü için, arkasına dönmediği sürece insan hiçbir şey fark etmez.

Büyücü ve Mimar Colmi'nin böyle bir etkiyi nasıl başardığı sorusu, bu özerk gerçekler şehrinde ikinci dereceden önem taşır. Beni ve karımı meşgul eden ve bizi tekrar tekrar koridorda incelemeler yapmaya yönelten problem başka: Eğer iş gerçekten böyleyse, yani insan koridorun içerilerine doğru attığı her adımla orantılı olarak küçülüyorsa, bunun mantıklı sonucu, her adımda arkasında bıraktığı mesafenin de aynı oranda küçülmesidir. Başka bir deyişle: İnsan ne kadar çok yürürse o kadar ağır ilerler. Bu durumda şu soruyu sormak gerek: Koridorun öbür ucuna ulaşmak aslında mümkün mü? Yoksa insan ona sonu olmaz bir biçimde yaklaşıyor mu sadece? Ve eğer öbür uca ulaşmak mümkünse, o çıkış hangi dünyaya açılıyor? Şimdiye dek pek çok kez erişemeden kendisine doğru ilerlediğimiz o tuhaf yeşil ışık nereden geliyor? Sonsuz küçüğün dünyasına mı varılıyor orada, çemberler çizerek dönen atomların evrenine yani? Yoksa bambaşka bir boyuta mı geçiliyor? Orada, sonda karşı-mekân, karşı-zaman, öteki-dünya mı var? Belki de büyük ve küçükle ilgili tüm kavramlarımız bir oluyordur orada? Yoksa bu koridor Tanrı'nın dünyayı yarattığı

"Reşit"e[ψ] mi açılıyor, bütün şeylerin kökenine, yaradılışın en derindeki çekirdeğine?

Ne olursa olsun şurası kesin görünüyor: Borromeo Colmi bu mimarlıkta ve büyücülükte eşsiz eserini sırf bir oyun olsun diye ya da bir etki için yaratmadı. Burada en yüksek sanat ve en derin bilgelik cevheri söz konusu; sanatçının insanlara asıl olana, öz olana doğru açmak istediği bir kapı söz konusu. Fakat görünüşe göre onu anlayan, onunla ilgilenen olmamış. Signorina Bó bile, kendisine sorduğumda lale biçimli elini kaldırıp hafifçe saldırgan bir tavırla "Mbeh?" demekle yetindi – aşağı yukarı: Eee, sonra? anlamında bir söz.

Böylece, Borromeo Colmi'nin sunduğu şeyi tek anlayanın biz ikimiz, yani karımla ben olduğunu anladıktan sonra, bir süredir son bir sefere hazırlanıyoruz. Donanımız bir Nanga Parbat tırmanışı için gerekli olan donanımın aşağı yukarı aynısı olacak. Yanımızda bir çadır, battaniyeler ve aşağı yukarı elli günlük yiyecek götüreceğiz. Ve koridorun öbür ucuna varmadan geri dönmemeye kesin kararlıyız. Bizden bir daha haber alınamayacak olursa, kamuoyu kayboluşumuz için daha inanılır bir neden bulacaktır kuşkusuz. Bu da Roma'da sık karşılaşılan bir şey ne de olsa.

[ψ] İbranicede "başlangıç" anlamına gelen söz –yn.

Varoştaki Ev

Bir Okuyucu Mektubu

15.3.1985
Feldmoching/Münih

Dr. Joseph Remigius Seidl
Emekli öğretim görevlisi
Emeranstr. II, Feldmoching

"B. C.'nin Koridoru" hakkındaki haberin yazarına.

Çok Sayın Bay M. E.,

Geçenlerde gazetede yayımlanan yazınız beni çok etkiledi. Bana, çocukluğumda yaşadığım ve yaşamımda belli bir iz bırakmış olan bir deneyimi size aktarmak için kaleme sarılma cesareti veriyor. Gözlemlerimden çıkan düşündürücü sonuçları daha geniş bir kamoyunun gözleri önüne serme yönünde yaptığım bütün denemeler şimdiye dek sonuçsuz kaldı. Yalnızca ilgisizlikle ya da inanmaz kafa sallamalarıyla karşılaştım. Herkesçe tanınmışlığınız dolayısıyla bu üzücü duruma çare bulmanız belki mümkündür. Fakat bu konudaki kararınız ne olursa olsun, bana öyle geliyor ki, anlattığınız koridor gibi ilginç

özelliklere sahip yapıların yalnız *urbs eterna*'da[Ψ] (varolmalarının az çok beklenebileceği yerde) değil, bizde, Feldmoching'de (böyle şeylerin olmasının gerçekten hayli şaşırtıcı görünebileceği bir yerde) de bulunabileceğine kayıtsız kalmayacaksınız.

Yalnız, Sayın Beyefendi, yazınızın salt bir kurgu olarak mı anlaşılması gerektiğini (kuşkusuz birçok okuyucu onu böyle değerlendirecektir), yoksa gerçekten var olan bir yapıyı mı anlattığınızı elbette bilmiyorum. Birinci durumda, herhalde çok sayıda aldığınız o saçma okuyucu yazılarına bir yenisi diye mektubuma gülüp geçebilirsiniz; ama ikincisi doğruysa, anlatacaklarım araştırmalarınıza belki değerli bir katkı olabilir. Ayrıca incelemelerime kamuoyunun dikkatini çekmeyi yalnızca birkaç yıldır deniyorum – kolay anlaşılabilir bir nedenden ötürü: Emekli bir öğretim görevlisiyim, inatçı bir sinir rahatsızlığı nedeniyle vaktinden önce emekli edildim ve tam da hastalığım şüphe uyandırmışken öğretim görevinde bulunduğum sürece akıl sağlığım üzerinde hiçbir kuşku yaratmak istemedim. Ama artık sade bir vatandaş olduğum ve yaşamımın sonu da her gün gelebileceği için, hakikate sakınmadan hakkını vermek zorunda hissediyorum. Yaşam boyu gösterdiğim tereddütten ötürü beni yargılamayın, Sayın Beyefendi! Çok takdir ettiğim Darwin bile bomba etkisi yaratacak buluşlarını açıklamak için, kendi-

---

Ψ Roma –yn.

sine mesleki açıdan hiçbir zararın gelemeyeceği zamanı bekledi sonuçta. Öyle hakikatler vardır ki insan bunları düşünceler ruletine mümkünse kendisi oyun masasından kalktıktan sonra koyar. Ama bu konuda ne düşünürseniz düşünün, en azından bir şeyden emin olun, size anlattıklarım katıksız olgulardır ve bunların şüphe götürmez doğruluğunu kanıtlamak için yaptığım araştırmanın pek az olmadığını siz de göreceksiniz. Ayrıca ben, bir tarih, Almanca ve klasik filoloji öğretmeni olarak tüm ömrüm boyunca kendimi fantezinin her tür dizginsizliğinden korumaya çalıştım.

Ama artık lafı dolandırmadan konuya girelim.

Çocukluğumda (1931'de doğdum) Feldmoching Münih'in az çok kırsal kalan bir banliyösüydü. Bugünküyle karşılaştırıldığında pek az villa vardı, evlerin çoğu topraklar, tarlalar ve çayırlarla çevrili köylü mülkleriydi. Burasını şehre bir demiryolu hattı bağlardı, tren günde dört kez geçerdi ve babam istasyon memuru olarak geçimini bu küçük istasyondan sağlardı. İstasyonun yanında sıvasız tuğlalardan yapılmış, gösterişsiz bir ev vardı. Biz, yani babam, annem, benden iki buçuk yaş büyük ağabeyim Emil ve ben orada yaşardık. Eğitimimin ilk dört yılı Feldmoching köyüne gittim, ama o eski okul binası artık yok. On yıl önce yıkıldı, bugün orada sıra evlerden oluşan bir yerleşim yeri var, ben de yaşlılık günlerimin ikametgâhı olarak orayı seçtim. Kısacası, çocukluğumun geçtiği yere geri döndüm.

İstasyonumuzdan aşağı yukarı beş yüz mette uzakta, bugün yeni otoyolun geçtiği ve büyük benzin istasyonunun kurulduğu yerde, o zamanlar aşağı yukarı yarım hektar büyüklüğünde bir çayır vardı. Daha sonra anlatacaklarımda önemli bir yeri olacağı için ayrıntıya girmek istiyorum: 28b parsel numaralı arazi (tapu dairesinden daha sonra aldığım bilgiye göre) 1945'ten önce tam 5221 metrekareymiş. Buna karşılık bugün sadece 5106 metrekare geliyor, üstelik eski sınırların hâlâ geçerli olmasına ve bunların özenle ölçülmüş olmasına rağmen.

Eksik olan 115 metrekare arazi parçasının nereye gittiğini sorduğum memur kayıtsızlıkla omuz silkti ve "savaş öncesi dönemin sağlıklı olmayan ölçüm yöntemleri" hakkında bir şeyler mırıldandı. Ama ben biliyorum ki olayın çok daha karmaşık başka bir nedeni var. Sizi bunun doğruluğuna inandırmayı başarabilirsem, Sayın Beyefendi, bilmeceyi çözmek için onca yıl sürdürdüğüm çabalar boşa gitmemiş olacak. Yine de sizi etkilemeye çalışmak istemiyorum. Kararı kendiniz vereceksiniz.

Kısacası çocukluğumda o çayırda oldukça bakımsız bir sıra porsuk ağacı ve bir ladin koruluğu tarafından gizlenmiş bir ev vardı; Feldmoching sakinlerinin türlü türlü tahminler yürütmelerine neden olan bir ev. Babamın hiçbir neden göstermeden o arazinin yakınında oynamamızı yasaklamasıyla benim ve kardeşimin merakı daha da çok kamçılandı. Bu kötü şöhretli eve birinin gi-

rip çıktığı hiçbir zaman görülmemişti – oldukça garip tek bir kişi dışında. O da yaşlı bir kadındı (çocuklar için kırkın üstündeki herkes yaşlıdır zaten) ve bize söylendiğine göre orada "gündelikçi" yani temizlikçi olarak çalışıyordu. Ama bu bilgi bana o zamanlar bile oldukça şüpheli görünmüştü (ve bu şüphe bugüne kadar yalnızca güçlendi), çünkü kadının dış görünüşü –yoksa hanımefendi mi demeliyim, çünkü biz köy çocuklarının gözünde onda her şeye rağmen kibar olan bir şeyler vardı– temizlikçi kadın olarak tasavvur edilen şeye hiçbir biçimde uymuyordu. Oldukça kısa, tıknaz bir yapısı vardı ve çoğunlukla, o zamanlar çok şık sayılan pantolon etekler giyerdi. Kırlaşmış saçlarının kâküllü modern bir kesimi vardı ve puro içerdi. Her zaman makyajsız olan yüzünde garip bir ruhsuzluk vardı. Kalın camları gözlerini kocaman gösteren bir gözlük takardı, biz de "pencere-camı-optiği" ya da "şişe dibi" derdik buna. Ama bizim çocukça ilgimizi en çok uyaran şey belirgin şekilde hiç yıkanmıyor oluşuydu. Uzun tırnaklarının içi kir doluydu, boynu ve yüzü çizgi çizgiydi. Fakat genellikle etrafını saran ağır koku bulutunu bu bile tek başına açıklamıyordu. Belli ki kronik sindirim bozukluğu çekmekteydi, çünkü bedeninden hemen hemen hiç ara vermeden açıkça duyulabilir şekilde bildiğimiz bağırsak gazı çıkıyordu. Bizim bölgenin insanları arasında "Schoasswalli" adıyla tanınmasının nedeni de buydu galiba: Walli bizde Walburga'nın kısal-

tılmışıdır, Schoass ise –beni affetmenizi dilerim, ama burada halkbilimsel doğruluk kibar dolambaçlara izin vermiyor– osuruk demektir. Düşününüz lütfen, Sayın Beyefendi, o zamanlar ağırlıklı olarak henüz köylü bir halk söz konusuydu. Bizim Bavyera'da bu halk bildiğiniz gibi tam olarak kaba üslubuyla ünlüdür.

İşte bu Schoasswalli haftada bir iki kere bisikletiyle şehir istikametinden gelir, araziyi geçer, eve girerdi; bu sırada –bizim taktığımız adıyla– "tel eşeğini" de her seferinde içeri alırdı. Çoğunlukla geceyi orada geçirir, ertesi sabah tekrar yola çıkardı.

Bu hanımefendinin gerçek kimliği konusunda bugüne kadar pek az şey öğrenebildim. Feldmoching'de onunla az biraz ilişkisi olmuş kişiler bana bilgi vermek istemedi ya da onu tanıdıklarını düpedüz inkâr ettiler. İçlerinden birkaçı bu arada vefat etti. Araştırmamın verdiği azıcık meyveye daha sonra geri döneceğim.

Çocukken bir keresinde vaftiz babam Joseph'in –annemin erkek kardeşlerinden biri; Bavyera Film Stüdyoları'nda kulis ressamı olarak çalışırdı– Schoasswalli'ye karşı daha ihtiyatlı davranmak gerektiği konusunda bir uyarısı kulağıma çalındı. Kadının Ludendorffçular'la ilişkisi olduğunu söylüyordu. O sıralar özellikle dul Ludendorff'un etrafında –dayım çoğu kez onu "sırnaşık dul" diye anardı– oluşmuş ne olduğu tam olarak bilinmeyen esrarengiz bir muhit varmış ve bu muhit yeraltı ya da yer-

dışı bir üstün insan ırkının gelişini haber veriyormuş. Bu muhitin tanınmış iki üyesi D. E. ve M. H.* rivayete göre, Hitler'i Landsberg'deki kalebentliği sırasında her gün ziyaret etmiş ve ona doktrinlerini aşılamışlar. "Führer"in o zaman aldığı öğretiler ne kadar tuhaf olursa olsun, bu iddia doğruysa görünüşe göre yine de son derece etkili olmuşlar.

Ben araştırmalarımı bu yönde daha ileri götürmekten sakındım. İnsanın kendini ihtiyatlı olmaya zorlaması için her zaman nedeni olur. Bunu bana her şeyden önce okuldaki görevimden vaktinden önce uzaklaştırılmam öğretti (1983). Ayrıca sizin siyasi görüşünüzü de bilmiyorum Sayın Beyefendi ve sizi gücendirmeyi hiç istemem. Kendimi olgularla sınırlıyorum.

1942 yazının başlarında olmalı –o günün tarihini tam olarak koyamıyorum artık, ne olursa olsun babam kalp yetmezliğine rağmen o sıralar silah altına çağrılmıştı– ağabeyim Emil beni Feldmoching'in küçük istasyonunda bekliyordu. O sıralar Ruppel adında bir çilingirin yanında çıraktı, oysa ben okumaya olan özel istidadım nedeniyle Münih'teki Maximilian Lisesi'ne devam edebiliyor ve altıncı sınıfa gidiyordum. Bu yüzden haftanın her günü sabah erkenden trenle şehre gitmek, öğle vakti geri dönmek zorundaydım.

---

* Mektupta bu iki kişinin açık adları verilmiş, ancak yayımcı adlarının baş harflerini vermeyi uygun buldu.

Ağabeyim heyecanla bana, Schoasswalli'nin onların dükkânına gittiğini ve evin kapısı için yeni bir anahtar ısmarladığını haber verdi. Usta ne yapıp edip bu görevi kalfaya devretmiş, o da işi çırağın, yani ağabeyimin üzerine atmıştı. Ağabeyim kadının yanına tek başına gitmekten korktuğunu bana açıkça itiraf etti. Ona eşlik etmemi rica etti. Önce bu öneriden ürktüm, ödevlerimin çokluğunu bahane ederek kaçmaya çalıştım, ama öte yandan ağabeyimin ricası çocukluk gururumu öyle bir okşamıştı ki, sonunda onunla gitmeyi kabul ettim. Öğle yemeğinden sonra oraya, o eve doğru yürüdük. Kardeşim içinde birkaç kapı anahtarının da bulunduğu ağır alet çantasını zorlukla taşıyordu. Endişelenmemesi için bu görevi annemden sakladık. Yağmur yağmıştı, hava rüzgârlı ve oldukça soğuktu.

Arazinin çiti yoktu, yalnızca daha önce sözünü ettiğim ve aşağı yukarı insan boyunda olan o ihmal edilmiş porsuk ağaçları sırası vardı; onun ardında da ladin koruluğu yükseliyordu. Çukurlar ve su birikintileriyle dolu bir yol birkaç kez kıvrılarak caddeden eve doğru gidiyordu, dolayısıyla ev bütünüyle ancak tam önünde durulduğunda görülebiliyordu. Evin görünüşü oldukça tuhaftı. İçinde yaşanacak bir ev için küçük görünmesine karşın, açıklanamaz bir biçimde olağanüstü büyüklükteymiş gibi bir etki bırakıyordu, sanki bir kâğıt ağırlığını bir ev boyutunda büyütmüşler gibiydi.

Dış duvarlar traverten plakalarla kaplanmıştı, binayı çepeçevre saran sütunlu giriş de öyle. Hepsi tamamen aynı biçimde ve sayıca çok olan pencereler çok dar –en fazla 20 cm genişliğinde– ama çok yüksekti, bu şekilde mazgalmış gibi bir etki bırakıyorlardı. Pencerelerin arasında, her birinde doğal boyda mermer heykeller bulunan nişler vardı. Bu heykellerin neleri canlandırdığını artık anımsamıyorum, ama üzerimde adeta pis bir kahramanlık etkisi bıraktıklarını biliyorum; çoğu kez savaş anıtlarına özgü olan ve o zamanki iktidarların zevkine uygun düşen türden bir etki. Zaten bütün yapı, ister faşist ister sosyalist olsun yüzyılımızın bütün diktatörleri için karakteristik olan o kaba, sözde klasik üslubu yansıtıyordu. Bu fikir elbette şimdi aklıma geldi, o zaman bu mimarinin Münih'ten tanıdığım "Führer yapıları" ve "şeref tapınakları"yla olan benzerliği beni yalnızca dehşete düşürmüştü. (Şeref tapınakları savaştan sonra yıktırıldı biliyorsunuz, ama Führer yapıları bugün hâlâ müzik yüksek okullarını ve diğer kültür kurumlarını barındırmakta.)

İşte şimdi karşımızda, minyatür boyutlarda bu türden bir bina duruyordu. Bütün ön cephenin genişliği olsa olsa 10 metreyi, yüksekliği ise 5 metreyi geçmiyordu. Ortadaki sütunlu giriş biraz öne doğru çıkmıştı ve arkasında koyu renk cilalı ağır meşe ağacından bir kapı vardı. Meşenin içine, bu arada öğrendiğim, Tanrıça Kali'ye bağla-

nan ve ölüm ve yıkım anlamına gelen o ünlü, sola doğru dönen gamalı haç gömülmüştü. Binanın çatısı görebildiğim kadarıyla düzdü, fakat tam ortada Hollanda tuğlasından örülmüş aşırı yüksek bir baca yükseliyordu. Bacanın tepesine kondurulmuş hareketli teneke rüzgârlık ilkbahar fırtınasında sağa sola dönüyor ve rahatsız edici bir sesle gıcırdıyordu.

Ağabeyim birkaç kez yüksek sesle seslendi: "Hey – çilingir geldi!" Kadını köyde bilinen takma adıyla çağıramazdı elbette ve gerçek adını da bilmiyorduk. Bu arada araştırmalarım Walburga von Thule diye bir kadının varlığını ortaya çıkardı, kanıtlara göre o zamanki "Ahnenerbe"[ψ] dairesinde yönetici olarak görev yapmış – "Ahnenerbe" bugünkü tarihçilerimizin nedense pek az ilgi gösterdikleri bir SS enstitüsü.

Ağabeyimin seslenmesine yanıt veren olmayınca, kadını bahçede bir yerde bulma umuduyla evin etrafını dolaştık; ama boşuna. Fakat bu arada yan cephenin olduğu gibi ön cephenin eşi olduğunu fark ettik: aynı sütunlu giriş, aynı heykeller, aynı kapı. Evin arka cephesinde de yine aynı şey söz konusuydu, yalnız burada bütün ayrıntılar aynada olduğu gibi ters yerleştirilmişti.[*] Zil düğme-

---

ψ Sözcük anlamı, ata mirası demek –yn.

* *Mektubun kenarına şu not düşülmüş*: Evin yönlere göre kesin konumunu ne yazık ki hiç saptamadım. Bu, Gize piramitlerinde olduğu gibi büyük bir önem taşıyor olabilirdi.

si, tokmak ya da kapı ipi gibi bir şeyler aradık, ama bunlara benzer hiçbir şey yoktu.

Böylece ön tarafa geri döndük – burada da geldiğimizi belli edebileceğimiz hiçbir düzenek yoktu. Ağabeyim birkaç kez daha seslendi, sonra kararlı bir şekilde kapıya vurdu. Kapı şaşkın bakışlarımız altında kendiliğinden açıldı, kilitli değildi. Fakat bu aslında kolay açıklanabilir bir şeydi, çünkü zaten bizi (yani kardeşimi) kapı kilidi bozuk olduğu için çağırmışlardı. En azından biz olayı böyle açıkladık.

Emil kapıyı biraz daha açtı, bir kez daha seslendi ve evin içine girdi. Ben geride kalmıştım ve aynı anda zifiri karanlığın onu yuttuğunu gördüm, sanki arkasından kapkara bir perde inmişti. Seslenmesi de kelimenin ortasında kesildi. Adını haykırdım ama hiçbir yanıt alamadım. O anda öyle büyük bir korkuya kapıldım ki birazcık hareket edebilsem kaçıp gidecektim. Ama tamamen felce uğramış bir halde öylece kalakaldım.

Bu katalepsiden ancak kardeşim evin köşesinden koşarak gelince kurtuldum. Bana söylediği şeyi kavramam bir süre aldı: Ön kapıdan adımını attığı anda arka kapıdan dışarı çıkmıştı. Sanki tek bir kapıdan geçmiş gibi olmuştu.

Benden bu kez içeri birlikte girmemizi istedi, ama reddettim. Yeryüzünde hiçbir şey beni o gün o kapıdan sokamazdı. Daha sonra bu değişti, merakım göreceğiniz

gibi üstün geldi, ama o ilk gün değil.

Hâlâ açık duran kapının aralığından içeriyi gözledik birlikte, fakat kesinlikle bir şey göremedik. Aslında buradan öteki kapının ve ardından da bahçenin görülmesi gerekirdi, ama arada son derece yoğun ve ışık geçirmez bir vakum var gibiydi, karanlık ve mekânı olmayan bir parça boşluk – eğer bu *contradictio in adiecto*[ᴪ] için müsaade ederseniz.

Ağabeyim bana olduğum yerde kalmamı söyledi ve kendisi evin etrafından dolaştı. Kalbim çarparak bekledim. Derken ansızın elinde kapı mandalıyla kapı açıklığında karşımda beliriverdi, dışarı çıktı ve kapıyı arkasından çekti. Şaşkın bir halde ona baktım ve kekeleyerek sordum: "İçinden geçmek nasıl bir his, Emil? Bir şey oluyor mu?"

"Hayır," dedi, "hiçbir şey hissedilmiyor. Acıtmıyor, mutluluk da vermiyor – hiçbir şey yapmıyor. Aslında orada hiçbir şey yok, Joseph."

Kapıyı tekrar açtı ve başını sallayarak bu kara boşluğa baktı. "Hiç, hiçbir şey yok," diye mırıldandı.

İkimiz de bir süre durduk, şimdi ne yapmamız gerektiğini pek bilemiyorduk. Önümüzde olan şey yoktu, bu çok açıktı. Oysa bu imkânsızdı.

Sonra kardeşim birden görevini hatırladı ve gürültüy-

[ᴪ] mantık hatası –yn.

le alet çantasını karıştırmaya başladı. Bir mezura çıkarıp kararsızca açıp kapadı. Birden aklına bir şey gelmiş gibi göründü.

"Öbür tarafa git, Joseph," diye emretti, "ve gördüğün şeye iyi bak!"

Söylediğini yaparak evin etrafından koştum ve arkadaki kapının önünde durdum, bu da aynı şekilde içeriye doğru açık duruyordu, hem de tam ön kapının durduğu açıyla.

Birden kapının kasasında kara hiçliğin içinden bir mezura parçasının belirdiğini gördüm. Ağır ağır, tam yirmi bir santimetreyi buluncaya kadar dışarı çıktı. Sonra tekrar geri çekildi.

Kardeşimin parmaklarıyla ıslık öttürdüğünü duydum ve yanına döndüm. Sessiz bir baş hareketiyle benden konuşmamı istedi.

"Mezura dışarı çıktı," dedim.

"Ne kadar?"

"Yirmi bir santimetre."

"Tamam!" diye onayladı kardeşim ve mezurayla düşünceli düşünceli çenesini kaşıdı.

"Peki böyle bir şey nasıl olabiliyor?" diye sordum. Yanıt vermedi, sadece omuz silkti. Sonra işine koyuldu ve ben de ona yardım ettim. Bozuk kilidin vidalarını gevşetti, kilidi çıkarıp yerine yenisini taktı. İşimiz bittiğinde kilidi denedi, uygun anahtarla birkaç kez açıp kapadı, son-

ra kesin olarak kilitledi, anahtarı cebine attı ve konuşmadan eve döndük.

Ödevlerimin başında otururken –bütün okul hayatımda ilk kez olarak bir şeyi tamamlayamıyordum, olay kafamı o kadar çok meşgul ediyordu– kardeşimin evimizin atölyesi olan bodrumda uzun zaman eğe yaptığını duydum. Sonra ustasının yanına gitti.

Elbette kimseye bir şey söylemedik, annemize bile. Ancak akşam, yatağa yattığımızda –biz oğlanlar aynı odada yatardık– ağabeyim fısıltıyla: "Joseph, ne düşünüyorum biliyor musun?" diye sordu.

"Ne düşünüyorsun?"

Devam etmesi biraz zaman aldı: "Şu ev... o evin içi yok aslında. Sadece dışarıdan varmış gibi duruyor."

"Haydi canım sen de!" diye fısıldadım ve yine o korkunun yaklaştığını hissettim, "böyle bir şey olamaz, Emil."

"Yo," dedi ağabeyim çok ciddi, "böyle bir şey var: İçi olmayan bir ev."

Ve yine bir süre sonra, artık ben uykuya dalmak üzereyken, şunu ekledi: "Yalnız bir şeyi bilmek isterdim. Madem içeri kimse giremiyor, o zaman niye kitlenmesi gereksin? Orada bir şey yok ki."

Ertesi gün, her zamanki koku bulutuyla sarılı olarak Schoasswalli bisikletiyle Ruppel Usta'nın yerine gelmiş, anahtarı alıp hesabı ödemiş. Sonra, akşam Emil'in bana

anlattığına göre, kalın gözlük camlarının ardından kocaman gözlerle uzun uzun ona bakmış, ağabeyime neredeyse fenalık geliyormuş, sırf kadından yayılan kokudan da değil üstelik. Sonra kadın işaret parmağını ağır ağır ona doğru kaldırmış, "Ya, demek o *sen*din ha?" diye sormuş, "işi *sen* yaptın, değil mi?"

Ağabeyim sesini çıkarmadan başını sallamış ve kendi kendine kadının bunu nereden bildiğini sormuş. Usta bundan kadına hiç söz etmemiş çünkü.

"İyi, iyi," demiş kadın, "aferin. Hoşuma gitti." Ardından kararsız bir tavırla onu yeniden süzmüş, sonra birden gülümsemış, para çantasını tekrar açıp ona bir mark vermiş.

"Al," demiş, "bu senin."

Ağabeyim tek söz etmeden parayı almış.

Schoasswalli bisikletine binmiş ve yola koyulmuşken arkasına dönüp bağırmış: "Beni yine ziyarete gel, çapkın. İçeri nasıl gireceğini biliyorsun nasıl olsa."

Ağabeyim sonunda kalfa kafasına bir şaplak indirip de: "Sana boş durman için para verilmiyor," deyinceye kadar kadının arkasından bakakalmış.

Emil Schoasswalli'nin orada olmadığı bir zaman evi bir kez daha kolaçan etmek amacıyla kendine yedek bir anahtar yaptığını bana bile söylememişti. Şimdi kadının ayrılırken söylediği sözler onu çok rahatsız ediyordu, çünkü ona bunu ima etmiş gibi geliyordu. Ama kadın bu-

nu nasıl bilebilirdi? Bu tamamen imkânsızdı. Bu belirsizlik ağabeyimi korkutuyordu – beni de korkutuyordu, çünkü sırrını ben de biliyordum artık. İkimiz için de şurası açıktı: Bu bilgi tehlikeliydi. Belki de haberimiz olmadan –aramızda böyle konuşuyorduk– çoktan hapse ya da ölüme mahkûm edilmiştik.*

Uzunca bir zaman evden uzak durduk, hatta ona yaklaşmamak için yolumuzu değiştirdik ve ona yalnızca uzaktan baktık. Zamanla, bizi unuttuklarını umar olduk. Ama ev gece gündüz kafamızı meşgul ediyordu, adamakıllı takmıştık ona; çoğu kez rüyalarımıza girdi, hatta birkaç kez *aynı anda aynı* rüyayı gördük. Rüya şuydu:

Gece karanlığında ladinlerin arasında gizlenmiş, birbirimize sokulmuş duruyor ve dalların arasından evi gözetliyorduk. Tam bir sessizlik hâkimdi, ama yavaş yavaş yerden hafif bir titreme sesi gelmeye başlıyor, ses giderek şiddetleniyordu, öyle ki sanki muazzam bir davulun derisinin üstünde duruyormuşuz gibiydi. Bu davul, yeraltından ya da cehennemden gelen, ama kendisi duyulmaz kalan bir sesle rezonans halindeydi. Aynı anda pencere yarıklarının arkasından, evin içinde, gözün dayanamayacağı kadar parlak, mavimsi beyaz bir ışık beliriyordu –

---

* *Mektubun kenarına şu not düşülmüş:* Bugün kimilerine öyleymiş gibi gelse de, bu korku o zamanlar tamamıyla hayal ürünü bir şey değildi. Köyümüzde daha o dönemde pek çok kişi geceleyin alınıp götürülmüş ve bir daha geri dönmemişti.

elektrikli kaynak aletinin ışığı gibi bir ışık. Ve ikimiz de, kelimenin tam anlamıyla dehşetten derimizin büzüldüğünü, felç inmiş gibi kalakaldığımızı, aynı zamanda kaskatı buz kestiğimizi görüyorduk rüyamızda. Bunun dışında bir şey olmuyordu. İçerideki bu öldürücü ışıkta bu kadar dehşet verici olan şey onun var olduğu gerçeğiydi yalnızca. Bunun bir şeyin varlığını gösterdiğini ikimiz de aynı şekilde hissediyorduk ve bu şey ancak bir şekilde adlandırılabilirdi: mutlak kötülük. Artık Tanrı'yla ya da dünyayla hiçbir ilişkisi kalmamış bir şey; olmaması gereken, ama olan bir şey.

Tüm bunlara rağmen –düşünün lütfen, o zamanlar ben daha yeni on iki yaşıma girmiştim, ağabeyimse aşağı yukarı on beş yaşındaydı, yani ikimiz de tam anlamıyla çocuktuk henüz– yavaş yavaş merakımız galip geldi. Evin yanına gitgide daha çok yaklaşıyor ve bazen onu saatlerce seyrediyorduk. Hiçbir şey olmuyordu. Schoasswalli'nin haftada en çok iki kere, çoğunlukla da salı ve cuma akşamları geldiğini, evin içine girdiğini ve açıkça bütün gece içerde kaldığını saptadık. Diğer zamanlarda bina terkedilmiş duruyordu.

Ama nasıl oluyordu da *o* içeri girebiliyordu?

Bir keresinde –bu herhalde artık 1943 sonlarına doğru olmalı– içinde bir sürü adamın oturduğu siyah bir Mercedes geldi. Schoasswalli bisikletiyle gelinceye kadar araba bir saati aşkın bir zaman evin önündeki caddede

bekledi. Üniformalı iki SS indi otomobilden, aralarında paltolu ve şapkalı bir adamı götürüyorlardı. Adam çok solgundu. Kadın tutukluyu teslim aldı –en azından biz adamın bir tutuklu olduğunu düşündük– ve adam isteksizce onu izleyip evin içine girdi. Bir süre sonra kadın tek başına geri geldi, SS'ler o zamanlar Alman selamı denen şekilde selam verdiler, kadın da jeste karşılık verdi ve bisikletine binip gitti. Adamların bulunduğu otomobil döndü ve şehir yönünde kadını izledi.

Şu halde şurası kesindi: Evin içine girmenin bir yolu vardı – hem de bizim o zamana dek sandığımız gibi Schoasswalli için değil yalnızca. Peki içerisi ne gibi özelliklere sahip olabilirdi? Neye mal olursa olsun meseleyi araştırmaya karar verdik.

Ama bu bir cinayet ya da korku öyküsü değil, Sayın Beyefendi, tam tersine gerçek bir haber, ümitlerinize boş yere işkence çektirmek istemem, onun için baştan itiraf edeyim: Bilmeceyi çözmeyi başaramadık.

Benim ilk kahramanlığım, bir öğleden sonra pencerelerin birinden içeri bir taş atmak oldu. Bu deneyde yalnızdım, ağabeyim yoktu. Cam şangırtısını duyduğumda önce korkudan koşabildiğim kadar hızla koşarak hemen kaçtım oradan, caddenin kenarındaki bir kum sandığına saklandım. Bir süre sonra sürünerek dışarı çıktım; dizlerim titriyordu, çünkü haylazlık cesaretimden geriye hiçbir şey kalmamıştı. Ama hiçbir şey olmayınca, yeniden

evin yanına gitmeye cesaret edebildim. Delik oradaydı, pencerenin camı birçok çatlakla yol yol olmuştu. Evin arka tarafına koştum ve öndekinin karşılığı olan camın burada da kırılmış olduğunu saptadım, tam olarak aynı şekilde – evet, hatta yerde taşımı bile buldum.

Ağabeyime bu maceradan söz ettiğimde kararı hemen kesinleşti. İnisiyatifi küçük kardeşi olarak sonsuza dek bana bırakamazdı sonuçta. Hemen ertesi gün, bir pazar günü, kiliseden döndükten sonra, ağabeyim gizlice yapmış olduğu ikinci anahtarı, sakladığı yerden, belirlediği bir ağacın yosunla kaplanmış bir oyuğundan çıkardı ve eve gittik. Ağabeyim pencerenin camına ve aynı şekilde arka taraftaki cama baktı ve durduğu yerde öylece bırakmış olduğum taşı inceledi.* Her şey görüşünü destekliyordu: Bu binanın içi yoktu. Kuşkusuz ön ve arka cephe aynı cepheydi. Elbette aynı şey pencereler için de geçerliydi.

Yedek anahtarıyla kapıyı açtı ve kararlı bir şekilde içeri girdi. İlkinde olanlardan farklı bir şey olmadı. Benim açımdan, ani bastıran karanlık onu yutmuş gibi görünüyordu; onun açısındansa, aynı anda karşıdaki kapıdan dışarı çıkmış gibiydi. Sonra yan kapıları da denedik, dört yönden de tamamen aynı görünen bu evde ön cephe

---

* *Mektubun kenarına şu not düşülmüş:* Kırık cam da sonraki bütün o süre boyunca tamir edilmedi zaten. Belki hasarın farkına bile varılmadı.

ya da yan taraf ifadeleri temelden yanlış oysa. Her durumda, anahtarın dört giriş kapısına da uyduğu (halbuki yalnızca *bir* kilit yenilenmişti) ve her defasında aynı şeyin olduğu ortaya çıktı.

Kapıların birinden kendim girmeyi o zamana kadar hâlâ göze alamamıştım. Derken ağabeyim aşağıdaki deneyi önerdi: Kendisi bir taraftan kapının içinden elini uzatacaktı, ben de öbür taraftan eli yakalayacak ve sıkıca tutacaktım. Böylece kapıların birinde durup bekledim. El göründü, yakalayıp sıktım onu, ama ağabeyim elimi bırakmadı, beni bütün gücüyle kendi tarafına çekti. Karşı koydum, bağırdım, tökezledim ve düşüp dizimi yaraladım – fakat bunlar artık öbür tarafta, ağabeyimin tarafında oldu. Bağıra bağıra ağladım, acıdan çok korkudan ve birdenbire bir dağ ağırlığıyla ruhumun üstüne çöken anlaşılmaz bir hüzünden. Daha fazla devam etmedik, topallaya topallaya ağlayarak evin yolunu tuttum, evi özenle kilitledikten sonra ağabeyim de beni izledi. Zaten kapılardan birini kilitlemek yetiyordu, hepsi kilitlenmiş oluyordu böylece.

Sonraki günlerde ağabeyim korkaklığım ya da çıtkırıldımlığım yüzünden benimle alay etti durdu, ama çok geçmeden barıştık ve yeni denemeler yaptık. Artık benim için de şeytanın bacağı bir kez kırıldıktan sonra oyunlarımız gitgide gamsızlaştı. Evin anlaşılmaz özelliğini durmadan yeni bir şekilde denemeyi çocukça bir eğlence haline

getirdik. Evden içeri su fışkırtıyorduk, kâğıttan uçak fırlatıyorduk, birbirimizi sırtımızda taşıyor, takla atıyorduk – hepsi de aynı şekilde sonuçlanıyordu. Bu arada yalnız *karşı* kapıdan dışarı çıkıldığını, yani sözgelimi önden girip soldan ya da sağdan çıkmanın imkânsız olduğunu saptadık. Bunun üzerine birimiz evin önünden arkasına doğru atlarken aynı anda diğerimiz soldan sağa atlamayı eğlence haline getirdik. İkimiz de "bir, iki, üç!" deyip koşmaya başladığımız halde evin içinde hiç çarpışmadık. Ağabeyim Emil için bu, iddiasının doğru olduğunu gösteren başka bir kanıttı.

Ben Münih üstündeki gitgide yıkıcı hale gelen hava akınları nedeniyle 1944'de sınıfımdaki diğer çocuklarla birlikte Staffelsee kıyısındaki Murnau'ya, Çocuklar için Kır Kampı denen bir çocuk kampına gönderilmeseydim kimbilir daha neler icat ederdik, günün birinde de Schoasswalli'ye yakalanır mıydık bilmem. Aynı sıralarda ağabeyim tam on altı yaşındayken silah altına alındı ve birkaç ay sonra, o tarihlerde artık umutsuzca bir çözülme halinde olan doğu cephesinde şehit oldu.

Savaş bittikten ve "Bin Yıllık İmparatorluk" çöktükten sonra annemin yanına döndüğümde –babam ancak iki yıl sonra, esirlikten bitmiş bir adam olarak döndü– ilk işim Schoasswalli'nin evini aramak oldu. Ev artık orada değildi. Münih civarında gerçekleşen son çarpışmalarda bir bomba isabet etmiş ve ev yerle bir olmuştu.

Aşağıda anlatacaklarım yalnızca kulaktan duyma edindiğim ve birkaç yerli görgü tanığının aktardığı bir iki haberle yeniden kurguladığım bilgilerden ibaret: Duyduğuma göre, evin yıkılmasından birkaç gün önce önünde bir sürü otomobil durmuş. Birkaçı yüksek rütbeli parti üniformaları, diğerleri sivil kıyafetleriyle aşağı yukarı on, on beş kişi inmiş arabalardan ve eve girmişler. Aralarında Schoasswalli de varmış. Bir daha dışarı çıkmamışlar, otomobiller boş bir halde daha günlerce durmuş aynı yerde – ama tabii kimse onlara dokunmaya cesaret edememiş. Adamların kim olduğu bilinmiyor, ama hiç değilse rejimi yönetenlerden iki kişinin aralarından teşhis edildiği ileri sürülüyor; o zamandan bu yana hiçbir iz bırakmadan ortadan kaybolmuş ve belki de hiçbir zaman bulunamayacak iki kişi. Ama bu iki kişinin adları ifadeden ifadeye değiştiği için burada hiç ad vermemeyi daha doğru buluyorum. Ayrıca çilingir ustası Ruppel'in karısı bombanın eve isabet ettiği anı gördüğünü iddia ediyor. Söylediğine göre ev havaya uçmamış da sanki içeriye doğru emilmiş ve hiçbir iz bırakmadan kaybolmuş. Geriye ne duvar yıkıntısı, ne bomba parçası kalmış.

O zamandan beri geçip giden yıllar bıyunca hiç değilse binanın yapılış tarihini ortaya çıkarmaya çalıştım, fakat araştırmalarım bir sonuç vermedi. 1930-1935 yılları arasındaki bütün tapu sicilleri ya savaşın son günlerinde yanmış, ya da –bu bana daha olası geliyor– Schoasswalli

ve yoldaşları tarafından alınmıştı, hatta belki de dosyaları yanlarında eve götürmüşlerdi ve böylece hepsi temelli olarak ortadan kaybolmuştu. 1935'ten 1945'e kadarki tapu sicillerine göre 28b no'lu parselin yüzölçümü, başlangıçta da söylediğim gibi, evin kaybolmasından sonraki yüzölçümünden 115 metrekare büyüktü. Bu fark, tahminimce aşağı yukarı evin taban alanına denk düşüyor olabilirdi.

Ama elbette bununla tatmin olmadım. Bir konuya açıklık getirmek istiyordum: Bu 115 metrekare, evle birlikte bir tarihte adeta hiçlikten doğup sonra yine hiçlikte yitip gitmiş olabilir miydi? Bu durumda –kendi kendime böyle söylüyordum– 1930'dan önceki tapu sicillerindeki yüzölçümü verilerinin bugünküne uyması gerekirdi. Fakat bu konuda da bir ilerleme kaydedemedim, çünkü aksiliğe bakın ki bütün belgelerin kaybolmuş olduğu beş yıllık zaman içinde Feldmoching'deki ve çevresindeki bütün arsalar bir toprak düzenlemesi çerçevesi içinde yeniden bölünmüştü; dolayısıyla ben bugünkü 28b no'lu parseli 1930'dan önceki bölümleme içinde ayırt edecek durumda değilim. Hiç de önemsiz olmayan bu araştırmalar için yardımını istediğim daire bütün dilekçelerimi geri çevirdi. Bu durumda ben, bunun daha yüksek makamların talimatıyla yapıldığı izlenimine kapılmaktan kendimi alamıyorum. Bana sorularımın saçma olduğunu ve böyle sorularla bir psikiyatra başvurmamın daha iyi olacağını

bütün açıklığıyla ima etmekten bile çekinmediler. O zamandan bu yana meseleyi olduğu gibi bıraktım.

Sizin bu konuda farklı düşüneceğinizden ve anlattıklarıma biraz da olsa önem verip vermeyeceğinizden emin olamam, Sayın Beyefendi. Ciddiyetim ve titizliğim konusunda akademisyen olarak size daha önce teminat verdim ve bunu bir kez daha yineliyorum. Çocukluğumdan beri şu düşünce beni gittikçe artan ölçüde heyecanlandırıyor: Bizim sözde gerçekliğimizin, sayısız katıyla yukarıya ve belki aşağıya da uzanan muazzam bir yapının kapıcı dairesi demesek de yalnızca zemin katı olduğunu düşünüyorum. Size anlatmaya çalıştığım o evin varlığının, bugün sanki hiç olmamış gibi bu kadar kanıtlanamaz ve bu kadar inanılmaz görünmesi bence zamanın tablosuna çok iyi uyuyor. En yakın tarihimizin bazı kişileriyle de başka türlüsü olamaz zaten.

En derin saygılarımla!
Joseph Remigius Seidl
Emekli öğretim görevlisi

Not: Belki de kötülüğün tüm sırrı, hiçbir sırrı olmamasından ibarettir.

İtiraf Edeyim, Biraz Küçük

Akşamları Romalılar Pincio ya da Gianicolo'ya çıkıp, bu iki tepeden hayranlıkla şehirlerini seyretmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir. İki bin yıldır hiç bıkmadan yaparlar bunu. Orada taş korkulukların kenarında sıkışık bir halde durur ve o akşam bütün günlerin akşamıymış gibi, o eşsiz menekşe rengi ışığın içinde kaybolan ve yavaş yavaş akkor halini alan çatı ve kubbe denizinin üzerinde orayı burayı gösterirler.

"Ecco il Colosseo!"

"Ecco Santa Maria Maggiore!"

"Ecco la Dentiera!"

("Protez diş" – anayurtlarının sunağını, Vittorio Emanuele'nin Capitolium'un hemen yanına diktirdiği beyaz mermerden dev anıtı böyle adlandırırlar.)

Erkekler sahip olmanın verdiği belli bir büyüklenmeyle açıklamalarda bulunur, kadınlar ve çocuklar da sanki onlar için bütün bunlar yeni şeylermiş gibi hayran hayran erkekleri dinlerler.

Çoğu elbette otomobille gelir, çünkü buraya çıkan yol yorucudur. Âşık çiftler mümkün olduğu kadar ağır motosikletleri tercih eder ve motoru çalışır durumda bırakırlar. Fakat gürültü kimseyi rahatsız etmez. Etrafta du-

ranlar transistörlü radyolarını sonuna kadar açar, bunun sonucunda da herkes bağırarak konuşmak zorunda kalır. Ama yüksek sesle bağırmak bu insanlar arasında yaşama sevinçlerinin büyüklüğünün bir ifadesi yerine geçer. Bu, aryalara olan o açıklanamaz sevgilerini de açıklar belki.

Ne şehir! Ne halk!

Kısacası bir akşam Gianicolo'da bir bankta oturmuş, onlar Roma'yı seyrederken ben Romalıları seyrediyordum. Beni ise bir süredir düşünceli bakışlarla birkaç günlük sakalı uzamış bir adam seyrediyordu. Kendime başka bir yer aramak için kalktım, ama adam yakamı o kadar kolay bırakmak istemedi. Ceketimin kolundan yakaladı, beni korkuluğa çekti ve kolunu açarak uzakları gösterdi.

"Ecco la capulo di San Pietro! Bella, eh?"

Açık avcunu bir şey istercesine bana doğru uzatması üzerine başımı salladım.

Hizmetini ödüllendirmek için cebimden yüz liretlik bozuk para çıkardım.

San Pietro Katedrali için yüz liret mi? Parayı ayaklarıma doğru fırlatacakmış gibiydi. Etrafımızda duran ve zevksizliğimin tanığı olarak gösterdiği insanlar dikkatlerini bize çevirdiler ve küçümser bakışlarla beni süzmeye başladılar. Bir yüz liret daha verip kaçtım.

Şaşkın bir halde kısa bir süre dolandıktan sonra kendimi parkın derinliklerinde küçük bir gölün kenarında

buldum. Gölün ortasında bir adacık vardı, onun üstünde de aşağı yukarı üç dört metre yüksekliğinde tuhaf bir koruncak yükseliyordu. Duvarları camdan olduğu için içindeki karmaşık mekanizma görülebiliyordu. Bir saatti bu, altına bir terazi kolu asılmıştı ve iki ucunda da kepçeye benzer kaplar bulunuyordu. Üstteki bir su deposundan – terazi kolunun hareketiyle düzenlenen bir tür makas sistemi aracılığıyla– dönüşümlü olarak bir soldakine bir sağdakine olmak üzere, yukarda duran kepçeye bir sicim su dökülüyordu. Bu şekilde kepçe aşağı iniyor, içindekini boşaltıyor, tekrar yükseliyor, böylece terazi kolunun hareket etmesini sağlıyor ve o da saati çalıştırıyordu.

Daha ben gizemli aygıtın işleyişi üzerine kafa yorarken, yanımda, yolun kenarında o küçük, gülünç arabalardan biri durdu. Küçük bir ekmek gibi görünen bu arabaların, şehrin en dar ve en dönemeçli sokaklarını bile yarış güzergâhı olarak kullanabilme üstünlükleri vardır.

Sol kapı açıldı ve arabadan dazlak kafalı, kırmızı yüzlü şişman bir adam indi. Sonra sağ kapı açıldı ve aynı şekilde göbekli bir hanım dışarı yuvarlandı. Kadının üst dudağı ayva tüylerinden oluşan hafif bir bıyıkla süslenmişti ve sonunda ayağa kalktığında adamdan bir baş uzundu. Şakır şakır terliyor ve bir yelpazeyle serinliyordu. Bu arada ilk kapıdan on dört yaşlarında sıska bir genç kız süzülmüştü, onu bir ikincisi izledi. Bu kız da aşağı yukarı on sekizinde olabilirdi ve şaşırtıcı derecede

çıkık memeleri vardı. Sonra arka arkaya kara bukleli üç oğlan çıktı gün ışığına, itişip kakışıyor, yumruklaşıyorlardı. Tahminimce on, sekiz ve beş yaşında olmalılardı. Tam bittiğini düşünüyordum ki ağzının kenarında sigarasıyla, soluk soluğa ve öksürerek biri daha göründü; ak saçlı, kupkuru, yaşlı bir adam. O iki büklüm halinden kurtulup açıldığında boyu neredeyse iki metreyi buluyordu.

Şaşkın bir halde bir o cüce gibi arabaya, bir o insan topluluğuna bakıyordum ve bu yüzden şişman adamın kulak kesilmiş kendisini dinleyen diğerlerine anlatmaya başladıklarına önce dikkat etmedim! Belli ki bir aileydiler ve ailenin reisi de oydu. O bıyıklı, cüsseli kadın karısı olmalıydı, beş çocuk da oğulları ve kızlarıydılar. Ak saçlı ihtiyara kimsenin bir şey sorduğu yoktu ve o da ısrarla susuyordu. Belki de uzak bir akrabaydı, ya da sadece öylesine aralarındaydı. Bu arada ötekiler hep bir ağızdan konuşuyorlardı. Tartışma kızışmıştı.

"Ama bu olamaz!" diye bağırdı en büyük oğlan. "Bu mümkün değil, çünkü..."

"Sus!" diyerek babası lafını kesti, "bir kere daha anlatıyorum, ama biraz daha dikkat rica ediyorum. Şu halde: Dökülen sular, gördüğünüz gibi, terazi kolunu hareket ettiriyor, o da yalnız saati çalıştırmakla kalmıyor, suyu gölden depoya çıkaran pompayı da çalıştırıyor. Bu su başka türlü nereden gelebilir ki?"

"Belki de şehir su şebekesinden?" dedi zayıf kız.

"Saçma!" diye karşılık verdi baba ve dik dik kıza baktı. "Size söylüyorum, bu harika makine olduğu gibi kendi ürettiği enerjiyle işliyor. Öyleyse çok haklı olarak bir devridaim makinesi denebilir ona. Neden denmesin ha?"

"Çünkü," diye bağırdı büyük oğlan yeniden, ayrıca adı Belisario'ydu, "çünkü öğretmenimiz devridaim makinesi diye bir şey olmadığını ve asla olamayacağını söyledi. Bilimsel olarak ispatlanmış. İşte onun için!"

"Yoksa sen babanın sözlerinden kuşku duyduğunu mu söylüyorsun, haylaz çocuk?" diye haykırdı baba ve yüzü daha da kızardı. "Beni yalan söylemekle mi şuçluyorsun?"

Anne elini adamın koluna koydu. "Ama öğretmen öyle söylemiş ya."

"Öğretmen, öğretmen!" diye yanıt verdi baba dönen gözlerle. "O kim oluyor ki? Kim tanır onu? O böyle şeylerden ne anlar? Ama ben, babanız, anlarım, çünkü bu su saati bizim büyük büyük eniştemizin icadıdır, ailemizin bir üyesinin yani, yarı atamız denebilir. Onun için biraz daha saygı göstermeniz beklenebilir herhalde."

"Ben saygı duyuyorum" diye homurdandı Belisario, "ama yine de devridaim makinesi olamaz bu, çünkü öyle bir şey yok."

"Ama şurada burnunun dibinde duruyor ya işte!" diye gürledi baba. "Kafanda gözün yok mu senin, inatçı herif?"

Birden üzgün bir ifadeyle bana döndü.

"Siz söyleyin, Signor, bugünkü gençlerle ne yapmalı? Artık kendi babalarına inanmıyorlar. Ümitsiz bir durum değil mi?"

Anlaşılmaz bir iki ses çıkararak bu işten kurtulmayı denedim. "Tabii!" diye bağırdı şişko sevinçle. "Ne kadar haklısınız! Çocukları erkenden kör eden şey materyalizm tabii ki. Dottore'nin ne dediğini kendi kulağınızla duydunuz çocuklar, üstelik o kültürlü bir bey."

Gözlük takan ve hayatında bir kitap okumuş gibi görünen herkese Dottore denir Roma'da.

Bundan sonraki on dakika genel bir tartışmanın merkezi oldum, suskun ihtiyar hariç hepsi beni kendi iddia attığı şeye şahit olarak seçmişti. Kendimi bu sorumluluğa hazır hissetmediğimden, sonunda bu ilginç konuşmayı kesmek zorunda kaldığım için üzgün olduğumu, ama acil bir randevu nedeniyle gitmem gerektiğini mırıldandım.

Yaa, nereye gidecektim?

O anda aklıma daha iyi bir şey gelmediği için, hayli uzak bir yerin, Testaccio'daki Via Marmorata'nın adını verdim.

Peki oraya nasıl gitmeyi düşünüyordum?

Bir taksi gibi bir şeyler kekeledim.

Şişman adam –karısı Drucio, çocuklar da Babbo diyorlardı ona– yalvarır bir tavırla ellerini kaldırdı.

"Bunu sakın yapmayın, Dottore! Buralardan değilsi-

niz, değil mi? Söylüyorum size, bu şehirdeki taksi şoförlerinin hepsi haydut ve eşkiyadır. Bir dostumuzun soyulmasına izin vermeyeceğiz. Zaten biz de hemen hemen aynı yere gidiyoruz. Sizi biz götüreceğiz. Gelin, gelin haydi!"

O arada akşam serinliği basmış olmasına rağmen, minicik arabada, belki de bıyıklı kadının kucağında büzülüp oturmak zorunda kalacağımı düşününce her yanımdan ter boşandı. Umutsuzca kaçış yolları aradım, ama ailenin ezici kibarlığına öne sürdüğüm bahanelerden hiçbiri dayanamadı.

"Nee, zahmet mi!" diye bağırdı Drucio. "Bize zahmet falan vermiyorsunuz. Sizin gibi yabancı bir dosta küçük bir lütufta bulunabilmek bizim için zevk ve onurdur."

Oğlanlar beni çekiştiriyor, kızlar da arkamdan küçük arabaya doğru itiyorlardı. Anne gülümsedi ve kararını açıkladı: "Bizi Rosalba götürecek. Ehliyetini daha yeni aldı ve bundan gurur duyuyor. Haydi, sevindirin çocuğu!"

Son bir zayıf karşı koyma denemesiyle, arabada çok sıkışabileceğimize dikkat çektim.

"İtiraf edeyim, dışarıdan oldukça küçük görünür," karşılığını verdi Drucio, "ama içi şaşılacak kadar geniştir. Haydi, gel artık, Dottò!"

O andan sonra hepsi benimle senli benli oldular. Ömür boyu aile çevrelerine alınmıştım. Teklifsizce.

Göz açıp kapayıncaya kadar beni arkada bir yere sığdırmışlardı. Rosalba –şaşırtıcı memeleri olan kızdı bu– çoktan direksiyona geçmişti.

"Düşün," dedi baba, kızın yanında yerini alırken, "düşün çocuğum, eğer bir lamba kırmızı yanıyorsa; bu, kavşağı geçerken sağa sola iyice bakacaksın demektir, bir sürü dikkatsiz sürücü var çünkü."

"Si Babbo," diye yanıt verdi kız itaatle ve lastikleri bağırtarak yola koyuldu.

Gözlerimi yumdum ve önümde oturan ak saçlı yaşlı adamın koltuğunun arkasına sıkı sıkı tutundum. Etrafıma bakmaya ancak bir süre sonra cesaret edebildim. Gerçekten de araba içerden bakıldığında neredeyse küçük bir otobüs kadar genişti. Ailenin her üyesi kendine ait bir koltukta oturuyordu. Hatta arkamda yüklük gibi bir yer daha vardı, ama karanlıkta kayboluyordu.

Drucio arkasına döndü ve alkış bekler gibi yüzüme baktı.

"Şaşırtıcı!" dedim ve takdirle başımı salladım.

Koltuğun üstünden tırmanarak arkaya geçti ve yanıma oturdu.

"Aslında bu sadece hayatta kalmakla ilgili bir mesele," diye açıkladı. "Şehirlerimiz dar ve aşırı nüfuslu; tenekeler içinde boğuluyor. Gitgide daha çok insan otomobil kullanıyor, sigara almak için köşeye kadar gitmek istediklerinde bile arabaya biniyorlar. Dolayısıyla arabaları

dışardan gitgide daha küçük ve içerden gitgide daha büyük yapmak sanayi için bir zorunluluk haline geldi. Adeta ortada olan bir çözümdü bu."

"Ya," dedim, "bu kadar basit."

"Sissignore," diye yanıtladı, "geriye yalnızca yapması kalıyor. Ama ne yapıp edip zorunluluklara ayak uydurmak öteden beri bizim özel yeteneğimizdi zaten."

"Çok doğru," diye itiraf ettim.

"Gel Dottò," dedi, "sana bir şey daha göstereceğim."

Kalktık, sendeleyip tutunarak ve Rosalba'nın hızlı viraj alma tekniğinden ötürü yalpalayarak arkadaki yüklüğe geçtik.

Drucio metalden bir sürme kapıyı açtı ve ışığı yaktı. Önümüzde dar bir koridor uzanıyordu, iri çiçekli bir duvar kâğıdıyla kaplı ve bir sürü normal oda kapısı olan bir koridor. İlk kapıyı açtı. Küçük bir odadan içeriye göz attım. Karşılıklı iki köşede birer ranza vardı, duvarlarda da dolaplar ve konsollar, bir çalışma masası ve büyükçe bir müzik seti.

"Dört oğlumuzun odası," diye açıkladı Drucio.

"Dört mü?" diye sordum şaşkınlıkla.

"Si, en büyük oğlumuz Nazzareno apandisit ameliyatı nedeniyle şu anda Salvador Mundi hastanesinde yatıyor."

"Ya, demek öyle."

Bundan sonraki oda, duvarlarında sayısız posterin

asılı olduğu iki kızın yatak odasıydı. Küçük kızın yatağının üstünde Al Bano ve Romina Power'in birer posteri asılıydı. Büyüğünkinin üstünde ise neredeyse saçtan başka bir şeyin görünmediği bir Angelo Branduardi posteri vardı. Onun dışında burada her şey pembeydi.

Babanın yorumu "mbeh!" oldu.

Sonra ebeveyn yatak odası geldi, süslü pirinç çubuklardan yapılmış mecburen iki kişilik bir yatak, üstündeki duvarda da ellerinde bir ölü kafatası taşıyan ve gözyaşlarıyla ıslanmış gözlerini gökyüzüne çevirmiş çıplak bağrıyla bir Magdalena resmi.

Bundan sonraki kapı –"Burası sadece banyo"– atlandı.

Koridorun diğer tarafına geçtik ve oda olarak da kullanılan mutfağa girdik. İçerde yaşlı bir kadın oturuyordu, öyle şişmandı ki kalçasının her bir yarısı için ayrı bir sandalye kullanmıştı. Yalnızca bir iç etek giymişti, başına bir saç filesi takmıştı ve sabunlu su dolu bir kapta ayaklarını yıkıyordu. Önünde bir televizyon duruyordu, o sırada Mike Bongiorno'nun sunduğu bir bilgi yarışması yayımlanıyordu.

"Mamma," diye bağırdı Drucio kadının kulağına, "bir arkadaş getirdim."

Kadın başını kaldırıp şöyle bir baktı ve eliyle benim tarafıma doğru bir haç çıkardı. Sonra dikkatini yeniden yarışmaya verdi.

"Mamma bir azizedir," diye açıkladı Drucio. "Aslında her zaman bizimle oturmaz. Şehir dışında küçük bir evi var. Ama otomobille gezmeyi pek sever."

Bu arada kafa sallamak otomatikleşmişti bende.

Bundan sonra salottoyu gezdik. Burası –Drucio'nun açıklamasına göre– ailenin normalde pek kullanmadığı, düğünler, çocukların vaftizleri ve cenaze toplantıları için saklanan bir kabul salonuydu. Ortadaki pırıl pırıl silinmiş yemek masasının üstünde çeşit çeşit plastik meyvelerle dolu, yeşil mermerden bir kâse duruyordu. Duvardaki vitrinin içine hatıra eşyaları ve kıymetli şeyler yerleştirilmişti; sözgelimi porselen ve alçıdan, büyüklüklerine göre dizilmiş bir sürü Madonna, çikolata dolu bir gondol, bir Eyfel kulesi ve elektrikli duman temizleyici olarak kullanılan XXIII. Johannes'in küçük bir büstü. Odanın bir köşesinde yaldızli bir konsol duruyordu, bunun üstünde de bir meşaleyi havaya kaldırmış harem kızı biçiminde ayaklı bir lamba vardı.

"Ve şimdi de stüdyom," dedi Drucio, bir sonraki kapıyı açarken.

Göz gezdirdiğim küçük oda eczacı dükkânı, kunduracı işliği ve kilise levazım odası karışımı gibi göründü bana. Bir sürü şişe ve her biçimde kap, kutu ve kavanoz, her çeşitten çarmıhta İsa figürü, muskalar, ot demetleri, tarot kartları ve duvarlarda da astrolojik semboller vardı.

"İtiraf edeyim," dedi ev sahibim, "burada her yer biraz

küçük ve dar, ama biz alçakgönüllü insanlarız. Bize yetiyor. Önemli olan insanın etrafında aile sıcaklığının olması elbette, ne demek istediğimi anlıyorsunuzdur."

"Hayır," dedim, "yani evet. Demek istediğim, anlıyorum tabii, ama aslında artık hiçbir şey anlamıyorum..."

Endişeyle yüzüme baktı.

"Sen havlu gibi bembeyaz olmuşsun yahu. Galiba otomobille gezmeyi kaldıramıyorsun. Çok insan vardır araba tutan, özellikle arkalarda olunca. Sana bir şey vereceğim. Göreceksin, hemen iyileşeceksin."

"Hayır, hayır," diye korkuyla reddettim, "öyle değil. Çok teşekkür ederim, zaten düzeldim bile."

Sendeleyerek kendimi koridora attım. Beni izledi ve stüdyosunun kapısını anahtarla özenle kilitledi.

"Sırf çocuklar yüzünden," diye açıkladı. "Geleceğimiz yere de geldik sayılır. Acil randevuna zamanında yetişiyorsun, meraklanma sevgili dostum."

Son kapının önünde durdum.

"Ya burası?" diye sordum bitkin bir halde, "burası ne?"

"Ha, o mu" dedi, "önemli bir şey değil. Garaja açılıyor sadece."

"Nasıl – garaj mı?" diye fısıldadım ve dudaklarımın titremesine engel olamadım.

Kapıyı açtı. Karşımda gerçekten de bir garajın içini gördüm, araba girişi şu anda açık duruyordu.

"Evet öyle, Dottò," diye yanıtladı bu arada, "sen de bilirsin, şehirde park yeri bulmak gitgide zorlaşıyor. Araba yapılırken içinde müştemilat olarak özel bir garajın yapılması ve arabanın buraya bırakılabilmesi çok pratik oluyor doğrusu. Zamandan muazzam tasarruf sağlıyor. İtiraf edeyim biraz küçük, ama böyle küçük bir arabaya fazlasıyla yetiyor."

O anda aklım tamamıyla karıştı, bu kadarı çok fazlaydı. Bir çığlık atarak Drucio'yu yana ittim ve garajın açık kapısından panik içinde sokağa fırladım. O arada gece karanlığının bastırdığı sokaklarda, vızır vızır giden bütün o küçük arabaların arasından zikzaklar çizerek kovalanan bir tavşan gibi koştum, koştum; sonunda şoförlerin küfürleri ve soluğumun kesilmesi beni durmaya zorlayıncaya dek.

Ancak gecenin geç saatlerinde evimin yolunu bulabildim, fakat tümüyle tükenmiş olmama rağmen gözümü kırpmadım. Yaşadığım şeyi anlamaya çalışırken düşüncelerim dans eden Çin fareleri gibi çemberler çiziyordu. Atlı karıncayı durdurmayı ancak gün ağarırken ve bardak bardak ağır kırmızı şarap devirdikten sonra başardım ve kütük gibi, rüyasız bir uykuya daldım.

Ertesi gün ceketimin cebinde bir kartvizit buldum. Bu olmadık işi tümüyle aklımdan çıkarmaya karar verdiğimden, onu cebime atan kişinin Drucio olduğuna inanmaya bugün bile karşı koyuyorum – bunu başka kimin yapmış

olabileceğini bilmememe rağmen. Kartı okudum:

Asdrubale Guradalacapoccia
Büyücü
Uzmanlık Alanları:
Aşk iksirleri – Nazara karşı korunma –
Spor-toto tüyoları – Ev edinme vs.
Kabul saatleri randevuludur.

Bir de telefon numarası vardı. Ama aramadım, ne ertesi gün ne başka bir zaman. Sağduyum için tek şans, onun, ailesinin ve arabasının varolmamasıydı ve bu şansı da düşüncesizce riske atmak istemiyordum.

Ek: Kısa bir süre önce ciddi bir dergide, mesleklerle ilgili bir istatistik okudum, buna göre İtalya'da resmi makamlara başvurup çalışma izni almış otuz binden fazla büyücü varmış.

Bu her şeyi açıklıyor elbette.

Ne Ülke! Ne insanlar!

Mişraim'in Katakompları

Bilgi birdenbire geldi ve şüphe götürmezdi. Ona karşı koymanın hiç yararı yoktu. O, Iwri, Gölge halkının bütün diğer üyelerinden farklıydı. Bu bilgi onu hiç mutlu etmiyordu.

Uyku hücresinde yatıyor ve bir türlü uyuyamıyordu. Açık gözlerini yüzünün ancak bir karış yukarısındaki soğuk, siyah, taş tavana dikmişti. Anımsamaya çalışıyordu ama boşuna.

Eskiden uykusu diğer bütün Gölgelerde olduğu gibi bilinçsiz bir donup kalma durumu olurdu, uyanık geçirilen faaliyet ve beslenme evreleri arasında boş bırakılmış, karanlık bir yer. Fakat son zamanlarda bir şeyler değişmişti, uykusunda belirsiz izlenimler yakalıyor, gözlerinin önünden imgeler geçiyor, hiç bilmediği duyguların saldırısına uğruyordu. Böyle durumlarda hayal meyal, Misraim dünyasının en son, en dış ucuna geldiğini ve orada uzaklara doğru, katakombun dışında bulunan bir şeyleri görmesini mümkün kılan yarıklar olduğunu anımsıyordu. Belleği bu dışarının ne olduğunu koruyup tutamamıştı, ama uyandığında yanakları her defasında gözyaşlarıyla ıslanmış oluyordu. Iwri bu normal olmayan halleri özlediğini kendi kendine itiraf etmek zorunda kaldı. Aynı

zamanda utanıyordu bu durumdan, çünkü hayallere kapıldığından emindi. Hayallere kapılmak genelde affedilmez bir zayıflık sayılırdı.

Hiç kimsenin kuşku duymaya cesaret edemediği resmi ideolojiye göre, Misraim dünyası, yani Gölge halkının yaşadığı, çalıştığı, uyuduğu ve ürediği koridorlardan, merdivenlerden, hollerden, galerilerden, oda ve mağaralardan oluşan bu labirent evren mümkün olan tek gerçeklikti. Tüm bu katakomp sisteminin sonsuz değilse de en azından sınırsız olduğunu hesaplayan büyük bilginler olmuştu. Hep belli bir doğrultuda ilerleyecek hayali bir gezgin, bütün mekânlarda var olan hissedilmez bir eğriliği dolaşarak, düşünülemeyecek kadar uzun bir yolculuktan sonra karşı taraftaki çıkış noktasına geri dönerdi. Bu sırada ister mevcut koridor ve tünelleri kullansın, ister hangi doğrultuda olursa olsun yenilerini kazsın, hiç fark etmezdi. O zamandan bu yana Misraim'in sınırlarının ötesinde ne olabileceği sorusunun akıldışı bir soru olduğu kesin olarak ortaya çıkmıştı ve artık sorulmuyordu. Açıkçası böyle bir dışarı olamazdı, çünkü sırf varolması bile onu hemen Misraim'in bir bölümü haline getirir, böylelikle bir dışarı-olmayan haline gelirdi. Öteden beri var olmuş ve daima var olacak tek şey katakomplardı. Dolayısıyla buraya, yani içeriye nasıl düşüldüğüne dair bütün sorular sınırsız bir cahilliğin belirtisi sayılıyor ve alayla ya da hoşgörüyle gülünüp geçiliyordu. Dışarı diye

bir şey olmadığına göre içeri diye bir şey de mümkün değildi. Buna karşılık, kişinin bir anlam ya da neden aramaksızın salt orada olmasıyla yetinmesi, Gölgeler arasında yüksek kültürün ve kuruntulardan uzak aydın fikirliliğin belirtisi olarak değerlendiriyordu. Hatta kendini hiçbir hayale kaptırmama bilinci bilginlere biraz gurur da veriyor ve bu yüzden kendilerine "Hayal kırıklığı yaşayanlar" ya da "Hayal kırıklığı yaşatanlar" ünvanını verebiliyorlardı. Dolayısıyla geri kalan bütün Gölge halkının gözünde yalnızca hayal kırıklığının o acı tadını barındıran şey doğru sayılıyordu.

Iwri'nin yattığı uyku hücresi büyük dinlenme mağarasının duvarlarında bulunan birçok hücreden biriydi, tam olarak söylersek batı duvarındaki alttan yedinci, sağdan yirmi sekizinci hücreydi ve oraya yalnızca yürüyen merdivenle çıkılabiliyordu. Diğer duvarlar da uyku hücreleriyle doluydu, her biri iki metre uzunluğunda ve yarım metre yüksekliğinde hücrelerdi bunlar. Ve katakombun bütün bölümlerinde buradakinden daha büyük veya daha küçük başka dinlenme mağaraları da vardı. Kaç tane olduğunu Iwri bilmiyordu. İki veya tek kişilik mezar odaları olduğunu bile duymuştu, ama bunlar Gölge halkının çok ayrıcalıklı üyeleri için olsa gerekti.

Iwri bu tuhaf halin üstüne ilk kez ne zaman geldiğini anımsamak için belleğini yokladı. Ne zaman sorusuyla birlikte bir şeyi fark edip huzursuz oldu, uyanık kaldığı

evreleri birbirinden ayırt edemiyordu. Sanki bir aynada tamamen birbirinin aynı olan ve geride alacakaranlıkta kaybolan sonsuz bir dizi görüntüye bakıyordu sadece. Misraim'deki bütün mekânları hep aynı kurşuni loş ışık doldururdu; hiçbir yerden gelmiyormuş gibi görünen, kıpırtısız havada sis gibi duran bir ışık. Aslında, eğer zaman değişimi anlatıyorsa, zaman da yoktu; böyle söyledi kendi kendine. Sadece bir tek ve aynı şeyin, sonsuza dek sürecek amorf bir şimdinin hiç ara vermeden tekrarlanışı vardı. Zaman, devinim halinde kalabilmesi için sürekli karıştırılması gereken koyu bir bulamaçtı adeta. İnsan ondan elini çeker çekmez koyulaşıyordu ve öncesiyle sonrası arasında hiçbır fark kalmıyordu, sanki hiç devinimde olmamış gibi.

“Bu yol bir yere varmaz,” kulağının dibinde şefin sesini duydu. “Her şey nasılsa öyledir. Şimdi yararsız kuruntuları bırakacaksın. Herkes ne düşünüyorsa onu düşünecek, herkes ne yapıyorsa onu yapacaksın. Sen cemaate ait olmak istiyorsun. Kendini ayrı kılmak istemiyorsun.”

Iwri bu sesi, her Gölgenin tanıdığı gibi tanırdı. Onunla konuşan, Misraim'in yöneticisi ve kumandanı Bay Bechmoth'du. Yüzünü şimdiye kadar kimse görmemişti, ama insanı egemenliği altına alan derin bir etkiye sahip bu hafif, boğuk fısıltıyla her yerdeydi. Uyku evreleri dışında her bireye hemen hemen hiç ara vermeden, tek tek hitap eder, talimatlar ve emirler verir, onları över, azar-

lar, yönlendirir ve faaliyetlerini herkesinkiyle birlikte koordine ederdi. Bunu nasıl başardığını, gizli hoparlörlerle mi yoksa kulaklara yerleştirilmiş alıcılardan oluşan akıl almaz incelikteki bir sistemle mi olduğunu, o kadarını bilginler bile bilmiyordu; ama bütün o sayısız ve aynı zamanda son derece özgül emirleri hiç durmadan ve hiçbir yorgunluk ya da şaşırma belirtisi göstermeden aynı anda aktarma yeteneği insanüstü zekânın bir gizemi sayılıyor ve bu da bütün itirazları baştan saçma gösteriyordu. Onun için Gölge halkı ona neredeyse dinsel bir saygı ve kayıtsız şartsız bir itaat besliyordu.

"Şimdi kalkıp işinin başına geçeceksin," diye fısıldadı ses.

Merdiven kendiliğinden yanaştı. Iwri uyku hücresinden yuvarlanarak aşağı indi ve dinlenme mağarasının girişinden geçip ana koridora çıktı.

Gölgeler Misraim'in uçsuz bucaksız damar sisteminin en son dalına, en son kılcal damarına varıncaya dek tünellerden, koridorlardan, salonlardan, galerilerden, dipsiz uçurumların kenarından ve köprülerden geçerek sonu gelmez kafileler halinde işyerlerine yürüyor ya da oradan geliyorlardı. Her bireyin faaliyet, uyku ve beslenme evresi kesin bir biçimde düzenlenmişti, bu sayede tüm dolaşım hiçbir zaman kesintiye uğramazdı. Zorunlu olan her şey için belli bir mekân vardı, boşaltım ya da çiftleşme gibi daha mahrem vücut ihtiyaçları için de öyle.

Iwri sıraya girdi. Nereye gideceğini düşünmesi gerekmiyordu, kumandanın sesi adımlarını yönlendiriyordu çünkü: "Sola sap – merdivenleri çık – doğru git – sağdaki tünele gir..."

İlkesel olarak Gölgeler arasında hiçbir mesleki uzmanlık yoktu, herkes her an her işe gönderilebilirdi. Iwri de o sıralar bir ölçüm ekibine verilmişti, ekip mevcut bütün merdiven basamaklarının uzunluğunu, yüksekliğini ve genişliğini saptayacaktı – bu sonsuz sayıdaki merdivenle bitirilmesi ümitsiz bir işti. Bu yüzden ekibin üyeleri zaman zaman değiştiriliyordu ve yeni gelenler yine en baştan başlıyorlardı. Bu faaliyetin ne gibi bir anlamı olduğunu içlerinden hiçbiri bilmiyor ve sormuyordu. Şefin sesi işlerinin olağanüstü derecede önem taşıdığı konusunda onlara güvence veriyordu ve bundan kuşku duymaları için hiçbir neden yoktu.

Tüm katakomp sisteminin içine oyulmuş olduğu kaya, grafit siyahlığında, çok ağır ve yoğun bir maddeden oluşuyordu. Baş büyüklüğünde bir parçası bile öyle ağır çekerdi ki tek kişi kaldırmayı kolay kolay başaramazdı. Üstelik sert ve dayanıklı olduğu için, işlenmeye karşı büyük direnç gösterirdi. Bir parçası buna rağmen koparılabildiğinde ise hemen toz olur dağılırdı. Bu toz raylı arabalarla götürülür ve çok uzaktaki tesislerde –Iwri bu tesisleri görmüş kimseyi tanımıyordu– Gölge halkının tek yiyeceği olan şeye dönüştürülürdü. Açlığı ve susuzluğu hemen

gideren, ama hiçbir tadı olmayan siyah sulu bir yiyecekti bu. Az bir miktarı yeterli olurdu. Bunu yiyen Gölgeler yoğunlaşır ve kararırlardı. Tersine olarak, beslenme eksikliği açların dış çizgilerinde sisimsi bir bulanıklık yapardı, hatta uzun vadede hafif bir şeffaflık bile yaratırdı. Aynı şey, yalnız artık geri dönüşü olmayan bir şekilde, bir Gölgenin ölümünde de olurdu: Ölen gölge saydamlaşır ve yine toz olur dağılırdı.

Bu kadar çok kişinin sürekli yiyecek tüketmesine rağmen –Hayal kırıklığı yaşatanların verdiği bilgiye göre– maddenin tüm miktarı sabit kalırdı. Bir yandan azalan diğer taraftan çöp, atık, dışkı ve ölenlerin tozu biçiminde geri dönerdi. Dolayısıyla büyük zaman aralıklarında değişebilen tek şey iç yapıydı, Misraim dünyasının ilk hacmi hep aynı kalırdı. Bu bilgi genellikle rahatlatıcı bulunurdu.

Iwri bu ölçüm grubuna girdiğinden beri her zaman olduğu gibi işyerinde bir parça tebeşir bulmuştu; bununla merdivenin belirli yerlerini çizmesi gerekiyordu. İtiraz etmeden işe koyuldu, ama aklı pek orada değildi. Düşünceleri dönüp dolaşıp, son uyku evresinde yaşadığı tuhaf şeylere geliyordu. Sonunda çalışma süresi dolduğunda, tebeşiri yönetmeliğin emrettiği gibi bulduğu yere bırakmayıp cebine soktu. Kimse bir şey fark etmemiş gibiydi, Bechmoth da sesini duyurmadı. Bunu neden yaptığını kendisi bile açıklayamazdı. Dönüş yolunda tebeşiri, kul-

lanılmıyora benzeyen basık bir yan koridora bıraktı. Sonra gıda almaya gitti, karardı, yorgun hissetti ve itaatle hücresine yöneldi. Yine o tuhaf imgelerin saldırısına uğradı ve yine uyandığında öbür tarafta ne gördüğünü hatırlayamadı. Tebeşiri unutmuştu, ama işyerinde bir yenisini bulduğundan unuttuğunun farkına bile varmadı.

Daha sonraki çalışma evrelerinde hırsızlığını kimse tarafından engellenmeden birkaç kez daha tekrarladı. Ancak zulasında altı yedi tebeşir biriktiktirdikten sonra, kendisine de henüz açıklayamadığı bu davranışını uyandığında hatırlayabildi. Ve bir sonraki dinlenme evresi geldiğinde, kendisine bile işitilmemiş bir keyfilik, hatta suç gibi görünen bir şey yaptı. Şefin sesinin emrettiği gibi hücresinde dinlenmeye çekilmek yerine sürünerek sessizce zulasına gitti. Bu yolu katetmek biraz çaba sarf etmesine neden oldu, çünkü bütün diğerleri gibi o da her adımda yönlendirilmeye alışmıştı. Şimdi kendi kararlarını kendisi almak zorundaydı. Fakat daha tebeşir yığınını karşısında görür görmez, bu itaatsizliği neden yapmış olduğunu anladı.

Duvarlardan birinde olabildiğince düzgün bir yer aradı ve önceleri tereddütle ve beceriksizce de olsa, anımsadığı o yarıkların resmini çizmeye başladı. İlk denemeleri başarısızdı, hatta kendisine bile hayli basit göründü, ama pes etmedi ve yeniden denedi. Onu buna iten şey belli belirsiz bir umuttu, eğer yarıkları inandırıcı bir şekilde

canlandırmayı başarabilirse, o yarıkların arkalarında, dışarıda, öbür taraftaki şeyi de belleğinde yeniden bulabilirdi belki. Fakat çabaları boşuna oldu.

"Bu yaptığını yapmamalısın," büyük kumandanın şimdiye dek susan fısıltılı sesini duydu. "Buna devam edersen seni terk etmek zorunda kalacağım. Seni uyarıyorum."

Iwri tepki göstermedi, hatta susup inatla çalışmaya devam etti.

"Bu yaptığın," dedi yalvaran ses ve içinde ilk kez olarak öfkeli bir sabırsızlık tınısı duyuldu, "bu yaptığın beni üzüyor. Bu yüzden varlığına son vermek zorundayız. Yerine başkasını koyacaklar. İlle de acı çekmek istiyorsan çek. Ama hastalığını kimseye bulaştırmaman için önlem alınacaktır. Sen artık Gölge halkından değilsin, bundan böyle hiçbir şey değilsin. Bunun ne demek olduğunu henüz bilmiyorsun. Öğreneceksin."

Bu, uzun zaman için Iwri'nin şefin sesini son duyuşu oldu.

Yapıtını elinden geldiği kadarıyla bitirdiğinde, geri çekilip bir süre seyretti. Sonuç onu düş kırıklığına uğratıyor, cesaretini kırıyordu. Birden kendini çok yorgun hissetti.

Gıda almaya gitti, ama kimse payını vermedi ona. Açıkça görmezlikten gelindi. Neyse ki kendi yiyeceğini kendisinin alması da mümkündü. Ona kimse engel olma-

dı, bu yüzden mesele onu fazla endişelendirmedi. Fakat hücresine girmek için uyku mağarasına döndüğünde iş değişti. Bu arada hücresinin başka bir Gölge tarafından işgal edilmiş olduğunu gördü. Başka boş yer de yoktu.

Iwri eylemini gerçekleştirdiği yere geri döndü. Tam o sırada bir temizlik ekibi çizimlerini silmekle meşguldü.

"Ne yapıyorsunuz siz?" diye sordu. "Bunu neden yapıyorsunuz?"

Kimse yanıt vermedi, onu duymamış gibi görünüyorlardı.

"Aslında bunların ne olduğunu bilmek isterdim," dedi işçilerden biri bir süre sonra arkadaşlarına.

Ve sözcük birdenbire aklına geldi Iwri'nin. Uzun zaman önce unutulmuş bir şeyi hatırlar gibi hatırladı.

"Bunlar pencere," dedi yavaşça, "Bunlar yardımıyla dışarıya bakılabilir. Yani gerçek pencere değil elbette, sadece resimleri ne yazık ki. Üstelik oldukça eksik..."

Temizlik ekibi işini bitirip gitti. Duvar yine eskisi gibiydi.

"Pencere..." diye mırıldandı Iwri. Bu sözcük birdenbire nereden esmişti aklına? Ne olursa olsun Gölge halkının dilinde olmadığı kesindi.

Tebeşir yığıncığı hâlâ köşede duruyordu. İçlerinden birini aldı ve o düzgün duvara yeniden bir şeyler çizmeye başladı. Ama sonuç onu bu kez de memnun etmedi. Belki de, dedi kendi kendine, sorun duvardadır. Belki de

başka bir yerde daha uygun bir yer bulunabilir. Bu fikre kendisi bile inanmadığı halde bütün tebeşirleri cebine atıp yola koyuldu.

Daha önce yolunu hiç tek başına bulmak zorunda kalmamıştı ve kısa süre içinde koridorların ve yol ayrımlarının karmaşıklığında umutsuzca kayboldu. Mağaraların labirentvari düzenini anlamak için gösterdiği çaba ve her kavşakta hiç alışkın olmadığı bir şekilde kendi kararını vermek zorunda kalması Irwi'nin gücünü çok çabuk tüketti. Ölesiye yorulmuş bir halde yerde bir köşeye kıvrılıp uyudu. Bu kez hiçbir pencere imgesi görünmedi, tersine sanki dört yandan duvarlar gitgide ona yaklaşıp sıkıştırıyordu, öyle ki sonunda hiçbir yerini oynatamaz oldu. Kan ter içinde uyandı.

Doğrulduğunda, bir koridorun sonunda birkaç düzen muhafızı gördü, sanki bir şey arar gibi etraflarına bakıyorlardı. Ani bir atakla önlerinden kaçıp gitti. Ta neden sonra, soluğu kesilip durmak zorunda kaldığında, bunu neden yaptığını sordu kendine, çünkü diğerleri için olduğu gibi onlar için de Iwri diye biri yoktu muhtemelen. Ama tabii bundan emin olamazdı.

Peki şimdi ne yapacaktı? Artık ona talimatlar veren bir ses işitmediğine göre kendine bir görev, bir hedef belirlemesi gerekiyordu. Şaşkındı ve içinde bunun için gereken gücü bulması uzun bir zaman aldı. Önceleri kafasını kurcalayan şey yalnızlığıydı, çünkü bu onun için

yepyeni bir şeydi. Görünmez, ama ötesine geçilemez bir tabakayla ayrılmış gibi, bütün diğer Gölgelerden uzaklaştırılmıştı. O büyük kederi ilk kez duyumsuyor ve onun artık kendisini hiç terk etmeyeceğini biliyordu, hatta bunun sadece bir başlangıç, sadece kendisini bekleyen şeyin ilk belirtilerinden olduğunun farkındaydı. Kederin kendisi henüz ona ulaşamamıştı, o henüz çok uzaktaydı, uzaklardan ağır ağır yaklaşan ezici, dev bir karanlık. Her yanda o vardı, kaçış yoktu.

Iwri bundan büyük bir korku duydu. Tekrar kumandanın himayesi altına dönmenin ve Gölge halkı tarafından kabul edilmenin bir yolu olsa bundan yararlanabilirdi; sırf bir daha yalnız kalmamak için. Ama aynı zamanda biliyordu ki pencerelerin ötesindeki şeyi aramaya artık hiçbir zaman son veremezdi. O halde dönüş yoktu onun için, artık çok geçti. Ne olacaksa olmalıydı.

Ama pencerelerden görmüş olduğu ve artık anımsayamadığı şey hayal değil de gerçekse, o zaman –bilginlerin tüm düşüncelerinin aksine– Misraim'in dışında bir dünya, hatta birçok dünya var demekti. Ama eğer öyleyse tüm bu uçsuz bucaksız katakomp sistemi tüm Gölge halkının kimbilir hangi nedenle tutuklu bulundurulduğu bir hapishaneden başka bir şey değildi. Büyük şef Bechmoth da baş gardiyandı yalnızca. Bu onun, Iwri'nin pencere resmi çizme denemelerine gösterdiği sertliği de açıklıyordu. Peki ama nasıl oluyordu da Iwri dışında kimse kendi-

ni hapis hissetmiyor, herkes bu köle yaşamından memnun oluyordu?

Irwi artık çok düzensizleşen sayısız uyanıklık evresi boyunca bir çıkış arayarak Misraim'in labirentlerinde nereye gittiğini bilmeden dolandı durdu. Aynı zamanda olası takipçilerinden süreli kaçış halinde olduğu için bir yerde durmayı göze alamıyordu. Gitgide daha güçlü bir şekilde duyduğu korku ve kedere şimdi bir de canlı canlı gömülme, sıkışıklıkta boğulma duygusu ekleniyordu. Bazen bir panik haline giriyor ve bu panik şiddetlendiğinde, dayanılmaz bedensel acılara varıyordu.

O zaman koşmaya başlıyordu, bitkinlikten yığılıp kalıncaya kadar koşuyordu, ya da dört ayak üzerinde sürünüyor veya körler gibi adım adım yoklayarak yolunu bulmaya çalışıyordu. Bu sırada labirentin, varlığından şimdiye kadar hiç haberi olmadığı yeni yeni bölümlerine varıyordu hep. Çokkatlı evleriyle içine koskoca şehirlerin sığabileceği dev mağaralara geldi. Karmakarışık basmaklardan çıktı, indi, sonra tekrar çıktı, çünkü merdivenler hep bir başkasına açılıyor ya da boşlukta bitiyordu. Ancak karınüstü sürünerek geçilebilen dar ve basık galerilerden geçti güçlükle. Başı döndü, eğik yüzeylerden aşağı yuvarlandı ve dar bacaların içine sıkıştı. Ama Misraim'den çıkış yolunu hiçbir yerde bulamadı, hiçbir zaman katakompların sonuna vardığını gösteren bir işaret görmedi. Buna karşılık bir yerin onda, daha önce de ora-

da bulunduğu ve şimdi tekrar oraya döndüğü izlenimini uyandırdığı çok oldu, ama asla tamamen emin olamıyordu. Yiyeceğini çalıyordu, kimse ona eskisi gibi dikkat etmediği için bu pek zor olmuyordu ve uyuyordu; ne zaman ve nerede uykusu gelirse.

Bütün bu yollarda tebeşir parçalarını yanında taşıdı ve onları en değerli servetiymiş gibi korudu, çünkü artık yenilerini elde edemeyeceğini biliyordu. Nerede uygun bir yer görürse hemen oraya pencerelerini çiziyordu. Elbette yığılımı bu şekilde yavaş yavaş eriyordu, o nedenle çizdiklerine daha çok özenir oldu, tek bir çizginin bile boşa gitmemesi için her defasında işe koyulmadan önce daha iyi hazırlanıyordu. Ama o inatla çizmeyi sürdürdükçe, çizdikleri derhal aynı düzenlilikle yok ediliyordu. Bu durum eylemini anlamsızlaştırsa da, gösterdikleri bu acele, bütün yetersizliğine rağmen çalışmasının Bechmoth için, hatta bütün zindan sistemi için bir tehlike oluşturduğu kanısını güçlendiriyordu. Uzun zaman önce pencereden gördüğü şeyi canlandırmayı bir başarabilse her şeyin farklı olacağı düşüncesinden vazgeçmiyordu – bu ne anlama gelirse gelsin. Ama o şeyin ne olduğunu bulamıyordu, artık uyku evrelerinde de ona görünmüyordu. Aslında yalnızca, kendisine bile inandırıcı gelmeyen bir anının anısını resmediyor ve pencereleri boş kalıyordu. Umutsuzluk hepsinden kötüydü. Gölge halkının inandığı Misraim gerçeği onun için geri getirilemez bi-

çimde kaybolmuştu, uğruna kovulduğu gerçekleri ise bulamıyordu. Onun için kurtuluş yoktu, ne bu tarafta ne de ötekinde.

Derken bir an geldi, son bir deneme için elindeki son tebeşir parçasını da harcadı ve yine boşunaydı. Böylece onun için her şey sona erdi. O büyük keder ona ulaşmıştı artık ve bir dağ gibi Iwri'yi altına gömüyordu. O da bir ip bulup kendini astı.

Kendine geldiğinde elleri kelepçeliydi. İki düzen muhafızı üzerine eğilmiş, sert sert bir şeyler söylüyorlardı. Ne dediklerini anlamadı, yalnız zararlı çalışmalarını sonunda engelledikleri için memnun olduklarını görüyordu. Sonra onu ayağa kaldırıp götürdüler. Karşı koymadı.

Tek kişilik, küçük, basık bir hücreye götürüldü. Orada uzun zaman kendiyle baş başa kaldı. Çok uyuyordu, daha doğrusu bilerek kendini dalgın bir yarı bilinç durumunda tutuyordu, çünkü uyanık olduğu her an dayanılmaz bir işkence demekti. Kendisiyle ilgili ne tasarladıklarını düşünmekten kaçınıyordu, pencere resimleri çizdi diye bir tarihte yargılanacak mıydı, yoksa onu öylece unutacaklar mıydı? Yiyeceği görünmez bir el tarafından düzenli olarak içeri itiliyordu. Kaşığının sapıyla hücresinin duvarlarına pencerenin çevre çizgilerini kazımaya çalıştı, fakat duvarlar çok sertti ve çabalarına dair tek bir iz göstermiyorlardı.

Bir köşeye kıvrılmış, yüzünü duvara dönmüş yatarken

hücresinin kapısında duyduğu hafif bir gürültüye kulak kabarttı. Yerinden kımıldamadı. Bir el omzunu tuttu ve usulcacık sarstı.

"Uyan," dedi biri, "bizimle gel, ama sessiz ol."

Iwri ağır ağır döndü ve iki Gölge gördü, genç bir adamla bir kız.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu. Bu sırada kendi sesini zor duyuyordu, "kimsiniz siz?"

"Dostuz biz," diye yanıtladı kız, "Seni buradan çıkaracağız."

"Dost..." diye yineledi Iwri güçlükle, "Ne demek oluyor bu?"

İkisi onu ayağa kaldırmaya çalıştılar. "Haydi gel. Zamanımız azalıyor."

Iwri direndi. "Bir yanlışlık var," dedi boğuk bir sesle, "başka birinden söz ediyorsunuz."

"Hayır, hayır," diye fısıldadı genç adam çabuk çabuk, "sana sonra her şeyi anlatırız, o zaman istediğin kadar soru sorabilirsin. Ama acele et."

Iwri kendisini dışarı çıkarmalarına izin verdi. Önce üstünde bir sürü hücre kapısı olan basık bir koridordan geçtiler, sonra duvarlarında anahtarlar asılı bir odadan. Köşede bir masanın başında iki düzen muhafızı oturuyordu, ikisi de yüzlerini kollarına koymuş, hafiften horluyorlardı. Onu kaçıranlarla birlikte aceleyle yüksek kemerli bir tünele çıktılar. Trafik işlekti burada. Iwri'yi or-

talarına aldılar.

"Birisi bizi durduracak olursa," diye fısıldadı kız, "konuşmayı bize bırak."

Gerçekten de tünelin sonunda bir kez daha kontrolden geçmek zorunda kaldılar.

"Hasta nakli," diye açıkladı genç adam. "Çok âcil. İşte, talimatlar burada."

Muhafız kâğıtlara şöyle bir göz gezdirip, "Devam edin," dedi.

Karmaşık yollardan geçerek sonunda bir kuyunun içinden sarmal bir merdivenle yüzlerce basamaktan yukarı çıktılar. Merdiven sonunda bir yığın kırık dökük eşyayla dolu bir salona açıldı. Burası, kullanılamaz hale gelmiş her tür makinenin konduğu bir depoydu belli ki. Genç adamla genç kız izlenmediklerinden emin olduktan sonra, paslanmış birkaç teneke levhayı yana çektiler. Levhaların arkasında duvarda bir girinti ortaya çıktı. Belli yerlere karmaşık bir ritmle birkaç kez vurdular, girintinin arka duvarı yana doğru kaydı ve hepsi içeri süzüldü. Duvar arkalarından yeniden kapandı.

"Şimdi soru sorabilirsin," dedi genç kız. "Artık öbür taraftayız."

"Öbür tarafta..." diye yineledi Iwri, "hangi tarafta?"

"Bechmoth'un imparatorluğunun dışında." Iwri durup şaşkın şaşkın etrafına bakındı. "Dışında..." diye mırıldandı birkaç kez kendi kendine, "dışında... ama öyleyse...

peki ama... siz kimsiniz?"

"Bechmoth'un düşmanları. Bu sana yetmiyor mu?"

"Elbette," diye kekeledi Iwri, "yani hayır. Yetmiyor."

"Duydun mu, yetmiyormuş," dedi genç adam. "Açıkla ona."

Kız gülümsedi. "Bay Bechmoth'un hesapları asla gerçekleşmeyecek; çünkü biz bunun için uğraşıyoruz."

"Sayınız çok mu?"

Kız içini çekti. "Ne yazık ki değil." Ve genç adam ekledi: "En azından yeterli değil."

"Ya beni – beni ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Pekâlâ, bizden misin değil misin?"

"Acilen senin gibi birine ihtiyacımız var."

"Bana niçin ihtiyacınız var?"

"Bunu Madam'ın kendisinden öğreneceksin."

"Bizimle işbirliği yapman onun için çok önemli."

"Madam mı? O da kim?"

"Doktor hanım. Dr. Lewjothan – ondan söz edildiğini hiç duymadın mı?"

"Kurtulmanı ona borçlusun. Bizi sana o gönderdi."

Iwri bir kez daha durdu. "Yoksa siz –eee– Avutucu'dan mı söz ediyorsunuz?"

"Evet, galiba Gölge halkı arasında böyle diyorlar ona,"

"Ama haydi. Onu bekletme."

"Yani bu – o gerçekten var mı demek?"

Iwri arasıra kulak misafiri olduğu konuşmalardan ve imalardan gizli bir grubun varlığından söz edildiğini duymuştu gerçi. Bu grup tam olarak bilinmeyen bir şekilde şefe ve sistemine karşı savaşıyordu, başında da doktor bir kadın, yani şu "Avutucu" vardı. Bu konuda konuşmak pek doğru değil gibiydi. Iwri duyduğu bu üstü kapalı konuşmalara hiç inanmamış ve o yüzden de çok geçmeden unutmuştu. Çabuk çabuk sordu: "O beni mi görmek istiyor? Niçin?"

"Belki de yaptığın pencere resimleri yüzündendir."

"O bunları biliyor mu ki?"

"Elbette biliyor, tatlım. O çok şey bilir, bazı açılardan Bechmoth'dan da çok. Hem çok şey bilmesi gerekli de, yoksa kısa sürede işimiz biterdi."

"Ama benim pencerelerim..." diye kekeledi Iwri, "hiçbir zaman tamamlanamadı ki. Hep eksiktiler. En önemli şey eksikti."

"Mesele bu değil."

"Peki ne öyleyse?"

"Belki de," dedi genç adam, "senin bağışık olman."

"Ne olmam?"

"Bence bu kadarı yeter," diyerek arkadaşına döndü kız, "fazla konuştun gibi geliyor."

"Olabilir," diye yanıtladı öteki, "en iyisi bunu Madam Lewjothan'a bırakayım."

Yürüdükleri koridor birdenbire genişledi ve bir rampaya çıktılar. Buradan görünen manzara ilk anda son derece sarsıcı oldu Iwri için. Dev boyutlarda bir mağaranın içinde, cam seralardan oluşan ışıl ışıl bir şehir gibi bir tesis uzanıyordu gözlerinin önünde. Seraların hepsi içeriden aydınlatılmıştı ve pembemsi mor tuhaf bir ışık içinde için için yanıyorlardı. Alabildiğine uzaklara yayılan bu tesisin ortasında kristal bir saray, bu saraydan da aynı şekilde camdan, ince bir kule yükseliyordu.

Iwri, "orada, yukarda seni bekliyor," diye kulağının dibinde kızın sesini duydu. "Yolu kendin bulabilirsin, pek şaşırılacak bir yol değil. Biz artık seninle gelemeyiz."

"Teşekkür ederim," dedi Iwri, "sahi, adlarınız ne sizin?" Eşlikçilerine döndü ama onlar çoktan gitmişlerdi.

Rampayı inip en yakındaki seraya girdi. Nemli, sıcak bir hava çarptı yüzüne ve neredeyse soluğunu tıkadı. O tatlımsı, bayıltıcı çürük kokusu geldi burnuna. Iwri midesindeki bulantıyı zor bastırdı. Soldaki ve sağdaki siyah sebze ocaklarında karmakarışık bir şekilde birbirine girmiş dev mantarlar büyümüştü; donuk, etli görünüşleri organik kıkırdakları andırıyordu. Aralarında sümüksü iplikçikler asılıydı.

Kulesi her yerden görünen cam saraya doğru ilerleyerek bir seradan ötekine geçerken gözüne bir şey çarptı: Yan duvarlar boyunca devam eden kalorifer boruları birçok yerden yıpranmıştı, pastan yenmiş, kabuk bağlamış,

yer yer patlamışlardı. Aynı şey siyah bitki ocaklarının kenarlarına takılmış ve mantarların sulanmasını sağlayan düzenekler için de geçerliydi. Her yerden su damlıyor ve borular tıslıyordu. Bütün sistem aşınmış ve harap görünüyordu. Pembemsi mor ışığın yayıldığı lambaların da madeni siperlikleri yamulmuş, çarpık çurpuk sarkıyordu, hatta bazı yerlerde tamamen düşmüştü. Bu karanlık yerlerde, çamurlu siyah toprakta hiçbir mantar yetişmemişti.

Iwri sonunda merkezde duran cam saraya varmıştı. Buraya kadar yolda kimseyi görememişti. Kuleyi kat kat tırmandı ve kendi soluğu ve adımlarının döşemenin cam plakalarında çıkardığı çıngırtı dışında hiçbir ses duymadı. En tepedeki oda sekizgendi, buradan bir nöbetçi kulesinden bakar gibi dört bir yandan seralara bakılabiliyordu. Hepsinin üstünde ağır, bulut yüklü bir gökyüzü gibi, dev mağaranın loş ışıkta hayal meyal seçilen tavanı kubbeleniyordu.

"Sonunda geldin," dedi ansızın, boğuk, garip bir biçimde buğulu kadın sesi, "bu iyi."

Iwri irkilerek arkasına döndü. Sekizgen odanın öbür ucunda, çok uzun boylu, ince bir siluet duruyordu; beyaz, uzun bir önlük giymişti. Gölge düştüğü için yüzü pek net görülemiyordu.

"Doktor Lewjothan?" diye sordu kekeleyerek.

Siluet başını sallayarak onayladı. "Biraz daha yakına

gel. Artık pek iyi göremiyorum."

Kadına doğru birkaç adım attı, kadın elini kaldırdı. "Dur. Bu kadar yeter."

Iwri şimdi odanın ortasında duruyor, mahcup hissediyordu. Bir süre sessizlik oldu, karşılıklı birbirlerini incelediler.

Kadın ondan en az bir kafa uzundu. İnce, solgun yüzü zarif hatlıydı, buna rağmen sert bir etki bırakıyordu, hatta neredeyse katı. Kadınsı bir erkek mi, yoksa erkeksi bir kadın mı, çıkarması zordu. İki cinsiyeti de bir biçimde barındırıyordu içinde. Koyu renk, hafifçe eğik duran gözlerini hiç kırpmadan Iwri'nin üzerine dikmişti. Bu bakışlardan üzerine yayılan ipnotize edici bir güç hissetti Iwri, ama buna karşı koyma ihtiyacı duymadı. Bakır rengi saçları kısa, neredeyse erkekçe kesilmişti. Dudaklarının çevresinde hafif bir gülümseme vardı, ama ona yönelmiş bir gülümseme değildi bu, sürekli ve genel bir gülümsemeye benziyordu. Ama neşeli bir etki bırakmıyordu, tam tersine ona açıklanamaz trajik bir hava veriyor, bu da ona daha fazla yaklaşmayı engelliyordu. Iwri gözlerini indirdi.

Kadının "pencerelerin," dediğini duydu, "pencerelerin bizi tehlikeye soktu."

"Pencerelerim mi? Ne demek istiyorsunuz?"

"Korkarım sen bir sanatçısın, küçük Gölgeciğim. Demek istediğim, kendi kafandakileri anlamıyorsun. Evet,

pencerelerin. Bununla neyi kastettiğin bizim için baştan beri açıktı. Bilinçsizce resmettiğin şey bizim seralarımızdı. Ama artık biliyorsun, herhalde bir kuşkun kalmamıştır, değil mi? Hem bugüne dek senin için eksik olan şeyi de biliyorsun şimdi: bu pencerelerden görünen şeyi. Bunu canlandıramıyordun, çünkü korkuyordun. Bunu bilmek seni çok mu şaşırttı?"

"Bilmem," diye yanıtladı Iwri güvensizce, "bu muydu acaba..."

Doktor sessizce güldü. "Şaşırtıcı, yaratıcı yanımız kendi güdülerimizin farkına varmaya ne kadar da çok karşı koyuyor. Biraz cesaret, Gölgecik! Eğer kendi gizli özlemlerini kabul edersen, emin ol, kendini çok daha iyi hissedersin."

"Evet, belki de haklısınız," diye mırıldandı Iwri.

"Ah, ben bundan çok eminim, ama tabii senin bunu kendi kendine kavraman gerek. Benim ağzımla konuşmanı istemem. Bunun ikimize de yararı olmaz. Tam da acilen yardımına –gönüllü yardımına elbette– ihtiyacım varken."

"Yardımım mı?" diye sordu Iwri. "Benden ne istiyorsunuz?"

Kadın bakışlarını onun üzerinden çekip gözlerinin önünde serilmiş kor gibi yanan seraların üzerinde dolaştırdı. "Tesislerimizin ne kadar acıklı bir durumda olduğunu buraya gelirken kendi gözlerinle gördün herhalde.

Onları onaracak kimsemiz yok. Oysa onlar olmadan çalışmamızı sürdürmemiz imkânsız."

"Şu mantarlar – nedir onlar?" diye sordu Iwri.

Kadın yine ona döndü ve o kendine özgü sessiz tarzıyla güldü.

"Seni dehşete düşürdüler demek, değil mi? Evet, kabul ediyorum, oldukça korkunç görünüyorlar. Ama onlar bizim en büyük hazinemiz. İlacımız GUL'ü onlardan elde ediyoruz, Bechmoth'a karşı savaşımızdaki en güçlü silahımızı. GUL sadece ilacın kimyasal formülü..."

Ona formülü açıklamaya başladı, ama Iwri kadının söylediklerinden hiçbir şey anlamadı.

"İlacı mantarların sporlarından çıkarıyoruz," diye bitirdi. "Ama senin bunlarla uğraşmana gerek yok. Mantar kültürlerinin bakımı ye işlenmesiyle başkaları ilgileniyor. Senin görevin tesisin bakımını yapıp onu iyi durumda tutmak sadece."

"Bu ilaç kimin için," diye sordu Iwri, "ve etkisi ne?"

"Ah, affedersin, unuttum. Sen bunu bilemezsin tabii ki, özellikle de sen. Zaten onun için buradasın ya. İlaç seni etkilemiyor, ya da sende etkisini yitirdi – neden olduğunu bilmiyoruz."

Bir süre durup düşündü.

"Aslında," diye devam etti sonunda, bu sırada pencere duvarı boyunca yürümeye başladı; Iwri de kendi etrafında dönmek zorunda kaldı, "aslında Bechmoth'un bu ince

hesaplanmış tüm sistemi sadece bir tek şeyi hedefliyor: kurbanlarına acı çektirmek. Sen küçüğüm, bunun ne demek olduğunu biliyorsun zaten. Peki bunu neden istiyor? Sanırım mutlak iktidar açlığının kendisi bir tür acı ve bu acı ancak başkalarına acı çektirilerek dindirilebiliyor. Eziyet etmek bir miktar yatışmasını sağlıyor belki de. Ama sonuçta bunun bizimle ilgisi yok. Yardıma ihtiyacı olan Bechmoth değil, kurbanları. Biliyorsun, ben doktorum ve meslek ahlakım bana acı çekenlere yardım etmemi emrediyor. Ah, biliyorum, bu konu sonsuza dek tartışılabilir, ama sonunda hepsi tek bir hakikate varır: Acıyı dindiren ya da engelleyen şey iyidir; acıyı doğuran ya da artıran şeyse kötü. Şimdi, ilacımız GUL'le çoğu kişide acıyı daha başlamadan engelliyoruz. Acının başlamış olduğu durumlarda da o kadar azaltıyoruz ki acıya maruz kalan kişi için bile algılama eşiğinin altında kalıyor. Hissedilmeyen acı ise acı değildir elbette. Denebilir ki GUL bir tür anestezik, uyuşturucu, özel olarak Bechmoth'un işkence yöntemlerine karşı duyarsızlık sağlıyor, ama diğer fonksiyonları engellemiyor. Çoğu hastada son derece küçük bir miktar yeterli oluyor, bunu onlardan habersiz yiyeceklerine karıştırıyoruz. Ağır durumlarda ise daha büyük bir doz enjekte etmemiz gerekiyor. Yine de çok ender olarak doğuştan ya da sonradan edinilmiş bir direnç olabiliyor ilacımıza karşı – tıpkı senin durumunda olduğu gibi, benim küçük Gölgeciğim. Bu duru-

mu yalnızca saptayabiliyoruz, nedeni ise bizce hâlâ meçhul. Belli ki sen hiç fark etmedin ama birçok uyku evrende yüksek dozda GUL iğnesi yaptık sana, hiçbir etkisi olmadı. Bunu yapmak zorundaydık, seni pencere çizmekten vazgeçirmemiz gerekiyordu, çünkü Bechmoth zaten kuşkulanıyordu ve senin yüzünden izimizi bulabilirdi. Sonra anladık ki özel bünyen nedeniyle seralarımızla ilgilenmek için en uygun kişi sensin..."

"Neden?" diye sordu Iwri, "neden ben?" Sürekli dönüp durmak biraz başını döndürmüştü, bunun dışında da kendini yorgun hissediyordu ve uykusu gelmişti. Avutucu'nun tekdüze sesini takip edebilmek için kendini zorlaması gerekiyordu.

"Bu zaten ortada," dediğini duydu kadının, ilk kez sesinde hafif bir sabırsızlık tınısı duymuştu. "Beni iyi dinle küçüğüm, kalın kafalıymışsın gibi davranmayı bırak. Zamanım yok, çok meşgulüm. Çoktan anladığın şeyi bir daha sorma. Hem, birbirimize karşılıklı güvenmemiz gerektiğini düşünüyorum, biz aynı taraftayız..."

Iwri bitkin bir halde başını salladı. Daha bir yığın sorusu vardı, ama artık hiçbiri aklına gelmiyordu. Yere çöküp oturdu ve başını ellerine dayadı. Karşı konulmaz bir yorgunluk çöktü üstüne. Kendisiyle konuşan sesi bir süre daha gitgide uzaklardan duydu, sonra uykuya daldı.

Uyandığında sekizgen odada yalnızdı. Kendini sersemlemiş ve bomboş hissetti, sanki içi soğurulmuş, emil-

miş gibi; ama katakomplarda uzun zamandır çekmiş olduğu azap tümüyle yok olmuştu. Tek başına bu bile şükretmesine yeterdi.

Şimdi ne yapması gerektiğini sorabileceği kimse yoktu ortalıkta. Sonuç olarak aramaya çıktı, cam sarayı baştan başa araştırdı ve sonunda bodrumda atölye gibi bir yer buldu; en azından uzun zaman önce öyleymiş gibi görünen bir yer. Etrafa yayılmış duran aletler öyle bakımsız durumdaydı ki artık kullanılamaz hale gelmişti, yine de birkaçı çok zorda kalınırsa toparlanabilecek gibi göründü gözüne. Yırtık pırtık, tozlu birkaç örtüyle bir divan, birkaç tabak ve bir kaşık buldu burada. Böylece bu mekânı gelecekteki konutu olarak kullanmaya karar verdi.

Bitişikteki diğer bodrumlarda sera tesisleri için çeşitli türden yedek parçalarla dolu bir yığın sandık buldu –kalorifer boruları, pompalar, lambalar, teller, kablolar ve daha birçok şey. Hemen işe koyuldu.

Takip eden ilk zamanlarda belli bir plana göre ilerledi. Önce cam saraya en yakın seralardaki en ağır hasarları ele aldı, çünkü buralarda bir yerde tüm sistemin merkezinin bulunduğunu düşünüyordu; dallanıp budaklanmış boru ağını buharla ya da sıcak suyla besleyen büyük bir ana kazan belki, ya da aydınlatma sistemleri için bir işletme düzeni. Gelgelelim böyle bir şey bulamadı, ne o zaman, ne de sonra. Belli ki böyle bir merkez yoktu.

Daha sonraları, yaptığı bütün planları bir kenara bı-

raktı ve o sırada nerede iş çıkmışsa orada çalıştı. Başlangıçtaki heyecanı katı bir inada dönüştü. Tüm tesisin asıl işleyişini anlamaya boşuna çabaladıktan sonra, kâh orada kâh şurada nerede yamanacak bir yer varsa orayı yamamaktan başka çaresi kalmamıştı. Bu ise yaptığı onarımların er ya da geç tekrar geçersiz kalmasıyla sonuçlanıyordu. Bir tarafta işi bitse öbür tarafta eski ya da yepyeni hasarlar ortaya çıkıyordu. Nemli sıcakta ve mantarların o hastalıklı kokusunda çalışmak zor ve terleticiydi. Saatler süren aşırı çabadan sonra çoğu kez soluk soluğa ve yarı tıkanmış bir halde yere düşüyordu. Ama onu en çok tüketen şey, çürümeye karşı verdiği bu sürekli savaşın ümitsizliğiydi, hiçbir zaman, birkaç saat için bile kazanılamayacak bir savaştı bu.

Yine de pes etmiyordu, çünkü kendisi dışında hiç kimsenin bu işi başaramayacağını biliyordu. Bu iş Gölge halkına o sefaleti içinde yapılabilecek tek yardım için önkoşuldu. Çabaları istediği kadar görünmez olsundu, yine de anlamsız değildi. Bu düşünce onu ayakta tutuyordu.

Bütün bu süre içinde Doktor Hanım'ı bir daha görmedi, yardımcılarından biriyle de hiç karşılaşmadı, oysa mantarların orada burada toplandığını görebiliyordu. Belli ki bu hep onun bulunmadığı yerlerde ve zamanlarda yapılıyordu. Ayrıca bodrumdaki odasına her dönüşünde kendisi için bırakılmış yiyecek de buluyordu. Hatta yedek parçalarla dolu yeni sandıkların bile geldiği olu-

yordu, bunların nasıl ve nereden geldiğini bilmiyordu. Böyle şeyler düşünecek gücü de kalmıyordu pek. Çoğunlukla yemeğini yer yemez yatağına düşüyor ve bir ölü gibi uyuyordu. Pencerelerini düşündüğü yoktu artık, zaten pencerelerle çevriliydi ya...

Uzun zaman böyle bir başına çalıştıktan sonra, hiç beklenmedik bir şekilde biriyle karşılaştı. Cam sarayın en uzağında, tesisin kuzey kenarında bulunan seralardan birindeydi, şimdiye kadar hiç girmediği bir yerde. Orada, karanlık bir köşede önceleri fazla umursamadığı bir paçavra yığını buldu. Ancak bir süre sonra, oradan belli aralıklarla fısıltı halinde sözler duyduğunu fark etti:

"Yok et... yok et... lütfen, inan bana..."

Iwri daha dikkatle bakınca paçavra yığınının belli ki çok ihtiyar olan bir adamın yatağı olduğunu anladı, adam zorlukla da olsa henüz soluk alıyordu, vücudu zayıflıktan iskelete dönmüştü, yüzünde ise öyle görülmemiş bir acı vardı ki Iwri Gölge halkında başka kimsede görmemişti böylesini.

Iwri ihtiyarı kaldırdı. Bir bebek kadar hafifti. Kollarında cam sarayın altındaki, bodrumdaki odasına götürdü. Ona kendi yiyeceğinden verdi, kendi tabağından kaşık kaşık içirdi ve dinlenmesi için onu kendi yatağına yatırmak istedi, ama ihtiyar karşı koydu ve ona sıkı sıkı yapıştı. Iwri'nin kulağını kendi içeri göçmüş ağzına doğru yaklaştırdı.

"Şimdiye dek ölümle mücadele ettim," diye fısıldadı, "beni bulacağını umuyordum çünkü. Ama artık çok az zamanım kaldı. Sana söyleyeceklerimin hepsine inanmalısın, hakikat bu. Ben senin buradaki, seralardaki öncelinim. Hatta zamanında bütün tesisi planlayan mühendis benim. Evet, o zamanlar ben de inanıyordum bunun doğru olduğuna; herhalde şimdi senin de inandığın gibi. Ama ben Avutucu'nun içyüzünü gördüm. Her şey yalan, yalandan başka bir şey değil..."

Doğruldu ve Iwri onu usulca yeniden yatırdı, "Önce bir güzel dinlen," dedi. "Sonra her şeyi anlatırsın."

"Hayır," diye hırıltıyla fısıldadı ihtiyar ve başını sağa sola attı, "sonrası yok. Bütün zamanımı gizlenerek geçirdim ben. Sana hakikati söylememi engellemek için her şeyi yapar o kadın. Neden öyle olduğunu hemen anlayacaksın, ama sözümü kesme. Sırf bunun için hayatta tuttum kendimi ve birazdan her şey bitecek. Dinle, Gölge halkının başına gelenlerden ben de sorumluyum. Bir şeyleri düzeltmem gerekiyor ve bunu benim adıma sen yapmak zorundasın. Burada artık hiçbir şeyi onarmamalısın. Tam tersine her şeyi yıkıp yok etmelisin, bulabildiğin her şeyi, hemen, şimdi; seraları, Allah'ın belası mantarları, her şeyi yok etmelisin, söz ver bana..."

"Bunu neden yapayım ki?" diye yanıtladı Iwri şaşkın şaşkın. "Bechmoth'un tutukluları için teskin edici tek şeyi..."

"Hiçbiri doğru değil," dedi ihtiyar kısık bir sesle. "Sana Bechmoth'un düşmanı olduğunu mu anlattı? Evet, herkesi buna inandırıyor. Ben de inandım. Ama aslında Bechmoth için çalışıyor. Bechmoth'un ihtiyacı var ona, o kadınsız hiçbir şey olamazdı o... O kadın Bechmoth'un yatak arkadaşı. Ben – ben onları birlikte gördüm. Birbirleriyle neler konuştuklarını duydum – Gölge halkıyla ilgili planlarını işittim. Bundan daha kötüsünü hiç duymamıştım. Dinlediğimi fark ettiklerinde beni cezalandırdılar – daha fazlasını sorma. Gördüğün gibi, kaçtım ellerinden..."

"Ama anlamıyorum," diye kekeledi Iwri. "Bechmoth, Gölge halkına eziyet ederek şiddetli iktidar hırsını tatmin ediyor ve onları Misraim'de bunun için hapis tutuyor; Lewjothan ise tutukluların acısını hafifleterek onun planını bozuyor..."

"A, tabii," dedi ihtiyar, "bunu yapıyor. Ama nasıl yapıyor? Onlara bu lanet ilacı veriyor, onlar da her şeyi unutuyor. Evet, tutuklu olduklarını unutuyorlar, hep Gölge halkı olmadıklarını unutuyorlar, Misraim'in katakomplarının dışında başka dünyaların bulunduğunu, bir zamanlar kendilerinin de oradan geldiğini unutuyorlar, tüm öncesini ve sonrasını unutuyorlar, bütün soruları, bütün özlemleri unutuyorlar. Evet, huzur içindeler ve bu durumdan memnunlar, çünkü anıları ve karşılaştırma olanakları yok. Sadece yaşadıkları an var. Kölelik dışında hiçbir

şey bilmeyen köleler uysal kölelerdir. Sadece tutuklu yaşamını bilen tutuklular özgür olmamalarının açısını çekmezler. Avutucu'nun yardımı bu işte."

Sırtüstü yatağa düştü ve zorlukla soluk aldı.

Iwri ihtiyarın yüzüne bakarak mırıldandı: "Pencerelerim... pencerelerim... demek haklıydım... arkada başka bir şey vardı..."

"Sen ve ben," diye fısıldadı ihtiyar zayıf bir sesle, "istesek de istemesek de hiçbir şeyi unutamayanlardanız. GUL bizi etkilemiyor. İstisnayız biz. Bize neden ihtiyaçları var, anlıyor musun şimdi? Her şeyi unutan yardımcılar ne işlerine yarardı?"

lwri ihtiyarın hakikati söylediğinden emindi artık. Bunu biliyordu, çünkü bu, onca zaman içinde sakladığı, suskunluğa mahkûm ettiği kendi hakikatiydi. Ve şimdi bu hakikat bütün gücüyle kendini yeniden duyururken Iwri içinde çılgınca bir öfkenin yükseldiğini hissetti; bütün bedenini acılar içinde bırakan bir öfkeydi bu.

"Şu halde," dedi boğuk boğuk, "Gölge halkı bu kahrolası ilacı artık almayacak olursa..."

"Evet," diye atıldı ihtiyar ancak duyulabilir bir sesle, "hepsi korkunç acılar çekmeye başlar, çünkü hatırlamaya başlarlar... Ama Misraim'den çıkan yolu da ancak böyle bulurlar. Onun için de acı çektirmelisin onlara, Her şeyi yok etmelisin... Git, yap bunu, hemen yap!"

İhtiyar gevşedi, başı yana düştü. Birden şaşılacak ka-

dar küçük göründü. Ölmüştü.

"Evet," dedi Iwri boğuk bir sesle, "bunu yapacağım. Bana güvenebilirsin, dostum."

Paslı aletleri karıştırıp bulabildiği en ağır çekici aldı ve seralara gitti.

Yıkıp yok etme işi, oyalayıcı ve zahmetli onarım işinden daha hızlı yürüdüğü halde yine de çok zaman istiyordu, çünkü tüm tesis çok büyüktü ve Iwri yalnızdı. Sistematik olarak bütün camları kırdı, boruları duvarlardan söktü, mantarları ezdi –ezilir ezilmez de cıvık bir macun haline geliyorlardı– ve bütün aydınlatma donanımını parçaladı. Seralar birer birer karanlığa gömüldü. Bu sırada vahşicesine bir cinnet içinde etrafa saldırıyor, bağırıyor, gülüyordu. Sonunda bitkin bir halde düşüp kaldı ve bir süre uyudu. Sonra yeniden toparlandı ve kırıp dökmeye devam etti. Bu sırada ona hep yeniden güç veren şey –daha önce hiç sahip olmadığı bir güç hem de– Gölge halkının kurtuluşu için mücadele veriyor olduğu bilinci değildi yalnızca; Lewjothan'a, çaresizliğinden ve iyi niyetinden öylesine alçakça yararlanmış olan o ikiyüzlü doktora duyduğu tamamen kişisel bir öfke de vardı işin içinde. Aslında tesislerin geri kalan kısmını yıkıp yok etmesini zor kullanarak engellemeye kalkışsınlar diye, bizzat doktorun ya da adamlarının ortaya çıkmasını bekliyordu. Böyle bir savaş kendi yenilgisiyle sonuçlanacak olsa bile, tam olarak bunu istiyordu. Ama böyle bir şey

gerçekleşmedi, daha önce olduğu gibi yalnız kaldı. Sonunda ondan korkmuşlar mıydı yoksa? İçyüzlerinin anlaşılmasına dayanamıyorlar mıydı? Belki de aslında, sanıldığı kadar güçlü değildiler?

Sonunda bir zaman son seranın da yıkıntılara gömülüp son ışığın söndüğü o an geldi. Bitmişti, ve o, geçilmez zifiri karanlığın içinde duruyordu. Plansız hareket ettiği için şimdi dev mağaranın hangi tarafında olduğunu, üstünden bir zamanlar için için yanan ışıklar denizine ilk defa baktığı rampanın ne tarafta kaldığını bile bilmiyordu. Ayaklarının altından çıtırdayan cam parçacıkları ya da şapırdayan çamurla, el yordamıyla ilerledi. Yıkıp yok etme hırsından sağlam kurtulan kalıntılardan bir yön çıkarmaya çalıştı, ama doğrusu çıkış yolunu bulabileceğinden pek umutlu değildi. Aslında şimdi kendisine ne olacağının pek önemi de yoktu. O, üzerine düşeni yapmıştı.

Fakat hiç değilse bu kez şans ondan yana gibi görünüyordu. Rampayı buldu, tırmandı ve koridor boyunca el yordamıyla o gizli kapıya kadar ilerledi. Kapı elbette açılmadı, çünkü işareti artık anımsamıyordu, ama hâlâ yanında taşıdığı büyük çekiçle kapıyı kırması zor olmadı. Yine Misraim'in katakomplarındaydı.

Doğrusu ne görmeyi beklediğini sormamıştı kendine, ama ilk izlenimi büyük bir düşkırıklığıydı onun için. Hiçbir şey değişmemişti – aynı sonu gelmez kafileler vardı ortalıkta, buradan götürüldüğü zamanki gibi labirent bi-

çimindeki koridorlardan, merdivenlerden ve köprülerden itaatle her yöne dağılan, çalışan, yiyeceklerini yiyen ve uyku evrelerini hücrelerinde geçiren Gölgeler. Hepsi bütün kararları kendileri yerine alan Büyük Kumandan'ın sesine kulak veriyor ve bundan memnun görünüyordu. Ama sonra Iwri kendine sabretmesi gerektiğini hatırlattı, çünkü GUL'ün, şu kahrolası unutkanlık serumunun eksikliği etkisini elbette yavaş yavaş gösterebilirdi.

Aslında ilaçsızlığın ilk belirtilerini gözlemek için fazla beklemesi gerekmedi. Düşünmüş olduğundan çok daha acıklı durumdaydılar. Gölge halkından hiç kimse bu türden bir acı çekmeye alışkın değildi ne de olsa ve bu yüzden ilk tepkileri aşırı şiddetli olmuştu. Bazıları sara nöbetine tutulmuş gibi kendilerini ansızın yere atıyor, debeleniyor ve acı acı bağırarak yardım istiyorlardı. Bazıları panik içinde koşmaya başlıyor ve kırılıncaya kadar yumrukları hatta kafalarıyla duvarlara vuruyorlardı. Kimisi o sırada nerede duruyorsa oraya çöküyor, kımıldamıyor ve boğulur gibi gözleri dönmüş halde hırıldıyordu. Henüz bu noktaya gelmemiş olanlar ise çaresiz bir dehşetle olanları seyrediyordu. Vakalar her saat artıyordu. Büyük Kumandan'ın boğuk sesini dinlemeyi sürdürenlerin sayısı gitgide azalıyordu. Iwri'nin gözlerinin önünde cereyan eden sahneler öyle yürek paralayıcı, öyle acıklıydı ki, hâlâ mümkün olsaydı her şeyi yine eski haline döndürürdü. Çünkü bütün bu acıları kendi yaşadıklarından çok iyi bi-

liyordu ve aslında bütün bu sefalete sebep olanın kendisi olmadığını, tam tersine onun sayesinde sefaletin nihayet ortaya çıktığını ve bunun önlenemez ve zorunlu bir şey olduğunu kendine tekrar tekrar söylediği halde, suçlu hissediyordu.

Sonunda bir kıyamet koptu. Kudurmuş kalabalıklar şuursuz bir korku ve umutsuzluk içinde birbirine girmişti, birbirlerini ezip çiğniyor, böğürüp uluyarak labirentin tüm tünel ve salonlarında koşuyorlardı. Eğer bütün bunlar anlamsız karşılıklı bir kıyımla sona ermeyecekse derhal bir şeyler olması gerekiyordu. Genel panik, hedefi olan bir ayaklanmaya, zindancılara karşı bir savaşa ve özgürlüğe açılan bir yol bulmak için sistematik bir arayışa dönüştürülmeliydi.

Iwri yavaş yavaş kendini dinlettirmeyi başardı. Ona kulak verebilecek kadar sakinleşmiş olanlar başlangıçta bir iki kişiydi yalnızca, ama sonra hızla çoğaldılar, olayı bilen ve yardım edebilecek bir kişinin olduğu haberi ağızdan ağıza yayılıyordu çünkü. Yüzken bin oldular ve durmadan akın akın gelip ağızları bir karış açık halde merakla Iwri'nin sözlerine kulak verdiler. O, en büyük salonlardan birinde bir yüksekliğe çıkmış, ateşli konuşmalar yapıyordu, Gölge halkına yaşadığı her şeyi anlatıyordu ve onları, artık hep birlikte savunmaya geçmeye, şiddeti şiddetle kırmaya ve iktidar sahiplerini onları özgür bırakmaya zorlamaya çağırıyordu.

Hepsi duyduğunu anlamadı, ama hepsi ona katıldı. Az çok uygun görünen her şeyle silahlandılar, sırıklarla, borularla, her türden aletle; gruplar halinde dizildiler ve sonunda gölgemsi siluetlerden oluşan muazzam bir ordu sonsuz labirentin içinde yürüyüşe geçti. Bu sırada megafonlarla bağırıyorlardı: "Bechmoth, ortaya çık! Bechmoth, ortaya çık!" ya da "Devrin bitti – dışarı çıkmak istiyoruz."

Önce her şey faydasızmış gibiydi –belli ki yönetimin izlemi ayaklanmayı kendiliğinden bitirmekti– ama sonra Iwri'nin bile açıklayamadığı hiç beklenmedik bir şey oldu. Sanki Misraim'in dışından çağrıya yanıt veriliyormuş gibi, katakompların duvar ve tavanlarında önceleri hafif, sonra gitgide şiddetlenen, deprem benzeri sarsıntılar oluyordu, fakat işin şaşılacak yanı bu sırada kimse zarar görmüyordu, çünkü duvarlar yıkılmıyor, sadece kayboluyorlardı, adeta hiçliğe karışıyorlardı; sanki hiç olmamış gibi. Bu akıl almaz olay, sanki çok uzaklardan geliyormuş gibi görünen bir gök gürlemesi eşliğinde oluyor ve gürleme, Gel! Gel! Gel! diyen çok yüksek bir ses gibi çınlıyordu. Ama elbette bunlar sözcük değil, yarılan duvarların gürültüsü ve sarsıntılarıydı yalnızca.

Alayların ilerlemesi durmuştu. Kimse bir adım daha atmaya cesaret edemiyor, çoğu kişi sarılmış, birbirine tutunuyordu. Sonra birden bir şey oldu – herkes şaşkınlık ve dehşetle bakakalmıştı – uzun bir salonun ucunda, ön

cephede yavaş yavaş gitgide genişleyen büyük bir çatlak oluştu. Arasından sızan ışık öyle parlaktı ki, ya da en azından Gölge halkının ışığı unutmuş gözlerine öyle parlak görünüyordu ki, ona bakan herkes elini gözlerinin önüne tutuyor ya da yüzünü yana çeviriyordu.

"Arkamdan gelin!" diye bağırdı Iwri. "Oraya! Dışarıya çıkan yol bu."

Koşmak istedi, ama sonra istemeyerek durdu, arkasından sıkıştıranlar onu öne ittiler. Karşıdan gelen göz kamaştırıcı ışığın içinde, duvardaki çatlağın önünde iki karaltının durduğunu gördü; Gölge halkındaki herkesten daha iri iki uzun karaltı. Sakince bekleyerek duruyorlardı öylece, bulundukları yerden çekilmemeye kararlıydılar belli ki. Yalnız siyah siluet olarak görüldüklerinden yüzleri seçilemiyordu, ama Iwri bu iki kişiden birinin Doktor Lewjothan olduğundan emindi. Diğer karaltı biraz daha iriydi, buna karşılık duruşu bir kambur gibi şaşılacak ölçüde eğikti. Çok yaşlı dev bir ihtiyara benziyordu. Üçgen biçimindeki kafatası parıltılı, metalik bir çıplaklıktaydı, kol ve bacakları ise sürekli kramp giriyormuş gibi burkuk ve çarpıktı. Tüm gövdesi gri kurşundanmış gibi görünüyordu.

Iwri tüm gücünü topladı. İki karaltıya doğru birkaç adım atıp bağırdı: "Çekilin! Yol açın bize! Bizi durdurmaya hakkınız yok."

Arkasındaki kalabalık çağrıyı anlayıp ileriye doğru

atıldı.

Kurşun adam elini kaldırdı. Ortalık sessizleşti.

"Hayır!" diye bağırdı Iwri, öteki daha bir şey söyleyemeden "onu dinlemeyin! İkisi de yalan söyleyecek."

"Ben yalan söylemeyeceğim," dedi kurşun adam ve Gölge halkından herkes bu davetkâr, boğuk sesi tanıdı. "Ben size hakikati söyleyeceğim. Hakikati öğrenmek istiyor musunuz?"

"Hayır!" diye bağırdı Iwri. "İkiniz de susun! Ve kaybolun!"

Ama kalabalıktan bazı sesler yükseldi: "Yoo, konuşsun..." – "Söyleyeceklerini duymak istiyoruz." – "Bize suçsuzluğunu ispat etsin." – "Bu bizi durdurmaz zaten."

"Kimsenin sizi durdurmaya niyeti yok," dedi kurşun adam ağır ağır. "Bunu yapmaya şimdiye kadar kalkışmadık, şimdi de yapmayacağız."

"Doğru,"' diye bağırdı birkaç kişi o arada, "şimdiye kadar bize kendini hiç göstermedi. Neden peki? Büyük Kumandan korkuyor muydu yoksa?"

Alaylı homurtular duyuldu.

"Hayır, korkudan değil," diye yanıtladı Bechmoth. "Neden korkayım ki? Sizler istediğinizi yapabilirsiniz, her zaman yaptığınız gibi. Dışarı çıkmak isteyen çıksın, kimse onu engellemeyecek. Bu onun kendi kararıdır ve biz buna saygı duyarız."

"Birdenbire mi saygı duymaya başladınız?" diye atıldı

biri. "Neden şimdi de daha önce değil?"

"Biz her zaman sizin kendi isteğinizi yerine getirdik," dedi Bechmoth. "Ne var ki siz bunu bilmiyorsunuz. Korkarım aramızda büyük bir yanlış anlama var. Bunu size açıklamak isterim. Birkaç dakikalığına dikkatlerinizi bana bağışlayın. Sonra neyin iyi ve doğru olduğuna kendiniz karar verebilirsiniz."

"Biz kararımızı çoktan verdik," diye bağırdı Iwri. "Fazla gevezeliğe gerek yok!"

"Neden dışarı çıkmak istiyor?" diye bağırdı bazıları. "Bunu açıklasın!"

Kalabalık heyecanlanmıştı, bir güvensizlik yayılıyordu. Şurada burada birkaç kişi kavga etmeye başladı. Ortalığın yatışması zaman aldı. Sonunda Bechmoth konuşmaya başladı, önce yorgun, çökmüş bir sesle konuşuyordu, ama sonra yavaş yavaş gücünü toplamış gibi göründü.

"Biliyorum, şu anda benden nefret ediyorsunuz, çünkü iktidar hırsımı sizin çektiğiniz acılarla tatmin etmek için sizi hapis tuttuğum söylendi size. Öyle değil mi? Bu sonsuz katakomp sisteminin, yani Misraim dünyasının büyük bir zindandan başka bir şey olmadığı, sizin burada inim inim inlediğiniz, benimse bu hapishanenin yöneticisi olarak hepinizi tam bir kölelik içinde tutma peşinde olduğum söylendi. Düşündüğünüz bu değil mi? – Ama sorarım size – bu soruyu cevaplarken lütfen samimi olun

– şimdiye kadar içinizde benim yüzümden kim acı çekti? Kim zulmüm altında inim inim inledi? Her şey henüz eski düzenindeyken hepiniz hayatınızdan memnun değil miydiniz? Biz sizlerin esenliği için çalışmıyor muyduk? Söyleyin bana –ama açıkyürekli olun–, kim kendini hapis gibi hissedip mutsuz oldu?"

"Ben!" diye bağırdı Iwri.

Kurşun adam yavaş yavaş elini uzatıp onu gösterdi.

"Bir tek o", dedi, "hepinizin arasında bir tek kişi yani. O sizden farklı, o özel bir vaka, sizden biri değil."

"Ama şimdi," diye bağırdı o arada birçok ses, "şimdi hepimiz onun gibi hissediyoruz. Eskiden kördük, bize olanlardan haberimiz yoktu, o bizim gözlerimizi açtı. Sizin bize neler yaptığınızı şimdi biliyoruz."

O sırada ilk kez olarak Avutucu söze karıştı:

"Biliyor musunuz? Gerçekten biliyor musunuz? Siz sadece onun size söylediklerini biliyorsunuz. Ama size her şeyi söyledi mi acaba? Hepinize acıyı getirenin sadece ve sadece kendisi olduğunu söyledi mi? Bugüne dek sizi bütün acılardan kurtaran ilacı elde ettiğimiz tesisleri yok etti o. Artık elde verilecek ilaç olmamasının sorumluluğu tek başına ona ait. Peki, sizin bundan vazgeçmek isteyip istemediğinizi size sordu mu acaba?"

"Bunu onlara önceden nasıl sorabilirdim ki?" diye bağırmak istedi Iwri, "beni anlamazlardı bile." Ama başaramadı.

"Kısacası, o hepinizin yerine karar verdi," diye sürdürdü doktor, "ama size bunu neden yaptığını da söyledi mi? Çünkü serumun onun üzerinde hiçbir etkisi olmuyordu, hepiniz içinde yalnız ona hiçbir yardımı olmuyordu. Onun için hepinizi hasta etmeye karar verdi, böylece sizler onun acısını paylaşacaktınız, onun istediğini yapacaktınız, çünkü Misraim katakomplarından dışarı çıkan bu yolu kendi başına asla açamazdı. Şimdi söyleyin bana, sizi kim kullandı, kim sizi kendine alet etti; kendi amaçlarına ulaşmak için hepinize tüm bu acıları, korkuyu, umutsuzluğu peşkeş çeken o mu, yoksa sizi bunlardan korumak için her şeyi yapmış olan bizler mi?"

Gölge halkı şaşkına dönmüştü. Kuşkulanan, güvensizlik duyan, hatta nefretle dolu yüzler Iwri'ye çevrildi.

"Beni dinleyin!" diye bağırdı onlara. "Özgürlüğe çıkan bu yolu birlikte bulduk biz ve bu hapisten birlikte kaçacağız. Çünkü bu ikisinin bizi hapis tuttukları artık kesinlik kazandı, aynı şekilde bizim de buradan çıkmak istediğimiz kesin."

Şimdi kurşun adam yeniden söz aldı:

"Buradan çıkmak istediğinizi söylüyor. Dışarda sizi nelerin beklediğini biliyor musunuz peki? O dünya sizin oturabileceğiniz bir yer değil. Sırf o zalim ışık sizi parça parça etmeye yeter. Yukarısı neresi, aşağısı neresi bilemezsiniz. Tutunabileceğiniz hiçbir şey bulamazsınız orada. Büyük bir boşluk yutar sizi. Her soluğa ve her kalp

atışına kendiniz karar vermek zorunda kalırsınız ve verdiğiniz her karar sizi sonsuza dek bağlar. Bir kez daha söylüyorum size: O dünya sizin oturabileceğiniz bir yer değil. Gölge halkı onun için bir zamanlar oradan aşağı kaçıp o dayanılmaz ışığa karşı bizden sığınma istedi. Biz hiçbir zaman sizi hapis tutmadık, hayır, biz sizin isteklerinize uyduk. Siz bize hizmet etmediniz dostlarım, biz size hizmet ettik. Sizinle birlikte sizin için Misraim'in katakomplar dünyasını yarattık ve sizi olabildiğince rahat ettirdik. Şimdi siz, sizden farklı olan şu bir tek kişi yüzünden bütün bunları yok etmek istiyorsunuz. Ama düşünün! Henüz çok geç değil. Eğer isterseniz bu saat içinde her şeyi yeniden kurmaya başlayabiliriz. Her şey yine eskisi gibi olabilir. Şimdi karar verin! Ya onunla dışarı, kendi yok oluşunuza gidin – ya da onu dışarı atarak ondan sonsuza dek kurtulun, böylece dünyamıza zarar veren bu açık yara sonunda kapansın ve iyileşsin."

Iwri yanıt vermek istedi, sonuçta hepsi dışardaki dünyadan geldiğine göre Bechmoth'un söylediklerinin doğru olamayacağını, ötekilere anlatmak istedi – ama bir an tereddüt etti, çünkü kendisi de kuşkuya düşmüştü.

Derin bir sessizlik olmuştu. Herkes yüzünü o aşırı parlak ışıktan kaçırmıştı. Ellerindeki sopa ve borular Iwri'ye döndü. Yüzüne bakmadan onu önleri sıra duvardaki çatlağa doğru itmeye başladılar. Bütün bunlar sessizce oldu. Iwri karşı koymadı. Yarıktan dışarı atıldığı

zaman keskin bir çığlık attı. Duvardaki çatlak arkasından ağır ağır kapanırken, labirentin bütün koridor ve mağaralarında üst üste birkaç yankı çınladı. Gölge halkından herkes bu sesi duydu, ama büyük bir hayranlık çığlığı mıydı bu, yoksa son ve kesin bir umutsuzluk çığlığı mı, bunu kimse anlayamadı.

Düşler Dünyası Gezgini

Max Muto'nun Notlarından

Yaşlı kibar fahişe bu sabah gerçekten de alçakgönüllüydü. Emrine uyarak kendisini uykudan yeni uyanmışken yatak odasında ziyaret ettim ve şaşkınlıkla yalnız olduğumuzu fark ettim. Üstünde mücevherlerinden başka bir şey yoktu, ama onlar da o kadar çoktu ki beyaz teni adeta kabuk bağlamış gibiydi. İpek yastıklardan bir dağa yaslanmış, büyük bir tabut biçimindeki yatağında dimdik oturmuştu. İster istemez sordum kendime, öleli ne kadar oldu diye.

"Aptal bir çocuk gibi dikilip durmasanıza öyle," dedi gülümseyerek. "Oturun, sevgili Max."

Oturacak başka yer olmadığı için tabutun kenarına iliştim. Sabah çikolatasından bir fincan doldurup bana kendi elleriyle servis yaptı, hatta sonunda sigaram için ateş bile verdi. Açıktan açığa işveli bakışlar atıyordu bana ve o vesileyle irislerinin para gibi altın olduğunu görebildim.

Bunu kendisine söyledim. İltifatımdan son derece hoşnut kalmışa benziyordu. Teveccühünün kanıtlarına bakılırsa, ricama kulak verileceğini haklı olarak umabilirdim herhalde.

Üzerindeki tek giysi parçası olarak taktığı dirseklerine kadar çıkan uzun eldivenlerin iki renk oluşu başlangıçta biraz şaşırttı beni; biri kanarya sarısı, diğeri koyu vişneçürüğü. Sorum üzerine, takvim düzeniyle ilgili nedenlerden ötürü bunu âdet edindiğini açıkladı. Sol eldiven ayı, sağ eldiven de günü gösteriyordu, tabii renkler de buna uygun olarak değişiyordu bu arada. Dalgınlığı yüzünden karışıklığa ve karıştırmaya meyilli olduğu halde, bu şekilde gözdelerini birbirinden her zaman zahmetsizce ayırabiliyordu. Böylelikle bu da akla yakın bir şekilde açıklanmış oldu.

Bir süre alışılagelen önemsiz konulardan konuştuk; bu sırada iki üç kez onu güldürmeyi de başardım. Sonra isteğimi sordu.

"Kitaplığınız, saygıdeğer velinimetim," diye yanıtladım, "bütün meslekten düşçüler arasında biliniyor. Hem bu yalnızca eksiksiz oluşundan kaynaklanmıyor, daha çok barındırdığı birçok tek nüsha kitap nedeniyle böyle. Öğrendiğime göre filoloji bölümünde bir sözlük varmış aziz dostum, sizin için çok önemsiz, fakat benim için son derece değerli bir sözlük. Sizden bu sözlüğü bana vermenizi yürekten rica ediyorum; temelli olmasa bile hiç değilse birkaç yıllığına ödünç olarak."

Düşünceli düşünceli çikolotasını höpürdetti, sonra şöyle dedi: "Sizin için bu kadar önemliyse bu kitabı size seve seve veririm, sevgili Max – fakat önce karşılık ola-

rak benim için bir hizmette bulunmanız gerekecek."

Hafifçe eğildim. "Burada sözü geçen 'önce' yolculuğumun değişmez bir yasasıymış gibi görünüyor. Bunu elbette hesaba katmıştım, azizem. Talebiniz nedir?"

Kuşkuyla bana baktı ve sonra şöyle dedi: "Hayallere kapılmayın, Max. Şartlarım size pek ağır gibi görünmeyebilir, ama sizden mümkün olan en büyük cesareti ve çabayı göstermenizi isteyecek."

Ha basit, ha zor, diye düşündüm kendi kendime, fark etmez, çünkü işlerin başından beri yürüdüğü ve bu defa da yürüyecekmiş gibi göründüğü haliyle, şartlar hiçbir zaman yerine getirilmez, sadece yeni gelen şartlarla ertelenir. Ama tabii bunu kendime sakladım. Yüksek sesle şöyle dedim: "Bu her ne olursa olsun güzelim, ben her şeye hazırım."

"Pekâlâ," diye yanıtladı, "öyleyse sorun şu: Çok seneler önce –ne zamandı artık hatırlamıyorum– ülkenin en iyi altı mimarını Batı Çölü'nün ortasında bir şehir kurmakla görevlendirdim. Bu şehir her açıdan eksiksiz olmalıydı ve bu yüzden adı Merkez olacaktı, anlıyorsunuz değil mi? Böylece adamlar duvarcılar, doğramacılar, mermerciler ve diğer zanaatçılardan oluşan bir orduyla siparişimi yerine getirmek için yola çıktılar – o zamandan beri onlardan hiçbir haber alamadım. Şimdi sizden, sevgili Maxçığım, adamların ve projenin ne olduğu konusunda bana olabildiğince çabuk bir haber getirmenizi is-

tiyorum. Ne dersiniz, yapabilir misiniz?"

"Elimden geleni yapacağım," diye söz verdim ve kendisine veda ettim.

Batı Çölü şatonun hemen arkasından başlıyor. Oraya ulaşmanın en iyi yolu arkadaki servis girişinden çıkmak; ama o da ancak muazzam mutfağı geçerek bulunabiliyor. Burada, titreyerek yanan ateşlerin ışığında, kaynayan kazanların ve cızırdayan tavaların başında gece gündüz yüzlerce aşçı çalışıyor. İçlerinden adı Kell olan biri kendisini de yanımıza almamız için neredeyse ağlayarak yalvardı bize. Çöldeki yolculuğumuz sırasında yiyeceğimizle ilgilenecek birine daha kesinlikle ihtiyaç duyabileceğimiz için kabul ettik.

Süzülen gemimizin üzerinde, gökyüzünün altında hep aynı fırtına karası, hep aynı geometrik düzlükte, hep çölün ortasına doğru ilerleyerek, gerçekte öyle bir merkezin olup olmadığını da bilmeden ne zamandır gidiyoruz işte.

Biz, yol arkadaşlarım ve ben demek. Topluluk hep şimdiki kişilerden oluşmuyordu. Şu anda hekimimiz Dr. Henz var, sonra kendini silahlarımızdan sorumlu hisseden Albay Graubund, bir de iki sekreterim, siyah saçlı büyü uzmanı Bayan Darwan ve soğuk sarışın Bayan Isiu. Ayrıca dik yakalı, gözlüklü ve burma bıyıklı genç

bir adam da bir süredir bizimle. Birdenbire peyda oldu. Adı da Eugen ve galiba yalnızca figüran olarak bulunuyor. En yeni katılımcımız da aşçı Kell, harcadığı çabadan ötürü sürekli terleyen, kırk yaşlarında yuvarlacık bir adam. Son olarak, bana bu işin başından beri eşlik eden, zoolojik açıdan türü bilinmeyen, dünya tatlısı, çevik mi çevik, kürklü bir hayvancık. Ateş kırmızısı, yumuşak bir kürkü ve kehribar rengi gözleri var. Ona Bui-Bui diye sesleniyorum, o da bu adı kabullenmişe benziyor.

Çoğu zaman bir fotoğrafa poz vermişiz gibi dev beyaz yelkenin altında oturuyoruz. Yelken üstümüzde şişip durmasına rağmen öyle kıpırtısız ki, sanki taştan. Kaptan kendini zaman zaman gösteriyor. Ak saçlı bir adam ve belli ki tamamen kör. Genellikle belli bir lombardan güverteye iniyor, sarsak adımlarla önümüzden geçip kıç tarafında başka bir lombarda kayboluyor. Kime emir veriyor acaba? Bir tayfa gerçekten var mı? Kaptanın sesini hiçbirimiz duymadık. Hem dilsiz de olabilir.

Yine de bazen –ve bu konuda hepimiz aynı fikirdeyiz– güvertenin altında, gemimizin kubbeli dev gövdesinin içinde bir şeyler olduğunu hissediyoruz. İşitilebilecek bir şey değil, hayır öyle değil, daha çok, gelen, kaybolan, tekrar gelen bir şey, sözcüklere dökülemeyen bir düşünce gibi... Sonunda şehri bulduk!

Çölün merkezini oluşturan küçük bir tepeciğin üzerinde, gökyüzünün koyu grisiyle neredeyse göz kamaştı-

rıcı bir kontrast meydana getiren lekesiz bir beyazlık duruyor önümüzde. Heyecan verici bir görüntü.

Yine de önce aramızdaki mesafeyi koruyoruz. Şehrin aşağı yukarı bir kilometre açığında demirliyoruz. Önce beklemek ve gözlemek istiyoruz.

Hareket ediyorlar. Artık hiç kuşkum yok, hareket ediyorlar. Beyaz şehrin binalarını dürbünümüzle yeterince gözledim. Eğer konumlarındaki bu fark edilmez değişim yıldızların yavaşlığından olmasaydı düzensiz olarak süründüklerini iddia etmekten kaçınmazdım. Dahası bazı yapılar öyle bariz bir şekilde birbirine bitişik duruyor hatta üst üste biniyor ki, insan –belki de yüzyıllardır– çiftleşme halinde oldukları izlenimine kapılmaktan kendini alamıyor.

Basbayağı bir ev üremesi – öyleyse yavruluyorlar mı yumurta mı bırakıyorlar, bunu o sırada hiçbir yerde göremedim. Buna karşılık, büyük bir yapının biraz daha küçük yapılar halinde parçalara ayrıldığı, makro boyutlarda bir hücre bölünmesi var gibi görünüyor.

Sonra o oburlukları! Bazı evlerin diğerlerini, çoğunlukla da daha küçük ya da daha güçsüzleri yakalayıp gövdeye indirdiklerine bir değil birçok kez tanık oldum. Buna karşın tam tersinin olduğu durumlar da var, yani küçük evlerden oluşan bir sürü sayıca üstünlüğü sayesinde kendilerinden çok daha büyük bir kurbanı ele geçire-

biliyor. Şehrin merkezinde yükselen o dağ gibi sarayda olduğu gibi. Neden bilmiyorum ama ona "Arşiv" der olduk. Etrafı resmen bir yığın küçük evle çevrili ve bu evler o çaresiz koca yapıyı kemiriyorlar. Elbette bu ifade söz konusu sürecin fark edilmezliği nedeniyle yalnızca bir metafor olarak anlaşılmalı. Yine de "Arşiv"in doğu cephesinde bombaların yol açtığı hasarlara benzer gözle görülür kocaman bir delik var. Bu bitişik bitişik duran minik bebek evler orada dev yapının içlerine kadar sokulmuş. Şehrin içine girmek konusunda şimdiye dek bir karara varamadığımız için, küçük asalak yapıların "Arşiv"in içine de yayılıp yayılmadığını ve yapının hollerinde adeta salon içinde bir şehir oluşturup oluşturmadıklarını söyleyemiyorum.

Bütün bu kuşku götürmez olgulara rağmen – Beyaz Şehir'in gerçekten canlı olup olmadığı konusunda kararsızım. Muhtemelen boş bir düşünce bu. Canlı ya da cansız diye aslında neyi niteleriz biz? Bir ağaç canlı da ırmak değil mi? Ya deniz? Ya bulutlar? Düşler dünyasındaki yolculuğumda birdenbire konuşmaya başlayan nesneler ya da kendiliğinden harekete geçen makinelerden çok gördüm ben.

Beyaz Şehir'in bir sakini de yok gibi görünüyor. En azından biz şimdiye dek bu kapsama girebilecek bir şey görmedik.

Kibar fahişeye söylemediğim ve onun da bana sormadığı şey: Kitaplığındaki o sözlüğe neden acilen ihtiyaç duyduğum.

Sarayına gelmeden önce Sis Denizi'ndeki Gronch Adası'na yolum düşmüştü. Ada halkı tuhaf bir salgına yakalanmıştı. Ben buna "harf hastalığı" adını taktım. Ağrı ya da kırıklık haliyle bir ilgisi yoktu, hastalığa yakalananların derisinde vücudunun mikrop kapmış her yerinde bu harflerden oluşuyordu yalnızca. İzler çiçek bozuğu benzeri çukurlardandı, yalnız öncesinde bir iltihap ya da cerahat olmuyordu. Bu harfler sözcükler ya da tamamlanmış cümleler oluşturuyordu, fakat ada sakinlerinden kimsenin bilmediği bir dildi bu. Yine de, ya da bu yüzden, Gronch'taki bütün insanlar bunların çok önemli mesajlar olduğundan emindiler, hatta belki de yüce dünyalardan gelen ve yazgısal önem taşıyan haberler.

Dilbilgisi kurallarıyla birlikte bu dile ait tek sözlük ise yaşlı kibar fahişenin kitaplığında bulunuyor. Fakat ada sakinleri ahlak anlayışları yüzünden bu hanımefendiyi neredeyse vücuda gelmiş bir günah olarak gördüklerinden onunla ilişkiye geçmeleri mümkün değil. O nedenle, bu görevi onlar adına halletmek için kendimi önerdim, onlar da gölge balıkçısının demir şapkasını bana vermek için bunu şart koştular. Bu şapka manyetiktir ve pusula işlevi görür. Onu takmış olan kişiyi hep sağa doğru döndürür. Bir önceki görevimi ancak bu şapkanın yardımıy-

la halledebilirim, taşlaşmış karıkocanın bana ... için şart olarak verdiği görevi yani, bu da yine şartın şartı zaten ve düşler dünyasındaki gezimin başlangıcına dek böyle sürüp gidiyor. Ama şimdi, düşününce başlangıcı unuttuğumu itiraf etmek zorunda kalıyorum.

Bizi gitgide daha çok sıkan şey burada hüküm süren mutlak sessizlik. Sanki etrafımızdaki çöl bütün sesleri yutuyor. Hiç kuş sesi yok, ne güzel ne çirkin, çünkü hiç kuş yok. Aslında şimdiye dek hiç hayvana rastlamadık, kum böceklerine ya da ufak taş örümceklerine bile. Tek bir yaprak ya da ot hışırtısı yok. Hava cam gibi ve kıpırtısız. Çevremizde siyah kumdan ve karşıdaki Beyaz Şehir'den başka hiçbir şey yok. Ezici sessizliği bozmak için, olabilecek her tür aleti kullanarak gürültü çıkarmaya çalıştık. Hatta Albay Graubund tüfekle yaylım ateşi bile yaptı. Burada, geminin üstünde silah sesleri hâlâ işitebiliyordu, ama Beyaz Şehir'e yaklaştıkça sesler gitgide boğuklaştı, sonunda da yalnızca hafif bir çıtırtı halinde duyulur oldu. Bu arada aşırı zorlanan seslerimizi korumak için birbirimizle sadece yazıyla anlaşmaya alıştık.

Uzun (yazılı) bir görüşmeden sonra artık Beyaz Şehir'in içine girmeye karar verdik – elbette olabilecek bütün güvenlik önlemleriyle birlikte. Albay iki revolveri doldurup kemerine de bir sürü el bombası astı. Dr. Henz

her birimize, bilmem hangi enfeksiyonlardan koruması için birer ilaç verdi. Ama ilacın etkisi yalnızca üç saat sürüyor, dolayısıyla bu süreyi aşmamamız gerek. Ayrıca gerektiğinde yardımlaşıp birbirimizi koruyabilmemiz için bütün gezi boyunca birbirimizden ayrılmayacağız.

Yine de şu anki grubumuzdan iki kişi, yani aşçı Kell ve mantıklı sekreterim Isiu bizimle gelmemekte çok kararlı bir şekilde diretiyor. Ne yapalım, bana göre hava hoş. Kendi kararlarını verme hakkına sahipler, kimse onları zorlamıyor. Hatta birilerinin gemimizde kalması anlamlı da olabilir. Her şeye rağmen neyle karşılaşacağımız bilinemez sonuçta.

İlk notlarımı tekrar okurken bugün yalnızca gülümsüyorum. Nasıl bir güvensizlik akıyor bunlardan! Oysa aldığımız bütün güvenlik önlemlerinin gereksiz olduğu ortaya çıktı.

Beyaz Şehir'in sokaklarında iki gün iki gece dolaştık. İzlenimlerimiz son derece heyecan vericiydi. Hayatım boyunca bir kusursuzluk gördüysem burada görmüşümdür gerçekten. Hem bu yalnız benim için değil, orada bulunan herkes için böyle. Herkes hayranlık ateşiyle resmen yanıyor ve geziye katılmamış olan iki kişiye, buradaki özel akustik koşulları nedeniyle heyecanlı dudak hareketleri dışında pek bir şey algılayamazlarken gördüklerini anlata anlata bitiremiyorlar.

Karşımıza tehdit edici ya da tehlikeli olabilecek hiçbir şey çıkmadı. Binaların aralarında fark edilmeksizin yavaş yavaş yer değiştirdikleri doğru –Dr. Henz bazı ölçümler yaptı ve 3 mm ile 57 cm arasında değişen hareketler saptayabildi–, fakat ziyaretçiler açısından bunun rahatsız edici hiçbir yanı yok.

Bütün yapılar lekesiz bir beyazlıkta; malzeme gerçek su mermerinden olduğu gibi biraz saydam. Yine de mineral yapılı olup olmadığından emin değilim. Elle dokunulduğunda daha çok sıcak ve – evet, canlıymış gibi bir his veriyor. Hatta kolaylık gösterip, okşanmak istermişçesine resmen insanın eline sokuluyor.

Ama şimdi en zor soru bu mimarinin stilinin nasıl betimlenebileceği. Aklıma karşılaştırabileceğim hiçbir şey gelmiyor, daha önce hiç buna benzer bir şey görmedim – düşler dünyasındaki tüm yolculuğum boyunca. Bayan Darwan bol bol fotoğraf çekti, fakat –doğruyu söylemem gerekirse– sonuçlardan kendisi bile son derece hoşnutsuz. İnsanın Beyaz Şehir'de yaşadığı o garip büyüye yaklaşabilen tek bir resim bile yok.

Acelecilik ederek bir saptamada bulunmak istemem, yine de sanırım şunu söyleyebilirim: Detaylarda olsun, bütünde olsun, bütün biçimler organik dünyanın yapılarıyla benzerlik taşıyor. Sözgelimi bir "katedral" var –en azından biz onu böyle adlandırdık–, örme kolon dokusu uyluk kemiğinin iç yapısını anımsatıyor. Maksimum taşı-

ma gücü sağlayan minimum malzeme. Herhalde yüz metreyi aşkın yükseklikteki bu yapının bu şekilde uyandırdığı zarafet ve hafiflik duygusu eşsiz bir şey. Harika simetrileriyle tek hücreli hayvan ya da haşlamlıların ışınlı yapılarını anımsatan evler var; bunlara ev denirse tabii. Ayrıca her defasında insanı yeniden şaşırtan bir tarzda iç içe giren bitki formları, hücreler, çiçekler, kabuklar, yapraklar ve bambu tarzı düğümlü şekilleriyle tepede oluklu tapalar halinde biten minareler var. Sonsuz zenginlikte bir çeşitliliğe sahip. Her bir form tek ve hiçbir yerde tekrarlanmıyor.

Yine de bütün bu biçimsel nedenler yaşamış olduğumuz ve şimdi bile anımsayarak yaşamakta olduğumuz o esrik huzur duygusunu açıklamaya yetmiyor. Bu huzur duygusunun nedeni görünmez bir şey ve her bir şeyin içinde bir kalp gibi çarpan öğesel, saf yaşama gücünün oluşturduğu açıklanamaz bir atmosferden kaynaklanıyor. İnsan bir yerlerde, bu şehrin gizli kalbinde, sonsuz gençliğin ve tükenmez sağlığın kaynağının bulunması gerektiği düşüncesine kapılıyor.

En azından, bir türlü gemiye dönme kararını veremememizin nedeni buydu. Ancak yanımıza aldığımız stoklar son lokmasına ve son damlasına kadar tükendikten sonra tereddüt ederek ve istemeye istemeye –bir süreliğine olsa da– şehre veda ettik. Çünkü en yakın zamanda Beyaz Şehir'e dönmek istediğimiz konusunda hepimiz

aynı görüşteyiz. Belki bunu bu gece, en geç yarın sabah uykumuzu aldıktan sonra yaparız. Bir bayram öncesi çocuklar nasıl olursa öyle heyecanlıyız ve içimiz içimize sığmıyor.

Yine de üzerimize bir donukluk çöktü işte. Kendimi bugüne değin hiç bilmediğim bir şekilde yorgun, bitik, kelimenin tam anlamıyla sömürülmüş hissediyorum. Birbirimizle pek iletişim kuramadığımız halde belli ki diğerleri de benzer şeyler hissediyor. Bu notlara devam etmeyi bile canım istemiyor.

Her neyse, bir sonraki keşif gezisine kalkışmadan önce iyice bir dinlenmeliyiz. Dr. Hertz bile solgun ve gücünü yitirmiş görünüyor. Evet, korunmak için mutlaka daha iyi önlemler almalıyız, bu konuda aynı fikirdeyiz. Ama gideceğimiz kesin.

Dinlenmek zorunda olmak düşünmek için yeterince zaman veriyor bana. Kendimi sefil hissediyorum.

Varoluşumun ne kadar saçma olduğu daha önce hiç buradaki ve şimdiki kadar acımasız bir açıklıkta görünmemişti gözüme. Ah, düşler dünyasındaki bu bitmez tükenmez yolculuktan ne kadar usandım anlatamam. Hayatımdan son derece bıktım ve bütün bunlardan kesin olarak uyanmayı arzuluyorum – bu her ne demekse?

Ama serüvenimi ancak o ilk görevi yerine getirince bitirebileceğimi biliyorum. En baştaki görevim olduğu için ona Alfa demek istiyorum. Alfa'yı başarmak için sadece

küçük bir adım geri gitmek zorundaydım, çünkü bunun için önce Beta'yı yerine getirmem gerekiyordu. Beta ise Gama olmadan halledilemezdi – ve bu böyle sürüp gidiyor. Peki şimdi neredeyim? Artık bilmiyorum, belki de sonsuzluk alfabesinin ortasında. İyi ama dizi sonsuzsa bir yerin anlamı nedir ki?

Evet, bu arada çıkış noktamdan sonsuz uzaklıkta bir noktaya vardım ve artık orada mesele bir zamanlar neydi bilmiyorum bile. Bütün bu yolculuklar boyunca geriye doğru gittim – adım adım, durak durak. Tek bir görevi bile yerine getirmedim. Her birinin yerini bir başkası, ondan önce davranan aldı. Daha ne umabilirim ki? Geriye doğru yürüyüşümde günün birinde arkamla tesadüfen tekrar Alfa'ya toslamayı mı? Peki, o zaman ne olur?

Bunlara kafa yormanın bir anlamı yok. Bir kere, olasılıkların sonsuz sayısı karşısında bu yolla tekrar kaynağı bulma ihtimali hemen hemen sıfır; öte yandan bu şekilde her şeyin sadece tekrarlanmaya başlaması da pekâlâ mümkün – ne korkunç bir düşünce!

Artık bunları düşünmek istemiyorum, hayır, istemiyorum.

Nekahet dönemimiz düşündüğümüzden uzun sürdü. Son zamanlarda Beyaz Şehir'e eşlikçilerim olmadan yalnız dönmek için neredeyse tutku halinde bir istek kasıp kavuruyor beni.

Bu isteği ancak bir tür erotik saplantıyla karşılaştıra-

bilirim. Bu isteğimi nasıl gerekçelendirebilirim bilmiyorum, ama bir şeyden eminim, şehrin gizli merkezini sadece ben –ve sadece bunu yalnız denersem– bulabilirim. Vahiy gibi bir şey bu ve ben tüm güçsüzlüğüme rağmen bu emre uymam gerektiğini hissediyorum.

Diğerlerine de benzer şeyler oluyor mu bilmiyorum. Tek bildiğim, varlıklarının beni sıktığı. Düşler dünyasındaki yolculuğum boyunca neden etrafımda sürekli aslında beni hiç mi hiç ilgilendirmeyen, anlamayan ve bana sadece yük olan bu eşlikçilerden olması gerekiyor? Hiç değilse bu kez yalnız olmayı gerçekten isterdim.

Sözgelimi Dr. Henz önüme sürdüğü pusulalarla sürekli taciz ediyor beni ve hepsinde de aynı soru var: Şehri kuranlara ne oldu?

Omuz silkiyorum. Açık söyleyeyim, şu anda benim için bundan daha önemsiz bir şey yok. Kuşkusuz, yaşlı kibar fahişenin benden istediği bunu ortaya çıkarmamdı. Ama bundan bana ne artık?

Dr. Henz hiç rahat vermiyor. Umarım yakında ondan bir biçimde kurtulabilirim. Temelli olarak.

Az önce yine bir genel görüşme yapıldı (tabii yalnızca yazıyla), Beyaz Şehir'in içine bir kez daha girilecek mi, girilecekse de hangi önlemlerle girilecek? Yoksa bütün girişimimiz burada son mu bulmalı, o tartışıldı. Varlıklarından duyduğum usancı onlarca açıkça hissettirmemek

için kendimi dizginlemek zorunda kaldım. Beni en çok kızdıran da, Eugen'in, şu hiçbir işe yaramayan yol arkadaşımızın yandan yandan beni endişeli gözlerle süzmesiydi. Sadece göz yumulan biri olduğunu yakında kendisine iyice bir anlatmak zorunda kalacağım herhalde.

Soğuk sarışın Bayan Isiu ile aşçı Kell önceden olduğu gibi birlikte gelmeyi reddediyor. Korkuyorlar gibi görünüyor – özellikle Bayan Isiu'da beni şaşırtan bir şey bu, çünkü başka zamanlarda daima içimizde hiçbir şeyden etkilenmeyen tek kişi oymuş gibi davranır.

Neyse, bana göre hava hoş. Ne kadar az olurlarsa o kadar iyi.

Gemide heyecan var. Ne oldu? Kell'le Isiu ortadan kayboldu. Bir bu eksikti. Nereye gittiklerini kimse bilmiyor, kimse onları giderken görmemiş. İhtiyatsızlık edip Beyaz Şehir'de kendi başlarına bir keşif gezisine çıkmış olmasınlar? Son günlerde sergiledikleri davranışlardan sonra buna pek inanmam doğrusu. Yoksa şimdiye kadar gösterdikleri direnci doğuran da, o anlaşılmaz çekime biz ötekilerden daha çok kapılmış olmaları mıydı?

Tek başlarına ve yaya olarak şatoya dönmek üzere Batı Çölü'nü geçmeye kalkıştıkları pek düşünülemez herhalde.

Ne olursa olsun, iki kayıp arkadaşın derhal aranmasına karar veriliyor. Gönülsüzce de olsa bu girişime elbette

ben de katılıyorum. Oldukça dağınık ve plansız bir şekilde harekete geçiyoruz.

Sonunda onları bulduğumuzda artık çok geçti. Gerçekten de bir tür cinnete kapılmış, karşı konulmaz duyguların ani bir saldırısına uğramış olmalılar. Yaptıkları şey başka türlü açıklanamaz.

Şehre ilk ziyaretimizde her ihtimale karşı binaların içine girmekten kaçınmış, sadece cadde ve meydanlarda kalmıştık. Oysa onlar doğrudan içeri koşmuş olmalılar. Kelimenin tam anlamıyla bariz bir şekilde emilmişler.

Bayan Isiu nihayet onu bulduğumuzda çoktan bir binayla "birleşmiş"ti – bunu başka nasıl adlandırabilirim bilmiyorum. Bir duvarda kalıbı çıkmış yüzünü gördük. Kapalı gözleriyle dev boyutlarda bir ölü maskesini andırıyordu. Gerçi hatları biraz bulanmıştı, ama gördüğümüz hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde onun hatlarıydı. Tamamen doyuma ulaşmış gibi bir ifadeyle gülümsüyordu.

Kell'in yerini bulmak daha zor oldu. Onu içine alan binanın önünden defalarca geçmiştik, öne doğru şişkin ve caddenin yarısını kaplayan kabarmış duvarın onun aşırı boyutlarda büyümüş karnı olduğunu neden sonra fark ettik.. Buna karşılık başından ve yüzünden hiçbir iz yoktu.

Bu kez panik içinde kaçarcasına gemiye döndük.

Bütün bu zaman boyunca kendimi gezi ekibinden uzak tuttuğum için, fikir birliğine uzun görüşmelerden sonra vardıkları gözümden kaçmıştı. Dr. Henz bana bir pusula uzatıyor. Ben de okuyorum:

KUSURSUZ YARATI YARATICILARINI YUTTU.

Evet, yanıt bu. Aslında bunu çoktandır biliyorum. Bu yanıt neden iki arkadaşımızın buna kurban gitmesi gerektiğini açıklamasa da öne sürülen şartın yerine getirildiğine eminim. Böylece o çok yaşlı kibar fahişeye dönebilir, siparişine ve onu yerine getirenlere neler olduğu haberini ona iletebilirim. Karşılığında sözlüğü verir bana. Bununla Sis Denizi'ndeki Gronch Adası'na gidebilir ve harf hastalığına yakalananlara yaralarının anlamını tercüme edebilirim. O zaman Gölge Balıkçısı'nın demir şapkasını bana vermek zorunda kalırlar, o da beni doğru yöne döndürür ve böylelikle taşlaşmış karı kocanın şartını yerine getirebilirim...

Kısacası kendi ayak izlerimi takip ederek geri gidebilirim, adım adım, durak durak – ve sonunda başlangıca, yani Alfa'ya varırım. Yolculuğum biter.

Şimdi, bu olanak önümde ilk kez gerçekten belirdiğinde onu hiç istemediğimi fark ediyorum. Beni derinden korkutuyor.

Şu halde şimdi, buradaki bu son durağın düşler dünyasındaki gezimin son aşaması ve uç noktası olup olmayacağı tamamen benim kararıma bağlı. Ayrıca kararımın

geri alınmaz olacağını da biliyorum, çünkü bir daha asla tekrarlanamaz. Şimdi geri dönmeye karar verirsem Alfa'ya dönüşün yolu açılır; ama bunu yapmamaya karar verirsem Alfa'ya dönmek temelli olarak imkânsızlaşır.

Fakat daha bütün bunları yazıya dökerken bile kararımı çoktan vermiş olduğumu biliyorum, evet, gerçekte öteden beri yola devam etmeye kararlıydım. Yalnız şimdiye dek zorla yaptığıma inandığım şey bundan sonra benim kendi isteğim olacak.

Şu halde geri dönmeden önce kendime, yerine getirmem gereken yeni bir şart yaratacağım. Nasıl bir şart? Bu kendiliğinden gelecektir. Aslında bunun önemi de yok, çünkü onu hiçbir zaman yerine getirmeyeceğim; tıpkı şimdiye dek hiçbir şartı yerine getirmediğim gibi.

Ama şimdi bunu bildiğime göre – bundan vazgeçemez miyim? Hayır, olmaz. İlerlemek için oyunun bir kurala ihtiyacı var; yalnız oynansa bile ya da özellikle yalnız oynandığı zaman.

Beyaz Şehir'e bir kez daha gittim. Tek başıma. Artık üzerimde hiçbir etkisi yok.

Onu yıkmaya, yok etmeye karar verdim, böyle şehirler için öteden beri alışıla geldiği gibi onu bir ateş yağmuruyla ortadan kaldıracağım. Amacım diğer gezginler için tehlikeyi ortadan kaldırmak değil, hayır, arkamdan gelen herkes için izlerimi bulunamayacak şekilde silmek

yalnızca.

Ama öte yandan da biliyorum ki şehir şu anki haliyle, el değmemiş olarak kalacak, çünkü onu ortadan kaldırmanın şartı olarak önce bir kuyrukluyıldız yakalayıp üzerine binmem gerekiyor. Doğrusu bu da öyle küçük bir şey değil. Hatta tamamen imkânsız, tabii eğer önce...

Ufkun arkasında hep yeni ufuklar doğuyor. Kendimizi bir yenisinin içinde bulmak adına ardımızda bir düş dünyası bırakıyoruz. Ve daha biz onun sınırını geçerken bir sonraki önümüzde açılıyor ve alacakaranlığın kıyısına kadar bu böyle sürüp gidiyor.

Gideceğim yol önümde uzanıyor. Ben Max Muto hedefine ulaşmış kimseyi kıskanmıyorum.

Yolculuk etmeyi seviyorum.

Özgürlük Hapishanesi

Binonbirinci Gecenin Masalı

Bütün halkın "İnşallah" diye andığı kör dilenci izin isteyerek başladığı konuşmasını halifeye dönerek sürdürdü:

"Ey Emirülmüminin, şarap içip domuz eti yiyen o Yunanlının etkisi altına nasıl girdim duydun, kendini filozof diye tanıttı ve zırvalarıyla aklımı öyle karıştırdı ki, hem –adına övgüler olsun!– Allah'ın her şeye kadirliğinden ve her şeyi bilirliğinden, hem de onun –mübarek olsun!– peygamberinin tek doğru öğreti olan öğretisinden şüphe duymamı sağladı; her türden kurnazca fikri öne sürerek beni insanın özgür bir iradesi olduğuna inandırdı, iyiyle kötüyü insanın kendi takdirine göre sadece kendi içinden gelerek ortaya koyabileceğine inandırdı. Oysa bu kâfirliktir, çünkü bu, yaratığın yaratıcısını şaşırtabileceği anlamına gelir; bu durumda En Yüce ve Tek olan için de bir önce ve bir sonra var demektir, dolayısıyla O, zamanın üstünde değil, tam tersine yarattığı her şey gibi zamana tabi demektir.

Ama sen, ey Emirülmüminin, herhalde bilirsin ki, –övgülerimiz ona olsun!– Baki olanın bakış açısından insanın çöldeki bir kum tanesinden farkı yoktur, çünkü na-

sıl kum fırtınalarla oraya buraya sürüklenir ve kendi gücüyle yerinden kımıldayamazsa, bizi de şu veya bu şekilde hareket etmeye iten tek şey –sevgisi seninle olsun, efendim!– Allah'ın iradesidir, bizler kendi kararımızla en ufak bir şey bile yapamayız. Zamanın başlangıcından beri bu böyleydi ve sonuna kadar da böyle olacak, çünkü bütün zamanların üstünde olan O her şeyin sonunu bilir ve bizim en gizli niyetlerimizden ezelden beri en ince ayrıntısına kadar haberdardır.

Onun için de, ey Emirülmüminin, dinle şimdi, her şeye kadir Allah'ın iyiliği ve amansızlığı kutsal iradesine tam anlamıyla tabi kılmak için bana nasıl davrandı, belli bir süre İblis'in, o yalancının beni kandırmasına ve kör etmesine Allah nasıl izin verdi dinle.

O zamanlar henüz gençlik gücünün doruğunda bir delikanlıydım ve o Yunanlının zehrinin içimde yarattığı boş bir kibirle doluydum. Tüm şansımı ve servetimi tüccar olarak kendi yeteneklerime ve aklıma borçlu olduğuma inanıyordum. Günlerimi sözde öğretmenim ve dostumla felsefi konuşmalar yaparak, gecelerimi de hep yeni zevkler peşinde koşarak ziyan ediyordum. Allah tarafından peygamberi aracılığıyla vahyedilen dünya düzenine artık uymak zorunda olmadığıma inanıyor, farz olan namazları kılmıyor, abdest almıyor, dinimizin bütün diğer emirlerini de gitgide savsaklıyordum.

Hatta sonunda o kadar ileri gittim ki oruç ayına bile

riayet etmez oldum. Ramazanın kadir gecesinin kutlandığı 27. gününde bile bütün gün yiyip içtim. Hizmetçilerim benden ve evimin üstüne çağırdığım uğursuzluktan korkup kaçtılar. Ama ben sadece güldüm onlara ve ertesi gün geri geldiklerinde hepsini ortalık yerde kırbaçlatmaya karar verdim.

Gelgelelim o akşam yalnızdım ve zevküsefamdan ötürü sarhoş ve uykulu bir haldeydim, birdenbire sofamda beliriveren o güzel dansözün nereden geldiğini bu yüzden söyleyemiyorum. Onu çağırmamıştım, ayrıca tanımıyordum da. Nargilemden fışkıran tatlı haşiş bulutlarından birdenbire peyda olmuş gibi bir hali vardı.

Simli siyah tülden, biçimli vücudunun fildişi parıltısını her yerde hissettiren dökümlü bir elbise giymişti. Yüzü dolunay gibiydi, dudakları ise Semerkant güllerine benziyordu. Dizlerine kadar dökülen saçları kuzgun tüyleri kadar siyahtı, elleri ve ayakları ise kınalıydı. Vücudundan yayılan güzel koku öyle baştan çıkarıcıydı ki karşımda bir huri duruyor sandım. Derken dans ederek dönmeye, ince uzun bedenini eğip bükmeye başladı, bu sırada altın bilezikleri şıngırdıyor, ayak bileklerindeki gümüş ziller ağustos böceklerinin nazlı cırcırı gibi bir ses çıkarıyordu. Aynı zamanda, nereden geldiğini bilmediğim, insanın duygularını öyle coşturan, öyle heyecan verici bir müzik çalıyordu ki kendime daha fazla hâkim olamadım.

"Kimsin sen, ey aşkın şahane mücevheri?" diye bağır-

dım. "Sahip olduğum her şeye mal olsa bile, benim olmalısın. Bunun için ne istersin söyle bana."

Birden dünya soluğunu tutmuş, zaman durmuş gibi geldi bana. Dilber bana doğru yürüdü, önümde diz çöküp ayaklarıma sarıldı.

"Ah, efendim," diye karşılık verdi kuğuran bir güvercinin sesiyle, "ben yalnız seninim. Gönlün neyi çekiyorsa onu yap bana. Ama önce yemin et, arkasından gittiğin, her zaman da gideceğin şeyin başkasının iradesi değil, yalnızca kendi iraden olduğunu söyle."

"Her şeye kadir Allah'ın önünde yemin ederim!" dedim.

Ama o güldü ve hayretle kaldırdığı kaşları havaya fırlayan bir kırlangıcın kanatlarına benzedi.

"Bu ad üstüne nasıl yemin edebiliyorsun?" diye sordu alayla. "Eğer O her şeye kadirse her şey O'nun iradesine göre oluyordur, seninkine göre değil."

"Bilgiçlikler!" diye bağırdım ben de aynı şekilde gülerek. "Yoksa etrafımda sadece filozoflar mı var? Bana verebilecek *daha iyi şeylerinin olduğunu düşünüyorum,* yoksa beni arzudan öldürmeyi mi istiyorsun?"

Onu yanıma, ipek yastıkların üstüne çekmek istedim, fakat kıvrak bir hareketle ellerimden sıyrılıp bir yılan gibi kaçtı benden.

"Önce yemin et!"

"Sana beğendirmek için kimin ya da neyin üstüne ye-

min etmeliyim?"

Giderek sabırsızlanıyordum.

"O zaman gözlerinin nuru üstüne yemin et!" diye emretti ve dudaklarının çevresinde zalim bir çizgi oynadı.

Bense, onun cennet bahçesinin çeşmesinden su içme arzumla çılgına dönmüş bir halde emrini yerine getirdim.

Bunun üzerine sonunda süt beyazı bedeninin bakışlarımdan gizli hiçbir yeri kalmayıncaya dek tüllerini birbiri ardınca ağır ağır çıkardı. Sonra bana doğru gelip üstüme eğildi ve gece siyahı saçları bir çadır gibi örttü ikimizi. Yüzünü benimkine yaklaştırdı, o zaman gözbebeklerinin dikine yarıklar şeklinde olduğunu, içlerinde de yeşil ışıklar yandığını gördüm. Beni öpmek için dudaklarını araladığında da uzun, çatallı bir dil uzandı dışarı. İşte o zaman anladım İblis'in elinde olduğumu, korku ve dehşetten sırtüstü düştüm ve bilincim karardı.

Kıtalar ve denizler üzerinden götürülüyormuşum gibi hissettim, sonra yeryüzü altımda kayboldu ve bu delicesine yolculuk yıldızların mekânına taştı. Fakat onlar da ardımda sönüp gittiler, artık etrafımda mutlak karanlık ve boşluk vardı.

Böylece yaradılışın sınırlarının ötesinde, zifiri bir karanlığın içinde uzun zaman süzüldüm durdum. Sonra yavaş yavaş yeşil bir ışık algılamaya başladım, puslu bir ışıktı, buna rağmen rahatsız edici bir şekilde göz kamaştırıyordu. Dansözün gözbebeklerinde gördüğüm, içime

işleyen o parıltıyı gördüm bunda da. Ama şimdi o ışık her yerdeydi ve ben onun nereden geldiğini kestiremiyordum. Gözlerimi kırpıştırdım, çünkü acıtıyordu gözlerimi. Bu şekilde, nerede olduğumu çıkarıncaya dek biraz zaman geçti.

Çok büyük, yuvarlak, kubbeli bir yapının ortasında duran aynı şekilde yuvarlak bir yatakta yatmaktaydım. Beni hemen pençesine alan tam ve mutlak yitiklik ve kimsesizlik duygusunu nasıl anlatayım bilmiyorum, bu duygu içimde hangi mimari özellik yüzünden uyandı onu da söyleyemem. O muazzam mekân en çok bir caminin içine benziyordu, fakat o kutsal yerin şeytani bir taklidiydi daha çok, çünkü nasıl bir cami Kuran'ın yüce tiniyle ve onun uğurlu harfleriyle doluysa, burası da boş ve cansız bir evren örneğiydi. Duvarlar parlak ve beyazdı; tıpkı o muazzam kubbe ve mermer yer döşemesi gibi. Pencere yoktu, fakat geniş bir çember halinde mekânın sınırlarını çizen duvarlar içinde kapılar diziliydi ve hepsi kapalıydı.

Derken bir yılanın tıslamasına benzer bedensiz bir ses duydum, her yerden aynı anda benimle konuşuyordu:

"Burası, kibirli delikanlı, evrenin tüm yerleri içinde Allah'ın iradesinin uzanamadığı tek yerdir. Okyanusların sonsuzluğundaki ufacık bir hava kabarcığı nasıl tuzlu sudan arınmışsa, bundan böyle oturmak zorunda olduğun bu mekân da Baki olanın tüm gücünden ve tüm bilgeli-

ğinden öyle arınmış, kurtulmuştur. Ben, tam özgürlüğün tini, burayı bir isyan ve başına buyrukluk tapınağı olarak yarattım. Bu fırsattan yararlan ve çağrıma layık olduğunu göster."

Bu sözler üzerine kalbim yerinden oynadı, çünkü ne de olsa o imansız Yunan köpeğinin tafrasına böyle bir kâfirliğe inanacak kadar esir olmamıştım henüz. Yine de yanıt vermeye cesaret edemedim, çünkü kendi sesimin tınısıyla birlikte o korkunç sözleri gerçekten duymuş olduğumu doğrulamaktan korkuyordum. Çünkü şimdilik sadece kendi düşüncelerimi duymuş gibiydim.

Düşünebildiğim ilk şey, ey Halife, senin de anlayacağın gibi kaçmak, bu uğursuz yeri en kısa yoldan terk etmek için bir çare aramak oldu. Başka bir yerde başka bir insan olsa kendini Allah'ın korumasına ve yardımına bırakır, O da onu kendi iradesine göre yönlendirirdi, ama benim için böyle bir imkân yoktu. Alınyazım böyle başladı.

Çok kapı vardı, fakat beni şaşkına döndüren de tam olarak buydu zaten. Tek bir kapı olsa elbette hemen açılıp açılmadığına bakardım. Ama böyle bir sürü kapının olması belli ki benim bilmediğim bir nedene dayanıyordu. İçlerinden birini seçebilirdim, fakat bu sırada çok dikkatli olmam gerekiyordu, çünkü mutlaka benim için bir tuzak hazırlanmıştı.

"Tereddüt etmekle iyi ediyorsun," dedi bedensiz ses,

düşüncelerimi okumuş gibi, "çünkü kapılardan birinin ardında kana susamış bir aslan seni parçalamak için pusuya yatmış olabilir pekâlâ; ama öteki kapının ardında sana, aşkın binlerce hazzını sunacak büyülü perilerle dolu bir çiçek bahçesi; üçüncünün ardında yalın kılıcıyla kafanı uçurmayı bekleyen dev bir zenci köle; dördüncünün ardında dibini boylayacağın bir uçurum, beşincinin ardında senin olacak altın ve mücevherlerle dolu bir hazine sandığı; altıncının ardında da seni yutmak isteyen bir gulyabani ve bu böyle sürer gider. Böyledir demiyorum, ama böyle olabilir. Bu durumda kendi yazgını kendin seçeceksin. Haydi, seç bakalım."

Yataktan çıkmadan kendi etrafımda yavaş yavaş dönerek birbiri ardınca kapılara baktım, fakat hepsi birbirinin aynıydı, farklı olduklarına dair en ufak işaret yoktu. Kalbim korkuyla umut arasında gidip geliyordu, sonunda alnım ter içinde kaldı.

Peki, bu sese güvenebilir miydim acaba? Belki de yalan söylüyordu. Ayrıca böyledir de dememişti, böyle olabilir demişti sadece. O halde durum tamamen farklı olabilirdi. Belki de bütün kapılar kilitli ve sürgülüydü – bulmam gereken tek bir tanesi hariç. Fakat görünmez gözler tarafından gözlendiğim de ortadaydı. Şu halde önce bana kaçma imkânı sunan kapıyı bulmam gerekiyordu, sonra da uygun bir anı kollamalıydım. Bu sırada ihtiyatlı olmam en önemlisiydi; böyle diyordum kendi kendime; öte

yandan kilitli olmayan tek kapının her saat, hatta her an değişip bir başkası olması da pekâlâ mümkündü. Peki ama sadece bir kapı olduğunu kim söylemişti? İki, üç, ya da daha çok kapı kilitlenmemiş olamaz mıydı? Duyduğum sözler tutsak olduğum anlamını çıkarmaya yetmiyordu aslında. Galiba aslında bütün kapılar açıktı ve ben içlerinden istediğim birini seçebilirdim. Peki o zaman neden bu kadar çoktular?

Düşüncelerim bir çember içinde dönmeye başlıyordu.

Elimde bir kesinlik olması için bir şeyler yapmam gerekiyordu. Böylece yataktan çıktım, odayı bir boydan öbür boya yürüdüm ve kapılardan birinin önünde durdum, yine de elimi topuza uzatmaya bir türlü cesaret edemedim. Birkaç adım ilerleyip bir sonrakine gittim, sonra bir sonrakine ve yine bir sonrakine. Önceliği birindense ötekine vermem için hiçbir neden yoktu. Ama her birinin önünde anında içimi bir korku sarıyordu; bütün olasılıkların en kötüsünü seçme korkusu. Böylece birinden ötekine yürüyerek devam ettim, sonunda bütün çemberi yürümüştüm, gelgelelim işin içinden çıkamıyordum.

Kapıları saymaya karar verdim, oysa sayılarını bilmenin umutsuzluğuma ne gibi bir yararı dokunabilirdi kendim de söyleyemezdim. Zaten çok geçmeden bu deneyin hayli güç olduğu ortaya çıktı. Hangi kapıdan saymaya başladığımı saptayamadığımı için nerede bitireceğimi de bilemiyordum. Sırma işlemeli terliklerimin tekini çıkarıp

kapılardan birinin önüne koymayı akıl ettim. Topallaya topallaya çemberi dolaştım, öteki taraftan terliğime geri döndüğümde yüz on bir kapı saymıştım. Tüylerim diken diken olmuştu, çünkü buranın bir cinnet yeri olduğunu biliyordum artık.*

Çabucak terliğimi ayağıma geçirdim ve odanın ortasındaki yatağa döndüm, uzanıp yattım ve düşünmek için gözlerimi kapadım.

Gözlerimi henüz kapamıştım ki yine o bedensiz sesi duydum: "Kararını ver, yoksa sonsuza dek burada kalırsın."

Artık hiç kuşkum kalmamıştı, kapılar hakkında daha fazla bilgi edinmenin tek yolu görünmez zindancımın ağzından bir şeyler çalmaktı; ama bunu son derece ustaca yapmam gerekiyordu. Oturdum ve görünüşte safça bir soru sordum:

"Biri mi var orada?"

"Hayır," diye yanıtladı ses.

Bunu uzun bir sessizlik izledi. Şakaklarım zonkluyordu, yine de görünüşte soğukkanlılığımı korudum. Muhatabıma meydan okumaya karar verdim, çünkü sonuçta Yunanlı öğretmenimden yeterince mantık öğrenmiştim. Yalan söylemeyi alışkanlık haline getirmiş biriyle bile her türlü söz düellosuna girebilirdim.

---

* Doğu nümerolojisine göre 111 deliliğin sayısıdır.

Sesime kararlılı bir ton vermeye çalışarak bağırdım: "Saçmalık bu! Her kim olursan ol, eğer 'hayır' demeyi biliyorsan bir kimsesin demektir, hiç kimse değil."

Bedensiz ses hemen yanıt verdi: "Ey keskin zekâ ustası, beni şaşırtıyorsun. Söylediğin şeyi kanıtlamayı da başarabilir misin?"

"Niçin?" diye karşılık verdim, "kendiliğinden anlaşılan şey kanıtlanmaz. Hiç kimse 'hayır' diyemez."

"Peki, söylediğin gibiyse," diye sürdürdü ses, "tersi de doğru mudur?"

"Elbette."

"Şu halde sen," diye fısıldadı ses, "hiç kimsenin 'evet' diyebileceğini mi ileri sürüyorsun?"

"Hayır!"

"Hayır mı?"

"Evet – yani hayır."

"Ne diyorsun şimdi, evet mi, hayır mı? Yoksa evet hayır demek mi diyorsun?"

"Demek istediğim, hiç kimsenin, tam da hiç kimse olduğu için, ne evet ne de hayır diyebileyeceği."

"Çıkardığın sonucu doğru anlıyorsam," diye karşılık verdi ses, "söylemek istediğin şey, sadece bir kimsenin, tam da bir kimse olduğu için, evet ya da hayır diyebileceği, değil mi?"

"Evet öyle."

"Pekâlâ," diye sürdürdü ses, "ama ben de bunu yap-

tını. Hayır dedim. Öyleyse niye beni saçma konuşmakla suçluyorsun?"

"Çünkü," dedim bitkin bir halde, "hiç kimse orada biri mi var sorusunu kendiyle çelişkiye düşmeden hayır'la yanıtlayamaz."

"Bağışla beni ama, ey düşüncelerin başkomutanı," dediğini duydum sesin, "bu daha çok senin kendinle çelişkiye düşmen değil mi? Daha az önce bana hiç kimsenin ne evet ne de hayır diyebileceğini açıkladın..."

"Ben bunu demek istemedim!" diye bağırdım.

"Bunu demek istemedin mi?" diye sordu ses. "Peki ne demek istedin öyleyse?"

Kulaklarımı tıkadım ama bu tıslayan sesi yine de duyuyordum. Beynimi oyuyordu: "Neden sürekli demek istemediğin şeyi söylüyorsun? Yoksa ne demek istediğini kendinin de bilmediğini mi söylemek istiyorsun? Bunu açıklar mısın lütfen..."

Görünmez işkencecimin aklımı karıştırmak için bu gülünç yolu denemesi seni şaşırtmış olabilir, ey Halife. Fakat kötülüğün, insanı denemek ve direncini kırmak için çok çeşitli yolları vardır, en etkililerinden biri de leşsineğinin yöntemidir, bu sinek can acıtmaz, ama yüzüne, ellerine tekrar tekrar konarak inatçılığıyla deli eder insanı... ve onu her yakalama girişiminde kendine bir tokat indirirsin sadece.

Başımı yatağın ipek yastıkları altına saklamamın hiç-

bir yararı olmuyordu, sesin susturulması imkânsızdı. Eğer yanıt vermezsem son sorusunu tekrarlayıp duruyordu, yüz kere, bin kere, üstelik hep aynı şekilde: bedensiz ve vurgusunda hiçbir değişiklik olmadan. Eğer sonunda yanıt vermeyi denersem de, ne söylemiş olursam olayım, sözlerimi o kadar uzun süre evirip çeviriyordu ki sonunda bütün anlamlarını, bütün önemlerini yitiriyor, sadece boş sesler haline geliyorlardı. Sonra sorular yeniden başlıyordu.

"Senin ne istediğini biliyorum," diye bağırdım sonunda, "beni çıldırtmak istiyorsun."

"Kim?" diye sordu ses.

"Sen! Sen! Sen!" dedim soluk soluğa. "İblis'sin sen, kötü ruh."

"Kimden söz ediyorsun sen? Burada kimsenin olmadığını sen de biliyorsun. Benim olmam da mümkün değil. Sana bunu kanıtlayacağım. Çünkü ben olsam, ancak her şeye kadir Olan'ın iradesiyle olurum. Oysa O kötüyü isteyemez, istese kendisi de kötü olur. Yok, ben onun iradesine rağmen varsam, o zaman O da her şeye kadir değil sadece bir taraf olur, ben de onun karşı tarafı. Birbirimiz olmadan var olamayız ama aynı zamanda da karşılıklı yok ederiz birbirimizi. Dolayısıyla, ne O vardır, ne de ben."

Ama ben bu tartışmaya yanaşmadım artık.

"Beni hapis tutmayı başaramayacaksın. Şimdi gidece-

ğim buradan."

"Gitsene!" diye yanıtladı ses. "Seni hapis tuttuğum fikrine de nereden kapıldın? Bir sürü kapı var önünde, birini seçmen yeterli."

"Yani kilitli değiller mi?"

"Henüz değiller. Yani sen birini açmadığın sürece hiçbiri kilitli değil."

"Peki ya birini açarsam?"

"Sen o birini açar açmaz aynı anda bütün diğerleri temelli olarak kilitlenir. Dönüş yoktur artık. Haydi, seç bakalım!"

Görünmez olanla atışırken karar verme gücümün gitgide zayıfladığını hissettiğim için, kendimi toparladım. Rastgele bir kapıya uzanıp elimi topuzun üstüne koydum.

"Dur!" diye fısıldadı ses.

"Neden?" diye sorup elimi korkuyla geri çektim.

"Yaptığın şeyi iyi düşün. Sonra çok geç olacak."

"Neden bu olmasın ki?"

"Sana bunu yapmamanı mı söyledim ben? Ama önce söyle bana, neden bu?"

"Neden bu olmasın?" diye yanıt verdim. "Onu seçmemem için bir neden mi var?"

"Buna kendin karar vermek zorundasın."

Tereddüt ettim.

"Bütün kapılar birbirinin aynı olduğuna göre hangisinden çıktığım da fark etmez herhalde."

"Açmadan önce hepsi aynıdır," diye yanıtladı ses, "ama sonra değil."

"Öyleyse bir öğüt ver bana!" diye yalvardım.

"Kime yalvarıyorsun sen?" diye karşılık verdiğini duydum. "Kapının öteki tarafında seni bekleyen şeyi ancak kapıyı açtığın zaman öğrenirsin. Ama aynı anda öteki kapılar temelli olarak kilitlenecekleri için onların ardında seni bekleyen şeyleri öğrenme imkânını da ortadan kaldırmış olursun. Hangisini seçeceğinin önemi olmadığını söylerken bu bakımdan haklı olabilirsin belki."

"Şu halde," diye bağırdım ağlamaklı bir halde, "bir seçim yapmam için hiçbir neden yok mu?"

"Hiçbir neden yok," diye karşılık verdi ses, "senin kendi özgür iraden ve kendi yargınla bulduğun neden dışında."

"Ama," diye haykırdım umutsuzca, "bunun beni nereye götüreceğini bilmezken nasıl bir karara varabilirim ki?"

Bunun üzerine, bedensiz bir gülme sesi gibi çıkan hışırtılı bir ses duyuldu.

"Hayatında hiç böyle bir şey bildin mi ki sen? Evet, yaşadığın sürece şu veya bu kararı vermek için nedenlerin olduğuna inandın – ama aslında, beklediğin şeylerin gerçekten olup olmayacağını hiçbir zaman kestiremedin

bile. Senin iyi nedenlerin hiçbir zaman düşlerden ve kuruntulardan başka bir şey değildi; tıpkı bu kapıların üstüne aldatıcı işaretlerle seni yanıltıp alaya alan resimlerin çizilmiş olabileceği gibi. İnsan kördür, tüm yaptığı da karanlığın içine dalmaktır. Adamın biri düğün yapar, iki gün sonra dul kalacağını bilmez. Biri üzüntüden ve yokluktan bunalıp kendini asmak isterken, onu zengin bir adam yapacak haberin yolda olduğunu bilmez. Biri katilinden kurtulmak için ıssız bir adaya kaçar ve orada onun kollarına düşer. Şehrazat'ın Sultan'a anlattığı nal öyküsünü bilmez misin?"

"Bilirim," diye atıldım çabucak.

"Pekâlâ, onun için de denir ki, bir insanın karar verdiği şey ne olursa olsun, dünyanın başlangıcından beri Allah'ın dünyaya ilişkin planında önceden belirlenmiştir. Bütün kararlarını senin kafana sokan O'dur denir, bunlar ister iyi ister kötü, ister aptalca ister akıllıca olsun, çünkü O seni bir körü yönlendirir gibi kendi iradesine göre yönlendirir. Her şey kısmettir denir, bununsa büyük bir lütuf olduğu söylenir. Ama burada bu lütuftan mahrumsun sen şimdi, Allah'ın eli seni yönlendiremeyecek."

Kalkıp tekrar, dizilmiş kapılar boyunca yürüdüm, kapı kapı sola doğru; sonra kapı kapı sağa doğru – ve hiçbir karar veremedim. Olasılıkların çokluğu ve hiçbir zorunluluk olmaması elimi ayağımı bağlıyordu. Derken

aşağıdaki dizeleri söyledim:*

"Hapisiz biz, mahkûmiyetimizse
sayısız bilinmezlik sürekli işkence ederken bize
birini seçmek, kendi irademizle.
Bir insan nasıl karar versin bilinçle,
donatılmamış ki, geleceğe dair bilgiyle.
Hoş buna sahip olsa bile,
bağlı olur adımı seçim yapamaz yine;
her şey önceden belirlenmiş bir kere.
Onun için de bilgi tüm dünyaların hâkimindedir
sadece,
O yönetir yıldızları ve O yönlendirir,
ruhlarımızı istediğince."

Daireler çize çize yürüdüğüm sayısız saatten sonra bitkin bir halde yatağa serildim. Sık sık, günlerce ve gecelerce bir karara varmamı istemekten hiç vazgeçmeyen bedensiz sesten sonunda kurtulmak için ölmüş olmayı arzulayarak hareketsiz yatıyordum orada. 'Günler ve geceler' diyorsam da, bu elbette gerçek anlamıyla anlaşılmamalı, orada bu türden bir değişimle zamanı ölçmeme yarayacak hiçbir şey yoktu çünkü. İnsanın gözünü acıtan o puslu yeşil ışık hiç değişmiyordu. Zaman zaman ağır bir uykuya dalıyor, fısıldayan ses o imkânsız seçimin yeni iş-

* Nureddin El Ekber'in gazellerinden, 1130 dolayları.

kenceleri için beni uyandırıncaya dek uyuyordum. Sonra yatağımın önünde üstü yiyecek içecek dolu küçük bir masa buluyordum. Bunun içeri nasıl geldiğini hiçbir zaman öğrenemedim. Tuvalet ihtiyacım için düzenli olarak boşaltılıp temizlenen bir oturak da hazır oluyordu. Sonradan kaçmak için kullanacağım kapıyı seçebilmek uğruna, ihtiyaçlarımın hangi kapıdan görüldüğünü keşfetme umuduyla çoğu kez uyur gibi yapıyordum sadece, ama bütün çabalarım boşunaydı.

Yaşamsal ihtiyaçlar bakımından hiçbir eksiğim olmamasına karşın yaşama gücüm yavaş yavaş tükeniyordu; tıpkı havasız bir zindanda bir gaz lambasının alevinin sönmesi gibi. Saçlarım ve sakalım kırlaşmaya, gözlerim de bir perdenin ardından bakmaya başladı. Seçimimde beni yönlendirebilecek gizli işaretler aramaya başladım. Sözgelimi masadaki yiyecek ve içeceklerin düzenlemesini inceliyor, bundan bir anlam çıkarmaya çalışıyordum. Yerleri, sayıları ve biçimleri üzerinden uzun uzun hesaplar yapıyordum. Öyle ki, yazgıma dair bir işaret bulmak umuduyla oturaktaki dışkımın özelliklerini bile inceledim sonunda. Bütün kör inançlar insan karar verebilme gücünden yoksunken karar verme zorunluluğundan doğar ve bu yüzden de Şeytan işidir.

Anlaşılabileceği gibi, ey Emirülmüminin, bütün bunların bana hiçbir yardımı olmadı, çünkü işaret ve tahmin olarak düşündüklerim karşıt işaret ve tahminlerle yok

oluyordu ve sonunda yine yalnızca vereceğim keyfi karara kalmıştım, bundansa Allah'ın yardımı olmadan hiçbir karara varamazdım. Ebu Ali Dan'ın* eşeğinden farklı bir durumda değildim. O da, iki saman yığını arasında ikisine de aynı derecede imrenip hiçbirini yemediği için açlıktan ölmüştü. Tek farkımız benim açlıktan ölmek zorunda olmamam ve seçme olanaklarımın çokluğuydu – sonuçta ikisi de durumu benim için çok daha kötü yapıyordu.

Daireler çizerek –bir kapıdan ötekine sola doğru, sonra tekrar bir kapıdan ötekine sağa doğru– durmadan tekrarladığım yürüyüşlerim sırasında o bedensiz sese kulak kesiliyor, açmam gereken ya da asla açmamam gereken kapının hangisi olduğunu, tonundaki ufak bir değişiklikten anlamaya çalışıyordum. Yalvarıp yakarıyor, dayak yemiş bir köpek gibi inliyor, görünmez (aslında beni hiçbir şekilde hapis tutmayan) gardiyanımın önünde akla gelebilecek her şekilde alçalıyordum; sırf, karar vermek zorunda olmanın benim için gitgide dayanılmaz hale gelen yükünü biraz olsun hafifletmeye yanaşmasını sağlamak için. Fakat işkenceci çaresizliğimle haince oyununu oynamayı sürdürdü.

"Dinle," dedi, "bana yalvardığın her şey için çok geç artık. Sana şu ya da bu kapıyı seç desem bile, bana güvenip güvenmeyeceğine, önerime uyup uymayacağına yine kendin karar vermek zorundasın. Buna hazır olsam bile

* Burada Buridan'dan söz edildiği açıktır.

sana yardım edemem ben!"

"Hiç değilse bir dene!" diye sızlandım.

"Pekâlâ, artık sana bir şans verilmediğini ileri süremezsin. Şimdi, yetmiş iki kapı daha git bakalım."

Dizili kapılar boyunca koşup heyecanla saydım. Yetmiş ikinci kapının önüne geldiğimde soluk soluğa durdum.

"Bu mu?" diye atıldım.

"Sen sola doğru koştun," diye yanıtladı ses, "oysa öbür taraftaki yetmiş ikinci kapı kastedilmişti."

Böylece, bu kez geriye doğru sayarak birincinin önüne gelinceye kadar sağa doğru koştum, sonra aynı doğrultuda –bu sefer yukarı doğru sayarak– gene yetmiş ikinci kapının önüne gelinceye kadar yoluma devam ettim.

"Bu mu?" diye sordum.

"Hayır," diye yanıtladı ses, "sıfırı unuttun, yani yanlış saydın."

"Sıfır diye bir kapı olamaz," diye bağırdım.

"Olamaz mı?" oldu yanıtı. "İspat etmemi ister misin?"

"Hayır, hayır!"

"O zaman baştan başla!"

Ama yanlış saymış olduğum için artık ilk kapıyı kendimden emin bir şekilde bulamıyordum elbette. Bir tane fazla mı saymıştım yoksa bir tane eksik mi? Ses bunu bana açıklamak istemiyordu. O zaman birdenbire anladım

ki, işime yarayacak tek işareti de düşüncesizce harcamıştım. Çözümün bir ucu elimdeydi, ama akılsızlığımı yüzünden onu elimden kaçırmıştım. Gözlerim öfke ve düşkırıklığından yaşlarla doldu ve defalarca kafamı yere vurdum.

"Nereden başlamalıyım?" diye bağırdım. "Nereden istersen," oldu yanıt. "Ama bana yetmiş ikinci kapıdan çıkmamı söyledin!"

"Ben öyle bir şey söylemedim. Ben sana yetmiş iki kapı daha gitmeni önerdim. Sırf seni memnun etmek için yirmi sekiz ya da üç de diyebilirdim. Açmak konusunda hiçbir şey söylemedim ben. Bu senin kendi kararına kalmış bir şey."

İşte o zaman bu acı çektiren ruhun benimle oyun oynadığını ve daha da oynayacağını anladım. Yine de ona küfür bile edemedim, çünkü ne de olsa tek yaptığı benim çocukça baskıma boyun eğmekti. O andan sonra sustum ve sese bir daha yanıt vermedim, ama o konuşmaya devam etti.

Hikâyemin sonunu geciktirerek kulaklarını yormak ve sabrını taşırmak istemem, ey Emirülmüminin. Bugün burada seninle konuşabiliyor olmam bir tek şeyden ileri geliyor, çünkü Rahman Allahım –kutsal adına övgüler olsun!– beni o uğursuz yerde sonsuza dek bırakma kararını vermemişti; yine de ben zamanın olmadığı o yerde yıllarca mı, onyıllarca mı, yüzyıllarca mı, yoksa sadece tek bir an mı kaldım bugün bile söyleyemiyorum. Saçım

sakalım kar beyazı olmuştu, cildim kırışmış, vücudum yaşlanmış, zayıf düşmüştü –şimdi burada karşında gördüğün gibi, ey Halife. Özgürlüğümün zincirlerine karşı aralıksız ve anlamsızca verdiğim savaştan tükenip öyle bir hale gelmiştim ki, artık hiçbir şey beklemiyor, hiçbir şeyden korkmuyor, hiçbir şey için çabalamıyor ve hiçbir şeyden kaçmıyordum. Ölüm benim için hayat kadar sevinçle karşılayacağım bir şeydi, namus utançtan daha değerli değildi, zenginlik muhtaçlıkla aynı şeydi. Artık hiçbir ayrım yapamıyordum, çünkü insanı iştahlandıran ya da korkutan her şey o zalim ışıkta bana aynı derecede değersiz yaldızlar gibi görünüyordu.

Öte yandan kapılara olan ilgim de gitgide azalıyordu. Daire yürüyüşlerimi –bir kapıdan ötekine sola doğru, sonra tekrar bir kapıdan ötekine sağa doğru– gitgide daha seyrek yapar oldum, sonunda da tamamen bıraktım, kapılara bakmaktan bile vazgeçtim.

O yüzden, kapılarda bir değişiklik olduğunu önceleri fark edemedim. Fakat bir gün uyandığımda, artık görülmeyecek gibi değildi: Sayıları dikkat çekecek kadar azalmıştı. Bu arada iyice yıpranan terliklerimin tekini yine işaret olarak kullandım ve kapıları tek tek saydım. Sadece seksen dört taneydiler.

O andan itibaren her uyanışımdan sonra aynı şeyi yaptım, her defasında kapılar daha da azalıyordu. Gerçi nasıl kaybolduklarını hiç görmedim, yuvarlak duvarda

fark edilebilecek bir iz de kalmıyordu. Hiç kaybolan bir kapı olmamış gibi görünüyordu.

Bütün korkumu ve bütün umudumu yitirmiş olduğumdan, ayağa kalkıp geriye kalan kapılardan hangisi olursa olsun birini açmak artık benim için kolay olmalıydı değil mi, bütün bu duyduklarından sonra böyle düşünürsün herhalde, ey Emirülmüminin. Oysa durum tam tersiydi. Asıl şimdi benim için her şey bir olduğundan, karar almam için pek bir neden kalmamıştı. Başlangıçta elimi kolumu bağlayan şey o belirsiz çıkıştan duyduğum korkuyken, artık sonunda bir seçim yapmamı imkânsızlaştıran şey, başıma gelecek her şeye karşı duyduğum kayıtsızlıktı.

Sonunda kubbeli mekânın duvarlarında karşılıklı iki kapı kaldığında, kayıtsız bir ilgiyle bir şey saptadım: İnsanın bilinemeyecek sayıda olasılık arasından seçim yapmasıyla sadece iki olasılık arasından seçim yapması aslında aynı şeydi. İkisi de aynı derecede imkânsızdı. Ancak artık yalnızca tek bir kapı kaldığı zaman, istesem de istemesem de, bir karar verecektim, yani ya kalacak, ya gidecektim.

Kaldım.

Bundan sonra uyandığımda artık hiç kapı yoktu. Duvar çepeçevre düz ve beyazdı. Nihayet o bedensiz ses de susmuştu. Tam ve sonsuz bir sessizlik kuşatmıştı etrafımı. O andan sonra artık hiçbir şeyin değişmeyeceğinden

emindim, son duruma erişmiştim, bu tarafın ve öteki tarafın bütün dünyalarından ebediyen koparılmıştım.

O zaman secdeye varıp ağladım ve şu sözleri söyledim:

"Sana teşekkür ederim, Rahman ve Yüce Allahım, beni kendimi aldatmaktan kurtardın ve aldatıcı özgürlüğümü temelli benden aldın. Artık seçim yapamayacağım ve seçim yapmak zorunda olmadığım için, isteklerimin tümünden vazgeçmek ve yakınmadan, gerekçeler aramadan kendimi senin kutsal iradene bırakmak nihayet benim için kolay olacak. Beni bu zindana getiren ve sonsuza dek bu duvarların içine kapatan senin elin olduğu için buna şükretmek istiyorum. Sen bize körlük lütfunu bağışlayıp onun içinde bizi yönlendirmezsen, biz insanoğulları kalamayız da gidemeyiz de. Özgür irade hayalinden temelli olarak vazgeçiyorum, çünkü o kendini yiyen bir yılandır. Tam özgürlük tam tutsaklıktır. Tüm mutluluk ve tüm bilgelik, her şeye kadir ve tek Allah'tadır sadece, ondan gayrisi hiçliktir."

Bundan sonra ölü benzeri bir hale girdim, ama ne kadar zaman sonra bilmiyorum, kendime geldiğimde kendimi kör bir dilenci olarak burada, Bağdat'ın kapısının altında buldum, bugün Emirülmüminin, hikâyemi dinlediğin yerde. O günden beri de İnşallah adını taşıyorum ve insanlar beni bu adla biliyor."

Halife şaşkınlıkla dilenciyi süzdü, sonra konuştu:

"Harikulâde! Son derece harikulâde! Hikâyen mutlaka yazıya dökülmeli. Benden bir armağan dile. Ne dilersen dile, vereceğim."

Dilenci süt beyazı gözlerini Müminlerin Emiri'ne doğru, kaldırdı ve gülümseyerek yanıtladı: "Allah senin yücegönüllülüğünden razı olsun, efendim. Fakat ben bir insana nasip olabileceklerin en yücesine sahipken sen bana ne vermek istersin."

Halife bu sözleri duyunca daha da çok şaşırdı ve uzun süre sustu. Sonunda vezirine şöyle dedi:

"Bana öyle geliyor ki bunun başına gelenler onu tek gerçek zenginliğe götürmek için –adına övgüler olsun!– Allah'ın bir takdiriydi."

"Bana da öyle geliyor, efendimiz," diye yanıtladı vezir.

"Ama eğer öyleyse," diye sürdürdü halife, "şunu söyle bana: İblis denen o yalancı ona bu özgürlük hapishanesinin okyanustaki bir hava kabarcığı gibi Allah'ın kudretinden arınmış olduğunu açıkladığında yalan mı söylüyordu, yoksa doğru mu?"

"Ne yalan söylüyordu, ey Emirülmüminin," diye karşılık verdi vezir, "ne de doğru."

"Bundan ne anlamalıyım?" diye sordu halife.

"Eğer her şeye kadir Allah'ın iradesiyle dolu olmayan bir yer gerçekten varsa," dedi vezir, "orası sadece Allah'ın iradesiyle var olabilir. Ama O'nun iradesi tam olarak böyle mevcut olur, çünkü O'nsuz hiçbir şey olamaz,

o yer bile. O'nun yokluğu da varlığıdır. Kısıtlı insan ruhuna zaman zaman öyle görünse bile Yüce Allah'ın mükemmelliğinde hiçbir çelişki yoktur. Bu yüzden o İblis de, o yanıltıcı da O'na hizmet etmek zorundadır ve O'nsuz olamaz."

"Doğru," diye bağırdı halife, "Allah Allah'tır, Muhammed de onun peygamberi."

Sonra dilencinin önünde eğildi ve sadaka vermeden uzaklaştı.

İnşallah ise gülümsüyordu.

Yol Göstericinin Efsanesi

Bir zamanlar Augsburg şehrinde Nikolaus Hornleiper adında zengin bir tüccar yaşardı. Nikâhlı karısı bütün ülkeyi kırıp geçiren bir salgında ölüp gittiğinde tüccar artık ellisini aşmıştı.

Bu beraberlikten çocukları olmamıştı ve Hornleiper işini, mülklerini ve büyük servetini varissiz bırakmak istemediğini düşündü. Bu yüzden emredilen yas süresi bittikten hemen sonra ikinci bir kez evlendi, hem de aynı şehirden ileri gelen bir tüccar ailesinin kızı, olsa olsa onsekizinde bir bakireyle.

Anna Katharina –kızın adı buydu– bu çok yaşlı adamı sevemese de, onun ve ebeveyninin arzularına sadakatle itaat etmek için büyük çaba sarf etti. Ama ne kadar çabalar çabalasın kalbinde kocasına gizliden gizliye duyduğu tiksinti de o kadar çok büyüyordu; çünkü kocası namuslu olmakla beraber, öfkesi burnunda, kaba saba ve vurup döken, dayak atmaktan da sakınmayan bir adamdı. Oysa kadın hassas, coşku doluydu ve bütün güzellik ve inceliklere, özellikle de lavta müziğine bayılırdı; Nikolaus ise bu müzikle genellikle uyur kalır ve kimseyi umursamadan horlardı.

Zamanla Anna Katharina bütün yaşama sevincini yi-

tirdi, suskunlaştı ve gülümsemeyi tamamen unuttu. Eskiden tatlı tatlı şarkılar söylediği sesi de çatladı ve yaşlı bir kadın sesi gibi kısıldı. Vücudu kurudu, yavaş yavaş erimeye başladı. Bütün bunların gerçek nedenini bilen tek kişi günah çıkardığı papazdı, ama o da ona sertçe çıkışmaktan ve sözde azametinden ötürü onu cehennem cezalarıyla tehdit etmekten daha iyisini bilmiyor, tabii bunlar da zavallı çocuğu neşelendirmeye yaramıyordu.

Derken hamile kaldı. Bundan sonraki aylarda karnı gitgide şişerken vücudunun geri kalan kısımları görünür şekilde kuruyup kırıştı. Sonunda aynı zamanda onun son saati olacak o zor saat geldiğinde, son derece olağandışı bir şey oldu: Augsburg şehrinin üstünde bir kış fırtınası koptu, kar yağıyor, şimşekler çakıyor, gök gürlüyordu. Ve bir yıldırımın evin önündeki ıhlamur ağacını yardığı tam o anda ilk ve tek çocuğu dünyaya adımını attı; bir oğlan. Aynı anda kendisi de ölümün eşiğini geçip bu dünyadan çekip gitti; sanki aynı kapıdan geçmişler gibi. İki ruhun bu karşılaşmada göz göze gelip gelmediklerini ve bunun onlar için ne anlama geldiğini Tanrı dışında kim bilebilir. Her ne olursa olsun, sonradan durup dinlenmeden oradan oraya dolaşan maceraperest ve dünyaca ünlü şarlatan Conte Athanasio d'Arcana olacak ve sonunda Indicavia, Yol Gösterici adıyla gizemli bir son bulacak olan çocuğun doğumu böyle gerçekleşmişti. Burada onun hikâyesi anlatılacak; tabii zamana yenilen bilgi-

mizin elverdiği kadarıyla.

Nikolaus Hornleiper ona yabancı kalmış olan ikinci karısının ardından doğrusu pek fazla yas tutmadı, yine de saygıdeğer bir Hıristiyanın böyle durumlarda uyması gereken bütün kuralları yerine getirdi. Muradına erip bu evliliğin asıl amacı olan bir erkek evlada ve varise sahip olduğu için aslında memnundu da. Küçük oğlunu Hieronimus adıyla vaftiz ettirdi ve çocuğa, bakıp yetiştirmesi için bir sütanne tuttu. Bundan sonra kendisi bebekle yakından pek ilgilenmedi. İşleri onu çok meşgul ediyordu. Üçüncü bir evlilik yapmayı ise bundan sonra artık düşünmüyordu.

Sütanne –adı Theres'di– köyden, güçlü kuvvetli, temiz yürekli bir kadındı. İçindeki ana sıcaklığı on ya da daha fazla çocuğa bol bol yeterdi. Ama o kendini sadece küçük Hieronimus'a adayıp onu neredeyse boğuyordu. Onu her yere yanında sürüklüyor, gündüz olsun gece olsun bir dakika yalnız bırakmıyordu. Çocuk ne zaman isterse, hatta meme çağını çoktan geçtiğinde bile onu güçlü göğüslerinden besliyordu. Ama bütün bu özen Hieronimus'ta kadının anlayamadığı bir şekilde boşa gidiyordu. O, tanıdığı diğer çocuklardan farklıydı. Bu çocuk başından beri yeryüzünde bir yabancıydı, Theres ve onun hayvanca sevgisi için erişilmezdi; çocuk onu reddettiği için değil, ondan yıldızlar kadar uzak bir boşlukla ayrılmış olduğu için. Üstelik kadın bu boşluğa nüfuz etmeye

ne kadar çok çabalarsa, bu boşluk da o kadar büyüyordu. Bu çocuğu sevmek onun için çok zordu ve Theres kendi bunaltıcı tarzıyla çocuğun karşısında zaman zaman, kutsallık karşısında duyulan korkuya benzer bir şey hissediyordu.

Gerçekten de Hieronimus meleksi bir narinlik ve hassaslıktaydı, hem bu sadece bedensel olarak da değil –yaşamının ilk yıllarında birçok kez annesinin ardından cennet ülkesine gitmesine ramak kalmıştı, üstelik çağrılan doktorlar herhangi bir hastalık teşhis edemediği halde; sanki çocuk dünyadaki varlığını kabullenmeyi düpedüz reddediyordu– daha çok, ruhunun özelliklerine ilişkin olarak böyleydi.

Diğer çocukların yaptığı gibi bağırmaz, hemen hemen hiç ağlamazdı. Başından beri sanki bir melankoli perdesiyle çevreliydi, siyah gözlerinde Theres'in bir türlü kavrayamadığı ve kadını bazen umutsuzluğa düşüren avutulamaz bir keder okunurdu. O zaman çocuğu silkeler, sonra da hemen kollarına alırdı.

Bu dünyada nedenini kendi de bilmeden yurtsuz hisseden insanlar vardır. Çevrelerindeki başka herkesin gerçek diye adlandırdığı şey onlara bir yanılsama olarak görünür; tıpkı uyanmayı yeğleyecekleri karışık ve çoğu kez de üzücü bir rüya gibi. Düşman, yabancı bir ülkeye sürülmüş gibi, kendilerini bunun içinde kalmaya mahkûm edilmiş hissederler. Bir türlü dinmeyen sıla hasre-

tiyle başka bir gerçekliği özler, onu uzak bir vatanı anımsar gibi anımsadıklarına inanır, ama ona dair söylenebilecek ya da düşünülebilecek herhangi bir şey ortaya koyamazlar. Hieronimus'un hayata adımını attığı ve daha sonraları da varoluşunun arkaplanında kalan koşul buydu. Kuşkusuz, ne iyi yürekli Theres ne de kendisi azıcık da olsa bütün bunların bilincindeydi.

Çocuk büyüyüp incecik bir oğlan oldu, ama uzak bir dünyadan bizimkini seyreder gibi görünen ve değişmez bir soruyu, hatta belki sözsüz bir beklentiyi ifade eden o tuhaf bakışları hep aynı kaldı. Bu ve çocuğun hayli suskun olması, birçok insanın onu biraz aptal bulmasına yol açıyordu. Böyle bir varisi olduğu için babasına acıyorlardı. Ama bunlar yalnızca Nikolaus Homleiper'in arkasından konuşuluyor, o bir şey öğrenmiyordu. Diğer çocuklar Hieronimus'tan uzak duruyorlardı, onunla alay ediyor, ya da ondan biraz korkuyorlardı. Böylece yalnız bir çocuk olarak kaldı, ama başka türlüsünü bilmediği için bunu da o gizemli sürgününün bir parçası olarak kabul etti.

Ama zamanla iyi yürekli Theres gözdesinin kalbine giden bir yol buldu; bilerek değil, daha çok rastlantıyla. Gerçi ne okumayı ne yazmayı bilirdi –o çağda bu sanatlar basit halk için ulaşılabilir şeyler değildi–, ama mucizevi olaylara, perilere, cücelere, meleklere, cinlere, ermişlere, cadılara, büyücülere, hayaletlere ve tılsımlı yerlere

ilişkin neredeyse sonsuz sayıda öykü biliyordu; kısacası çocuğa, genelde sütanne masalları diye adlandırılan her şeyi anlatıyordu. Sonuçta Hieronimus daha öykülerin anlamını pek anlayamazken, ya da doğru dürüst konuşamazken bir mucizeler ve gizemler dünyasında büyüdü. Konuşmayı bu masallarla öğrendi neredeyse.

Nasıl Theres öykü bakımından zenginse, oğlan da dinleme bakımından gerçek bir oburdu. Her zaman onu dinlemeye can atar, devam etmesi için sürekli sıkıştırır, yalvarırdı; hatta öyküyü artık yüz kez dinlemiş ve ezberlemiş olsa bile. Dinlerken gözleri parlardı; tıpkı şarkı mırıldanırken kadının gözlerinin parladığı gibi. Doğaüstünün gündelik, şaşırtıcının doğal olduğu o dünyayı özlerdi içten içe. Gerçekte oraya aitti, orada evindeydi. O dünyanın var olduğu konusunda en ufak bir kuşkusu yoktu, hatta onun, dikenli kabuğu içindeki parlak bir kestane gibi dış gerçeklikte bir yerde saklı olduğundan emindi. Yalnız, bir büyüyle ortaya çıkarılması gerekiyordu. Bunu gerçekleştirme kararı Hieronimus'un içinde ilk kez, küçük köpeği Rambold ağır bir şekilde hastalandığı zaman olgunlaştı.

Elbette Theres ona Tanrımız ve Kurtarıcımız İsa Mesih'in hayatına ilişkin tüm bildiklerini anlatmıştı; özellikle de alametlerini ve mucizelerini. Her ikisi de, kadın da çocuk da, –İsa'nın bizlere haber verdiği gibi– kendi adına benzer şeyleri, hatta daha da büyüklerini başarabileceği-

ne inanıyordu. Gerçekten inanmış bir Hıristiyan da sahiden inanç sahibi olup olmadığını buradan anlardı. Hieronimus da huşu içinde Tanrı'ya yakararak elini köpeciğin üstüne koydu ve tam bir güven içinde köpeğin iyileşmesini diledi. Ama Rambold daha o dokunurken acı içinde çırpınarak küçük ruhunu teslim etti.

Bu olay Theres'i fazla sarsmadı, istisna olarak bu özel durumda bir şey olmamasını bir sürü gerekçeye bağladı çok geçmeden; ama Hieronimus derin bir düşkırıklığına uğradı, bunu pek kolay kabullenemedi.

Bir ayinde, inancın bir hardal tanesinden büyük olmasa bile, dağları yerinden oynatabileceğini duymuştu. Şimdi onu en huzursuz eden şey kendi inancında herhangi bir yanlış olup olmadığı sorusuydu, çünkü küçük Rambold'un mucizevi bir şekilde iyileşmemesinin tek açıklaması buydu. Hieronimus bu yanlışı mutlaka ortaya çıkarmak istiyordu.

Hemen önüne bir dağ almasa da –çünkü daha alçakgönüllü bir beklentisi vardı– baba evinin arkasında, bahçede içinde sık sık oynadığı bir kum yığını vardı. Şimdi bu yığının yerini değiştirmek istiyordu, uzağa değil, sadece birkaç adım öteye götürse yeterdi. Akşam yatakta uzun uzun ve yüksek sesle dua etti, gökteki babadan sevgisinin bu küçük işaretini ona göstermesini istedi. Gücü her şeye yeten Tanrı için ufak bir ayrıntıydı bu elbette, ama Hieronimus için çok önemliydi. Ertesi sabah sevinç

içinde umutla evin arkasına koştu. Kum yığını olduğu gibi daha önce durduğu yerde duruyordu.

Bundan sonra Hieronimus kara kara düşünmeye başladı. Sütannenin, düşüncelerini başka yöne çekme çabaları boşa gitti. Mutfaktan bir hardal tanesi alıp geliyor, gün boyu ona bakıyordu. Kendi inancı, bundan kesinlikle emindi, daha büyüktü, yüz kat, bin kat daha büyüktü. Peki neden Tanrı'dan kabul görmüyordu?

O kafa karışıklığı içinde aklına bir fikir geldi, bir mucize olmasını isterken ne kadar ciddi olduğunu Tanrı'ya ispatlaması gerekiyordu. Bir gün, Lech ırmağı taşma noktasına gelmişken, gizlice evden sahile indi, bir kayıkla nehrin ortasına gitti, "Tanrım, iman ederim, imansızlığıma yardım et!" diyen Petrus'u düşündü, sonra da hiç duraksamadan kayığın kenarından bir adımda dalgalar içindeki suya atladı. Amacı dalgaların üstünden yürümekti. Bunun yerine bir girdaba yakalanıp derinlere çekildi. Yakınlarda bir yerde balıkçılar her şeyi görüp hemen onu sudan çıkarmış olmasalardı az kalsın boğuluyordu.

Onu eve getirdiklerinde her şeyi öğrenen Theres Hieronimus'u bir güzel azarladı, kurulayıp yatağa yatırdı. Yine de içten içten onunla gurur duyuyordu, çünkü çocuğun ilerde büyük ruhani bir lider hatta papa olabileceğini düşünüyordu. Ama o sıralar yine bir iş gezisinde olan baba Nikolaus Hornleiper'e dönüşünde bütün bun-

lardan hiç söz etmedi.

Zaman geçip gitti, Hieronimus artık neredeyse sekiz yaşındaydı. Zamanının çoğunu tek başına şehrin çevresindeki ormanlarda ve kırlarda geçiriyordu. Tek başına bir mucize gerçekleştirmekten çoktan vazgeçmişti. Bu iş için seçilmediği belliydi, nedenini sadece Tanrı bilirdi. Ama hâlâ içten içe ormanda bir kez olsun onunla konuşacak ve ona sihirli bir yüzük armağan edecek bir cüceyle karşılaşmayı, ya da halka oyunlarını oynarken orman perilerini görmeyi umuyordu. Bu bir tek anı hatırlamanın onu hayatının geri kalanında teselli edebileceğini düşünüyordu. Ama böyle bir şey olmadı.

Böyle gezintilerden birinde zehirli bir yılan tarafından sokuldu. Bu bir şanssızlık mıydı, yoksa kendisini kurtarmaları, ya da ölüme terk etmeleri için harikalar dünyasının sakinlerine meydan okuma amacıyla bu tehlikeye bilerek mi atılmıştı, burası kesin değil. Belki de havariden Tanrı'nın gerçek çocuklarına bağışladığı birçok doğaüstü yetiden birinin zehirli engereğin ısırmasına karşı bağışıklık kazanmak olduğunu duymuştu. Gitgide artan ağrılar içinde baba evine döndü ve orada bilinçsiz bir halde yığılıp kaldı.

Bu kez bu öyküyü babadan saklayamadılar. Isırık yarasını kesip zehiri akıtmak için çok geç kalındığından çağrılan doktorlar çaresizdi. Verilen panzehirler pek bir işe yarayamazdı ve çocuğun bünyesinin hassaslığı karşı-

sında en kötüsünü hesaba katmak gerekiyordu.

Hieronimus günlerce ve gecelerce ateşler içinde yattı, kendini oradan oraya atıp bağırdı. Derken ölmüş gibi, saatler süren bir hareketsizlik içinde yattı. Hornleiper bir papaz getirtti. Sonra hiç umulmadık bir şekilde durumu biraz iyiye gitti, hatta bilinci bile yerine geldi. İlk sorusu Theres'e ilişkindi.

"Onu gönderdim," dedi baba, "temelli olarak, üstelik onu bir daha asla göremeyeceğin kadar uzağa."

"Neden, babacığım?" diye fısıldadı Hieronimus.

"Çünkü," dedi Hornleiper, "onu sorguya çektim ve senin bütün bu saçmalıklarından onun sorumlu olduğunu öğrendim, mucize laflarıyla beynini doldurmuş kadın. Sana pek sahip çıkmadım, bu doğru olabilir. Ama şimdi bunun değişmesi gerekiyor, oğlum. Sen benim tek varisim ve ailemin adını sürdürecek tek kişisin, benden sonra iyi bir tüccar olman gerekiyor. Bu yüzden bu dünyanın gerçeklerine alışmanın zamanı geldi artık."

"Ama ben bu dünyayı sevmiyorum," dedi Hieronimus, "ben ötekini özlüyorum hep."

"Şimdi beni iyi dinle çocuk," diye sertçe azarladı onu Horleiper. "Yeryüzüne oyun oynamak için gelmedik biz, mucizeler ve ilahi müdahaleler dine aittir. Tanrı bizi korusun, onların hesap cüzdanlarıyla işi yoktur. Bu yüzden her şeyin kendine ait bir gerçekliği olmalıdır, bunu iyice anla."

"Kutsal Kitap'ta yazılanlar gerçek değil mi yani?"

"Elbette gerçek."

"Ama babacığım, iki ayrı gerçeklik olabilir mi ki?"

Nikolaus Hornleiper'in kan beynine fırlamış olmalıydı ki şah damarı kabardı ve elini tutmak için hayli çaba göstermesi gerekti.

"Son kez söylüyorum," dedi boğuk boğuk, "bu kaçık kocakarı gevezeliklerine kesin olarak bir son ver. Sana bunu yasaklıyorum, işte o kadar! Mesih bile alamet ve mucize görmeksizin inananın mutlu olduğunu söyler."

"Ben elbette inanıyorum, babacığım."

"Madem öyle, ne diye her yerde hiçbir işe yaramayan şeylerin peşinde koşuyorsun? Madem başka türlüsüne sahip değilsin, olduğu haliyle dünyadan memnun ol oğlum, erkek ol, akıllı ve namuslu bir tüccar ol. Cennet için bu kadarı yeter de artar."

Hieronimus gözlerini yumdu ve kısa bir süre sustu. Babası artık onu ikna ettiğine inanıyordu, ama sonra çocuk başını hayır anlamında sallayarak fısıltıyla şöyle dedi: "Size nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum babacığım, ama ben böyle yaşayamam. Sanki hep, ben burada yabancı ellerdeyken oradakilerin beni tamamen unutmadıklarının işareti olarak asıl yurdumdan bir selam beklemek ve ummak zorundaymışım gibi yaşıyorum."

Nikolaus Hornleiper oğlunun ne söylemek istediğini gerçekten anlamadı, bu yüzden de sert bir tonla karşılık

verdi: "Pekâlâ melun Şeytan, sende bu kadar özel ne var ki böyle bir habere layık olasın?"

Hieronimus büyük zorluklarla yanıt vermeden önce yine uzun uzun düşündü: "Kutsal Kitap'ta anlatılan alametler ve mucizeler de," dedi, "son derece sıradan insanların başına gelmedi mi?"

"İnatçı herif!" diye bağırdı, artık öfkesi iyiden iyiye kabaran Hornleiper, "babanın sözü üstüne söyleyecek bir söz hep bulur musun sen? Senin sözünü ettiğin şey bizzat Tanrımızın yeryüzünde dolaştığı kayra devirlerindeydi. Şimdi devir başka."

"Affedin babacığım," diye mırıldandı Hieronimus zayıf bir bir sesle, "ama nasıl olur da ilahi işaretler buradaki dünyanın iyi ve kötü zamanlarına bağlı olabilir?"

Bunun üzerine Hornleiper ayağa fırladı, yumruklarını sıktı ve sonunda terbiyesiz oğluna el kaldırmamak için hastanın odasından dışarı koştu.

Hemen aynı gün Hieronimus için özel bir öğretmen tuttu; okumayı, yazmayı, hesap yapmayı öğrensin, ayrıca kendisinin Cenova ve Venedik'le iş ilişkileri olduğu için İtalyanca dersi alsın diye. Öğretmen olarak da bir teoloji öğrencisini seçti, çünkü böyle birinin, öğrencisini tüm boş hayallerden ve kör inançlardan kurtaracağına kesin olarak güvenebilirdi. Tercihi Anton Egerling adında bir tarikat üyesi oldu, yani genç yaşında bile yaşlı ve kurumuş görünen o insanlardan. Onun için din her şeyden

önce katı bir ahlakın izlenmesi demekti, mistik olan, özellikle büyüyle ilgili her şeye derin bir nefret besliyordu. Zaten sonradan da çalışması için Roma'daki Kutsal Engizisyon Mahkemesi'ne çağrıldı ve orada sapmış öğretilere karşı verdiği savaş ve bu öğretileri çürütmekle kendini gösterdi. Sonuçta sonraki yıllar boyunca Egerling kendisinden çocuğa öğretmesi istenen her şeyi öğretti, üstelik öğrencisiyle kişisel tek bir kelime konuşmadan. Hieronimus'un kötü bir öğrenci olduğu ortaya çıktı. Öğrenmeye karşı koyduğundan değil, tersine elinden geldiğince çabalıyordu, ama onun için bu saman yemek zorunda kalmak gibi bir şeydi. Çiğniyor, çiğniyor, kusacak gibi oluyor, ama sadece boğazında takılıp kalan boş çöpü yutuyordu. Egerling ise kayıtsız bir sabır gösteriyordu. Azarlamadan, duygusuz bir suratla her bölümü bir daha bir daha baştan alıyordu; tıpkı ehlileştirilmesi güç bir hayvanı kendisinden beklenen şeyi sonunda mekanik olarak yapıncaya dek terbiye eder gibi. Hieronimus bu derslerden hiçbir şey kazanmadı, sadece bir şeyini, düş görme yeteneğini yitirdi. Tıpkı açlığını gideremeden rüyasında ekmek gören bir aç gibi, o da sabahları elinde bir şey tutamasa da, bazı geceler rüyasında mucizelere duyduğu özlemini dindirebilmişti. Şimdi bu şüphe götürür avuntudan bile yoksundu.

Hieronimus on beş yaşındayken bir komşu kızıyla ilk aşkını yaşadı, hoş, duyguları bakımından biraz basit bir

kızla. Delikanlı hâlâ içten içe mucize aradığı, ama bunu kızda bulamadığı için, bu tümüyle iffetli hikâye de çok geçmeden aslında karşılıklı olan buruk bir düş kırıklığıyla son buldu. Hieronimus daha da çok içine kapandı.

Tam on altı yaşına basmıştı ki, babası yaşlı Nikolaus Hornleiper, kısa süreli, şiddetli bir ateşten ansızın öldü. Bir gece içinde Hieronimus kendini büyük bir servetin sahibi olarak buldu. Gerek Almanya'daki, gerekse de Venedik ve Cenova'daki bütün ticarethaneler ona kızlarıyla evlenmesini önerdiler. Böylece aile bağlarıyla, ortak mali kuvvetleri artacak, ya da daha da genişleyecekti. Fakat Hieronimus hiçbirine ilgi göstermedi. Böylece bir yıl daha geçti. Derken bütün Augsburg'u ayağa kaldıran bir şey oldu. Hieronimus herkese babasının mirasından vazgeçtiğini açıkladı ve vasiyetnameyle kendisine ne kaldığına en ufak bir ilgi göstermeden, kelimenin tam anlamıyla sırtındakiler dışında hiçbir şeyi olmadan bir gece içinde şehirden kayboldu. Belediye Meclisi üyelerinin ve babasının vekillerinin bütün çabalarına rağmen de bulunamadı.

Olan şuydu aslında:

Birkaç gün önce şehre bir hokkabaz kumpanyası gelmişti ve her gün çarşı meydanında gösteri yapıyorlardı. Akrobatlar, ip cambazları, palyaçolar ve ateş yutucular arasında hiç görülmemiş ve işitilmemiş, neredeyse inanılmaz mucizelerle hastaları iyileştiren yaşlı bir sihirbaz

özellikle dikkat çekiyordu. İki kara yağız at tarafından çekilen ve aynı zamanda sahne, laboratuvar, yatak odası ve büyü gereçlerinin deposu olarak iş gören, sandık biçimli, yüksek, simsiyah bir arabada seyahat ediyordu. Yarattığı harikaların haberi Hieronimus'a da ulaştı ve o da hemen gösteri yerine yollandı.

Doktor Tutto Eniente –"Her Şey ve Hiçbir Şey" ya da "Her Şey Hiçbir Şey*dir*" diye çevrilebilecek bir ad– sayısız kırışık ve kırışıkçıkla dolu ve bir çift uyanık, alaylı gözün parladığı bir yüz ve alışılmadık derecede ince ve hareketli ellerle, suyu çekilmiş izlenimi bırakan ufak tefek bir adamdı. Çıplak kafasında tuhaf, deri bir kasketi ve gece mavisi kadifeden, ne olduğu belirsiz sembollerle zengin bir şekilde süslenmiş geniş bir pelerini vardı. Uzaklardan duyulabilen sesi şaşılacak kadar gür çıkıyordu, konuşması ise Almanca ve İtalyanca parçalarından oluşan tuhaf bir karışımdı, çünkü anlattığına göre, çizmenin en alt ucundan, Fata Morgana'nın vatanından[Ψ] geliyordu.

Hieronimus kalbi küt küt atarak ve heyecanı gitgide artarak Tutto Eniente'nin bütün gösterilerine gitti ve onun ölü güvercinleri büyülü bir esans yardımıyla tekrar yaşama döndürüşünü, suyu şaraba ve ekmeği taşa dönüştürüşünü, asasının bir vuruşuyla çıplak zeminden bir kaynak fışkırttığını, ayağını tek bir taşa dayamaksızın ki-

[Ψ] Messina –yn.

lisenin tepesinden aşağı süzülüşünü, kulağını bir kılıç darbesiyle uçurtup harika bir kremle hiçbir yara izi bırakmadan tekrar yerine yapıştırdığını soluğunu tutarak izledi. Sanatının sonu yok gibi görünüyordu. Pazardan bir balık getirtiyor ve önceden söylemiş olduğu gibi içinde bir altın para buluyordu. Bir tohumdan kısa süre içinde küçük bir meyve ağacı büyütüyordu. Yıldızların hareketine ve ellerindeki çizgilere bakarak insanlara geleceklerini söylüyor, ölmüş kişilerin ruhlarının görünüp konuşmalarını sağlayabiliyordu. Bunların yanında büyülü iksir ve kremler, tozlar, muskalar ve bütün bunları yaparken kullandığı başka tuhaf şeyler satıyordu.

Tutto Eniente seyircilerinden her birini onlara fark ettirmeden dikkatlice gözlemeyi mesleği dolayısıyla âdet edinmişti. O nedenle, bütün gösterilerinde en ön sırada duran ve zaman zaman baygınlıkla mücadele eder gibi görünen genç de elbette gözünden kaçmadı. Başkalarını hayretler içinde bırakan sihirbaz uzun zamandır hiçbir şeye hayret etmez olmuştu. Bu yüzden son akşamın son temsilinden sonra eşyalarını toplamaya başlamışken o genç adamın yanına gelip kendisiyle gelebilmek ve öğrencisi olabilmek için ısrarla yalvarması onu hiç şaşırtmadı. Hatta bu teklif işine geldi, çünkü hünerlerinden bazılarını gerçekleştirebilmek için mutlaka bir asistana ihtiyacı vardı. Yakın bir zamana kadar yardımcılığını yapan o genç Fransız kadını bir aşk öyküsü nedeniyle elin-

den kaçırmıştı. O zamandan beri en etkileyici numaralarını programından çıkarmak zorunda kalmıştı. O nedenle lafı fazla uzatmadan Hieronimus'un teklifini kabul etti ve ona, gerçekte Augsburg'a sırf onun yüzünden gelmiş olduğunu söyledi, çünkü kabalaya göre yaptığı incelemeler ona öğrencisini ve yoldaşını burada bulacağını göstermişti.

İşte böylece Hieronimus o gece yalnız babasından kalan mirası değil, o zamana kadarki adını, hatta bundan önceki tüm varoluşunu bir kenara attı ve doğduğu şehri şafak sökerken temelli olarak terk etti. Bir süre sonra onu orada ölü ya da kayıp saydıkları için Hornleiper'in serveti uzak bir akrabaya verildi, ama bu kişi ticaret kafasından yoksun olduğu için, kısa süre içinde tüm serveti çarçur etti.

Sonraki yıllarda Hieronimus Doktor Tutto Eniente ile birlikte Avrupa ülkelerini dolaştı, ama artık adı "il Matto"ydu. Bu adın kaçık ya da budala gibi bir anlamı vardı ve ustanın öğrencisine bu adı vermesinin bir nedeni vardı; gösteriler sırasında oynayacak olduğu rol buydu. Bilge doktor sonunda işe el koyup olayı yoluna sokuncaya dek her şeyi berbat eden beceriksiz oydu; korkudan tir tir titreyen kurbandı; dayak yiyen soytarı uşaktı; bütün bunlar, anlaşılacağı gibi, gerçek değildi, sadece seyirciyi eğlendirmek ve Tutto Eniente'nin şanına şan katmak içindi.

Çoğu kez arabalarıyla bir başlarına kasaba kasaba, panayır panayır dolaşıyor, arada sırada da gezici hokkabaz gruplarına katılıyorlardı. Tutto Eniente pratik düşünen bir adam olduğu için, fırsatlardan yararlanıp, çocuksu masumluğu elbette ki gözünden kaçmamış olan öğrencisinin uygun bayanlar aracılığıyla tensel aşkın gizlerine girmesini sağladı; ama bu pek iffetli bir giriş değildi, hele şaşırtıcı hiç değildi. Eğer Matto gizemliye ve masalsıya olan özlemini bu alanda bir biçimde gidereceği konusunda zayıf bir umut beslemişse bile, bu yanılsama kısa süre içinde acınası bir kül yığınına dönüştü.

Ama başka bir şeyi daha öğrenmesinin daha kaçınılmaz olduğu ortaya çıktı ve bu şey adım adım gerçekleşmiş olsa da Matto için neredeyse daha büyük bir düş kırıklığı oldu ve bu sayede gözleri açıldı. Tutto Eniente öğrencisinin bilinçli bir şekilde yardım etmesini istediğinden, bütün mucizelerini nasıl ve hangi araçlarla gerçekleştirdiğini ona az çok açıklamak zorunda kalıyordu. Yavaş yavaş ona bütün numaralarını ve hokkabazlıklarını öğretti. Matto hepsini suskunlukla karşılıyor, ama olağanüstü yetenekli olduğu ortaya çıkıyordu. Daha üç yıl sonra ustasıyla boy ölçüşecek duruma gelmiş, hatta bazı el çabukluklarında onu bile geçmişti. Yaşlı şarlatan bundan çok memnundu, çünkü böylece sanatına layık bir ardıl bulmuştu. Bir oğulla gururlanır gibi gururlanıyordu onunla. Gerçi kendi belinden çıkmış değildi ama onun

yaratıcı gücünden meydana gelmişti. Ayrıca yeryüzündeki uzun yolculuğunun sonunun artık pek uzak olmadığını ve yakında sihirli değneğini devretmek zorunda kalacağını da hissediyordu. O nedenle, yalnız ve izlenmiyor olduğunu düşündüğü zamanlarda çoğu kez saatlerce hareketsiz bir şekilde boş bakışlarla önüne bakan genç adamı endişeyle gözlüyordu.

Şiddetli bir yağmur nedeniyle yolun kenarındaki bir samanlıkta gecelemeye karar verdikleri bir akşam ihtiyar sordu: "Figlio mio, dimmi un po' – bana geldiğinde ne bekliyordun?"

"Ne demek istiyorsun, usta?"

"Gerçekten mucize mi bekliyordun?"

Matto bir süre susup düşündü, sonra çaresizce omuzlarını silkti. "Ne bekliyordum artık bilmiyorum. Şimdi hâlâ ne bekliyorum onu da bilmiyorum."

"Ascoltami, Matto – beni dinle. Sen ve ben sanatçıyız, siamo artisti, ecco. Bir sanatçı mucizelere inanmamalıdır, yoksa hiçbir mucize üretemez. Onun için de mucizelere inanan biri asla gerçek bir sanatçı olamaz – mai e poi mai!"

Matto sesini çıkarmadan önüne bakıyordu. İhtiyar dokunaklı bir şekilde fısıldayarak devam etti: "Hâlâ anlamadın mı? Bizim mestieremiz yalandır, yanılsamadır. Bütün sanatlar böyledir. Bir ressam bir resim yapar, insanlar heyecanla bakakalırlar, hatta bazen o resim için

büyük paralar öderler, ama in realtà nedir bu? Bir parça keten bezi ve biraz da boya. Bunun dışında hiçbir şey yoktur, non esiste! È soltanto un' illusione! Bir aktör insanları güldürür ve ağlatır, ma tutto è finto! Ya da büyük yazarları al, hiçbir zaman olmamış ve hiçbir zaman olamayacak uzun öyküler anlatırlar. Hepsi yalan, ecco! Hem neden olmasın? Dünya aldatılmak istiyor, Matto mio. Sadece iyi yalancılar ve kötü yalancılar vardır, gerçek bir sanatçı ise, un vero artista, usta bir yalancı olmak zorundadır. İnsanları, karşılarında gerçek bir mucizenin gerçekleştiğine inandırmak zorundadır. İnsanlar bunu isterler, Matto, biz de onların bu arzularını yerine getiririz. Bunun nasıl yapılacağını biliriz. Ecco tutto!"

"Ya gerçek mucize," diye sordu genç adam, "o yok mu?"

"Ragazzo, "dedi ihtiyar içini çekerek, "senin üç katı yaşındayım ve dünyada çok yer dolaştım, ho girato il mondo. Kudas ayinini okurken fazla coşkudan havada uçmaya başlayan ermişler olduğunu duydum – purtroppo, onları bir de kendim görmeye gittiğimde o sırada istisna olarak hiçbir şey olmadı ne yazık ki. Ellerini üstlerine koyarak insanlara şifa verdiler, ama hastalar üç gün sonra öldü, poveracci. Havaya kırmızı bir toz atarak kurşunu altın yapan ünlü simyacılardan söz edildiğini duydum, la pietra filosofale, oraya gittiğimde bunun bir oyun olduğunu gördüm, hatta benim bile daha iyisini yapabile-

ceğim bir oyun. Doğuda –oraya da gittim– gizli öğretilerin büyük ustalarından söz edildiğini işittim. Sono andato a cercarli – arayıp buldum onları ve onlar da konuşup durdular; bütün dünyayı anlattılar, il cielo e la terra, kardeşlik vaazları verdiler, quei santoni lì, hoşgörü ve insan sevgisi öğütlediler, ama hepsi kendi aralarında birbiriyle küstü ve pazarcı kadınlar gibi kavga ediyorlardı, birbirlerinin arkasından saray entrikaları çeviriyorlardı, e perché? Çünkü her biri tek olmak istiyordu, en ihtisas kazanmış ihtisas sahibi olmak istiyordu. Peygamberlerle konuştum, bugüne kadar her şeyi her zaman doğru bir şekilde önceden haber vermişlerdi sözde, çünkü bizzat Tanrı ve la madonna santa yakında neler olacağını onlara açıklamışlardı, ya da dünyanın ne zaman batıp kıyametin ne zaman kopacağını, il giudizio universale. Buna kendileri de inanıyorlardı, si, ci credevano davvero! Müritleri ise şimdiden hazırlık yapıyorlardı. Però il mondo gira ancora – dünya dönmeye devam ediyor, belli ki Tanrı fikrini değiştirmiş ve bundan başka da hiçbir söylediği doğru çıkmamış. No, Matto mio, bizim kendi yaptıklarımız dışında mucize yoktur, ecco."

"Ya İsa?" diye sordu Matto yavaşça, "ona da mı saygı duymuyorsunuz, usta?"

Tutto Eniente kurnazca güldü.

"Come no!" diye bağırdı, "ma si che lo rispetto, anzi! Lo ammiro, è il nostro collega più grande – ona mesleki

bakımdan saygı duyduğumu söyleyebilirim. La imitatio Christi benim idealimdir. O bizden biriydi, bizim meslekten. Figurati un po': O, sergileyeceği şeyi önceden söyler, tıpkı bizim gibi. Kendini çarmıha gerdirtecek, sonra gömülecektir, sonra dirilecek, dolaşacak, en sonunda da göğe yükselecektir. Sonra da bunu sergiler, tıpkı bizim gibi. Per Bacco, che programına, ragazzo! Bunu nasıl yaptığını öğrenmek için çok şey verirdim. Zamanında bu oyunla bütün dünyada ün kazandı. Ona hayranım, che professionista!"

Matto öğretmeninin bu sözleri karşısında sapsarı kesilmişti. Yaşlı hokkabaza yavaş yavaş yüzünü döndü ve tıkanarak sordu: "Öyleyse siz Tanrı'ya da mı inanmıyorsunuz?" "No," dedi ihtiyar kuru kuru. "İnanmıyorum. Ama diyelim ki O var - embè? Kendini belli etmiyor, il padre eterno, hiç yokmuş gibi davranıyor. Susuyor, görünmüyor, onsuz yapabilmemize değer veriyormuş gibi yapıyor. E chi sono io – ben kimim ki ona karşı geleyim? Eğer O yokmuş gibi davranıyorsa ben de öyle davranırım. Insomma, onun olup olmaması, che differanze fa? Per noi poveri mortali è lo stesso. Bizim için hiç fark etmez, dunque..."

"Ama her şeyin anlamı ne o zaman?"

"E che ne so io, hiçbir fikrim yok, hem beni ilgilendirmiyor da. Anlam olmadan da yaşayabilirim. Yalnızca onun bildiği bir anlam varsa bile bunun bize ben poco –

pek az yararı olur. Ama yoksa da, ne diye kafa patlatalım? No, no, Matto, bununla yetin ve mucize aramaktan vazgeç. Bizler rastlantıyla dünyaya geldik ve yine rastlantıyla gideceğiz. Bu arada biraz hokkabazlık yapacak zamanımız var. Kimi insan zengin olmak ister; kimisi güç arar, ya da başka bir mutluluk peşinde koşar. Cahiller kendi kendilerine illüzyon yapar, bilgililer başkaları için illüzyon yapar. Ecco la differenza! E ti dico una cosa: Umutsuz ve vicdansız daha kolay yaşanır; Allora, buttale via! At gitsin."

Bu konuşmadan sonra Matto içten içe değişti. Yaşadığı sürece keder ondan hiçbir zaman tümüyle uzaklaşmamıştı. Sadece zaman zaman biraz arka plana çekilmişti, yine de ona her zaman ve her yerde eşlik etmişti. Ama şimdi gitgide geri çekiliyordu, Matto, Tutto Enientenin sözlerini ne kadar çok düşünürse o kadar geri çekiliyordu. Hafiflediğini ve özgürleştiğini hissetti, bu yepyeni bir şeydi onun için. Bu konularda deneyimsiz olduğundan bu yeni duyguyu özgürlüğün hafifliği diye değerlendirdi. Gerçekte ise boşluğun hafifliğiydi.

Birkaç ay sonra yaşlı mucize doktoru yağmacılık eden çapulcuların vücudunda açtığı bir yara yüzünden terkedilmiş bir hanın köşesinde, bir saman yığınının üzerinde öldü, çünkü o ülkede savaş vardı. Bütün o büyülü iksirleri artık ona yardım edemezdi. Matto arkasından ağlamadı, hatta onu gömmedi bile, yoluna tek başına devam

etti. Umudu ve vicdanı bir yana atmış olduğu ve bütün bunlarda artık hiçbir anlam aramadığı için, ne geriye ne ileriye bakıyor, sadece anı yaşıyordu. Galiba tam da bu yüzden, o günden sonra şarlatan olarak yıldızı durdurulamaz bir şekilde parlamaya başladı.

İlk iş olarak bir kez daha adını değiştirdi. Bundan böyle Conte Athanasio d'Arcana dedi kendine ve üç yüz elli yaşını geçkin olup hayat iksirini elinde bulundurduğu söylentisini yaydı. Bir zamanlar mucizeye olan düşkünlüğü ve doğaüstüne duyduğu özlemden ötürü, insanların neyle büyüleneceklerini başka herkesten daha iyi biliyordu. Yaşlı öğretmeninden öğrendiklerini geliştirdi ve kısa sürede onu her açıdan kat kat geride bıraktı. Nereye giderse gitsin bilgisini ve yeteneğini arttırma fırsatını kaçırmıyordu. Prensibini henüz bilmediği hünerler sergileyen keramet sahiplerinden ve sihirbazlardan söz edildiğini duyacak olursa, hemen kılık değiştirip peşlerine düşüyor, temsillerine gidiyor, düzeneklerine girmenin yolunu buluyor ve iyice anlayıncaya kadar meseleyi inceliyordu; sonra kendisi bundan çok daha iyisini ve etkileyicisini yapıyordu. Bazen, paradan yana hiçbir sıkıntısı olmadığından, büyük paralar ödeyerek sırlarını satın alıyordu.

Artık yalnızca köy köy, şehir şehir dolaşmıyordu. Çok geçmeden, sanatıyla onları şaşkınlığa düşürmesi için kibar ve nüfuzlu kişilerin evlerine, dahası prenslerin ve kralların saraylarına çağrılır oldu. Hatta Polonya kralı,

Conte d'Arcanas onuruna bir davet verdi; İstanbul'un Sultanı ise devlet bütçesini onun yardımıyla sihirli yollardan bir çırpıda yoluna koyabilmek için ciddi ciddi onu maliye bakanlığına atamak istedi. Mısır'da, yeniden doğan Hermes Tristnegistos adıyla ona tapan bir tarikat kuruldu; İspanya'da ise ruh çağırdığı iddiasıyla odun yığınının üzerinde yakılmasına ramak kaldı, neyse ki baş engizisyoncu kardinale en iyi sihir hilelerinden bazılarını açıklayıp öğretmişti de kurtuldu. Kardinal sonradan ara sıra bu hileleri en yüce konuklarına sergilemeyi âdet edindi.

Conte Athanasio d'Arcana'yı çevreleyen o tuhaf kasvet ve dokunulamaz melankoli perdesi onu kadınların gözünde, özellikle onların iltifatına hiç değer vermiyormuş gibi görünmesinden ötürü en yüksek zümrelerin kadınlarının gözünde son derece çekici kılıyordu. Kendine, kendi şahsına soğuk bir kayıtsızlık, hatta neredeyse umursamazlıkla davranmaya alışmış olduğundan, hiçbir ayrım yapmaksızın her tür baştan çıkarma girişimine teslim ediyordu kendini; bu onu ister zararsız, ister tehlikeli bir maceraya sürükleyecek olsun, ister heyecanlı, ister ahlaksızca olsun. Fakat her türlü ciddi bağlanmadan büyük bir ustalıkla kaçınıyordu. Ününün ve parıltısının kesintisiz bir şekilde gitgide arttığı bu dönem kırk ikinci yaşına kadar sürdü, öyle ki, kuşkusuz hemen hemen her zaman skandallarla bağlantılı olarak anılsa da, o birkaç

on yılın hemen hiçbir kroniğinde Conte Athanasio d'Arcana adı eksik değildir.

Hayatına bir kez daha yepyeni bir yön verecek olan aşağıdaki olayın hangi ülkede başına geldiği bilinmiyor. Aldatılmış bir kocadan ya da hilesini keşfetmiş ve dolandırıldığını anlamış başka birinden kaçarken kurtuluşu olmayan bir şekilde yolunu şaşırıp vahşi bir kayalığa düşmüş olabilir. Burada onu bekleyen olay dünyasal dış gerçekliğin düzleminde mi cereyan etti, yoksa gergin ve sanrısal bir düşün daha yüksek düzleminde mi, burası olayı öğrenen herkesin kendi değerlendirmesine bırakılabilir. Ne olursa olsun Conte Athanasio d'Arcana bu olayı çok yoğun, o zamana dek yaşadığı her şeyden hissedilir bir biçimde daha yoğun yaşadı.

Akşama doğruydu ve kendini ansızın, yüksek, her iki tarafa da göz alabildiğine uzayan devasa bir duvarın önünde buldu. Bu duvar boyunca bir süre yürüdükten sonra muazzam bir kapının önüne geldi. Mavimsi bilmediği parlak bir metaldenmiş gibi görünüyordu kapı. Kanatlar kapalıydı ve son derece kıymetli resimlerle ve kabartmalarla süslenmişti. Yüksek kemerin üstünde birtakım sözler yazılıydı. Bu sözleri okumasıyla birlikte, derin bir sessizliğin hüküm sürmesine rağmen içinde bir ses gibi duydu onları:

BU KAPI
GERÇEK MUCİZELER DÜNYASINA AÇILIR.
TEMİZ KALPLİ OLAN
GİRER.

Athanasio d'Arcana hiç kıpırdamadan durdu ve yazıyı tekrar tekrar okudu. Beyni bu sözlerin anlamını kabul etmeyi reddediyordu, ama bu anlam kasıp kavuran bir ateş gibi yavaş yavaş bilincine sızdı ve bütün efsanevi kimliği bu ateş içinde samandan bir bebek gibi yandı. Bütün sıla özlemi, çocukluk günlerinin onu gözyaşlarına boğan ve çoktan aşmış, terk etmiş olduğuna inandığı bütün özlemi ruhunun derinliklerinden iki kat, üç kat güçlenmiş olarak çıkıp kalbini parçaladı.

Bütün hayatı boyunca aramış olduğu şeyi sonunda bulmuştu – ama artık çok geçti. Kapıyı çalmak ve kabul edilmeyi rica etmek için kapıya yürümek istedi, ama aynı anda öyle büyük bir korkuya kapıldı ki kelimenin tam anlamıyla felce uğradı. Hiçbir yerini oynatamıyor, yüzünden terler akıyordu. Eşiğin arkasında onu o tamamen farklı şeyin beklediğini biliyordu. Bu, onun o küçücük ben'ini milyonlarca atom halinde dağıtacak olsa bile kendini ona bırakmak, ona teslim etmek zorunda olduğu şeydi. Şimdi bu eşiği aşmazsa artık yaşayamayacağını biliyordu. Ve bunu yapacak cesareti olmadığını da biliyordu. O buna layık değildi. Vatanına girme hakkını temelli

olarak kaybetmişti.

Ama çekip gidemiyordu da. Kehribar içindeki bir sinek gibi çakılmıştı buraya. Bütün gece ve ertesi gün öylece durdu.

Çalmış, yalan söylemiş, aldatmış olmasının burada hiçbir önemi yoktu; bunu büyük bir açıklıkla hissediyordu. Cinayet bile işlemiş olsa, bu yazıda kastedilen anlamda temiz kalpli olmak hâlâ mümkündü. Ama o, mucizeye olan en derin inancına ihanet etmiş, onu satmıştı. Bu krallığın ruhuna aykırı olan günah buydu ve bu günahı bağışlanamazdı, çünkü kendisi bile kendisini bağışlamıyordu. O, o dünyanın yurttaşı, ilk doğan çocuğu olma hakkını, şüpheli bir dış gerçeklikteki şüpheli bir şöhret ve zenginlikle değişmişti. Vaktiyle eşiğin bu tarafında nasıl bir yabancı olmuşsa, şimdi de gerçekten ve her zaman için öteki taraftan atılmış biriydi. Yazgısını izleyerek bu kapıya gelen başka herkes hiç tereddüt etmeden içeri girebilirdi, herkes – o hariç. Onun girmesi geri dönülmez bir biçimde yasaklanmıştı.

Issızlığın üzerine bir sonraki akşam çöktüğünde, arkasını dönüp gitti. Aylı, aydınlık gecede yürürken, tuhaf biçimli her kayayı, göze çarpan her ağacı zihnine işliyor ve yolunun güzergâhını sabit mürekkeple belleğine çiziyordu. Bunu başka bir zaman patikayı her şeye rağmen bir kez daha bulma amacıyla yapmıyordu, tersine bu bilgiye kendisinden daha layık olan ve bir zamanlar onun

aramış olduğu şeyi arayan başkalarına Gerçek Mucizeler Dünyası'nın kapısını bulmalarında yardımcı olabilmek istiyordu. Hiç değilse bu şekilde hayatı sonunda tümüyle boşa harcanmamış olurdu. Yedi gün yedi gece sonra, açlıktan yarı ölü halde ve parçalanmış giysilerle insanlann dünyasına geri döndü. Yanında hâlâ parası olduğundan bir hancı onu kabul edip bir oda verdi. Orada neredeyse bir ay hasta yattı.

Bu süre boyunca içinde, bütün insanlığın, gökyüzünü yeryüzüne bağlayan sonsuz uzıınlukta bir zincir olduğu düşüncesi oluştu. Bu zincirdeki hiçbir halkanın tek başına anlamı yoktu, her biri bir diğerine bağlıydı ve bütüne hizmet ediyordu. En yüksekteki halkaların en alttakilerden fazla hiçbir şeyi yoktu. Yerleri nerede olursa olsun aynı derecede önemliydiler. Yarattığı bu tabloyla avuntu buldu.

İyileştikten sonra kendine bir kez daha yeni bir ad seçti, çünkü eskisi şimdiye kadarki varoluşuyla birlikte yanmıştı. Bu kez kendine "yol gösterici" anlamına gelen Indicavia adını verdi.

Bu adın ne anlama geldiğini soran olursa şu açıklamada bulunmayı alışkanlık edindi: Yol gösteren bir levha da özel bir değeri olmayan, belki de dağılmış, hatta çürümüş bir tahta parçasından başka bir şey değildir. Üstünde yazılı olanı kendisi okuyamaz, okuyabilseydi de anlayamazdı. İşaret ettiği yere kendisi asla gidemez, tam tersine

onun amacı durduğu yerde kalmaktır. Burası her yer olabilir; her yer aynı derecede iyidir, bir tek yer, yani işaret ettiği yer dışında. Onun tümüyle yararsız ve anlamsız olacağı tek yer orasıdır. Zaten işaret ettiği yerde olmadığı için, oranın yolunu arayana yararı dokunur.

İnsanlar böyle karışık konuşmalara kafalarını sallıyor, ya da aldatmaca diye bakıyorlardı.

Böylece elinden başka iş gelmediği için, Indicavia adı altında tekrar eski mesleğine döndü, ama şimdi bunu eskisinden farklı şekilde icra ediyordu. İnsanları doğaüstü yetileri olduğuna ve gerçekten mucizeler gerçekleştirdiğine ciddi ciddi inandırma yeteneğini bir daha kullanmadı. Onlara gösterdiği her şeyin el çabukluğundan ve hokkabazlıktan başka bir şey olmadığını, tamamen doğal yollarla açıklanabileceğini ve sadece seyircinin eğlenmesi için yapıldığını her gösteride açıkladı. Ama çok geçmeden bu yüzden seyircisinin güler yüzünü ve ilgisini kaybettiğini görmek zorunda kaldı. İnsanlar aldatılmak isterler derken Tutto Eniente haklıydı. Açıklanabilen hünerlere ne yüksek sosyete ne de basit halk değer veriyordu. Bir de daha sonra Indicavia bütün gösterilerinin Gerçek Mucizeler Dünyası'na bir işaret olmaktan öte bir iddia taşımadığını, kendisinin bu dünyanın eşiğinde durmuş olduğunu ve orayı ciddi olarak arayan herkese yolu gösterebileceğini açıkça ifade etmeye başladığında, düpedüz alaya alındı hatta tartaklandı. Onu deli ya da dolan-

dırıcı olarak görüyorlardı. Onları aldattığı sürece bütün dünya ona inanmıştı. Tek hakikatini ise aldatma olarak yorumluyorlardı.

Indicavia sırrından bir daha hiç söz etmedi ve hokkabazlıktan başka bir şey göstermediğini doğrulamakla yetindi. Böylece yeniden panayır panayır, batakhane batakhane dolaşmaya başladı. İnsanların onun hünerleri karşılığında vermeye hazır oldukları miktar artık çok değildi, yine de yaşamını sürdürmesine yetiyordu. Daha sonraki yıllarda kendi gençliğinin ve çocukluğunun anısına adlandırdığı "vatansız ruhlar"ı keşfetme konusunda yanılmaz bir önsezi geliştirdi. Bunu yaparken fahişelerle ev kızları, soylularla serseriler, yüksek eğitimlilerle yoksul kömürcüler arasında hiçbir ayrım gözetmiyordu. Başkalarının iç olgunluğunu ya da değerini yargılamanın kendisine düşmediği kanısındaydı. Gerçek Mucizeler Dünyası'nın bu taraftaki dünyadan çok farklı ölçütleri olduğunu biliyordu çünkü. Bir fırsatını bulup bu insanlarla gizlice konuşuyor ve onlara o kapının yolunu gösteriyordu. İçlerinden bazıları da gerçekten yola çıkıyordu.

Zaman, bilindiği gibi, bütün yaraları iyileştiririr. Bununla kalmaz, anılarımızın gerçekliğini de yok eder. Indicavia da yaşlandıkça o gizemli kapının önünde bir zamanlar gerçekten durduğundan gitgide daha az emin olmaya başladı. Buna tüm gücüyle karşı koysa da, yaşadığı o olayın sadece, bu türden bir şeyin bir yerde var olması

için duyduğu arzunun bir ürünü olmasından gitgide daha sık kuşkulanır oldu. Gitgide, ne zaman birine bu olaydan söz edip oranın yolunu gösterse, aslında sadece eski anlattıklarını anımsıyormuş hissine kapılmaya başladı. Kendisine karşı duyduğu aşağılama her defasında büyüyordu içinde.

Gösterdiği yolu izlemiş olan çoğunu bir daha hiç görmedi. Onların, kendisi aracılığıyla Gerçek Mucizeler Dünyası'nın yolunu bulmuş olduğunu kabul ediyordu. Batan geminin kazazedelerinin bir tahtaya tutunması gibi o da bu düşünceye tutunuyordu. Fakat sonunda uzun yıllar sonra bu kişilerden biriyle tekrar karşılaştı. Hollanda'da bir liman genelevinde oldu bu, genelevin besili patroniçesinin, vaktiyle sırrını emanet etmiş olduğu melek kadar güzel ve masum kızla aynı kişi olduğunu farketti. Kadından onun tarif etmiş olduğu yerde kapıyı bulamadığını öğrendi. Kadın onu yalancılıkla suçladı ve kendisine uğursuzluk getiren o yolculuğa onu Indicavia yollamış olduğu için kötü yazgısından onun sorumlu olduğunu söyledi.

O andan sonra Indicavia'nın kafası karışmaya başladı. Onun için saçma yaşamının mazur gösterilecek tek yanı, tüm alçakgönüllülüğüyle hiç değilse bir yol gösterici olmak olmuştu. Fakat şimdi bunun da bir yanılsama olduğu ortaya çıkmıştı. Artık hiçbir şeyi kalmamıştı. Gerçek ve hayal, hakikat ve yalan, Tanrı ve dünya – ona artık

hepsi içi boş bir hokkabazlık, hiç kimsenin görmediği karışık bir rüya gibi görünüyordu. Bu saçmalık labirentinin bir yerinde de kendisi duruyordu, hiçbir yeri işaret etmeyen bir yol gösterici.

Sonunda öyle kesin bir suskunluğa gömüldü ki sanki konuşmayı unuttu. Bütün sözcükler onu tiksindiriyordu. Artık düşünmeyi bile denemiyordu. Henüz sahip olduğu azıcık parayı hırsız yataklarında içkiye yatırıyor, tam anlamıyla sarhoş olduğunda da dünyanın boşluğuna bir güzel gülüyordu. Arkadaşları hünerlerinden birini göstermesini istediklerinde sadece inatla kafasını sallıyordu. Bu koca varoluş yalanı ve rüyası içinde bir de kendi küçük, kişisel yalanlarını üretmek sadece ayaktakımının eğlencesi için olsa bile ona artık çabaya değer görünmüyordu. Bu aşırılıklar sonucunda vücudu güçten düşmeye, zihni donuklaşmaya başladı. Uzun yıllar içinde kazandığı becerisi hızla yitip gidiyordu. Ama o artık buna önem vermiyordu. Herhangi bir şey isteyecek bir durumda değildi şimdi. Kendini sadece düşmeye bırakıyor ve düşüyordu. Çoğunlukla horlayarak sokak köşelerinde yatan, ya da adi meyhanelerde dilenen bu sefil insan parçasında artık hiç kimse bir zamanlar övgüyle söz edilen Conte Athanasio d'Arçana'sını tanıyamazdı.

Artık bir hedefi kalmadığından, girdiği yollara da pek dikkat etmiyordu, böylece, hiç istemeden bir kez daha çok zaman önce Gerçek Mucizeler Dünyası'nın kapısını

görmüş olduğu o ıssızlığa düştü. Ama kapı orada değildi.

Gökyüzünde fırtına bulutları toplandı ve şiddetli bir yağmur başladı. İlk yıldırım Indicavia'nın önüne düştü ve birkaç adım ilerisinde hareketsiz bir şekilde durdu. Indicavia gözlerini kocaman açtı ve yavaş yavaş olanların farkına vardı: Yıldırım Gerçek Mucizeler Dünyası'nın kapısındaki bir yarıktan başka bir şey değildi, kapının kanatları biraz aralıktı şimdi. Bu aralıktan hiç görülmemiş, eşsiz bir ışık geliyor ve bütün araziyi aydınlatıyordu.

Kapının üstündeki kemerde yazan yazıyı bir kez daha okudu ve içeri girmeyi göze alamadı, şimdi cesareti o zamankinden de azdı. Tarif edilemez bir özlemle sadece baktı bu aydınlığa ve ağlamadan kısa bir hıçkırıkla sarsıldı. Birden ışığın kendisiyle konuştuğunu duydu o sırada:

"Bizi neden bu kadar çok beklettin? Dostum, çağrıldığın halde neden gelmedin?"

Indicavia bu ışığın kendisine baktığını ve tüm içini gördüğünü hissetti. Titreyen dudaklarla yanıt verdi:

"Kesinlikle buna layık olmadığım halde içeri nasıl girebilirdim?"

Daha bunu söyler söylemez gözlerinin önünde şimşekler çakıp kulaklarının içinde gök gürledi ve Indicavia birkaç kez sırtüstü yere kapaklandı. Aldığı darbe öylesine güçlüydü. Bacakları uzanmış bir halde yerde oturup kaldı, yanağını ovuşturdu ve şaşkınlıkla, neden acı duy-

madığını sordu kendine. Silkelenip kendine gelmiş gibiydi daha çok ve bu sayede içinde bir şeyler yoluna girmişti. Kendini çok daha iyi ve birkaç yaş gençleşmiş hissediyordu şimdi. Buna rağmen şöyle dedi: "Alçakgönüllükte bir kusur ettiysem rica ederim aydınlat beni. Ama etmediysem neden bu kadar sert vuruyorsun?"

Yanıt olarak yavaş bir gülme sesi duydu, ama ne alay eder gibi ne de eğlenir gibi geldi kulağa, tersine son derece avutucuydu; sanki kucağa almışlar da hafifçe sallıyorlarmış gibi.

"Bu," dedi ışık, "kendin hakkında yargıya varabileceğine inandığın içindi."

Bu söz Indicavia'yı büsbütün şaşırttı. Eğer iyi bir tarafı varsa, bu tam da kendini suçlayıp, bu bir tek noktada gerçekten ısrar etmiş olmasıydı. Eğer bunda da, ya da tam olarak bunda bir kusuru olduysa, artık hiçbir şey anlamıyordu. Yalnız şurası açık görünüyordu ona: Bir insanın karşısında durur gibi karşısında durduğu ışık bu yumrukla haddini bildirmişti ona ve o bundan memnundu. Ayağa kalkıp tereddüt ederek birkaç adım daha kapıya yaklaştı.

"Bana bu kadar sert davranman gerekmezdi," dedi, "izin istemeden eşiği geçmek gibi bir niyetim yoktu. Senin gerekçelerinle benimkiler ne kadar farklı olursa olsun, artık orada, yani karşı tarafta hiçbir işim olmadığı konusunda seninle aynı fikirdeyiz. Ama başka birkaç ki-

şiye buranın yolunu gösterdim ve kapıyı bulup bulmadıklarını ve içeri girip girmediklerini merak ediyorum."

Bir kez daha gözlerinin önünde şimşekler çakıp kulaklarında gök gürledi ve Indicavia arka üstü düşüp oturdu. Şimdi de gerçekten acımadığı halde, bu kez öbür yanağını ovuşturdu.

"Şimdi neden vurdun?" diye fısıldayarak sormaya cesaret edebildi ancak.

"Çünkü," diye yanıtladı ışık, "istediğimiz kişileri çağırmak için senin yardımına ihtiyacımız olduğunu düşündün."

O zaman Indicavia, bu ışığın gözünde ne bir suçun ne de bir faydanın önemi olduğunu kavramaya başladı. Tamamen farklı olanın gözünde bu türden şeylerin önemi yoktu. Bir kez daha yerden kalktı, birkaç adım öne gidip sordu: "Kimsin sen?" Üçüncü bir tokat bekleyerek ister istemez kolunu kaldırdı. Ama üçüncüsü gelmedi.

"Ben," dedi ışık, "senim. Haydi, gel artık!"

Bunun üzerine Indicavia yerlere kadar eğildi ve eşiği geçti.

Yıldırım söndü.

Indicavia'nın izleri burada kaybolur. Sonradan bir kez daha başka bir adla insanların dünyasında gizlilik içinde başka bir yaşam sürdü mü yoksa bu onun sonu mu oldu bilinmez. İkisi arasında da pek fark yok herhalde; her iki durumda da dünyadaki varlığının başlangıç

noktasına dönmüş oldu; çünkü ilk ve son yıldırımın aslında aynı yıldırım olduğu anlatılır. Zaman akımı üzerinde dik konumda duran ve *yerinden oynatılamayan anlar* vardır, zaman onların arasından akar. Eğer bu anlar Gerçek Mucizeler Dünyası'na giden ve arkasında tamamen farklı olanın bulunduğu kapılarsa, Hieronimus Hornleiper'in, namı diğer Matto'nun, namı diğer Corite Athanasio d'Arcana'nın, namı diğer Indicavia'nın kişiliği burada kesin olarak sona erer. Böylece bu öykü de biter.

ÖZGÜRLÜK HAPİSHANESİ

Michael Ende

Bitmeyecek Öykü ile *Momo*'nun yazarı Michael Ende sekiz öyküden oluşan bu kitabında bizi bir yolculuğa çıkarıyor: Victoria dönemi İngiltere'sinden günümüz Roma'sına, Venedik'ten Hindukuş dağlarına, Hıristiyan dünyasından İslam dünyasına uzanan bir yolculuk bu, ama en önemlisi de düşler dünyasında bir yolculuk.

Uzunluğu belli, ama sonuna asla varılamayan bir koridor; içi olmayan bir ev; bir yeraltı dünyasına hapsedilmiş gölgeler; birini açmadığımız zaman tek tek kaybolan kapılar... Bizim "sayısız katıyla yukarıya ve belki aşağıya da uzanan muazzam bir yapının kapıcı dairesi demesek de yalnızca zemin katı" olan sınırlı dünyamızın ötesindeki sınırsız dünya.

www.kabalci.com.tr
ISBN 975-997-142-9
9 789759 971427
www.kabalciyayinevi.com